

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KENTSEL HAKLAR BAĞLAMINDA
SİT ALANLARININ KORUNMASI:
TARİHİ YARIMADA ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

**Emine TOKSÖZ
Hukuk**

**Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Şehircilik Doktora Programı**

Tez Danışmanları: Prof. Dr. Cengiz ERUZUN

Doç. Dr. Arzu KOCABAŞ (ikinci danışman)

Ocak, 2009

İSTANBUL

Emine Toksöz tarafından hazırlanan ‘Kentsel Haklar Bağlamında Sit Alanlarının Korunması: Tarihi Yarımada Örneği’ adlı araştırmanın doktora tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Cengiz Eruzun

Bu çalışma Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : **Prof. Dr. Cengiz ERUZUN (M.S.G.S.Ü.)**

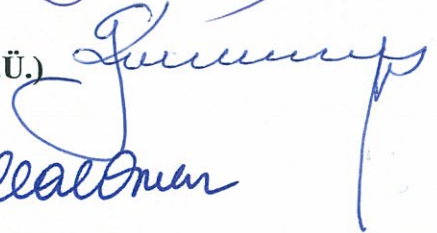
Jüri Üyesi : **Prof. Dr. İl Han ÖZAY (İ.Ü.)**

Jüri Üyesi : **Prof. Dr. Güzin KONUK (M.S.G.S.Ü.)**

Jüri Üyesi : **Doç. Dr. Gülşen ÖZAYDIN (M.S.G.S.Ü.)**

Jüri Üyesi : **Doç. Dr. İclal DİNÇER (Y.T.Ü.)**

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	v
ÖNSÖZ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
HARİTA LİSTESİ	xv
GRAFİK LİSTESİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi	4
1.3. Çalışmanın Yapısı	5
2. KENTSEL HAK KAVRAMI, EVRİMİ VE İLKELERİ	6
2.1. Hak Kavramı	6
2.2. Kentsel Hak Kavramı, Süreç İçindeki Gelişimi ve İlkeleri	14
2.2.1. Kentsel Hak Kavramı ve Gelişimi	14
2.2.2. 1992, 2008 Avrupa Kentsel Şartı (European Urban Charter) ve İlkeleri	20
2.2.3. 2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı (European Charter for the Safeguarding of Human Rights in The City) ve İlkeleri	29
2.2.4. 2005 Kentsel Hak Dünya Şartı (World Charter for the Right to the City) ve İlkeleri	38
2.3. Kentsel Hak İlkeleri Bağlamında Uluslararası Uygulama Örnekleri	45
2.3.1. İtalya: Bologna ‘İperbole Kablosuz’ (Bologna Iperbole Wireless) Projesi	45
2.3.2. İspanya: Barcelona ‘Ciutat Vella Mahalle Yenileme’ Projesi (Renewal Project for the Ciutat Vella District)	51
2.3.3. Brezilya: Porto Alegre Katılımcı Belediye Bütçe Programı (Participatory Budget in Porto Alegre)	56
2.4. Bölüm Sonucu	63
3. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ KORUNMASI	68
3.1. Sit Alanlarının Tanımı	68
3.2. Sit Alanlarına İlişkin Hukuksal Düzenlemeler	75
3.2.1. Ulusalüstü Düzenlemeler	75
3.2.2. Uluslararası Düzenlemeler	77
3.2.3. Türk Hukuk Sistemindeki Düzenlemeler	83

3.3. Sit Alanlarında Yönetmel Çerçeve ve Örgütlenme	104
3.4. Bölüm Sonucu: Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasının Değerlendirilmesi	107
4. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA TARİHİ YARIMADA KENTSEL SİT ALANI İRDELEMESİ	114
4.1. İstanbul Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanları Korunması Süreci	114
4.2. Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanı Yönetmel Çerçevesi ve Örgütlenme	128
4.3. Örnek Alan İncelemesi: İstanbul Tarihi Yarımada'da Kentsel Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanı İrdelemesi	134
4.3.1. Araştırma Verilerinin Denence Yönünden Değerlendirilmesi	146
4.4. Bölüm Sonucu: Kentsel Hak Bağlamında Tarihi Yarımada Sit Alanı Korunmasının Değerlendirilmesi	147
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	149
KAYNAKLAR	155
EK A. ULUSLARARASI ARAÇLAR LİSTESİ	168
Avrupa Kentsel Şartı (1992, 2008)	169
Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı (2000)	187
Kentsel Hak Dünya Şartı (2005)	194
EK B. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE YÜRÜRLÜKTEKİ HUKUKSAL DÜZENLEMELER LİSTESİ	203
EK C. ANKET FORMU	216
ÖZGEÇMİŞ	222

ÖZET

Kent, kültürel mirasın paylaşım alanı ve birleştirici bir unsuru olarak strateji ve hedeflerin en önemli uygulama alanıdır. Kente ilişkin olarak alınan her politika kararı, kent yaşamını doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Günümüzde küresel odak haline gelen kentte daha iyi bir yaşamın ve yerel demokrasinin gerçekleştirilebilmesi yönünden öncelikle kentin sunduğu yaşam alanı ölçütlerinin belirlenmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda kent sakinlerinin sahip olduğu tarihsel, kültürel ve doğal değerleri koruyabilen ve yaşamın içine katarak gelecek kuşaklara aktarabilen uygar bir ortamda yaşama hakkının çerçevesinin belirlenmesi, hem kentlerin buna uygun yaşama ortamları sunacak biçimde yapılandırılmalarını, hem de her adımda ölçme ve değerlendirme fırsatını sağlayacaktır.

Bu çalışmada, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasının kent sakinleri için kentsel bir hak olarak değerlendirilmesi yapılacak kentlerde daha iyi bir yaşam için Türk Hukuk Sisteminde yeni yaklaşımların önemi vurgulanacaktır.

Bu kapsamda ilk olarak kentsel hakların tanımı, tarihsel gelişim süreci içinde kentsel hakların ortaya çıkışı incelenmektedir. İkinci bölümde, Avrupa'da sit alanlarının korunması çerçevesinde kentsel haklar konusunda sit alanlarının tanımı, sit alanlarına ilişkin hukuksal düzenlemeler, örgütlenme ve kentsel haklar kapsamında kültür varlıklarını koruma ilkeleri ele alınmaktadır. Bu bağlamda da seçilen uluslar arası uygulama örnekleri incelenip karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılmaktadır.

Üçüncü bölümde Türk Hukuk Sisteminde kentsel haklar bağlamında sit alanlarının korunması çerçevesinde sit alanlarının tanımı, sit alanlarına ilişkin hukuksal düzenlemeler, yargı kararları, sit alanlarında yönetsel çerçeve ve örgütlenme ele alınmaktadır. Dördüncü bölümde İstanbul'da kentsel haklar örnek

Tarihi Yarımada Sit Alanı örnek alan çalışması üzerinden değerlendirilmektedir.
Beşinci bölüm ise sonuç ve değerlendirmeleri içermektedir.

SUMMARY

Cities are the most field of application where cultural heritage, as an integrating policy, takes place. Each policy decisions regarding cities directly or indirectly influences city life. Currently, cities are considered to be the focal locations of the globalisation process, where better quality life and democracy take place. It is in this context that criteria of the spatial standards of cities are required to be determined.

It is also in this context that historic, cultural and natural values of city dwellers are to be protected as part of the right to our joint civic life and then left to the future generations as cultural heritage legacies. Identifying a relevant framework to enable cities to be restructured would provide such life styles and also would provide assessing the progress being made at every step of the way.

In this research, first, protection of cultural heritage is considered to be the right to the city. Within this perspective, following on from the assessment of sample cases from other cities outside, in order to provide a better quality life in cities, emphasis is placed on the importance of new approaches, i.e. ‘right to the city’, to be incorporated in the Turkish Legal System.

Thus, firstly various descriptions of ‘urban rights’ are considered from a historical perspective. In the second chapter, description of Conservation Areas in the framework of the urban rights, related legal and organisational frameworks, and principles are considered. It is with referans to this framework that the selected cases from international cities are presented and compared.

Third chapter deals with the description of Conservation Areas, the relevant legal and administrative framework and their organization as part of the Turkish Legal System. In the fourth chapter, the Historic Peninsula in İstanbul is presented as a

selected and conducted case study area. The fifth chapter is the final one where comparative conclusions are drawn and recommendations are put forward.

ÖNSÖZ

Kentsel hakların biçimlendirildiği temel metin olan Avrupa Kentsel Şartı, ülkemizde yerel yönetimler tarafından henüz onaylanmamış ve yaygınlaşmamış olduğu için özellikle araştırma sürecinde, ilk bakışta tez konusunun anlaşılmasında yaşanan güçlük bir yana, kentsel haklar bağlamında sit alanlarının korunması konusunda şehircilik ve hukuk bilim dallarındaki kapsamlı araştırma sonuçlarının daraltılmasının ve tez konusuna odaklanmanın uzun bir süreçte gerçekleştiği söylenebilir.

Tezin hazırlanmasında dikkat ve özenlerini esirgemeyen ve öğrencilerinden biri olduğum için kıvanç duyduğum Prof. Dr. Cengiz ERUZUN'a ve Prof. Dr. Aykut KARAMAN'a, tezi her aşamada takip eden, destekleyen ve tezin hukuksal altyapısını yönlendirdiği için onur duyduğum Prof. Dr. İl Han ÖZAY'a, ilgi ve desteği her sorunu aşmam için bana cesaret veren, çözüm sağlayan Prof. Dr. Güzin KONUK'a, tezin her aşamasında gösterdiği sonsuz anlayış, fedakarlık ve emeğini unutamayacağım sevgili hocam Doç. Dr. Arzu KOCABAŞ'a, belge edinme sürecinde destek sağlayan TMMOB Şehir Plancıları Odası ve Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, İstanbul Metropolitan Planlama Müdürlüğü ve Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı çalışanlarına, ayrıca tezin tamamlanması için bana daima sevgi ve anlayış gösteren canım aileme saygılarımla teşekkür ederim.

Ocak 2009

Emine TOKSÖZ

KISALTMALAR LİSTESİ

ABA	Avrupa Birliği Antlaşması
AYB	Avrupa Yatırım Bankası
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BM	Birleşmiş Milletler
CBOs	Community-Based Organizations Toplum-Tabanlı Örgütler
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
CCC	Council for Cultural Co-operation Kültürel İşbirliği Konseyi
CEMR	Council of European Municipalities and Regions Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
ÇED	Çevre Etki Değerlendirme
EBLIDA	European Bureau of Library, Information and Documentation Avrupa Kütüphane, Bilgi ve Belge Bürosu
ESDP	European Spatial Development Perspective Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi
EURBICA	European Branch of the International Archives Council Avrupa Uluslararası Arşiv Konseyi
FEMP	European Foundation for Heritage Skills Miras Ustalıkları Avrupa Vakfı
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
GRECO	Group of States against Corruption Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu

HABITAT	United Nations Conference on Human Settlements Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi
HIC	Habitat International Coalition Habitat Uluslararası Koalisyonu
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
ICCROM	International Organization for Conservation of Cultural Heritage Uluslararası Kültürel Değerleri Koruma ve Düzenleme Çalışmaları Merkezi
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IDA	International Development Association Uluslararası Kalkınma Birliği
IECH	Inventory of the European Cultural Heritage Avrupa Kültürel Miras Envanteri
IFC	International Finance Corporation Uluslararası Finans Kurumu
IMF	International Monetary Fund Uluslararası Para Fonu
ISOCARP	International Society of City and Regional Planners Uluslararası Kent ve Bölge Plancıları Topluluğu
ISSC	International Social Science Council Uluslararası Sosyal Bilim Konseyi
IUCN	Dünya Koruma Birliği
IULA	International Union of Local Authorities Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
IULA-EMME	International Union of Local Authorities, Section for the Eastern Mediterranean and Middle East Region Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı

İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
K	Kanun
KHK	Kanun Hükümünde Kararname
KTVKBBK	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
KTVKYK	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
KUDEB	Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları
MIGA	Multi-lateral Investment Guaranty Agency Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı
NGOs	Non-Governmental Organizations Hükümet Dışı Örgütler
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi
PUB	T.C. Başbakanlık Proje Uygulama Birimi
RTD	Research and Technological Development Araştırma ve Teknolojik Gelişme
s	Sayı
t	Tarih
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜSİAD	Türk Sanayici ve İşadamları Derneği
t.y.	Tarihi yok
UBK	Uygun Bulma Kanunu
UNCHS	United Nations Commission for Human Settlement Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Komisyonu

UNDP	United Nations Development Programme Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	United Nations Environment Programme Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	United Nations Organization for Education, Science and Culture Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UN-HABITAT	United Nations Human Settlements Programme Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization Birleşmiş Milletler Sınai Gelişme Örgütü
WACLAC	World Authorities of Cities and Local Authorities Coordination Dünya Kent Dernekleri ve Yerel Yönetimler Koordinasyon Birliği
WALD	World Academy for Local Government and Democracy Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi
WB	World Bank Dünya Bankası
WHO	World Health Organization Dünya Sağlık Örgütü
WSF	World Social Forum Dünya Sosyal Forumu
WTO	World Trade Organization Dünya Ticaret Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1.	Dayanışma Hak Kategorilerini İçeren Uluslararası Araçlar	10
Tablo 2.2.	İnsan Haklarına İlişkin Uluslararası Araçların Kronolojik Dizini	11
Tablo 2.3.	1992 Avrupa Kentsel Şartı Amacı ve Temel İlkeleri	21
Tablo 2.4.	2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nı İmzalayan Kentler	30
Tablo 2.5.	2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı Amacı ve Temel İlkeleri	34
Tablo 2.6.	<i>Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nda Uygulama Mekanizmaları</i>	36
Tablo 2.7.	2005 Kentsel Hak Dünya Şartı'nın Kapsam	40
Tablo 2.8.	Kentsel Hak ile İlgili Uluslararası Araçlarda Yer Alan Kentsel Koruma Hükümleri ve İlkeleri	43
Tablo 2.9.	Bologna 'İperbole Kablosuz' Projesi Bileşenleri	50
Tablo 2.10.	İspanya: Barcelona 'Ciutat Vella Mahalle Yenileme' Projesinin Bileşenleri	55
Tablo 2.11.	Brezilya: Porto Alegre 'Katılımcı Belediye Bütçe' Programı	62
Tablo 2.12.	Kentsel Haklar Alanındaki Uluslararası Araçlarda Tarihi Kentsel Yapı Mirasına İlişkin Düzenlemeler	64
Tablo 2.13.	Kentsel Hak İlkeleri Bağlamında Uygulama Örneklerini Esas Alan Kavramsal Model	65
Tablo 3.1.	Kentsel Koruma Kapsamının Gelişim Süreci	73
Tablo 3.2.	A.B.'nin Mekansal Kalkınmaya Yönelik Genel İlkeleri	76
Tablo 3.3.	Sit Alanlarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Araçların Kronolojik Dizini ve İlkeleri	79
Tablo 3.4.	Türk Hukuk Sisteminde Koruma Anlayışının Gelişimi	84

Tablo 3.5.	Türk Hukuk Sisteminde Bilgi Edinme Hakkı ve Katılım	101
Tablo 3.6.	Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasının Uluslararası ve Ulusal Araçlar Üzerinden Değerlendirilmesi	110
Tablo 4.1.	Kentsel Hak Bağlamında Tarihi Yarımada ile İlgili Kurumsal Planların Değerlendirilmesi	116
Tablo 4.2.	Kentsel Hak Bağlamında Tarihi Yarımada ile İlgili Planların Değerlendirilmesi	120
Tablo 4.3.	İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Plan Süreci	127
Tablo 4.4.	İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (KTVKKBK) Müdürlüklerinin Görev Alanları	129
Tablo 4.5.	İstanbul Archimedes (Kentsel Dönüşüm ve Sürdürülebilir, Yenilikçi Akdeniz Ekonomik İşbirliği) Projesi 2007-2008	130
Tablo 4.6.	İstanbul Tarihi Yarımada'da Kentsel Sit Alanı Bağlamında Kentsel Haklar İncelemesi	136
Tablo 4.7.	Kentsel Haklar Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasına İlişkin Anket Sonuçları	141
Tablo 4.8.	İstanbul'da Kentsel Sit Alanlarının Mimari ve Fiziksel Çevre Kalitesi	150

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1.	Politik Üyeliği Tanımlamak için Alternatif Ölçek İlişkileri	16
Şekil 2.2.	<i>2008 Avrupa Kentsel Şartı</i> 'nın İlkeleri	25
Şekil 2.3.	<i>2008 Avrupa Kentsel Şartı</i> 'nda Kentsel Haklar ve Kültür Varlıkları	26
Şekil 2.4.	<i>2008 Avrupa Kentsel Şartı</i> 'nın Sonuçları	28
Şekil 3.1.	Koruma Amaçlı İmar Plânı Tanımı	92
Şekil 3.2.	Koruma Amaçlı İmar Plânlarının Yapıtırılması	93
Şekil 4.1.	Kentsel Haklar Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasına İlişkin Anket Soruları	138

HARİTA LİSTESİ

Harita 2.1.	İtalya’da Bologna Kentinin Yeri	46
Harita 2.2.	Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Yayın Alanı.	47
Harita 2.3.	Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Kapsama Alanı.	47
Harita 2.4.	Barcelona Kenti: Bölgeleri ve Civarı	51
Harita 2.5.	Barcelona Kentinin Tarihi Merkezi Ciutat Vella Bölgesi	52
Harita 2.6.	Porto Alegre’nin Konumu	56
Harita 2.7.	Porto Alegre’nin Katılımcı Bütçe Yönetiminde Alansal Ayrım	57
Harita 4.1.	İstanbul İli İlçe Sınırları Haritası	114
Harita 4.2.	İstanbul Tarihi Yarımada	115
Harita 4.3.	Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Plânı	124

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 4.1.	Tarihi Yarımada Koruma Bölgeleri Dağılımı	130
-------------	---	-----

KENTSEL HAKLAR BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ KORUNMASI: TARİHİ YARIMADA ÖRNEĞİ

1. GİRİŞ

Bu bölümde tezin amacı, kapsamı, yöntemi ve kurgusu anlatılmaktadır.

1.1. Çalışmanın amacı ve kapsamı

Çalışmanın amacı kentsel hakları esas alan bir kentsel koruma modeli geliştirmek ve Tarihi Yarımada'nın uygar bir yaşama ortamı ile tarihi dokuyu yaşama katma ölçütlerine uygun olarak yapılandırılmasını değerlendirmektir.

Bu nedenle kentsel haklara ilişkin genel ilkeleri belirleyen uluslararası araçlardan biri olan Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı (European Charter for the Safeguarding of Human Rights)'ı da onaylayan uygulama örneklerinden Bologna (İtalya) ve 2004 Barcelona (İspanya) kentleri ile Porto Alegre (Brezilya) kentinin ve Brezilya Kent Anayasasının analizinin sonucunda bir kavramsal model oluşturulmaktadır.

Bu kavramsal modelin uygulanması ve uygulanmasının fizibilitesi Türkiye'deki koşullarda uygulanmasında, potansiyeller ve engellerin bir analiziyle değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu değerlendirmenin ilk aşaması, ortaya çıkmakta olan 'kentsel hak' deneyimlerinin gözden geçirilmesidir. Bu gözden geçirme ulusal düzeydeki politikaları ve yasal çerçeveyi eleştirel olarak incelemekte, İstanbul'da metropoliten ve ilçe belediyeleri düzeyinde 'kentsel hak' yönünde stratejik çerçevelerin oluşturulmasına yönelik ilerlemeyi değerlendirmekte ve İstanbul'daki mevcut kentsel sit alanlarının bir değerlendirmesini yapmaktadır. İkinci aşama ise genel modelin Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanında pilot proje önerisi biçiminde bir ön uygulamasının yapılmasıdır.

Sonuçlar kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkının Türkiye sürümüne geçiş için zorlukları ve fırsatları tanımlamakta, bu geçişi harekete geçirmek için ulusal, metropoliten, ilçe ve mahalle düzeylerindeki tüm yönetimler, hükümet dışı kuruluşlar, yerel topluluklar ve özel sektör tarafından yapılması gerekli eylemler için bir dizi öneri sunmaktadır.

Kültür varlıklarını koruma bilincinin gelişmesi, geleceği oluşturma sorumluluğuna yeni boyutlar katmakta ve kentsel koruma ile insan hakları arasındaki ilişki giderek önem kazanmaktadır. Tarihi kentsel dokunun yaşama katılması, sağlıklaştırılması, geliştirilmesi, işlev kazandırılması eğilimlerinin uygulanabilirliğini sağlamak için kentsel korumada haklar boyutunun dikkate alınması gerekmektedir. Sit alanlarının korunması anlayışının artan bir bilinç ile yaygınlık kazanması, mimarlık mirası ve yönetiminin kentsel hak çerçevesinde meşru bir temele yerleşmesini sağlamaktadır.

Kentsel hak yaklaşımının geliştirilmesi sit alanlarının korunmasına ilişkin kararların işbirliği ve dayanışma çerçevesinde oluşturulacak karar mekanizmaları aracılığıyla alınması yönünde sunacağı köklü bir döngü ile Türkiye’de aşağıdan yukarı planlama anlayışını yerleştirecektir. Bu gelişmelerde küreselleşmenin hız kazanması, Avrupa Birliği (A.B.) uyumlaştırma sürecinin Türk hukuk sistemi ve politikalarına etkileri, akademik çevrelerin süreçteki etkinliğinin giderek artması, ekonomik gelişmeler, demokrasi kültürünün benimsenmesi ihtiyacının küresel düzeyde anlaşılması, katılımın gücünün anlaşılması ve farkındalığın artması etkilidir.

Avrupa ülkelerinde ve diğer ülkelerde kentsel haklar eşitlik ve özgürlük ekseninde kentsel koşulların iyileştirilmesi amaçlı yerel yönetim çalışmalarının bir bileşeni olmuştur. Türkiye’de kentsel haklar nispeten yeni bir kavramdır. Bu yeni gündem pek çok A. B. ülkesinde, bu çalışmanın asıl odağı olan yerel ölçekte kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, bakımsızlık, terk edilme ve göçlerle gelen yeni kullanıcıları tarafından uygun kullanım koşullarının gerçekleştirilememesi nedeniyle sağlanamamaktadır. İnsan onuruna uygun bir yaşama ortamının kentte yapılandırılması, insan haklarının ve özelde kentsel hakların gereğidir. Kentsel

haklar, çağdaş planlama yaklaşımlarının etkin olarak kullanılmasında insan haklarının yeni bir alt alanı olarak gelişmektedir. Bu nedenle kentte gelişen haklar için yeni tanımların ve yaklaşımların etkin olarak kullanılması gerektiği görülmektedir.

Kent, demokrasiye erişim için koşulların açık olduğu alandır. Bundan dolayı vatandaşlıkta: kent vatandaşlığında tüm vatandaşlar için katılım fırsatı bulunmaktadır. Tanımlı her hak herkese aitse, özgür ve dayanışmacı her vatandaş, tüm diğerleri için hakları teminat altına almalıdır.

Diğer taraftan küreselleşme sürecinde ekonomik gelişmeler ve kentlerin büyümeleri ile giderek kent çekirdeğinde kalan ve değer artışı nedeniyle cazibe merkezi haline gelen kentsel sit alanlarının genellikle ekonomik yönden yeterli olmayan, örgütlü toplum oluşturma bilinci ve işbirliği kapasitesi bulunmayan sakinleri tarafından terk edilmeleri zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle koruma sürecinin başlangıcında hem kentliler, hem de merkezi yönetim birimleri, metropoliten düzeyde ve ilçe düzeyindeki yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının arasındaki işbirliği ve dayanışma bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar başlatmalıdır. Örneğin, 2008 tarihli OECD Türkiye Değerlendirme Raporunda ‘mahalle ölçeğinde demokrasi’ süreci vurgulamaktadır;

‘yönetimin en alt kademesindeki-mahalle ölçeği-toplum katılımı daha da geliştirilebilir. Sokakların temizliği, trafiğin kontrolü ve çevresel iyileştirmeler gibi yerel konulardaki bazı karar verme yetkilerinin mahalle ölçeğine aktarılması ve yerel halka bir miktar karar-verme yetkisi verilmesi mümkün olabilir. (OECD, 2008, s. 234)’

Bu nedenle bu tezde işbirliği ve dayanışma temeline dayalı olarak kentlileri bilgilendirme ve bilinçlendirme ile kentsel hakların gerçekleştirilmesi savunulmaktadır. Kentsel haklar konusunda Avrupa’da ve diğer ülkelerde gelişmekte olan ve son on beş yıldır bu yaklaşımın uygulandığı deneyimler dikkate alınmalıdır. Uluslararası ilişkilerin kurulması ve fikirlerin paylaşılması kentler için politikaların geliştirilmesinin önemli bir bileşeni haline gelecektir. Konunun seçimindeki bir diğer unsur yazarın kentsel koruma sürecine hukuk alanından bakarak haklar boyutunda bir incelemeyi gerekli görmesi olmuştur.

1.2. Çalışmanın yöntemi

Bu tez kapsamında yapılan çalışmanın yöntemi ve teknikleri araştırmanın kentler arasında analiz, yerel düzeyde politika üretme ve uygulama konularını içermesini sağlaması gerekmektedir. Çalışmanın yöntemi masa başı ikincil kaynakların incelenmesi, yerinde tespit ve yüz yüze görüşmeler ve anket çalışmalarını kapsayan örnek alan incelemesinden oluşmaktadır.

Temel kavramların, yasa ve yönetmeliklerin, ilgili şart ve belgelerin incelenmesi ve değerlendirilebilmesi için konuya ilişkin makale, kitap, dergi, yayınlanmış araştırma raporlar, İnternet taramasından oluşan ikincil kaynak taraması yapılmıştır. Araştırmanın uluslararası yönüyle ilgili olarak kentsel hakların uygulama alanı bulunduğu çeşitli görünümünün yer aldığı karşılaştırmalı analiz yönteminden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada benimsenen yöntemin ikinci boyutunu ise; kentsel haklar bağlamında kültür varlıklarının korunmasında ortaya çıkan sorunların, seçilen örnek kentsel sit alanı üzerinden incelenerek, günümüzde değişen ihtiyaç ve anlayışlara paralel olarak, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı, anket çalışması ve yüz yüze görüşmelerden edinilen veriler ışığında değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Tezdeki birincil veriler Tarihi Yarımada'da yapılan alan incelemesi yoluyla üretilmiştir. Çalışma alanı olarak Tarihi Yarımada'nın seçilmesi, tarihi kentsel yapı mirası konusunda belirlenen ilkelere uygun bir yapılanmanın olmaması nedeniyledir. Ayrıca çalışma alanı yürürlükte olan koruma süreçlerinin bir kentsel sit alanında nasıl uygulandığını gösterdiği için seçilmiştir. Üçüncü olarak, Tarihi Yarımada içinde taşınmaz kültür varlıkları ile kötü kalitede yapılar bir arada yer almaktadır.

Alan araştırması kentsel haklara ilişkin ilkeleri incelemek üzere yapılan araştırmayı kapsamaktadır. Tarihi kentsel yapı mirasının korunmasına ilişkin stratejik yaklaşımı tanımlayan kavramsal çerçevede metropoliten, ilçe ve mahalle düzeyindeki aktörlerle görüşmeler yapılması gerekmiştir. Alanda yaşayan ve

çalışan aktörlerle yapılan görüşmelerde yerel sakinlerin kentsel hak ilkelerini nasıl algıladıkları, Tarihi Yarımada ile ilgili yaklaşımları ve beklentileri belirlenmiştir.

1.3. Çalışmanın Yapısı

Çalışma altı bölümde sunulmaktadır. Bu ilk giriş bölümü tezin amacını ve kapsamını, kullanılan araştırma yöntemlerini ve çalışmanın yapısını açıklamaktadır.

İkinci bölüm kentsel haklar kavramının ortaya çıkışı, süreç içindeki gelişimi ve ilkeleri açıklamakta ve kentsel hak ilkeleri bağlamında uluslararası uygulama örnekleri arasında Bologna (İtalya), Barcelona (İspanya) ve Porto Alegre (Brezilya) deneyimlerinden yararlanılmakta ve kısaca incelenmektedir. Bu inceleme sonunda her kentin kentsel haklara yönelik stratejik yaklaşımı geliştiren kentsel hak programlarının temel özelliklerini esas alan kavramsal bir model oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde araştırma sit alanlarına yönelmektedir. İlk kısım sit alanlarının tanımından oluşmaktadır. İkinci kısımda sit alanlarına ilişkin hukuksal düzenlemeler çerçevesinde ulusalüstü / supranational, uluslararası / international ve Türk hukuk sistemindeki düzenlemeler yer alır. Ulusalüstü düzenlemeler çerçevesinde A.B. mevzuat ve politikaları ile UNESCO, ICOMOS ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlar tarafından sit alanlarının korunmasına ilişkin olarak kabul edilen uluslararası düzenlemeler ve Türk hukuk sistemindeki düzenlemeler ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde kentsel hak bağlamında Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanı irdelemesi ile anket çalışmasında açıklanan kavramların kentsel hak temelini nasıl oluşturdukları ortaya konulmaktadır. Sonuç bölümü, kentsel haklar bağlamında sit alanlarının korunması yaklaşımlarının analiz sonuçlarını kentsel sit alanlarının korunmasına yönelik genel modeli sunmak üzere birleştirmektedir.

2. KENTSEL HAK KAVRAMI, EVRİMİ VE İLKELERİ

Kentlilerin sahip olduğu tarihsel, kültürel ve doğal değerleri koruyabilen ve yaşamın içine katarak gelecek kuşaklara aktarabilen uygar bir ortamda yaşama hakkının çerçevesinin belirlenmesi, hem kentlerin buna uygun yaşama ortamları sunacak biçimde yapılandırılmalarını, hem de her adımda ölçme ve değerlendirme fırsatını sağlaması bakımından önem taşır.

Bu nedenle, bu bölümde ilk olarak hak kavramının tanımı yapılacaktır. Bu genel kavramı esas alan kentsel hak kavramı ve süreç içindeki gelişimi, evrensel düşüncenin geçirdiği evrelerin genel geçer somut göstergesi olan ilgili uluslararası ilkeler üzerinden ve anahtar kaynaklara atıfta bulunularak irdelenecektir.

2.1. Hak Kavramı

Günümüzde kabul edilen (dünyada ve Türkiye’de) hak kavramı anlamsal bir içeriğe sahip olmamakla birlikte hukuk normlarının işlerliği bakımından önemlidir. Hak kavramı hukuk düzenine dayanır ve hukuk düzeni içinde varlık kazanır.

Hak kelimesinin Arapçadaki kök anlamı sabit değildir. Hak kavramının özündeki süje-obje uyumu, iradenin amaca uygunluğudur ve yalancılık karşıtı olan doğruluk; hata karşıtı olan isabet; abes ve zulüm karşıtı olan hikmet ve adalet; batıl karşıtı olan hak anlamında kullanılır (bkz. Fendoğlu, 1994, s. 29). Hukuk ise, hak kelimesinin çoğuludur ve objektif düzeni ifade eder.

Batıdaki hukuk sistemlerinde hak ile hukuku ifade eden kelime aynıdır ve Fransızca “droit”, Almanca “recht”, İtalyanca “dritto”, İngilizce “right” olarak ifade edilir. Bu dillerde hakkı ifade etmek için sübjektif sıfatı, hukuku ifade etmek için objektif sıfatı eklenmektedir (bkz. Karavelioğlu, 1996).

Hukuksal ilişkinin özünü oluşturan hak kavramını kabul eden¹ üç ana görüş bulunmaktadır:

- görüşlerden biri olan İrade Teorisinin öncülerinden birisi olan Friedrich Carl Von Savigny'e göre hak, bir kişiye ait irade kudretidir;
- Menfaat Teorisi ile hak kavramını açıklayan R.V. Jhering'e göre hak, hukuken korunan menfaattir; ve
- Karma Teoriyi destekleyen Jellinek'e göre ise hak, hukuk düzeni tarafından korunan ve kullanılıp kullanılmaması sahibinin iradesine bırakılmış olan çıkar olarak tanımlanmış olup, sahibi dışındaki bütün insanların müdahaleden kaçınmasını emreden, hukuki ödev yükleyen niteliği ile açıklanmıştır (bkz. Uzun, 2007, s. 7-9).

İrade teorisi, hakkın içeriğini göstermemesi ve temyiz kudreti bulunmayan kişilerin de hak sahibi olmaları nedeniyle eleştirilmiştir. Menfaat teorisi de, sadece menfaati esas alması; iradeyi dikkate almaması ve hukuken korunan her çıkarın hak sayılamayacağı noktalarından eleştirilmiştir. Günümüzde genellikle karma teori benimsenmektedir (bkz. Karavelioğlu, 1996).

Dünya genelinde insan hakları ve temel özgürlükler birbirine bağlı ve bölünmez nitelikte olup, birbirinin varlık ve geçerlik şartıdır. Bununla birlikte, hukuk alanı içinde hukukun koruduğu haklar;

- siyasal,
- kültürel,
- ekonomik haklar gibi yaşam alanları, konuları ya da başka ölçütler esas alınarak sınıflandırılır (bkz. Akıllıoğlu, 1995, s. 143).

Genel anlamda hakların bir bölümü kamu hukuku, bir bölümü ise özel hukuk tarafından düzenlenmiş ve korunmuştur. Kamusal haklar, kişinin birey olarak toplum ve devletle olan ilişkilerinde sahip olduğu haklardır. Kamusal haklar iki grupta toplanırlar (bkz. Karavelioğlu, 1996):

- kişisel haklar (örneğin kişi güvenliği, konut dokunulmazlığı, düşünce hürriyeti); ve
- siyasal haklar (örneğin seçme ve seçilme, siyasal faaliyette bulunma hakları).

¹ Bu tez hak kavramını kabul eden görüşü esas almaktadır. Bununla birlikte hak kavramını benimsemeyen görüşler de yer almaktadır. Örneğin, Jeremy Bentham (1748-1832)'a göre hak ve ödevler, varsayımsal bir nitelik taşır; hukuk tarafından yaratılır...hak, ödevden doğan bir varsayımdır.

Diğer bir ayırımda ise insan haklarının tarihsel gelişimine paralel olarak, haklar birinci kuşak, ikinci kuşak ve üçüncü kuşak haklar olarak sınıflandırılmaktadır ([Http://www.anayasa.gen.tr/temelhaklar.htm](http://www.anayasa.gen.tr/temelhaklar.htm)).

Birinci kuşak haklar tarihsel olarak ilk ortaya çıkan haklardır. Bunlar kişisel hakları ve siyasal hakları içerir.

İkinci kuşak haklar Birinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkmış büyük ölçüde İkinci Dünya Savaşından sonra uygulanmaya başlanan çalışma, dinlenme, emeklilik, sağlık hakkı gibi sosyal ve ekonomik hakları içerir.

Üçüncü kuşak haklar ise insanlık tarihinde değişen anlayış ve gereksinimlere paralel olarak bireyin devlete karşı kazandığı kişisel, siyasal haklar, sosyal ve ekonomik haklar gelişmiş ve özellikle sömürgeci kurtulan üçüncü dünya devletlerinin baskısı ile dayanışma hakları oluşmaya başlamıştır (bkz. Kaboğlu, 1993, s.295).

Günümüzde benimsenen dayanışma hakları, toplum yaşamında dayanışma ortamı yaratabilmek için toplumun tamamına ve bireye ait olan, toplumda yaşayan herkesin etkin biçimde katılımı ile gerçekleşen haklardır (bkz. a.g.e.).

Dayanışma hakları kapsamındaki evrensel değerlerin ortak paydası işbirliği ve dayanışmadır. Bu bağlamda dayanışma haklarının gerçekleştirilmesinde katılım boyutu önem taşır. Klâsik demokrasilerde katılım boyutu, genel seçimlerde oy kullanma hakkı ile sınırlı olduğu halde, yeni sosyal ihtiyaçlar doğrultusunda bireyleri yönetim sürecine katma olgusu ortaya çıkmaktadır. Zira dayanışma hakları ile kişisel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar birbirinin tamamlayıcısıdır. Karar alma süreçlerine bireylerin katılımını ve dayanışmasını sağlamak için bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal koşulların oluşması gereklidir (bkz. Alıcı, 1998).

Siyasal katılma toplum üyesi kişilerin (vatandaşların) siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır. Katılma, basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını

kapsar. Amerikalı siyaset bilimcisi Robert Dahl'a göre siyasal katılımın boyutları ilgi, önemseme, bilgi, eylem olarak sıralanır (Kapani, 1975, s.130- 131).

Bilimsel ve teknik gelişmelerin veya ülkeler ve bölgeler arasındaki gelişme farklılıklarının yol açtığı sorunlar ve tehlikeler nedeniyle ortaya çıkan dayanışma hakları arasında yer alan kentsel haklar henüz oluşum süreci içinde bulunmaktadır.

Uluslararası ilişkilerde konusuna göre sözleşme, protokol, anlaşma, mutabakat muhtırası gibi terimler kullanılan ve hukuksal yönden bağlayıcı olan andlaşma², ister tek bir belgede, isterse iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve (kendine) mahsus ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslararası hukuka tabi olan uluslararası anlaşma (mutabakat) demektir (Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi madde 2). Uluslararası anlaşma, mutabakat metni, deklarasyon gibi metinlerin tamamı için 'araç' terimi kullanılmıştır. İnsan hakları ile ilgili uluslararası araçların içerdikleri dayanışma haklarına ilişkin hükümler Tablo 2.1.'de belirtilmiştir.

² Bu çalışmada, metinlerin özgün biçiminde kullanılan 'andlaşma' ve 'uluslararası antlaşma' kavramları aslına sadık kalınarak değiştirilmeyecek, bunun dışında Türk Dil Kurumu İmla Kılavuzu'nda yer aldığı gibi 'andlaşma' yerine 'antlaşma' terimi kullanılacaktır.

Tablo 2.1. DAYANIŞMA HAK KATEGORİLERİNİ İÇEREN ULUSLARARASI ARAÇLAR

Uluslararası Araç	İçerdiği Dayanışma Hakkı
<i>1945 Birleşmiş Milletler Antlaşması (B.M. Şartı)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Amaçlar ve ilkeler arasında ‘barış hakkı’ belirtilmiştir: ‘Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: Barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözülmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmektir.’
<i>1966 Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Gelişme hakkı kapsamında sayılan ‘kendi kaderini tayin (self-determinasyon) hakkı’ insan haklarından biri olarak tanınmıştır.
<i>1972 Stockholm Bildirgesi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Çevre hakkı; ‘Özgürlük, eşitlik ve kaliteli bir çevrede onurlu ve yeterli yaşam şartları sağlanmış olarak yaşamak insanların temel bir haklarıdır...’ (İlke 1)
<i>1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme</i>	<ul style="list-style-type: none"> İnsanlığın ortak malvarlığına saygı hakkı; kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnai bir öneme sahip olduğu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiği dikkate alınır.
<i>1982 Dayanışma Haklarına İlişkin Uluslararası Üçüncü Pakt Öntasarısı</i>	<ul style="list-style-type: none"> Barış hakkı, gelişme (/ kalkınma) hakkı, çevre hakkı ve insanlığın ortak malvarlığına saygı hakkı yer alır.
04.12.1986 tarih ve 41/128 sayılı B.M. Genel Kurulu Kararıyla ilan edilen <i>Gelişme Hakkına Dair Bildiri</i>	<ul style="list-style-type: none"> Bütün insanlar ve halklar gelişme hakkına sahiptir, Bütün insan hakları ve temel özgürlüklerinin tam olarak gerçekleşeceği bir ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gelişmeye katılma, katkıda bulunma ve bundan yararlanma hakkı her insana ve bütün halklara tanınmıştır.
<i>1989 La Haye Bildirgesi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Dayanışma hakları mevcuttur.

Bu bağlamda öncelikle insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler kronolojik olarak incelenmektedir (bkz. Tablo 2.2.). Bu temel sözleşmeler esas alınarak, kentsel koruma hüküm ve ilkelerini barındıran sözleşmelere kapsamlı olarak değinilecektir.

Tablo 2.2. İNSAN HAKLARINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ARAÇLARIN KRONOLOJİK DİZİNİ

İnsan Haklarına İlişkin Uluslararası Araçlar	Kabul Eden Kurum	Yürürlük Tarihi	Türkiye'nin Taraf Oluşu	
			Taraf Oluşu	Yürürlük Tarihi
<i>1945 Birleşmiş Milletler Antlaşması</i> (Charter of the United Nations)	Birleşmiş Milletler	24.10.1945	Taraf	23.03.1976
<i>1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi</i> (Universal Declaration of Human Rights)	Birleşmiş Milletler	10.12.1948	Taraf	27.05.1949
<i>1950 İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi</i> (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms)	Avrupa Konseyi	03.09.1952	Taraf ³	18.05.1954
<i>1966 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi</i> (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)	Birleşmiş Milletler	23.03.1976	Onaylanmadı	
<i>1966 Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi</i> (International Covenant on Civil and Political Rights)	Birleşmiş Milletler	23.03.1976	Onaylanmadı	

³ Türkiye'nin ihtirazi kaydı: 'İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokolün ikinci maddesi 3 Mart 1924 tarihi ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun hükümlerini ihlal etmez.'

<i>1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme</i> (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)	Birleşmiş Milletler	16.11.1972	Taraf	14.02.1983
<i>1976 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi</i> (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)	Birleşmiş Milletler	03.01.1976	Taraf	11.08.2003
1992 Avrupa Kentsel Şartı (The European Urban Charter)	Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Konferansı	17.03.1992— 19.03.1992		
Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 Nolu Protokol	Avrupa Konseyi	01.11.1998 (İmzaya açılma tarihi: 11.05.1994)	Taraf	17.09.2003
<i>2000 Kentte İnsan Hakları için Avrupa Şartı</i> (The European Charter for Human Rights in the City)	Kentte İnsan Hakları için Avrupa Şartı İkinci Konferansı	18.05.2000	İstanbul kenti onayladı.	
<i>2004 Dünya Kentsel Hak Şartı</i> (World Charter on the Right to the City)	Dünya Sosyal Forumu (World Social Forum)	23.02.2005		
<i>2008 Gözden geçirilen Avrupa Kentsel Şartı</i>	Avrupa Konseyi	27 – 29.03.2008		

1948 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Universal Declaration of Human Rights) ve *1950 Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi* (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) gibi belgelerde insan haklarının evrenselliği düşüncesi, ortak kabul görererek uluslararası nitelik kazanmıştır.

1966 Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (International Covenant on Civil and Political Rights) ile *1976 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi* (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)'ın hükümleri çerçevesinde bütün doğal zenginlikler ve kaynaklar üzerinde tam egemenlik gibi vazgeçilmez haklarını kullanmak da dahil, halkların kendi kaderini tayin hakkı vasıtasıyla siyasal statülerin serbestçe tayin edilmesi, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerin serbestçe sürdürülebilmesi sorumluluğu bütün dünya devletlerine yüklenmiştir.

1972 Stockholm Bildirgesi'nde kaliteli bir çevrede yaşamının özgürlük ve eşitlik gibi temel insan hakkı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu nedenle çevre hakkı çerçevesinde belirtilen kaliteli bir çevrede yaşama hakkının kentsel haklar içinde yer alan kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkının oluşumundan önceki adım olarak değerlendirilebilir.

Dayanışma hakları arasında sayılan insanlığın ortak malvarlığına saygı hakkı, *1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme* (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)'da kabul edilmiştir. *1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme*'de kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnâ bir öneme sahip olduğu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiği dikkate alınarak, bu *Sözleşme*'nin amacı bakımından, dünya kültürel ve doğal mirasının uluslararası alanda korunması için *Sözleşme*'ye taraf olan Devletlerin kültürel miraslarını saptama ve koruma çabalarına destek olmaya ilişkin bir uluslararası işbirliği ve yardım sisteminin kurulması düzenlenmiş ve Türk hukuk sisteminde 1983 yılında yürürlüğe girmiştir.

2.2. Kentsel Hak Kavramı, Süreç İçindeki Gelişimi ve İlkeleri

Kentsel hak kavramının süreç içindeki gelişim bağlamında ilk olarak Henri Lefebvre'in teorisi incelenecek, sonrasında Mark Purcell'ın kavramsal açıklamaları ve kentsel hak ile ilgili uluslararası araçlarda mevcut hükümler incelenecektir.

2.2.1. Kentsel Hak Kavramı ve Gelişimi

Tüm kentliler için kentsel hak anlayışı, Fransız filozof Henri Lefebvre'in buluşu olarak 1968 yılında 'Kentsel Hak' (Le droit à la ville) isimli yazısında yer almıştır. Lefebvre'in teorisine göre kentsel hak, kentsel alanın temelini oluşturan güç ilişkilerini denetleme yetkisinin başkent ve devletten kentlilere çevrilmesi yönünde yeniden yapılandıracaktır (bkz. [Http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html)).

Lefebvre'in 'Kentsel Hak' isimli yazısından itibaren kentin aslında çok büyük bir değişime uğramış olması nedeniyle Lefebvre'in kentsel hak kavramının kendi tarihsel bağlamında anlaşılması gerekir. Lefebvre özellikle Mayıs 68 olarak bilinen Paris'teki öğrenci eylemi gibi zamanındaki sosyo-politik eylemlerden etkilenmiştir (bkz. a.g.e.).

Günümüzdeki eğilimler ve sosyal dönüşümler dikkate alınarak, Lefebvre'in kentsel hak kavramı günümüzdeki kente de uygulanabilir. Artan kent nüfusu, yeni bilgi ve iletişim teknolojileri ve küreselleşme dinamikleri son zamanlarda kentsel dokuda Lefebvre'in zamanında bulunmayan sorunları göstermektedir.

Küreselleşme ile birlikte devletin egemenlik alanı giderek daralmakta, uluslararası etkilere, normlara açık, eşitlik ve özgürlük eksenindeki ulusalüstü yapılanmalarda vatandaşlık, hak ve yükümlülüklerin temel belirleyicisi olmaktan çıkmaktadır. Oysa Lefebvre (2005) vatandaş olarak yasal, ulusal statülerini dikkate almadan kentte yaşayanların bir kent hakkı olduğunu açıklayarak, 'vatandaş' (/ citoyens) ve 'kentliler' (/ citadins) ayrımını yaparken dikkatli davranmıştır. Ayrıca, 2003

yılında önerilen Dünya Kartası ve örneğin, Avrupa Kent Plancılar Konseyi de, sadece kentlileri değil, kent kullanıcılarını da (ziyaretçiler ve yolculuk yapanlar da dahil olmak üzere) kentli olarak nitelemektedirler. Dahası, bu söz konusu hareketli ve geçici kentlilerin kente ilişkin planlama ve karar alma süreçlerine katılmalarını öngörmektedirler⁴ (bkz. [Http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html)).

Kent ortamı değişmekte olsa da Lefebvre'in, tüm kentlilerin kentsel politikalara katılma ve çevrelerini şekillendiren kararlara dahil edilme hakkına sahip olmaları için kentlerde karar alma süreçlerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği fikri günümüzdeki kentler için hala geçerlidir ve daha yeni olan küreselleşme ve kentsel gelişme eğilimleri ile kentsel çevreye yönetim ve demokratik yönetim gibi özel yaklaşımları doğrular ve açıklar (bkz. a.g.e.).

Bu anlamda dünya kartaları, belediye yasaları ve kentsel gelişme kampanyaları arasında paralellik bulunan Brezilya Anayasası, Habitat II (İstanbul, 1996) sırasında Habitat Uluslararası Koalisyonu (Habitat International Coalition –HIC-) tarafından öncülük edilen 'konut hakkı' ve Kentsel Hak Dünya Karta taslağı, kentlilere güç ve yetkilerini iade etmeye ve haklarına ortak bir saygı ile oluşturmaya çalışır (bkz. a.g.e.).

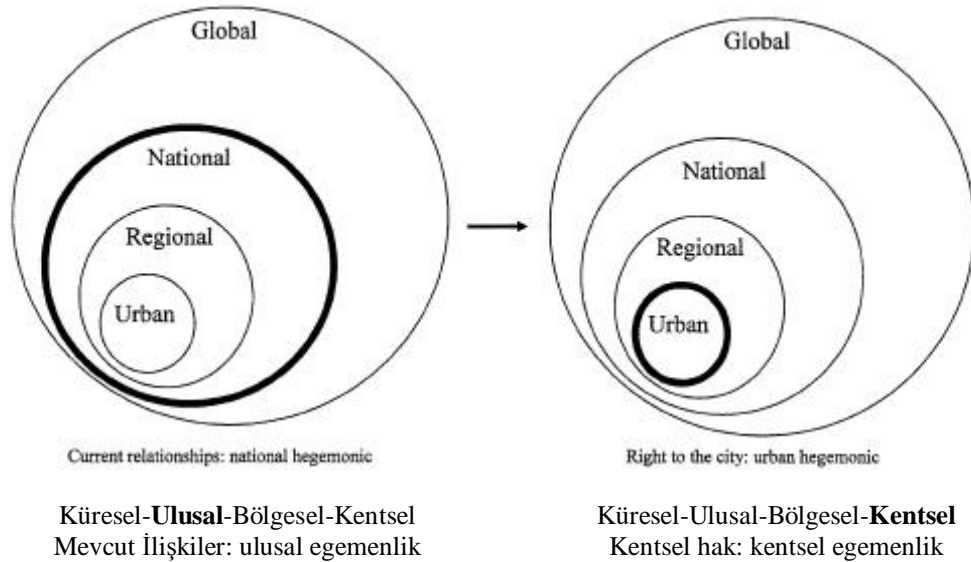
Bir önceki alt-bölümde de ifade edildiği üzere; dayanışma hakları kapsamında bir hak kategorisi olarak ortaya çıkan kentsel haklar, bugün artık çağdaş planlama yaklaşımının haklar boyutunu oluşturmaktadır (bkz. Türkyılmaz, tarihsiz). Bugün gelinen noktada, demokrasi, yerellik ve katılımın kent ortamında örgütlü olarak varlık kazanması ile oluşan yerel haklar, kentsel haklar olarak nitelendirilmektedir. Demokratikleşme, yerelleşme, kentleşme ve katılım

⁴ Bu tez kapsamında faydalanılan asıl kaynaktaki yer alan metnin İngilizcesi şöyledir: 'Lefebvre was also careful distinguish between citoyens ('citizens') and citadins ('urban inhabitants'), explaining that those who inhabit the city have a right to the city, regardless of their legal, national status as citizens. Along with the proposed World Charter, other urban experts, such as the European Council of Town Planners, identify not only residents but users of the city (including commuters and visitors) as urban citizens and advocate the participation of these mobile and temporary urban residents in the planning, management and decision-making processes of the city.' Discussion Paper for the Seminar: Urban Policies and the Right to the City, Paris, 18 March 2005 (bkz. The New Charter of Athens (2003) European Council of Town Planners).'

konularındaki gelişmeler, dayanışma hakları ve kent ile doğrudan ilgilidir. Zira kent, hak ve özgürlüklerin gelişme ortamıdır.

Küresel yeniden yapılanmanın son döneminde kentlerde demokrasi ihtiyacının daha da derinleştiği açıktır. Sadece yönetimde ya da karar almada yerleşme, yönetimi demokratikleştirmez. Bütün ölçekler sosyal olarak üretilmiş olduğuna göre daha büyük ölçeklere göre yerel nüfusa, çevre ve ekonomiye öncelik tanımının gerekli olduğu söylenemez. Kentsel hak bağlamında yerel ölçekten kaçınmanın anlamı, kentsel hakkın ötesine geçmek ve kent sakininin alan hakkı anlamını değerlendirmek gerekir.

Kentsel hakka dikkatin artması, kentlerde serbest bırakma problemlerine gerçek çözüm sunabilen bir şeyler önerecek gibi görünüyor. Bununla birlikte mevcut yazın sadece fikrin dış görünüşünü kurcalamıştır. Kentsel demokrasi için tehdit artışının tersine nasıl harekete geçilebileceği hakkında fikrin derinlemesine sınılanması başarısızdır (Purcell; 2003, s.106).

Şekil 2.1. Politik Üyeliği Tanımlamak için Alternatif Ölçek İlişkileri.

Kaynak: Purcell, 2003, s. 106.

Lefebvre'in kentsel hakkı, kentsel vatandaşlık hakkından mahrumiyet problemini cevaplandırmanın bir yolu olarak değerlendirilebilir. Günümüzdeki problemin önemli bir kaynağı, büyüyen sermaye gücü ve gücü kontrol etme anlamında

liberal-demokratik politik yapıların artan eşitsizliğidir. Lefebvre'in kentsel hakkı, doğrudan ve liberal-demokratik yapılara kökten alternatifler sunarak sermayenin gücüne direnir (bkz. Purcell, 2003, s. 106).

Bununla birlikte kentsel hak sözü, kentsel hakkın sosyal ve mekânsal sonuçları hakkındaki önemli ve cevaplanamayan sorularla yumuşatılmak zorundadır. Kentsel hak tamamlanmış bir politikanın inşası değil ama yeni ve şarta bağlı kentsel politikalara bir kapı olduğu için deneysel olarak hesaplanamaz. Kentlerin karmaşık ve şarta bağlı politikaları yönünde belirlenecek sosyal ve mekânsal yapıları üzerindeki etkisinden çok sakinlerin kentsel politikaları en iyi biçimde tanımlanabilir. Bu politikaların en önemli kısmı çok boyutlu bir ölçek politikası olacaktır. Lefebvre'in görüşünün asıl zafiyeti, 'işçi sınıfı' ile 'kentliler' fikrini bütünleştirmesidir (bkz. a.g.e.).

Kentsel hakkın toplumda bir 'kökten dönüşüm' sağlayan ve sadece işçi sınıfının sosyal güç aracı, dayanağı veya desteği haline gelebildiğinin anlaşılması gerekir. Kentliler esasen işçi sınıfına eşdeğer farz edilirse, gündemleri olan kapitalist-karşıtı direniş azalır. Kapitalist kente meydan okumadan çok örneğin ırkçı kent, ataerkil kent, egemen cinsiyetçi (heteronormatif) kent gibi günlük yaşamlarında kentlilerin tüm zorluklarıyla mücadele etmeleri gerekir (bkz. Purcell, tarihsiz, s. 28).

Kişinin sınıfı, ırkı, cinsiyeti bütünüyle kentli olmada esastır. Kentlilerin izleyecekleri gündem tahmin edilemediği için karmaşık politika mücadeleleri arasında kimliğin ve farklılığın tartışılması gerekir. Kentlilerin dışlanmalarına karşı mücadele, kapitalizmin olduğu sosyal ve mekânsal yapıların karşıtıdır (bkz. a.g.e., tarihsiz, s. 28, 29).

Dayanışma hakkı, kentsel alan üreten kararlarda kentlilerin merkezi bir rol oynayacakları anlamına gelir. Kentliler belirlenmemiş olan karar alma gücü ile ne yapacaklar. Kentlilerin ihtiyaçlarını karşılamak için kentsel alan üretimini takip edebilirler ama bu ihtiyaçlar tartışma ve politik mücadele yönünde belirlenecektir. Kentliler kentsel alanın kullanım değerini izleyebilirler ama değişim değerinin aksine kullanım değerinde ister istemez Marksist görüşü izlemeyebilirler. Bunun

yerine kadınların kentsel alana eşit erişim ve güvenli dolaşım hakkı tahsis etmeyi düşünebilirler. Ekonomik yatırım yapılmayan alanlarda beyaz olmayan kentlilerin mekânsal yoğunluğuna karşı çıkabilirler. Politik kimlikler alanı kentlileri tanımlayacağı için politik ilgi alanları gündemlerini canlandırabilir (bkz. a.g.e., tarihsiz, s. 29).

Kentsel hak bu politikaları olanaklı hale getirebilir ama bu politikaların belirlenmemiş çıktısı demokrasinin ya da politik egemenliğin yeni biçimleri ile sonuçlanmasıdır. Kentsel hak yazınında bu belirsizliğe ve istenmeyen sonuç olasılığına karşı konulamamıştır çünkü hakkın özünde olumlu olduğu, yaygın ve eleştirel olmayan bir varsayımdır. Yalnız kentsel hak daha radikal ve tam bir kentsel demokrasi oluşturmak için kesinlikle yeterli değildir. Lefebvre'in sınıf önyargısı örneğin diğer bakış açılarının daha yetkin bir kentsel demokrasi görüşü oluşturmasını gerektirdiği anlamına gelir (bkz. a.g.e., tarihsiz, s. 5).

Uzmanlaşma, işbölümü ve sanayileşmenin yoğun biçimde yaşandığı kent ortamında ekonomik, sosyal, yönetsel ve yasal yönleri gözetilen bir koruma modeli olan bütünleşik koruma hedefinin gerçekleşmesi bakımından, kapsamlı ilişkiler ağının yapı taşını oluşturan ve çeşitlenerek artan hakların daha ayrıntılı düzenlemeleri gerektirdiği görülür.

İnsan haklarına ilişkin uluslararası, evrensel beyannameler bulunduğuna göre 21. yüzyılda hala *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı* gibi metinlere ihtiyaç duyulmasının, temel hakların kapsamında çeşitlik sağlama ve koruma ihtiyacının yanında hakların uygulamada etkin olarak yerini alması yönündeki çabalar olarak değerlendirilmesi gerekir. Ancak kabul edilen hakların birçoğunun hala etkin olmamaları nedeniyle insan haklarının içeriğinin çeşitlilik kazanması ile hakların fiilen belirgin bir teminata kavuşturulmasının esas alınması gerekir. Kentler, hakların işlerlik kazandırılmasının, herkesin bireysel mutluluğu için kamusal şartların iyileştirilmesinin teminat altına alınabilmesi için daha iyi bir yer olma noktasına gelmektedir. Çünkü kırsal alanlardan kentlere giden, geçiş halindeki çok sayıda vatandaşı ve her şeyin ötesinde özgürlük, iş ve bir farkındalık değişimi arayan yabancıları karşılayan her kent insanlığın geleceği haline gelmiştir.

Sosyal faaliyetler ırk, sınıf, cinsiyet, soy, yaş, engellilik, evsizlik ve diğer özellikler arasındaki farkların belirleyici özelliklerine dayanır ve ekonomik, çevresel, sosyal ve mekansal adaleti gerektirir.

Günümüzde kentler kentlilere eşit koşullar ve fırsatlar sunmaktan çok uzak oldukları için kent nüfusunun büyük çoğunluğu ekonomik, sosyal, kültürel, etnik, cinsiyet veya yaş özellikleri nedeniyle en temel ihtiyaç ve haklarından yoksun kalır ya da sınırlı olarak yararlanır. Bu durum, sosyal birlikteliğin bozulması sonuçlarını içerir.

Ulusal devlet alanında kent yeni bir politik ve sosyal alan kaynağı olarak görülmektedir. Kent, demokrasiye erişim için koşulların açık olduğu alandır. Bundan dolayı kent vatandaşlıkta: kent vatandaşlığında tüm vatandaşlar için katılım fırsatıdır. Tanımlı her hak herkese aitse, özgür ve dayanışmacı her vatandaş, tüm diğerleri için hakları teminat altına almalıdır.

Günümüzde kent aynı zamanda her çeşit toplanma ve bundan dolayı fırsatlar, çelişkiler ve tehlikeler; karalanan ve çoğalan sivil ve sosyal dayanışma uygulamaları gerçekleştirilirken işsizlik, yoksulluk, kültürel farklılıkları küçümsemeden kaynaklanan ayırıcılık alanıdır. Kent yaşamı, temel hakları daha açık tanımlama yükümlülüğünü gerektirir çünkü kentte yaşayanların, iş arayanların, kente göç edenlerin hızla artması karşısında çevreye saygı, sağlıklı yiyecek, sükûnet, sosyal değişim ve boş zaman olanaklarını temin etme gibi yeni hakların da tanınması gerekir.

Günümüzde gelişmekte olan dayanışma hakları olarak da bilinen üçüncü kuşak haklar kapsamında bir hak kategorisi olan kentsel hak;

- temel olarak denetim yetkisini başkent ve devletten kentlilere yönelten,
- kentsel alan üretiminin altını çizen,
- güç ilişkilerini yeniden yapılandırma ihtiyacını vurgulayan,
- kentlerdeki yaşamın sosyal, ekonomik, politik, kültürel, fiziksel ve çevresel tüm boyutlarında insanın potansiyelini, refahını ve iyiliğini tam olarak sağlayan bir anlayış sunar ve
- kentlilerin bir dizi meşru hak talebi anlamını kazanır.

Bununla birlikte kentsel hak kavramının öğretisi ve uygulamadaki en önemli sınırlayıcısı, onun yerel ölçek üzerine odaklandırılmış olmasıdır. Demokrasi ve vatandaşlık hakkındaki yeni fikirlerin ve gelişmeler nedeniyle kentlerde yerel ölçeğin, geniş bir ölçekten daha demokratik veya sürdürülebilir olduğunun ileri sürülmesi yaklaşımından kaçınılması gerekir.⁵

Kentsel haklar alanındaki uluslararası araçlarda kentlileri koruma amaçlı hükümler çerçevesinde kentsel hakların öncelikle toplumsal birlik ve dayanışmayı güçlendirme sürecindeki olumlu katkıları gözetilerek, güçlü bir hukuksal altyapı sağlanması için önemli veriler ortaya konulmakta, katılım boyutunda bilgilendirme politikalarının önemi belirtilmektedir.

2.2.2. 1992, 2008 Avrupa Kentsel Şartı (European Urban Charter) ve İlkeleri

Avrupa Konseyi tarafından 1980–1982 yılları arasında Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası (European Campaign for Urban Renaissance) ile başlayan kentsel hakların geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi yönündeki gelişmeler 1986 yılından sonra Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı çerçevesinde düzenlenen kongreler, konferanslar, yayınlar gibi etkinlikler çerçevesinde sürdürülmüştür. Avrupa Konseyi'nin temel hak ve özgürlüklerin korunması çağrılarına paralel olarak 18.03.1992 tarihinde kabul edilen *1992 Avrupa Kentsel Şartı* yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır (bkz. a.g.www. 5).

1992 Avrupa Kentsel Şartı, kente ilişkin sorunlarına insan hakları çerçevesinde yaklaşılmasında bir başlangıç olarak kabul edilir ve Avrupa'da hemen her ülkeye uygulanabilecek bir dizi yol gösterici evrensel ilkeyi tanımlar.

Avrupa kentlerindeki kentlilerin gündelik kent yaşamını geliştirmek ve kent kültürünü düzenlemek için hazırlanmış olan *1992 Avrupa Kentsel Şartı*, kentsel gelişmenin niteliksel özellikleri ve yaşam kalitesiyle doğrudan ilgili ve entsel Şartı amacı ve temel ilkeleri Tablo 2.3.'de özetlenmiştir.

⁵ [Http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html)

Tablo 2.3. 1992 AVRUPA KENTSEL ŞARTI AMACI VE TEMEL İLKELERİ

<p>Amacı</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yerel yönetimler için pratik bir kent yönetimi el kitabı oluşturmak; • gelecekteki olası bir Kentli Hakları Kongresi için temel ilkeleri oluşturmak; • Şart'ın ilkelerini yerine getiren kentler için verilecek uluslar arası ödüllere bir temel oluşturmak; • fiziksel çevre ve yasalarıyla ilgili yaptırımlar için Avrupa Konseyi'nin bu konulara ilişkin katılımına bir 'vize' oluşturmak; • aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin ve özellikle Avrupa Yerel ve Bölgesel İdareler Daimi Konferansı (AYBİK)'in kent sorunlarına ilişkin tüm çalışma sonuçlarının bir çözümlenmesini yapmaktır.
<p>İlkeleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel korumada hassas bir yasal çerçevenin gerekliliği; • kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının gerekliliği; • yeterli ve yeni finans mekanizmaları ve ortaklıkların gerekliliği; • tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katılarak, çağdaş yaşamla bütünleştirilmesi; <ul style="list-style-type: none"> ○ bütüncül bir korumanın en temel koşulu, koruma ve onarımı (restorasyonu) gerekli bir planlama hedefi olarak kabul etmektir, ○ bu da koruma ve onarım programının bütüncül bir yaklaşıma oturmasını zorunlu kılar, ○ koruma çalışmalarını yürütecek ekip, disiplinlerarası bir ekip olmalıdır, ○ ekonomik gelişme, kültür, konut, çevre vs, gibi diğer sektörel politikalarla aktif işbirliği içinde çalışabilmelidir, ○ ancak bundan, kentlerin açık hava müzesi haline dönüştürülmesi anlaşılmalıdır, ve ○ restorasyon, yapılarda çağdaş, yaşanabilir bir ortam sunmalı, kamu kuruluşları ise yapının kendi kendini koruyabileceği bir sistem sağlamalıdır. • ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılması;

Yerel Yönetim Boyutu	<ul style="list-style-type: none"> • her bir üye ülkenin yerel yönetimleri arasında; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımıyla artacak olan olanaklar, diğer kazançlar ve sorumluluklar göz önünde bulundurularak, kentsel yerleşimlerdeki yaşam kalitesini yükseltebilmek için;
	<ul style="list-style-type: none"> • merkezi ve yerel yönetimler arasında; oluşturulacak politikalar ve para kaynaklarının aktarımıyla, karar alma mekanizmalarını merkezden çevre yerleşimlere yaymak amacıyla;
	<ul style="list-style-type: none"> • yerel yönetimler ve kentliler arasında; kentlerin çeşitli sorunlarını yakından anlamak ve yerel halkı karar alma süreçlerine katmak için; ve
	<ul style="list-style-type: none"> • özellikle, ülke sınırlarını aşacak şekilde tüm Avrupa'daki kentler arasında; işbirliği ve dayanışmayı gerekli görür.

Kentsel korumada kabul edilen hakların etkin olmaları ve belirgin bir teminata kavuşturulmalarının esas alınması gereklidir. Bu hususta korumanın gerçekleştirilmesinde bilgilendirme politikalarının uygulanması için mekanizmalar oluşturulacaktır.

Kent yönetiminde yalnızca finansal mekanizmayı dikkate alan sektörel kent planlamasının geleneksel yöntemlerinin kullanımını değil, sürdürülebilir gelişmenin sağlanması yönünden merkezi yönetimin ve / veya özel sektörün tecrübelerinden kaynaklanan farklı yöntemlerin de araştırılması ve sonuçlardan yararlanılması gerekir. Bu nedenle, yerel ve bölgesel yönetimlerin önemli bir sorumluluğu da doğru kalkınma stratejileriyle kentsel hakları korumaktır.

1992 Avrupa Kentsel Şartı'nın kentsel gelişmenin yönetiminden sorumlu, tanımlı yükümlülükleri olan, kesin bir yerel yönetim boyutu vardır. Yerel düzeyde iyi bir kent yönetimi için gerekli bir dizi ilkeyi tek bir metinde bir araya getiren *Şart'ta* da belirtildiği gibi yerel yönetimler kentsel mirasın korunması ve bakımında, ilgi ve sorumluluk açısından en uygun konumdadırlar.

1992 Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentlilerin şiddetten, her tür kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı; yaşadığı kent

çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme hakkı; insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma, dolaşım özgürlüğü; kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı gibi temel kentsel hakların olduğu inancını esas kabul eder.

1992 Avrupa Kentsel Şartı'nin eki niteliğindeki *Kentli Hakları Deklarasyonu*'nda 'kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı' Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentlilerin sahip oldukları kentsel haklar arasında sayılmıştır. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı 'tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması' olarak tanımlanmıştır (*Kentli Hakları Deklarasyonu*, madde 10). 'Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması' olarak tanımlanan 'kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı'nın unsurları:

- tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu;
- nitelikli çağdaş mimarinin uygulanması; ve
- uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılmasıdır.

Fiziksel mekanların oluşturulmasında tarihi yapı mirasının nitel katkısı, kaliteli bir mimari ve fiziksel hakkının çerçevesini belirlemektedir. Bu nedenle tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu, nitelikli çağdaş mimarinin uygulanması, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması kentlilerin kentsel haklarından biridir.

1992 Avrupa Kentsel Şartı, söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, sosyo-ekonomik ve politik statü, ruhsal ve bedensel özür gözetmeksizin, tüm insanlara eşit koşullarda uygulanmasını savunur. Ancak kentsel hakların gerçekleşmesinin, fertlerin dayanışma ve sorumlu hemşehriliğe ilişkin eşit yükümlülükleri kabul etmesine bağlı olduğu da belirtilmiştir.

1992 Avrupa Kentsel Şartı'ndan sonra ortaya çıkan toplumsal, ekonomik ve kültürel değişiklikler dikkate alınarak günümüzde kentlerin sorunları ile baş edebilmeleri için bir dizi ortak ilke ve kavram oluşturulması ve kentsel kalkınmanın temel oyuncularını ve Avrupa için yeni bir ortak kentsel yaşam tarzı ve kent yaşamına yeni bir yaklaşım sunmak amacı ile Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından bazı ilkelerin yeniden tanımlanmasına, tamamlanmasına ve

güncellenmesine karar verilmiş ve Avrupa Konseyi'nin 15. Genel Oturumunda Karar No. 269 (2008) 1⁶ gereğince 'Avrupa Kentsel Şartı-2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto' kabul edilmiştir.

Avrupa için hedeflenen kentler, herkesin iyi bir yaşam kalitesine sahip olabildiği, herkesin özellikle eğitim, sağlık, kültür ve konut sektörlerinde sağlanan hizmetler yanında, iyi bir yaşam kalitesine de erişebildiği yerleşimler olarak aynı zamanda uyumlu, dışlayıcı olmayan, farklılaşmış ve iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefini de yansıtan gerçek bir toplumsal karışımın yer aldığı alanlardır (2008 Avrupa Kentsel Şartı, madde 62).

Bu aşamada 'kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre' hakkı bakımından ulaşılan noktanın 'iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefi' olması nedeniyle, kalitenin artık toplum için iddialı bir yaşam standardı hedefini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu hedefin gerçekleştirilmesi için 2008 Avrupa Kentsel Şartı'nda ilkeler belirlenmiştir (bkz. Şekil 2.2.).

⁶ Avrupa Kentsel Şartı – 2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto; Karar No. 269 (2008), Yerel Yönetimler Bölümü tarafından 28 Mayıs 2008 tarihinde görüşülmüş ve onaylanmış, Kongre tarafından 29 Mayıs 2008 tarihindeki 3. oturumda kabul edilmiştir. (bkz: CPL (15)4RES kodlu doküman, raportör C.A. Pinto (Portekiz, L, EPP/CD) ve ortak raportörler W. Borsusu (Belçika, L, ILDG) ve madde Constantin (Fransa, L, SOC) tarafından sunulan karar taslağı)

2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI'NIN İLKELERİ

- Avrupa'nın kentleri, kentlilerine ait ve gelecek nesillere aktarılması gereken sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerdir (bkz. madde 11).
- Avrupa'nın kentleri ekonomi, toplum ve çevre arasında ulaşılabilecek tarihi değere sahip bir uzlaşma için en ideal ortamı oluşturmaktadır (bkz. madde 12).
- Avrupa'nın kentlerinin, özellikle katılım açısından, demokrasinin yeni taleplerini dikkate alan bir kentsel yönetim modeli inşa etme sorumluluğu vardır. Bu yerleşimler toplumların çok gereksinim duyulan demokratik yeniden canlandırılması için birer değerdir (bkz. madde 13).
- Avrupa'nın kentleri yaratıcı çeşitliliği destekleyicidir ve yenilikçilik için önemli bir güç oluşturur. Kişisel gelişim, öğrenme ve bilgiye erişme açısından en uygun ortamlardır. Bu yerleşimler, sınırları içinde var olan çoklu kimlikleri ve kültürleri bir araya getirme ve bunların karşılıklı olarak birbirlerini zenginleştirmesini sağlama potansiyeline sahiptir (bkz. madde 14).
- Avrupa'nın kentleri, günümüzde, refahın öncü güçleri ve küreselleşme sürecinin önemli oyuncularındır. Bu yerleşimler, Avrupa'nın gelecekteki ekonomik kalkınma şekli olan bilgi temelli ekonomi için ideal bir ortam oluşturmaktadır (bkz. madde 15).
- Avrupa'nın seçilmiş yerel temsilcileri ve Kongre'nin üyeleri olarak, bu ilkelerin ve onların dayandığı analizlerin, gelecekteki değişimin ve uygulamamız gereken politikaların temelini oluşturur (bkz. madde 16).
- Önceliklerin merkezine konulmak istenen kentler, her şeyden önce, oralarda yaşayanlar, yani kentliler için yaratılmıştır (bkz. madde 17).
- İstenen kentler aynı zamanda, yerel ve küresel çevreye saygılı, sürdürülebilir kentlerdir (bkz. madde 18).
- Bu yerleşimler, kendi içlerinde ve birbirleri arasında en üst düzeyde bir dayanışmayı teşvik etmeye kararlı uyumlu kentlerdir (bkz. madde 19).
- Bunlar, geleceğe uzanabilmek için geçmişlerine ve bugünkü çeşitliliklerine ihtiyaç duyan, bilgi ve kültür kentleridir (bkz. madde 20).

Şekil 2.2. 2008 Avrupa Kentsel Şartı'nın İlkeleri

Kentin; sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerinin kentlilere ait olduğu ve gelecek nesillere aktarılmasının gerekli olması, özellikle katılım açısından demokrasinin yeni taleplerini dikkate alan bir kentsel yönetim modeli inşa etme sorumluluklarının bulunması, toplumların demokratik yönden yeniden canlandırılması için çok gereksinim duyulan değerler olmaları, her şeyden önce, kentliler için yaratılmaları ve geleceğe uzanabilmek için geçmişlerine ve bugünkü çeşitliliklerine ihtiyaç duyan bilgi ve kültür kentleri ve olmaları gibi ilkeler belirtilmiştir. Bu ilkeler kapsamında kentsel haklar ve kültür varlıklarının çerçevesi Şekil 2.3.'de ifade edildiği gibidir.

2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI'NDA KENTSEL HAKLAR VE KÜLTÜR VARLIKLARI

- İstenen kentler, herkesin iyi bir yaşam kalitesine sahip olabildiği, herkesin özellikle eğitim, sağlık, kültür ve konut sektörlerinde sağlanan hizmetlerin yanında, bu kaliteye de erişebildiği yerleşimlerdir. Buralar, aynı zamanda Avrupa için hedeflenen uyumlu, dışlayıcı olmayan ve farklılaşmış ve iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefini de yansıtan gerçek bir toplumsal karışımın yer aldığı alanlar olacaktır (bkz. Uyumlu Kentler ve Kasabalar, madde 62).
- Kentsel politikaların temel amacının sosyal ve mekânsal uyum olduğu vurgulanmaktadır. Kentler, her türlü sosyal ortamdan gelen insanların her gün birbiri ile harmanlandığı ve insanların yaşadığı, çalıştığı, çok nesilli, çok kültürlü ve çok dinli yerlerdir. Kentsel toplum adil bir şekilde geliyecekse, kentliler arasında karşılıklı yardımlaşmanın, gruplar arasında - dinler arası diyalogu da içeren - diyalogun ve gönüllü faaliyetlerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Finansal sıkıntılar ve iş güvenliği eksikliği, dışlama ve sosyal statü, yaş, kültür, din, cinsiyet ve özürllülüğe dayalı her tür ayrımcılığa karşı mücadele sürdürülecektir (bkz. Uyumlu Kentler ve Kasabalar, madde 66).
- Kültürel farklılıkların tek bir küresel ve evrenselleşmiş model içinde eriyeceği kentler istenmektedir. Kentler kültür açısından da mimarileri açısından da farklı ve farklılaşmış yerleşimlerdir ve böyle de kalmaları gerekir. Bir yandan yapıların ve hizmetlerin standartlaştırılması, öte yandan tekdüze izlerini her yerde bırakan ve salt küresel bir pazarın kurallarını tanıyan küreselleşmiş bir kentsel gelişme modelinin yarattığı ucubeler riskler getirmektedir (bkz. Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar, madde 72).
- Yerel alanların kültürleri ve kimlikleri de desteklenmektedir. Yerel kültürler ve yerel bellekler giderek küreselleşen bir dünyada kilit değerler olarak teşvik etmek ve duyurmak istenmektedir. Kentlerde, sanatsal yaratıcılığa ve yüksek standartlı kültür hizmetlerine destek sağlama yolundaki çabalar sürdürülecektir (bkz. Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar, madde 73).

<ul style="list-style-type: none">• Kentleri bilgi, kültür ve sanat yuvaları haline getirme amacı, onların mimari güzellikleri dikkate alınmadığı takdirde saygınlıktan yoksun kalacaktır (bkz. Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar, madde 77).
<ul style="list-style-type: none">• Bu bağlamda, kentsel peyzajlar son elli yılda çoğu zaman üst düzeyde bir mimari kalite endişesi duyulmadan gelişmektedir. Kent çevresindeki peyzajların pek çoğunu ihmal ederek, kentler ruhsuz ve yaratıcılıktan uzak bir ticari kentsel planlamaya terk edilmiştir. Bu nedenle, mekânsal gelişmede mimarlık boyutunun daha fazla dikkate alınması ve karar alanlarda ve kentlilerde canlı bir mimari kültürün gelişmesinin teşvik edilmesi isteniyor (bkz. Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar, madde 78).
<ul style="list-style-type: none">• Kentlerle ve onların kültürü ile olduğu kadar mimarileri ile de gurur duymak istenmektedir (bkz. Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar, madde 79).

Şekil 2.3. 2008 Avrupa Kentsel Şartı'nda Kentsel Haklar ve Kültür Varlıkları

Avrupa yerel yönetimlerini sürdürülebilir kentler inşa etmeye zorlayan ve kentsel yaşama yeni bir yaklaşım sunmayı amaçlayan 2008 Avrupa Kentsel Şartı'nda, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin yerel yönetimlerinden yapmalarını istediği hususlar belirtilmiştir:

- bütün çeşitlilikleri ile paylaştıkları Avrupa değerlerini esas alarak, kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve dayanışma ilkelerini daha ileri düzeyde uygulamaları (bkz. madde 4).
- yerel yönetimlerin; eylemlerinde ve politikalarında yeni bir kentlilik için Manifesto'da tanımlanan ilkeleri uygulamaları ve Manifesto'yu yerel ortaklarına ve halka dağıtarak, kentli vatandaşlarının Manifesto'nun içerdiği ilkeler ve ana maddeleri konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamaları (bkz. madde 7).
- Kongre ayrıca, yerel ve bölgesel yönetimlerin ulusal ve uluslararası örgütleri ile kentlerin geleceğine ilişkin tartışmalarda aktif rol alan hükümet dışı kuruluşlarda: Manifesto'yu kendi ülkelerindeki yerel yönetimlere en geniş şekilde dağıtmaları; etkinlikler düzenlemeleri ve Manifesto'da tanımlanan ilkelerin yerel politikalara sokulmasını teşvik etmeleridir (bkz. madde 8).

Avrupa için yeni bir ortak kentsel yaşam tarzı ve kent yaşamına yeni bir yaklaşım sunmak amacı ile kentsel yönetim deneyimlerinden, kentsel gelişmenin ana oyuncularının fikirlerinden, raporlarından ve beyanlarından kaynaklanan Avrupa kentsel 'müktesebatı', Manifesto için bir ilkeler temeli oluşturmaktadır. Manifesto'nun 'Avrupa Kent Müktesebatı (Acquis) ve Yeni Bir Kentlilik Olasılığı' bölümünde belirtilen ilkelerin artık yerleşmiş olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda kentsel hakların gerçekleştirilmesi bakımından aşağıda belirtilen özel koşulların dikkate alınması gerekir:

- Kentlerin, eğitim ve araştırma sistemleri ile üretim sistemleri arasında bilgi geçişini kolaylaştıracak yaygın ve sürekli işbirlik ağları ortamı olması,
- Kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba gösterilmesi,
 - Bilgi ve iletişim teknolojilerinin demokratik bir seferberlik için sunduğu yeni olanaklardan yararlanılması,
 - Kalkınma için bir değer olacak dijital kentler kurulması,
 - İletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi,
 - İnternet erişiminin artırılması,
 - 'Akıllı' mekânların yaratılması,
 - e-yönetişimin genel kullanımı (bkz. *2008 Avrupa Kentsel Şartı*).

2008 Avrupa Kentsel Şartı'nın sonuçlarında dayanışma olgusu vurgulanmıştır. Sonuç olarak *2008 Avrupa Kentsel Şartı*'nda kentlerin refah ve sürdürülebilirlik hedefine ulaşmaya çalışırken, diğer yerel alanlarla dayanışmayı da sürdürmeleri gerekmektedir (bkz. Şekil 2.4.).

2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI'NIN SONUÇLARI
<ul style="list-style-type: none">• Kentlerin bugünkü gelişimi tehlikeler içermekte ve karşılaştıkları evresel, demokratik, kültürel, sosyal ve ekonomik bağlamdaki zorlu sorunlar bugüne kadar görülmemiş ölçeklerde (bkz. madde 80).
<ul style="list-style-type: none">• Bu Manifesto'da itici güç kentlere duyulan güven oldu. Bu yerleşimler toplumların kendine özgü değerleridir. Bu yerleşimler, tek başlarına ya da oluşturdukları ağlarla, yerel kalkınmanın itici güçleri ve kolektif siyasal aktörleri olarak toplumlarımızdaki değişimlerle yüzleşmek zorundadır. Topluluklarının refahına ve sürdürülebilirliğine katkıları olabilir. Ancak, bakış açısı salt yerel ölçekte kalmaz. Kentlerin bu refah ve sürdürülebilirlik hedefine ulaşmaya çalışırken diğer yerel alanlarla dayanışmayı da sürdürmeleri gerekmektedir (bkz. madde 81).
<ul style="list-style-type: none">• Kentlerin çok gerilere giden tarihleri vardır ve bunlara kültürlerin geniş perspektifinden bakılması gerekir. Geçmişe ve ortak belleklere uzanan bu kökler aynı zamanda, geleceğe güçlü bir kimlik yansıtabilmeyi olanaklı kılacaktır. Tek bir kentsel gelişme modeli önerilmemektedir. Kentlerin kendi kişilikleri var; hepsi farklıdır ve bu çeşitlilik Avrupa için bir fırsattır (bkz. madde 82).
<ul style="list-style-type: none">• Kentlerin arasındaki ve içindeki çeşitliliğe gelince: kültürel çeşitliliği bütünleştirebilme becerisi, çatışmadan arınmış bir kimlik gösterimiyle gelişebilir. Kimliklerden gurur duyulmakta, ancak onlar aynı zamanda diğerlerine karşı kesin bir açıklık unsuru olarak görülmektedir (bkz. madde 83).

- Yerel alanlar içinde ve aralarında daha fazla demokrasi, sürdürülebilirlik ve hatta dayanışmayı teşvik ederken, toplumların gereğince gelişebilmesi için daha iyi bir yönetim ve daha yüksek bir performansın yaşamsal önemi vardır (bkz. madde 84).

- Kentlerde yaşayan vatandaşlarımıza ve kentsel gelişme süreçlerinde yer alan herkese iyimser, iddialı ve yoğun beklentileri olan bu mesajımızı iletme istiyoruz. Bu Şartı, Avrupa'nın kentleri için değerlerin paylaşımına ve deneyimlerin karşılıklı aktarılmasına dayalı yeni bir kentsel proje oluşturmaya çağrı olarak sunuyoruz. Böylelikle kentler kendi bireyselliklerini muhafaza ederken, kolektif olarak da insancıl değerlerin, bireysel özgürlüklerin, ekonomik zenginliğin, sosyal dayanışmanın ve yerküreye ve canlı kültüre gösterilen ilginin yamasız bir bütün oluşturduğu bir Avrupa kentsel planını içselleştirebilecektir (bkz. madde 85).

Şekil 2.4. 2008 Avrupa Kentsel Şartı'nın Sonuçları

Yerel alanların içinde ve aralarında daha fazla demokrasi, sürdürülebilirlik ve hatta dayanışma teşvik edilirken, toplumların gerektiği gibi gelişebilmesi için daha iyi bir yönetimin ve daha yüksek bir performansın yaşamsal önemi vardır. Bu Şart, Avrupa kentleri için değerlerin paylaşımına ve deneyimlerin karşılıklı aktarılmasına dayalı yeni bir kentsel proje oluşturmaya çağrı olarak sunulmuştur

2.2.3. 2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı (European Charter for the Safeguarding of Human Rights in The City) ve İlkeleri

Yerel düzeyde insan haklarını yücelten bir dizi ilkenin yer aldığı *Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı* 18.05.2000 tarihinde Saint-Denis'de onaylanmıştır.

Kentte İnsan Hakları için Avrupa Şartı metninin İnsan Hakları için Kentler Taahhüdü (Commitment of Cities for Human Rights) adlı kentlerin ek bildirgesi altında çıkarılan taslağı Ekim 1998'de Barcelona'da yayınlanmış ve İstanbul'un da aralarında bulunduğu 41 kent tarafından oybirliğiyle kabul edilmiştir (bkz. Tablo 2.4.).

Tablo 2.4. 2000 KENTTE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI AVRUPA ŞARTI'NI İMZALAYAN KENTLER

Arnavutluk		Büyük Britanya	
001	Tirana	043	Belfast
Belçika		044	Kirklees
002	Anvers	045	Manchester
003	Bruxelles	046	Newcastle
004	Charleroi	047	North Lanarkshire
005	Liege	048	Reading
Bosna - Hersek		049	Swansea
006	Sarajevo	Yunanistan	
007	Tuzla	050	Korydalos
Hırvatistan		Macaristan	
008	Rijeka	051	Budapest
Fransa		İrlanda	
009	Angers	052	Bangor
010	Aubervilliers	053	Dublin
011	Bobigny	İtalya	
012	Bordeaux	054	Agna (Pd)
013	Caudebec - les - Elbeuf	055	Alberobello (Ba)
014	Creteil	056	Ancona
015	Evreux	057	Arese
016	Grenoble	058	Ascoli Piceno
017	Ivry-sur-Seine	059	Bagnara Di Romagna (Ra)
018	La Corneuve	060	Bagnolo In Piano (Re)
019	La Rochelle	061	Bisceglie (Ba)
020	Lille	062	Bitonto (Ba)
021	Lyon	063	Bologna
022	Marseille	064	Bolsena (Vt)
023	Montauban	065	Bompensiere (Cl)
024	Nantes	066	Borgone Susa (To)
025	Orleans	067	Borgo San Dalmazzo (Cn)
026	Pau	068	Brindisi
027	Perpignan	069	Calderara di Reno(Bo)
028	Reze	070	Caltagirone (Ct)
029	Quimper	071	Casola Valsenio (Ra)
030	Saint-Denis	072	Casole D'elsa (Si)
031	Strasburg	073	Castellammare di Stabia (Na)
032	Villeneuve-le-Roi	074	Castel Maggiore (Bo)
Almanya		075	Catania
033	Frankfurt am Main	076	Cattolica (Rn)
034	Halle (Saale)	077	Cervarese S. Croce (Pd)
035	Hersbruck	078	Cetona (Si)
036	Mülheim an der Ruhr	079	Chioggia (Ve)
037	München	080	Colle Val D'elsa (Si)
038	Nordhausen	081	Comacchio (Fe)
039	Nürnberg	082	Collegno (To)
040	Stuttgart	083	Conselice (Ra)
041	Weimar	084	Corleto Perticara (Pz)
042	Zwickau	085	Cosenza

086	Cossato	139	Pescara
087	Cutigliano (Pt)	140	Piacenza
088	Due Carrare (Pd)	141	Pianoro (Bo)
089	Empoli	142	Piazzola Sul Brenta (Pd)
090	Erba (Co)	143	Pieve Di Alpago (Bl)
091	Fasano (Br)	144	Piozzano (Pc)
092	Ferrara	145	Poggio a Caiano (Prato)
093	Fiesole (Fi)	146	Pomigliano D'arco (Na)
094	Firenze	147	Pontecagnano Faiano (Sa)
095	Galeata (Fo)	148	Ponte S. Nicolò (Pd)
096	Galliate (No)	149	Portoferraio (Li)
097	Genova	150	Preganziol (Tv)
098	Geraci Siculo (Pa)	151	Racale (Lecce)
099	Giovinazzo (Ba)	152	Radda In Chianti (Si)
100	Guardiagrele (Ch)	153	Riccione (Rn)
101	Guastalla (Re)	154	Rivalta Di Torino (To)
102	Imola (Bo)	155	Roma
103	Jesi (An)	156	Roseto Degli Abruzzi (Te)
104	Ladispoli (Rm)	157	Rovereto (Tn)
105	Lecce	158	Rubiera (Re)
106	Lequile (Le)	159	Russi (Ra)
107	Macerata	160	Salzano (Ve)
108	Marano Sul Panaro (Mo)	161	San Lazzaro Di Savena (Bo)
109	Massa Lombarda (Ra)	162	San Michele Salentino (Br)
110	Melfi (Pz)	163	San Nicola la Strada (Ce)
111	Mercogliano (Av)	164	San Piero A Sieve (Fi)
112	Mesagne (Brindisi)	165	San Pietro Di Cadore (Bl)
113	Mignanego (Ge)	166	Santa Maria Capua Vetere (Ce)
114	Mirano (Ve)	168	Sant' Andrea Apostolo Dello Jonio (Cz)
115	Misterbianco (Ct)	169	Sant' Antonino di Susa (To)
116	Modena	170	Santo Stefano Di Cadore (Bl)
117	Mogliano Veneto (Tv)	171	Santo Stefano Ticino (Mi)
118	Monfalcone (Go)	172	Sarzana (Sp)
119	Montalto Dora (To)	173	Sergnano (Cr)
120	Montemarciano (An)	176	Settimo Torinese (To)
121	Monza	177	Siena
122	Monzuno (Bo)	178	Sommariva Del Bosco (Cn)
123	Moraro (Go)	179	Spinea (Ve)
124	Napoli	180	Stanghella (Pd)
125	Nardo' (Le)	181	Tassullo (Tn)
126	Novafeltria (Pesaro e Urbino)	182	Terrassa Padovana (Pd)
127	Nove (Vi)	183	Torino
128	Olgiate (Lc)	184	Trapani
129	Orvieto (Tr)	185	Trecate (No)
130	Ospedaletto Euganeo (Pd)	186	Venezia
131	Ostini (Br)	187	Verbania
132	Palermo	188	Vetralla (Vt)
133	Pastorano (Ce)	189	Vicovaro (Rm)
134	Pavia	190	Vigonza (Pd)
135	Pavullo Nel Frignano (Mo)		Latria
136	Pero (Mi)	191	Riga
137	Perugia		Litvanya
138	Pesaro	192	Vilnius

Polonya		241	Figueres
193	Warszawa	242	Franqueses del Vallè
Portekiz		243	Gavà
194	Lisbon	244	Gernika-Lumo
195	Porto	245	Gijon
Yugoslavya Federal Cumhuriyeti		246	Girona
196	Zvezdara-Belgrado	247	Granera
Slovenya		248	Granollers
197	Ljubljana	249	Guardiola de Beruedà
İspanya		250	Igualada
198	Abrera	251	Irún
199	Alcalá de Henares	252	Jerez de la Frontera
200	Alcobendas	253	La Llagosta
201	Alella	254	La Garriga
202	Almeria	255	Las Casas De San Juan
203	Argentona	256	Laviana
204	Arenys de Munt	257	Les Masies de Roda
205	Badalona	258	Lluçà
206	Badia del Vallès	259	Lebrija
207	Bagà	260	L'Hospitalet de Llobregat
208	Balsareny	261	Lleida
209	Barcelona	262	Logroño
210	Begues	263	Madrid
211	Berga	264	Manlleu
212	Cabrera de Mar	265	Manresa
213	Cabrils	266	Martorell
214	Caldes d'Estrac	267	Masquefa
215	Callús	268	Mataró
216	Calonge de Segarra	269	Mediona
217	Capellades	270	Molins de Rei
218	Cardedeu	271	Mollet de Vallès
219	Castellar de n'Hug	272	Monistrol de Calders
220	Castellar del Vallès	273	Monistrol de Montserrat
221	Castellbell i el Vilar	274	Montcada i Reixac
222	Castellbisbai	275	Montmajor
223	Castellcir	276	Montmeló
224	Castelldefels	277	Montornès del Vallès
225	Castellfollit del Boix	278	Móstoles
226	Castellerçol	279	Muntanyola
227	Centelles	280	Navarcles
228	Cerdanyola del Vallès	281	Navàs
229	Collbató	282	Òdena
230	Copons	283	Olesa de Bonesvalls
231	Cordoba	284	Olivella
232	Cornellà de Llobregat	285	Òrrius
233	Corvera de Asturias	286	Olot
234	Cubelles	287	Pallejà
235	Donostia- San Sebastian	288	Palma de Mallorca
236	El Bruc	289	Parets del Vallès
237	El Brull	290	Piera
238	Esparreguera	291	Pineda de Mar
239	Esplugues De Llobregat	292	Polinyà
240	Figaró-Montmany	293	Prats de Lluçanès

294	Premià de Mar	326	Santa Maria de Palautordera
295	Puig-Reig	327	Santa Perpètua de Mogoda
296	Reus	328	Santiago De Compostela
297	Rubí	329	Sentmenat
298	Sabadell	330	Seva
299	Sallent	331	Sevilla
300	Sant Adrià de Besòs	332	Sitges
301	Sant Andreu de la Barca	333	Súria
302	Sant Bartomeu del Grau	334	Tagamanent
303	Sant Boi de Llobregat	335	Tarragona
304	Sant Climent de Llobregat	336	Terrassa
305	Sant Cugat Sesgarrigues	337	Tiana
306	Sant Esteve de Palautordera	338	Torreblanca
307	Sant Esteve Sesrovires	339	Utrera
308	Sant Feliu de Codines	340	Valencia
309	Sant Feliu de Sessera	341	Vallbona d'Anoia
310	Sant Fruitós de Bages	342	Vallirana
311	Sant Hipòlit de Voltregà	343	Vallromanes
312	Sant Julià de Cerdanyola	344	Vic
313	Sant Llorenç d'Hortons	345	Viladecans
314	Sant Mateu de Bages	346	Vilafranca del Penedès
315	Sant Pere de Ribes	347	Vilanova del Camí
316	Sant Pere de Riudebitlles	348	Vilassar de Dalt
317	Sant Quirze del Vallès	349	Vilassar de Mar
318	Sant Sadurní d'Anoia	350	Vilobí del Penedès
319	Sant Vicenç de Castellet	351	Vitoria-Gasteiz
320	Santa Cecília de Voltregà		İsveç
321	Santa Coloma de Gramenet	352	Stockholm
322	Santa Cruz De Tenerife		İsviçre
323	Santa Eulàlia de Ronçana	353	Geneva
324	Santa Margarida de Montbui		Türkiye
325	Santa Maria de Corcó	354	Istanbul

Kaynak:

www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.538810d92c790a6d1b0e/P/BLOB:ID%3D2198 , 10.12.2008.

2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nın 1. maddesinde Kentse Hak belirtilmiştir:

'Kent, içinde yaşayan ve politik, sosyal, çevresel gelişme koşullarında hakkı bulunan, aynı zamanda dayanışma ödevleri olduğunu kabul eden herkese ait ortak bir alandır. Belediye yönetimleri mümkün olan her anlamda herkesin onuruna ve kentlilerin yaşam kalitesine saygıyı teşvik ederler.'

Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nı imzalayan kentlerde ilgili yasal ve yönetsel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve etkin bir işleyişin kazandırılması gerekmektedir. 2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı amacı ve temel ilkeleri Tablo 2.5.'te belirtilmiştir.

Tablo 2.5. 2000 KENTTE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI AVRUPA ŞARTI AMACI VE TEMEL İLKELERİ

Amacı	<ul style="list-style-type: none">• bütün kentlilerin politik farkındalığının artması.
İlkeleri	<ul style="list-style-type: none">• genel ilkeler (bkz. 1. bölüm)<ul style="list-style-type: none">○ kentsel hak (bkz. madde 1),○ hakların eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı ilkesi (bkz. madde2),○ kültür, dil ve din özgürlüğü hakkı (bkz. madde 3),○ savunmasız grup ve vatandaşların korunması(bkz. madde 4),○ dayanışma görevi (bkz. madde 5),○ uluslararası belediye işbirliği (bkz. madde 6),○ tabiyet ilkesi (bkz. madde 7).• yerel vatandaşlığın sivil ve politik hakları (bkz. 2. bölüm)<ul style="list-style-type: none">○ politik katılım hakkı (bkz. madde 8),○ vatandaşların birlik kurma, toplanma ve gösteri hakları (bkz. madde 9),○ özel ve aile yaşamının korunması (bkz. madde 10),○ bilgi hakkı (bkz. madde 12).• kentte ekonomik, sosyal ve kültürel haklar (bkz. 3. bölüm)<ul style="list-style-type: none">○ uyumlu kentsel gelişme hakkı (bkz. madde 19)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vatandaşların, konut alanları, kamu hizmetleri ve anıtlar ile yeşil alanlar arasında uyumlu ilişkiyi temin eden bir kentsel gelişmenin planlanmasına hakları bulunmaktadır (bkz. madde 19).
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vatandaşların, konut alanları, kamu hizmetleri ve anıtlar ile yeşil alanlar arasında uyumlu ilişkiyi temin eden bir kentsel gelişmenin planlanmasına hakları bulunmaktadır (bkz. madde 19).
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Belediye yönetimleri, kent planlama ve yönetiminde vatandaş katılımı ile kentsel gelişme ve çevre arasındaki dengeyi sürdüren bir sistem sunarlar (bkz. madde 19).
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bu bağlamda, mevcut binaların restorasyonları ile yeniden kullanılmaları için fiilen çabalayarak, kentlerin doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal mirasına saygıyı taahhüt ederler (bkz. madde 19).

Kentsel gelişmenin planlanmasında konut alanları, kamu hizmetleri ve anıtlar ile yeşil alanlar arasında uyumlu ilişkinin sağlanması vatandaşlar için bir hak olarak düzenlenmiştir. *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı*'nda belirtilen hakların gerçekleştirilmesi yönünde uygulama mekanizmaları belirlenmiştir (bkz. Tablo 2.6.).

Tablo 2.6. 2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nda Uygulama Mekanizmaları

<p>KENTTE İNSAN HAKLARINI UYGULAMA MEKANİZMALARI (bkz. 5. bölüm)</p>	<p>Önleyici Tedbirler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İmzacı kentler, özellikle sosyal gerilimin yüksek olduğu alanlarda sosyal veya yerel komşuluk arabulucuları gibi önleyici tedbirleri uygulamaya koyarlar; bağımsız ve tarafsız bir kurum olarak belediye Ombudsman'ı veya 'Halk Savunucusu'. • Bu Şart'ta belirtilen vatandaş haklarını gerçekleştirmek için her bir imzacı kent vatandaşlardan oluşan bir yönlendirme kurulu kurar ve Şart'ın uygulanmasını değerlendirme görevini verir.
<p>VERGİLENDİRME VE BÜTÇE MEKANİZMALARI (bkz. madde 28)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İmzacı kentler bu Şart'ta belirtilen hakların uygulanmasını sağlamak için bütçelerini düzenlemeyi üstlenirler. Bu amaçla bütçelerinde 'vatandaşların katılımı' sistemi kurabilirler. Çeşitli kentin alanlarındaki veya birliklerindeki vatandaşlar bu hakların gerçekleştirilmesi için gerekli gördükleri tedbirlere ilişkin fikirlerini ifade edebilirler. • İmzacı kentler kamusal yükümlülükler yönünden tüm vatandaşların eşit olduğunun farkında olarak yetki alanlarındaki sosyal, mali veya çevreyle ilgili düzensizliklere izin vermemeyi veya eğer varsa bu düzensizlikleri ortadan kaldırmayı teminat altına alırlar.
<p>ŞART'IN VE UYGULAMA MEKANİZMALARININ HUKUKSAL ÖNEMİ (bkz. Son Hükümler)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu Şart kabul edildiğinde, amaçlarını kabul eden tüm kentlerin bireysel imzalarına açık kalacaktır. • İmzacı kentler bu Şart'ta belirtilen ilkeleri, düzenlemeleri ve teminat mekanizmalarını yerel hüküm ve yasalarına dahil edecekler ve resmi faaliyetlerinin düzenlenmesinde açıkça onlara atıfta bulunacaklardır. • İmzacı kentler Şart'ta yer alan hakların tartışmasız meşruluğunu kabul ve özellikle bu hakların uygulanmasını olumsuz etkileyecek tüm yasal işlemleri, belediye anlaşmalarını tüm yasal işlemleri, sonuçları geri çekmeyi ve ortadan kaldırmayı üstlenirler. Kentler, diğer tüm yasal tüzel kişilerin de bu hakların önemini kabul edecekleri biçimde davranırlar. • İmzacı kentler bu Şart'ta belirtilen hakların uygulanmasını değerlendirmek ve sonuçları yayımlamak üzere iki yılda bir toplanan bir kurul oluşturmayı üstlenirler. • İmzacı kentler tarafından kurulan Avrupa İnsan Hakları Konferans Kentleri (European Conference Cities for Human Rights) ağı Şart'ın imzacı kentler tarafından uygun biçimde uygulandığını düzenli olarak izlemek için uygun bir takip mekanizması kurmaya karar verecektir.

EK HÜKÜMLER

- **İmzacı kentler, *Şart*'ın 8.2. maddesinde belirtildiği gibi, devletlerinin yasal mevzuatının yerleşik ulus-dışı nüfusun belediye seçimlerine katılmasına izin vermesini üstlenirler.**
- Bu *Şart*'ın içerdiği hakların yargısal denetimine izin vermek için imzacı kentler, devletlerinin ve Avrupa Birliği'nin İnsan Hakları veya Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin anayasal bildirgelerinin tamamlanmasını talep etmeyi üstlenirler.
- Her bir imzacı kent 1992 Rio de Janeiro'da toplanan BM Çevre ve Gelişme Konferansı (UN Conference on the Environment and Development)'da kabul edilen anlaşmaların uygulanmasında Gündem 21'lerini hazırlayacak ve yürürlüğe koyacaklardır.
- Silahlı bir çatışma halinde imzacı kentler özerk yönetimlerini bu *Şart*'ta belirtilen haklara saygı ile sürdürmeye dikkat edeceklerdir.
- 18 Mayıs 2000 günü Saint-Denis'de imza sunan kent temsilcisinin bu metnin hükümlerine uygun olarak koyabileceği ihtirazi kayıtlar Belediye Meclisi'nin onayına tabidir.

Kentte insan haklarını uygulama mekanizması olarak önleyici tedbirlerde katılım boyutu dikkate alınmış ve bağımsız ve tarafsız bir kurum olan belediye ‘Ombudsman’ veya ‘Halk Savunucusu’ ile *Şart*’ta belirtilen vatandaş haklarını gerçekleştirmek için kent vatandaşlarından oluşan bir yönlendirme kurulunun kurulması belirtilmiştir.

Vergilendirme ve bütçe mekanizmaları; *Şart*’ta belirtilen hakların uygulanmasında imzacı kentlerin bütçelerini düzenlemek amacıyla bütçelerinde bir ‘vatandaşların katılımı’ sistemi kurmaları ve yetki alanlarındaki sosyal, mali veya çevreyle ilgili düzensizliklere izin vermemeyi veya eğer varsa bu düzensizlikleri ortadan kaldırmayı garantilemeyi temin eder.

2000 *Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı*’nda yer alan ilgili uygulama mekanizmaları özellikle bu *Şart*’ı imzalayan kentlerden seçilen uygulama örneklerinde incelenmiştir.

2.2.4. 2005 Kentsel Hak Dünya Şartı (World Charter for the Right to the City) ve İlkeleri

Kent toprakları ve kırsal çevreleri, kentlerin sundukları kaynak, varlık, hizmet, mal ve fırsatların tarafsız, evrensel, adil, demokratik ve sürdürülebilir dağılımını ve hoşnutluğu temin etmenin yolu olarak dayanışma haklarını uygulama ve yerine getirme alanları ve mevkileridir (bkz. *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı*, madde 1.2.).

Kentsel hak kavramı, *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı* kapsamında ifade edildiği üzere uluslararası hukuk çerçevesinde, kentte ikamet eden herkesi ve özellikle tehdit altında bulunan fakir veya düşük gelir gruplarını, evsizleri, kadınları, şiddet mağdurlarını, yaşlı vatandaşları, engelli olanları, gençleri, çocukları, etnik azınlıkları, yerinden uzaklaştırılanları, göçmenleri ve dışlananları korumayı amaçlar.

Kentsel hak, hızlı kentleşme sürecindeki kentlerde veya bölgelerde yaşayan nüfusu koruma mekanizması olarak kentlerde ve kırsal çevreler boyutunda yaşam kalitesini oluşturmak için insanların barınma ve komşuluğa dayanan yaşam

kalitelerini geliştirmenin üzerindeki geleneksel odağı genişletir. Bu, bölgesel ve uluslararası haklara ilişkin araçlarda teminat altına alınan medeni, politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel hakların yayılması, saygı görmesi, korunması ve yerine getirilmesinin yeni bir yolunu açmak demektir (bkz. *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı*, Önsöz). Bundan dolayı kentsel hak;

- gelişme,
- sağlıklı çevre,
- doğal kaynakların korunması ve tasarrufu,
- kentsel planlama ve yönetime katılma,
- tarihsel ve kültürel miras, haklarını kapsar.

Kentsel planlama ve yönetime katılma hakkı ile tarihsel ve kültürel miras hakkı *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı*'nın kapsamında sayılmıştır. *Şart*'ta ayrıca ulusal ve yerel yönetimlerin kentlerde sürdürülebilir gelişmeyi desteklemek için geniş sivil toplum katılımı ile ortak platformlar kurmaya söz verdikleri belirtilmiştir (bkz. Tablo 2.7.).

Tablo 2.7. 2005 KENTSEL HAK DÜNYA ŞARTI'NIN KAPSAMI

<p>KENTSEL HAK DÜNYA ŞARTI'NIN İLKELERİ (bkz. madde 2. İlkeler ve Kentsel Hak Stratejik Kaynakları)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşlığın tam olarak uygulanması ve demokratik kent yönetimi. • Kentin sosyal işlevi ve kent yoksulluğu. • Eşitlik, ayrımcılığın olmaması. • Kırılgan durumlarda grupların ve nüfusun özel korunması. • Özel sektörün sosyal sorumluluğu. • Birbirine bağlı ekonomi ve artan oranlı vergi politikaları.
<p>KENTSEL HAK KAPSAMI (bkz. Bölüm 1 - Genel Hükümler, madde 1.2.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gelişme hakkı, • Sağlıklı çevre hakkı, • Doğal kaynakların korunması ve tasarrufu hakkı, • Kentsel planlama ve yönetime katılma hakkı, • Tarihsel ve kültürel miras hakkı.
<p>KENTSEL HAK UYGULAMA VE İZLEME ÖNLEMLERİ (bkz. madde 18).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentler tüm insanlara bu <i>Şart</i>'a uygun olarak yeterli ve dolaysız biçimde kentsel hak sağlamak için gerekli tüm düzenleyici önlemleri kabul etmelidir. Kentlerin düzenleyici gözden geçirme sürecinde vatandaşlar ve sivil toplum örgütlerinin katılımını teminat altına almaları gerekir. Kentler bu <i>Şart</i>'ta saptanan yasal yükümlülükleri yerine getirmek için vatandaşlara mevcut kaynakların en fazlasını uygulamakla sorumludur. • Kentsel Hak uygulanmasına ilişkin kamu temsilcilerini herkes için insan hakları konusunda kentlerin eğitim ve öğretim sağlamaları ve özellikle kentsel hakkı her şekilde tamamen gerçekleştirmede politikaları etkileyen kamu kurumları tarafından çalıştırılan görevliler için yükümlülükleri karşılamaları gerekir. • Kentlerin bütün eğitim merkezleri, üniversiteler ve iletişim araçlarında kentsel hakkın eğitimini ve sosyalleşmesini desteklemeleri gerekir. • Kentlerin kentliler ile birlikte bu <i>Şart</i>'ın ilkelerine ve normlarına dayanan kentsel hakkı temin etmek için cinsiyet farklılığı ile etkili bir kentsel hak sistemi yönünde değerlendirme ve izleme mekanizmaları kurmaları gerekir. • Bu <i>Şart</i>'ta sözü edilen yükümlülükler ve haklar için uygun bulunan riayet etme düzeyinin düzenli olarak iyi bir biçimde izlemeleri gerekir.

<p>KENTSEL HAKKIN DESTEKLENMESİNDE, KORUNMASINDA VE UYGULANMASINDA DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE SORUMLULUKLARI (bkz. Bölüm 4. Son Hükümler)</p>	<ul style="list-style-type: none">• Uluslararası kurumlar ile ulusal, bölgesel, metropoliten, yerel ve belediye yönetimleri, uluslararası insan hakları sistemine ve kendi ülkelerinde geçerli yetki sistemine dayanan tüm vatandaşların medeni, politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel bütün insan hakları gibi bu <i>Şart</i>'ta sözü edilen hakların korunmasından ve etkili uygulanmasından sorumludur.• Bu <i>Şart</i>'ta yer alan hakların sorumlu hükümetler tarafından uygulanmaması veya yol gösterici ilkelere ve talimatlara veya ülkede uygulanabilen uluslararası ve ulusal insan hakları normlarına aykırı olarak uygulanmaları sadece ihlalden kaynaklanan davranış ya da ihmalin telafisi / bozulması için gerekli önlemlerin uygulanması yönünde düzeltilebilen Kentsel Hak ihlalini meydana getirecektir. Belirtilen düzeltici önlemlerin bu <i>Şart</i>'ta yer alan insan haklarının tüm vatandaşlar için etkili olarak desteklenmesini, sayılmasını, korunmasını ve yerine getirilmesini teminat altına almak için ihlalden kaynaklanan olumsuz etki ve zararların telafi edilmesini / bozulmasını sağlamaları gerekir.
<p>ULUSAL VE YEREL YÖNETİMLER</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kentsel Hakkı kutsayan kurumsal çerçeveyi desteklemeye ve özen göstermeye ve bu <i>Şart</i>'ta sözü edilen ilkelere uygun olarak kentlere uygulanan sürdürülebilir gelişme modeli için eylem acil planları hazırlamaya;• Kentlerde sürdürülebilir gelişmeyi desteklemek için geniş sivil toplum katılımı ile ortak platformlar kurmaya;• Kentsel Hakkın oluşturulmasına katkıda bulunan insan hakları sözleşmeleri ve diğer uluslar arası ve bölgesel araçları onaylamayı ve uygulamayı desteklemeye söz verirler.

Kentlerin, kentsel gelişme ve doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal miras arasında dengeyi teminat altına alan; ayrımcılık ve bölgesel dışlamayı önleyen, habitatın sosyal üretimine öncelik veren; kent ve arazinin sosyal işlevini teminat altına alan kentsel-çevre planlamasını, yasal düzenleme ve yönetimi geliştirmeleri gerekir (2005 Kentsel Hak Dünya Şartı, madde 5).

Sosyal politikaların uygulanması için gerekli kaynakların ve fonların adil dağılımını sağlayan sosyal-dayanışmacı ekonomik programlar ve gelişen vergi sistemlerini teminat altına almak için gerekli politik ve ekonomik koşulların desteklenmesi ve önemsenmesi gerekir (2005 Kentsel Hak Dünya Şartı, 6. Dayanışmacı Ekonomi ve Gelişen Vergi Politikalarının Desteklenmesi).

Kentlilerin kentte karar alma süreçlerine katılımı ve bunun için bilgilendirme kanallarının açık tutulması ve yönetimde etkin ifade biçimlerinin geliştirilmesi yönünde stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kentsel çevre planlamasını, yasal düzenleme ve yönetimini geliştirme görev ve yetkisinin kent düzeyinde sağlanması öngörülmektedir. Kaynakların ve fonların adil dağılımını sağlayan sosyal-dayanışmacı ekonomik programlar ve gelişen vergi sistemlerini teminat altına almak için gerekli politik ve ekonomik koşulların sağlanması çalışmalarında örnek uygulama olarak Porto Alegre (Brezilya) uygulama örneği bu bölümde incelenmektedir.

Kentsel hak ile ilgili uluslararası araçlarda yer alan kentsel koruma hükümleri ve ilkeleri kronolojik olarak Tablo 2.8.'de özetlenmiştir.

Tablo 2.8. KENTSEL HAK İLE İLGİLİ ULUSLARARASI ARAÇLARDA YER ALAN KENTSEL KORUMA HÜKÜMLERİ VE İLKELERİ

<p>1972 STOCKHOLM BİLDİRGESİ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Özgür, eşit ve kaliteli bir çevrede onurlu ve yeterli yaşam şartları sağlanmış olarak yaşamak insanların temel bir haklarıdır. İnsan, aynı zamanda bugünkü ve gelecek kuşaklar için çevreyi koruma ve iyileştirmenin ciddi sorumluluğunu da taşır (İlke 1). • İnsan yerleşimleri ve kentleşmenin çevre üzerine olumsuz etkilerini kaldıracak ve herkes için azami sosyal, ekonomik ve çevresel yarar sağlayacak biçimde planlama yapılmalıdır. Bu bağlamda, müstemlekeci ve ırkçı bir yaklaşımla hazırlanmış projeler terk edilmelidirler (İlke 15). • Hızlı nüfus artışının, yüksek nüfus birikiminin veya düşük nüfusun çevreye ve kalkınmaya olumsuz etkisi olacağı yerlerde, temel insan haklarına saygılı ve devletlerin uygun bulunduğu demografik politikalar uygulanmalıdır (İlke 16).
<p>1992 AVRUPA KENTSEL ŞARTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel korumada hassas bir yasal çerçevenin gerekliliği. • Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının gerekliliği. • Yeterli ve yeni finans mekanizmaları ve ortaklıkların gerekliliği. • Eski el sanatları ve yapı tekniklerinin yaşatılması, canlandırılması gereği. • Tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katılarak, çağdaş yaşamla bütünleştirilmesi. • Ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılması.
<p>1992 AVRUPA KENTLİ HAKLARI DEKLA-RASYONU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre Hakkı: Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması (madde10).
<p>2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa Kent Müktesebat (<i>Acquis</i>)'ı ve Yeni Bir Kentlilik Olasılığı: Avrupa kentleri, kentlilerine aittir; bu yerleşimler gelecek nesillere aktarılması gereken sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerdir (madde 11). • Kentlerimiz yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermelidir. Bilgi ve iletişim teknolojileri asla salt teknolojik araç-gereçler olmayıp, demokratik bir seferberlik için yeni olanaklar sunarlar ve siyasete böylesine soğuk bakıldığı bir dönemde, bu olanaklardan yararlanmamak trajik olur (madde 32). • Kentler, herkesin iyi bir yaşam kalitesine sahip olabilmesini, herkesin özellikle eğitim, sağlık, kültür ve konut sektörlerinde sağlanan hizmetler yanında, bu kaliteye de erişebilmesini istediğimiz yerleşimlerdir. Buralar, aynı zamanda Avrupa için hedeflediğimiz uyumlu, dışlayıcı olmayan ve farklılaşmış ve iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefimizi de yansıtan gerçek bir toplumsal karışımın yer aldığı alanlar olacaktır (madde 62).

<p style="text-align: center;">2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi Temelli Kentler: Kültürel farklılıkların tek bir küresel ve evrenselleşmiş model içinde eriyeceği kentler istiyoruz. Kentlerimiz kültürel açıdan da mimarileri açısından da farklı ve farklılaşmış yerleşimlerdir ve böyle de kalmaları gerekir. Bir yandan yapıların ve hizmetlerin standartlaştırılmasının, öte yandan tekdüze izlerini her yerde bırakan ve salt küresel bir pazarın kurallarını tanıyan küreselleşmiş bir kentsel gelişme modelinin yarattığı ucubelerin getirdiği risklerin farkındayız (madde 72). • Sonuç: Kentlerimizin çok gerilere giden tarihleri olduğunu ve bunlara kültürlerimizin geniş perspektifinden bakılması gerektiğini biliyoruz. Bizler, geçmişe ve ortak belleklerimiz uzanan bu köklerin aynı zamanda, kendimizi geleceğe güçlü bir kimlikle yansıtabilmemizi olanaklı kılacağına inanıyoruz. Tek bir kentsel gelişme modeli önermiyoruz. Kentlerimizin kendi kişilikleri var; hepsi farklıdır ve bu çeşitlilik Avrupa için bir fırsattır (madde 82).
<p style="text-align: center;">2000 KENTTE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI AVRUPA ŞARTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşların konut alanları, kamu hizmetleri, anıtlar ve yeşil alanlar arasında uyumlu bir ilişkiyi temin eden bir kentsel plan gelişimini düzenleme hakkı vardır (Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı madde 19/1). • Belediye yönetimleri kentsel gelişme ve çevre arasındaki dengeyi sürdüren kentsel planlama ve yönetime vatandaş katılımı ile birlikte bir sistem sunarlar (Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı madde 19/2). • Bu bağlamda (belediye yönetimleri) mevcut binaların restorasyonları ve yeniden kullanılmaları için fiilen çabalayarak, kentlerin doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal mirasına saygıyı taahhüt ederler. (Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı madde 19/3).
<p style="text-align: center;">2005 KENTSEL HAK DÜNYA ŞARTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel Hak: Kent toprakları ve kırsal çevreleri, kentlerin sundukları kaynak, varlık, hizmet, mal ve fırsatların tarafsız, evrensel, adil, demokratik ve sürdürülebilir dağılımını ve memnuniyet sağlama yolu olarak da dayanışma haklarını uygulama ve yerine getirme alanları ve mevkileridir. Bundan dolayı kentsel hak, gelişme, sağlıklı çevre, doğal kaynakların korunması ve tasarrufu, kentsel planlama ve yönetime katılma, tarihsel ve kültürel miras haklarını da kapsar (Bölüm 1- Genel Şartlar, madde 1, bent 2). • Kentsel hak, hızlı kentleşme sürecindeki kentlerde veya bölgelerde yaşayan nüfusu koruma mekanizması olarak kentlerde ve kırsal çevreler boyutunda yaşam kalitesini çerçevelemek için insanların barınma ve komşuluğa dayanan yaşam kalitelerini geliştirme üzerindeki geleneksel odağı genişletir. Bu, bölgesel ve uluslararası haklara ilişkin araçlarda teminat altına alınan medeni, politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel hakların yayılması, saygı görmesi, korunması ve yerine getirilmesinin yeni bir yolunu açmak demektir (Önsöz, 5. bent). • Adil ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Kentlerin, kentsel gelişme ve doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal miras arasında dengeyi teminat altına alan; ayrımcılık ve bölgesel dışlamayı önleyen, habitatın sosyal üretimine öncelik veren; kent ve arazinin sosyal işlevini teminat altına alan kentsel-çevre planlama, yasal düzenleme ve yönetimi geliştirmeleri gerekir (Bölüm 2- Vatandaşlık Uygulaması ve Plan Üretimine Katılım ve Kent Yönetimine İlişkin Haklar, madde 5, bent 1).

2.3. Kentsel Hak İlkeleri Bağlamında Uluslararası Uygulama Örnekleri

Alt bölüm 2.2.1.'de ifade edildiği üzere kentsel hakların gerçekleştirilmesi bakımından dikkate alınması gereken özel koşullar:

- kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermesi
- iletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi,
- İnternet erişiminin artırılması,
- e-yönetişimin genel kullanımının dikkate alınması, ve
- bilgi ve iletişim teknolojilerinin demokratik bir seferberlik için sunduğu yeni olanaklardan yararlanılmasını içermektedir.

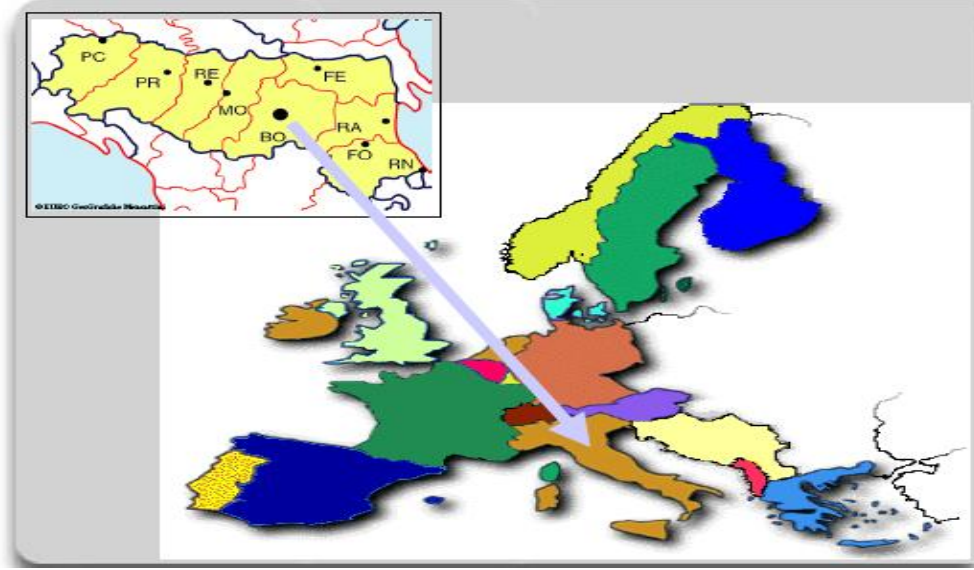
Bu bağlamda, kentsel haklara ilişkin olarak Brezilya: Porto Alegre, İtalya: Bologna, Sri Lanka: Colombo, Kanada: Montreal, Latin Amerika / Caribbean, Philippines: Manila, East Nepal, İspanya: 2004 Barcelona örnekleri bulunmaktadır. Ancak bu alt bölümde 2000 yılında Avrupa Kültür Kenti olarak yenilenmeden geçen Bologna'da ve Bolgna gibi *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı*'nı imzalayan Barcelona kentlerinde gerçekleştirilen uygulama örnekleri ile Kent Anayasası (City Statute)'nı kabul eden Porto Alegre kentinde gerçekleştirilen uygulama örneği incelenmektedir:

2.3.1. İtalya: Bologna 'Iperbole Kablosuz' (Bologna Iperbole Wireless)

Projesi

Güney Avrupa'da yer alan İtalya, kuzeyinde İsviçre ve Avusturya, kuzey batısında Fransa, kuzeydoğusunda Yugoslavya, doğusunda Adriya Denizi, batısında Tirejen Denizi ile çevrili olan çizme biçiminde bir yarımada.

Bologna kenti İtalya'nın kuzeyinde Emilia-Romagna bölgesinde bulunan, en zengin ticaret ve iletişim merkezleri arasında yer almaktadır (bkz. Harita 2.1.).

Harita 2.1. İtalya’da Bologna Kentinin Yeri

Kaynak: [Http://www.comune.bologna.it/wireless](http://www.comune.bologna.it/wireless) , 29.11.2008.

Bu alt bölümde Bologna’da 1995 Ocak ayında oluşturulan ve temel olarak halen uygulanmakta olan ve yeni işlevleri ve hizmetleri sürekli geliştirilen İperbole kablosuz ağ hizmeti aktarılmaktadır. Bu aktarımda Bologna Belediyesi’nin resmi İnternet sitesi (<http://www.comune.bologna.it/>) temel kaynak olarak kullanılmıştır.

Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Projesi, yeni bilişim ve iletişim biçimlerini gerçekleştirmede teledemokrasiyi uygulamak için gerekli bir önlem olarak İnternet üzerinde ücretsiz bir sivil ağ yaratmaya ilişkindir.

İperbole kablosuz ağ hizmeti e-hizmetlerin sağlanmasına ek olarak sivil ağ hem bütün vatandaşların fiziksel olarak İnternet kullanımını sağlayarak hem de bi e-demokrasiye nasıl katılacakları eğitimini vererek e-demokrasiye erişimi geliştirir. İperbole programının ilginç noktaları bütün vatandaşlar için ücretsiz İnternete giriş, yetişkin vatandaşlar için özel programları da kapsayan İnternet deneyimleri için eğitim programları, bir kamusal erişim alanları ağı (kiosklar vb.) ve örneğin etkin katılım için vatandaşlar özel terminolojii anlamak zorunda olmadığı için bütün İperbole portal işlevlerinin ana dilde işlenmesini vurgular (bkz. Kavanagh, S., C.; Miranda, R., A., 2005, s. 266).

Bologna kenti 1999 yılında yönetimin strateji ve hedefleri belirlenirken önemi öncelikle dikkate alınan sayısal demokrasinin maliyetini karşılayarak, halka açık yerel bir ağ olan 'İperbole Kablosuz' Projesi ile vatandaşlara ücretsiz elektronik posta ve İnternet erişimi sağlamıştır.

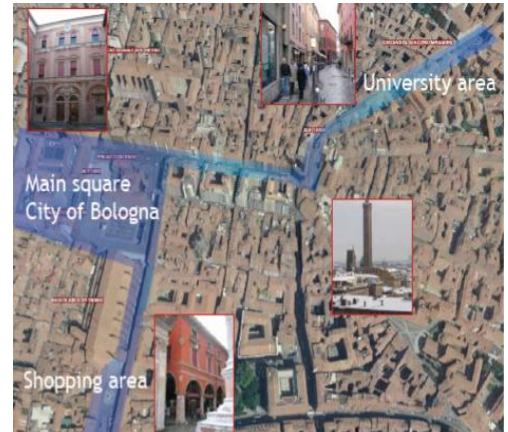
Sivil ağ, metropoliten düzeyde tüm Bologna vatandaşlarını, birlikleri, okulları, diğer kamu yönetimlerini, küçük ve orta ölçekli işletmeleri hedeflemektedir. Vatandaşlara ve yerel şirketlere düşük bir ücretle tam İnternet sağlanmıştır. Belediyenin isteyen tüm vatandaşlara:sunduğu İperbole kablosuz hizmeti:

- e-posta hizmeti,
- haberler,
- belediyenin diğer yerel, ulusal ve Avrupa hizmetlerine bağlı [www \(http://www.comune.bologna.it/ \)](http://www.comune.bologna.it/) ücretsiz tam-İnternet bağlantıları,
- ücretsiz bağlantı kaynakları (European Survey of Information Society - ESIS-Konferansı, Brüksel 18-19 Mart 1998).

Bologna Belediyesi, 2006 Haziran ayından başlayarak tarihi kent merkezinin bir kısmını kapsayan bir kablosuz bağlantı ağı kurmuştur (bkz. Harita 2.2., Harita 2.3.).

Harita 2.2. Bologna 'İperbole Kablosuz' Yayın Alanı
Kaynak:
[Http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf](http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf)
29.11.2008

Harita 2.3. Bologna 'İperbole Kablosuz' Kapsama Alanı
Kaynak:
[Http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf](http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf)
29.11.2008

Bu yeni deneme hizmeti olarak kablosuz bağlantı ağı erişim noktaları kurulan alanlarda aynı anda birkaç yüz dizüstü bilgisayarı kapsamına almayı garanti etmektedir. Denemenin başlangıcından itibaren 4.400 kullanıcı tarafından hizmete üyelik ile birlikte bağlantı saat sayısı artmaktadır.

‘Iperbole Kablosuz’ Projesinin kullanıcıları;

- Iperbole Kent Ağı kullanıcıları (Iperboliani),
- Bologna’da oturanlar,
- Bologna Üniversitesi Fakülte ve öğrencileridir.

Avrupa’nın en eski üniversitesi olan Bologna Üniversitesi kent çapındaki kapsama alanında İnternete 7/24 ücretsiz giriş sağlayan Iperbole Kablosuz, Bologna Üniversitesindeki öğrenciler, öğretmenler, teknik ekip, Bologna Belediyesi çalışanları ve Bologna vatandaşları tarafından kullanılabilir.

Üretim alanındaki ekonomik birliklere ve diğer örgütlere sunulan ücretsiz tam İnternet, kamu yönetimi tarafından teminat altına alınması ve karşılanması gereken ekonomik anlamda da gerçek bir yeni vatandaşlık hakkı anlamına gelir: diğer bir deyişle küresel erişime bir kamu kapısıdır.

Dünya ağına bağlı yerel kamu ağı uygun bilgi yayını anlamına gelir:

- yönetim ve toplum arasında iki taraflı bir iletişim (ücretsiz e-posta ve trafik, kentsel planlama, taşıma, sosyal problemler, kültür, çevre gibi farklı konular üzerine 35’ten fazla yerel haber grubu)
- vatandaşların kendi aralarında (e-posta / haber grupları); karar alma süreçleri ve elektronik demokrasi için şeffaflık ve katılıma ilişkin ihtiyaçları / önerileri / isteklerini bir araya getirmek için listeleme yoludur.

Vatandaşlara sağlanan hizmeti yalnızca ‘hizmet’ olarak değil, aynı zamanda Belediye’nin bütün iletişim stratejisinin bir parçası olarak değerlendirmek önemlidir. Belediye’nin iletişim stratejisinin anahtarı:

- hizmetler;
- bilgi;
- etkin iletişim;
- karar almada katılımcı süreçler;
- toplum farkındalığı politikaları düzeylerinde bir eVatandaşlık için yatırım yapılması;
- e-yönetişim ve e-demokrasi hizmetleri için yeni sürdürülebilir modellerin

gelişmesi, olmalıdır.

Bilgi edinme hakkı ve katılımın sağlanması, yönetimde şeffaflık, karar alma sürecinin denetlenmesi, vatandaşlarla etkileşimin ve örgütlü bir toplumun geliştirilmesi yönünden, çağdaş gelişmeler ve ihtiyaçlar çerçevesinde elektronik haberleşme ve bilgilenme vazgeçilmez bir değer taşımaktadır.

Kentlerin yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermeleri gerekir. Bilgi ve iletişim teknolojileri asla salt teknolojik araç-gereçler olmayıp, demokratik bir seferberlik için yeni olanaklar sunarlar (2008 Avrupa Kentsel Şartı Manifestosu, madde 32).

Ayrıca bu düşünce ile:

- iletişim ve telekomünikasyon altyapısı geliştirilecek;
- İnternet erişimi artırılacak;
- ‘akıllı’ mekânlar yaratılacak;
- e-yönetişim genel kullanıma girecek;
- kentlerin eğitim ve araştırma sistemleri ile üretim sistemleri arasında bilgi geçişini kolaylaştıracak yaygın ve sürekli işbirliği ağları ortamı olacak;
- kalkınma için bir değer olacak dijital kentler kurulacaktır (2008 Avrupa Kentsel Şartı Manifestosu, madde 76).

Buna karşılık ‘İperbole Kablosuz’ Projesinin sınırlılıkları;

- isimsiz olarak gözden geçirme izni verilmiyor (ulusal mevzuat),
- ‘Devlet yardımı’ndan kaçınmaya dikkat ediliyor (AB düzenlemesi),
- kablosuz bağlantı ağı için 100 mW’nun ETSI güç sınırı,
- ortaçağa özgü tarihi kent merkezi olmasıdır.

Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Projesi bileşenleri Tablo 2.9’da belirtilmiştir.

Tablo 2.9. Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Projesi Bileşenleri

<p>KENTSEL HAKLARIN GERÇEKLEŞMESİ BAKIMINDAN DİKKATE ALINMASI GEREKEN ÖZEL KOŞULLAR:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermesi • İletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi • İnternet erişiminin artırılması (bkz. Toksöz, 2009, alt bölüm 2.2.1.) 	
SÜRE	<ul style="list-style-type: none"> • Ocak 1995-
AMAÇ	<ul style="list-style-type: none"> • Bologna İperbole kablosuz ağ hizmeti, yeni bilişim ve iletişimin biçimleri gerçekleştirmede teledemokrasiyi uygulamak için gerekli bir önlem olarak İnternet üzerinde ücretsiz bir sivil ağ yaratmaya ilişkindir.
KATKIDA BULUNANLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Bologna Belediyesi (www.comune.bologna.it) • Bologna Üniversitesi–Alma Mater Studiorum (www.unibo.it), tarafından yayımlanan bilgi ve hizmetlerin bir seçkisini, İperbole Kablosuz için yeni bir web sitesi hizmetine üye olanların / kullanıcıların erişimini birleştirir • İçerikler, karşılaştırılan ilkelere göre her iki portaldan seçilir, • Yürütücü iki kurumun elemanlarından teknisyenler, grafik tasarımcıları ve yayımcıların oluşturduğu bir çalışma grubu.
FİNANSMAN	<ul style="list-style-type: none"> • Bologna Belediyesi
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • sürdürülebilir model üzerinde çalışması, • diğer kentleri, en azından ortak kılavuzları kapsamı, • bu çalışmanın İnternet kullanıcı topluluğunu kapsamı.

Kaynak: [Http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf](http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf), 06.11.2008.

2.3.2. İspanya: Barcelona ‘Ciutat Vella Mahalle Yenileme’ Projesi (Renewal Project fort he Ciutat Vella District)

İspanya Güneybatı Avrupa’da, Biskay Körfezi, Akdeniz, Kuzey Atlas Okyanusu kıyısında ve Pyrenees Dağları sınırında, Fransa'nın güneybatısında yer alır. Barcelona, İspanya’da Catalonia özerk bölgesinin başkentidir (bkz. Harita 2.4.).

Harita 2.4. Barcelona Kenti: Bölgeleri ve Civarı

Kaynak: w3.bcn.es/fitxers/bcn-negocis/dosierdeacogidaeng.843.pdf , 21.12.2008

İkibin yıllık bir kent olan Barcelona kentinin tarihi merkezi Ciutat Vella bölgesi (bkz. Harita 2.5.) 19. yüzyılın ortalarına kadar politik, endüstriyel ve finansal merkezdi. Kentleşmenin başlaması ile birlikte istihdam ve konut edinmedeki aşırı düşme nedeniyle fiziksel ve sosyo-demografik koşullar bozulmuş ve bölgenin statüsü değişmiştir.

Harita 2.5. Barcelona Kentinin Tarihi Merkezi Ciutat Vella Bölgesi

Kaynak:

[http://accommodis.com/\(S\(bnk5aa5540uvjq45mqmouban\)\)/pages/acoDetailMap.aspx?MAP=1](http://accommodis.com/(S(bnk5aa5540uvjq45mqmouban))/pages/acoDetailMap.aspx?MAP=1) ,
15.12.2008.

1970’li yılların sonunda en yoksul, fiziksel köhneleşmenin ve sosyal dışlama olgusunun en en yoğun yaşandığı, eğitim ve sağlık hizmetlerinde sorun yaşayan, işsizlik gibi sorunlarla karşıkarşıya olan bir bölgeydi.

Ciutat Vella’nın özellikleri;

- Barcelona kentinin tarihi merkezi,
- dayanıksız binalar ve yoğun kentsel dokusu ile fiziksel olarak çürümüş,
- sosyal ve ekonomik yönden çöküntü alanı (nüfus kaybı, işyerlerinin kapanışı, sosyal dışlama)
- güvenlik problemi.

1979 yılında ilk demokratik kent konseyi seçildikten sonra 1980’lerin ilk yarısında kentsel yenileşme gereksinimi içindeki Ciutat Vella mahallesinin çeşitli alanlarında kullanıcılar için sosyal konutların inşa edilmesi ve yeni sokaklar, meydanlar, yeşil alanlar meydana getirilmesi amacıyla Kent İçi Reform Planları (Plans for Inner-City Reforms) Ciutat Vella mahallesinin birkaç bölgesinde (Ravel, Casc Antic ve Barceloneta) yoğunlaşmıştır.

Ciutat Vella projesini etkileyen alt ve üst ölçekteki planlama çalışmaları:

- Barcelona Stratejik Planı,
- Genel metropolitan Plan,
- Kent içi reform planları,
- Entegre Rehabilitasyon bölgesi oluşturulması (planların birleştirilmesi),
- Revize edilen Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Planı.

1986 yılında bütün mahalle Bütünleşik Rehabilitasyon Alanı (Area of Integrated Rehabilitation) olarak tasarlanmıştır. Barcelona Stratejik Planında alanın karakterine sadık kalınarak, semt sakinlerinin bölgede kalıcılığı sağlanarak, mahalle ölçeğinde işleyişe ve sürekliliğe sahip bir yenileşme modeli sunulur.

Ciutat Vella projesi'nin araçları; bütüncül bir planlama yaklaşımı, yerel yönetim yapısı / örgütü, yeni yönetim yapısı ve toplum katılımıdır. Proje uygulamaları karşılıklı olarak birbirini destekler ve birbiri ile örtüşür. Ciutat Vella projesinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan unsurlar:

- projeye destek sağlayan kamu-özel sektör ortaklığı,
- yönetimin yerelleşmesi,
- katılımın yeni biçimlerinin geliştirilmesidir.

Ciutat Vella'nın yenileştirilmesi sürecinde kullanıcı odaklı projenin esas hedeflerinden birisi semt sakinlerinin katılımıcılığının ve sahiplenme olgusunun teşvik edilmesi olmuş ve semt sakinlerinin zamanla projenin karar alma mekanizmalarına dahil olması sağlanmıştır.

Barcelona Kent Konseyi vatandaşlara bcn.cat websitesi üzerinden online, telefonla ve vatandaş yardım ve bilgi merkezlerine şahsen olayları rapor etmeleri ve şikayette bulunmaları veya soru sormaları, belediye hizmetlerine ve kent çalışmalarına önerilerde bulunmaları için yardım kanalları sunar. Barcelona Kent Konseyi tarafından Entegre Rehabilitasyon Alanı ilan edilmesi ile bölge geneline ait parçacıl planları birleştirme amaçlı bir eylem planı yaratılmıştır.

Aşağıdaki nedenlerle bu model proje İspanya'da eski kent merkezlerinin rehabilitasyon için öncü ve iyi bir uygulama örneği sayılabilir:

- alan yoğunluğunun azaltılması ve yeni açık alanlar;

- yaşam koşullarının sosyal gelişimi;
- alanda sosyal kullanım için müsait kamu tesislerinin sayısının artırılması;
- belediye yerelleşme sürecinin birleştirilmesi;
- doğrudan kentli katılımının kurumsallaştırılması.

Bütünsel Eylem Planının Yönetimi (Management of the Plan for Integral Action) Promocio Ciutat Vella S.A. (PROCIVESA) tarafından sağlanmıştır. PROCIVESA mahallede yer alan politik-yönetimsel sorumlulukları olan yerel belediyeyi, kurulan politik ve toplum katılımı biçimlerini, belediyenin müdahale sürecini hızlandırmak için kamu-özel ortaklığını, Ciutat Vella'nın teşviki için Barcelona Kent Konseyi tarafından kurulan proje şirkettir. Generalitat de Catalunya (Catalunya Bölge Yönetimi) yapıları inşa etme görevi verilen önemli bir inşaat şirketi olan Institut Catala del Sol (INCASOL) vasıtasıyla üstlenilen yenileme projelerine doğrudan katılmaktadır.

Projenin etkileri ve sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- konut sorunları, kentsel alanlar ve kamusal faaliyetlerle ilgili eylemler, yöre sakinlerinin yaşam kalitesine doğrudan ve gözle görülür bir katkı sağlamıştır,
- yenilenen özel konutların sayısındaki artış diğer gelir gruplarının da bölgeye ilgisini çekmiştir,
- daha önceden öngörülmemiş yeni konut ve ofis alanları oluşmuştur,
- gelişim süreci bölgeye kentin geri kalanı ile sürekli bir bütünleşme sağlayacak üniversite bölümleri, kültür merkezi ve müze gibi alanlar kazandırmıştır,
- ticari ve kamusal alanlarda artış olmuş ve buna bağlı olarak diğer kentlilerin de bölgeyi kullanımını artmıştır,
- turizm gelişme göstermiştir,
- kentlilerin güvenliği önemli ölçüde artmıştır (bkz. Tablo 2.10.).

Tablo 2.10. İspanya: Barcelona ‘Ciutat Vella Mahalle Yenileme’ Projesinin Bileşenleri

<p>KENTSEL HAKLARIN GERÇEKLEŞMESİ BAKIMINDAN DİKKATE ALINMASI GEREKEN ÖZEL KOŞUL:</p> <ul style="list-style-type: none"> • e-yönetişimin genel kullanımının dikkate alınması (bkz. Toksöz, 2009, alt bölüm 2.2.1.) 	
SÜRE	<ul style="list-style-type: none"> • 1988-1996
AMAÇ	<ul style="list-style-type: none"> • kent sıkışıklığının azaltılması; • sağlık ve refah altyapılarının yenilenmesi; • ekonomik yenilemenin uyarılması ve modernizasyonu; • yeni kamusal alanların çevresinde ticaretin teşviki; • dahili ulaşımın geliştirilmesi ve kamu taşımacılığının desteklenmesi; • tarihi mimarlık eserlerinin rehabilitasyonu; • kentlilerin güvenliğinin artırılması.
KATKIDA BULUNANLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Barcelona Kent Konseyi (Barcelona City Council); • Barcelona Kent Konseyini oluşturanlar; mahallede politik-yönetmel sorumlulukları olan yerel belediye, politik ve toplumsal katılım biçimleri, belediyenin müdahale sürecini hızlandırmak için kamu-özel sektör ortaklığı, Ciutat Vella'nın teşviki için kurulan proje şirketi Promocio Ciutat Vella S.A. (PROCIVESA). • Catalunya Bölge Yönetimi (Generalitat de Catalunya).
FİNANSMAN	<ul style="list-style-type: none"> • Ciutat Vella (El Raval ve Casc Antik Merkez Planları) Çevre Yenileştirilmesi için AB Uyum Fonu (EU's Cohesion Fund for the Environmental Regeneration of Ciutat Vella (El Raval and Casc Antic Central Plans)).
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • konut sorunları, kentsel alanlar ve kamusal faaliyetlerle ilgili eylemler, yöre sakinlerinin yaşam kalitesine doğrudan ve gözle görülür bir katkı sağlamıştır, • yenilenen özel konutların sayısındaki artış diğer gelir gruplarının da bölgeye ilgisini çekmiştir, • daha önceden öngörülmeven yeni konut ve ofis alanları oluşmuştur, • gelişim süreci bölgeye kentin geri kalanı ile sürekli bir bütünleşme sağlayacak üniversite bölümleri, kültür merkezi ve müze gibi alanlar kazandırmıştır, • ticari ve kamusal alanlarda artış olmuş ve buna bağlı olarak diğer kentlilerin de bölgeyi kullanımı artmıştır, • turizm gelişme göstermiştir, • kentlilerin güvenliği önemli ölçüde artmıştır.

Kaynak: [Http://www.eaue.de/winuwd/172.htm](http://www.eaue.de/winuwd/172.htm)

2.3.3. Brezilya: Porto Alegre Katılımcı Belediye Bütçe Programı (Participatory Budget in Porto Alegre)

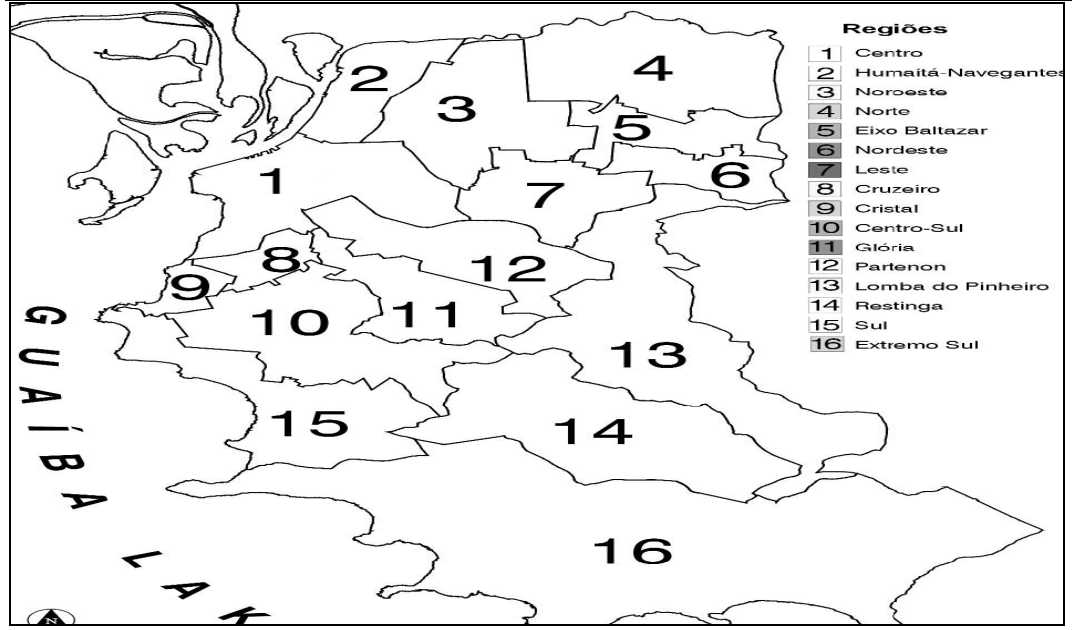
Brezilya'nun güneyindeki en büyük kent olan Porto Alegre, 1742 yılında kurulmuştur. Guaiba Gölü kıyısında yer alan kentin çok yükseltli bir topografyası vardır. Göl, Rio Grande do Sul'ün 9.000'den fazla türü olan doğal florasının %28'ine evsahipliği yapmaktadır. Porto Alegre'nin konumu Harita 2.6.'da yer alır.

Harita 2.6. Porto Alegre'nin Konumu

Kaynak: [Http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf](http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf) , 21.12.2008.

Katılımcı bütçe, belediye bütçesindeki harcamalara ilişkin tercihlerin halk tarafından yapılmasıdır. Kentliler arasındaki yaşam standardı eşitsizliklerinin üstesinden gelmek için başlatılan programların bir bölümünü oluşturan katılımcı belediye bütçe programı 1980'li yıllarda Porto Alegre'de uygulanmış ve günümüzde 70'ten fazla kentte yürürlüğe girmiştir. Porto Alegre'nin Katılımcı Bütçe Yönetiminde alansal ayırım Harita 2.7.'de yer alır.

Harita 2.7. Porto Alegre'nin Katılımcı Bütçe Yönetiminde Alansal Ayırım

Kaynak: [Http://www.ucl.ac.uk/dpu-](http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf)

[projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf](http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf) , 21.12.2008.

Kentleşme, demokratikleşme ve yerelleşme konularındaki gelişmeler ülkelerin anayasalarında yer almaya başlamıştır. *Brezilya Anayasası*'nda 1988 yılında belediyelerin mali durumlarını geliştirmelerine izin veren değişiklik yapılmıştır.

Bütçe planı yapma sürecinde vatandaşların yer aldıkları katılımcı bütçe planlama, 1980'lerde sınırlı bir başarı ile test edildi. İşçi Partisi güç kazandıktan sonraki yıl olan 1989 yılında güçlenen katılımcı bütçe planlama kavramına ek bir destek sağlamıştır.

Brezilya Yeni Cumhuriyet dönemi politika sisteminde belediyenin gücü seçilmiş iki ayrı kuruma dayanır:

- yönetsel kurum olarak belediye başkanlığı (Prefeitura) ve
- yasama kurumu olarak Temsilciler Meclisi (Camara de Vereadores).

Porto Alegre'de 1989 yılından beri İşçi Partisi (Workers Party) ve Halk Cephesi (Popular Front) belediye başkanlığı (Prefeitura)'yı kontrol etmekle birlikte Temsilciler Meclisi (Camara de Vereadores)'te çoğunluğa sahip değildir.

Brezilya Anayasası'nda 1988 yılında belediyelerin mali durumlarını geliştirmelerine izin veren değişiklik yapılmış ve kentsel politika bölümünü düzenlemek için 10.07.2001 tarihinde *Kent Anayasası* (City Statute) adlı yasal bir gelişme olmuştur.

Kent Anayasası'nın temel bir boyutu, belediyelerin yerel karar alma sürecini demokratikleştirmek, arazi planlamasını bütçe hazırlanmasına bağlamak ve böylece yeni, sosyal kaynaklı bir kentsel yasama usulünü meşrulaştırmak için kentsel planlama, yasama, mali politika ve yönetimi bütünleştirme ihtiyacına ilişkindir.

Brezilya Anayasası'na göre *Kent Anayasası* planlama ve kentsel politika uygulamasından sorumlu olan belediyelerin temel hukuksal politik rolünü sağlamlaştırmış, genişletmiş ve kentlerde yaşayan Brezilyalıların %82'sinin günlük yaşam koşullarını doğrudan etkileyen önemli kentsel, sosyal ve çevresel problemlerle yüzleşen belediyelere sürekli yasal destek sağlamıştır.

Kentsel gelişme ve genişleme politikasında Belediye Kanunu ile onaylanan master plan temel araçtır. Belediye planlama sürecinin bütünleyici parçası olan master planın, çok yıllık plan, bütçe yönergeleri ve yıllık bütçe planında belirlenen hakları ve öncelikleri kapsamalıdır (Kent Anayasası, Bölüm 3, madde 40).

Katılımcı bütçe üç ana ilkeye ve belediye yönetiminin karar alma sürecinde sürdürülen halk katılım mekanizmaları veya kanalları olarak işlev gören kurumlar dizisine dayanan bir toplumsal katılım yapısı ve sürecidir. Katılımcı bütçenin ilkeleri:

- Tüm vatandaşların toplum örgütlerine katılma hakkı vardır;
- Katılım doğrudan ve temsili demokrasi kurallarının birleşimiyle yönetilir ve katılanlar tarafından üzerinde karar verilen içsel kuralları olan düzenli işleyen kurumlar aracılığıyla yer alır.
- Yatırım kaynakları, katılım kurumları tarafından öncelikleri tanımlamak için oluşturulan bağımsız ölçekler olan 'genel ölçekler' ve uygulama yönetimine kadar yönetimsel, federal, devlet veya kent yasal normları tarafından tanımlandığı gibi teknik ve ekonomik yaşama kabiliyeti ölçekleri olan 'teknik ölçekler'in birleşimine dayanan uygulama objektif yöntemine uygun olarak tahsis edilir.

Porto Alegre’de katılımcı bütçenin yasallaştırılması konusu yönetim ve yasama arasında devam eden politikalarda asıl mücadele konusudur. Katılımcı bütçe ve onun kurumsal çerçevesi hukuksal olarak resmen onanmaz.

Bütçe kararı almada sağlanan vatandaş ilgisini anahtar aktörlerden ayırmak için sadece fiziksel planlama modelinin işletilmesi katılımcı demokrasi ile uyumlu değildi. Başlangıçta Porto Alegre katılımcı bütçe çıkarmada yavaştı. Finansal kaynaklarda eksiklik vardı, yönetim yapısı örgütlü değildi ve yoksullar harekete geçemedi. Sivil örgütlerin hükümet ile bir görüşme tarihi veya müşteri hakimiyeti vardı.

Porto Alegre’de katılımcı bütçenin ilk yılında yönetim yoksullar için öncelikli konunun toplu taşımacılık olduğunu tahmin etmiştir. Aslında katılımcı bütçe sürecinde insanlar su ve kanalizasyon ihtiyacını karşılamak için oy verdiler.

Brezilya kentleri arasında en yüksek yaşam standardına ve yaşam beklentisine sahip kent olan Porto Alegre’de kişi başına 14 metrekare yeşil alan ve caddeler boyunca bir milyon ağaç bulunmaktadır. Ayrıca tüm insanların evlerinde su borusu döşeli olup, çoğunda iyi kalitede temizlik ve kanalizasyon hizmeti vardır.

Yeşil alanların yönetimi programı; Kente ağaç dikme; Hizmet sektörü programında yağ kirliliğinin denetimi; Sanayie dair su kirliliğinin denetimi programı; Atmosfere dair kirlilik denetim programı; Bütünleşik katı atık yönetimi; Atık toplama ve geridönüşüm programları; Atık giderme programları Porto Alegre’de görülebilen pek çok çevresel çıktı arasında sayılabilir.

Çöp toplama sistemi gerçekte tüm hanehalklarına ulaşır ve 1990 yılından beri geridönüşebilir olanların ayrı olarak toplanmasını kapsar; diğer programlar sanayi kirliliğinin denetimini (garaj ve benzin istasyonlarında özel koşullar içeren) uygulamaya koyan, motorlu vasıta emisyon kirliliğini azaltmayı ve parklardan ve restoranlardan organik atıkların yeniden kullanımlarını temin etmeyi sürdürürler.

Kentsel yönetim kültüründe kenti bir bütün olarak etkileyen konulara dikkat çeken önemli değişiklikler yapıldı. 1993 yılında sivil toplum içindeki temsilcileri bir araya getiren bir dizi konferans başlatıldı.

İlk konferans; 'Porto Alegre: Demokrasi Kenti'nin sorusu 'Gelecek için ne çeşit bir kent istiyoruz?' Bu konferanstan çıkan politika tavsiyeleri gereğince;

- Porto Alegre'nin gelecekte demokratik ve yerleşen kent yönetimini uygulaması,
- ayrımcılık ve sosyal dışlama ile mücadele etmesi,
- ayrıca kentin kültürel olarak zengin ve farklı, çekici ve yarışmacı olan yüksek hayat standartlarını ve çevresel niteliği desteklemesi
- kamu ile özel sektör arasında ortaklıklar kurmayı istemesi,
- etkili finansal stratejileri kabul etmesi,
- metropoliten alanın odak noktası olarak sorumluluğu üstlenmesi gerekir.

Katılımcı bütçe 1994 yılında yeniden yapılandırıldı; sektörel kamusal birlikler vatandaşlara beş tema etrafında oluşturulan kent ve tartışma forumlarına ilişkin belirli konuları tartışma fırsatı vermek için sunuldu:

- kentsel planlama ve gelişme tekrar çevre, sağlık işleri, kent planlama ve konuta bölündü;
- trafik planlama ve kamu taşımacılığı;
- sağlık ve sosyal refah;
- eğitim, kültür ve rekreasyon;
- ekonomik gelişme ve vergilendirme.

1995 yılında ikinci kent konferansı, 'Porto Alegre: Herkes için Kent' mevcut çevresel konuları kapsayan kentsel gelişme master planını yeniden düzenlemeyi tartışmıştır. 2000 yılında üçüncü kent konferansı, 'Kentın Geleceğini Kurma' kentın sosyal ve stratejik politikalarını birleştirme yönünde 2000 planı genel kamu ile ilgili yeni uzun dönem için hedefler koymuştur.

Kentsel planlama ve yönetimde vatandaşların ve birliklerin etkin katılımını sağlamak için pek çok mekanizma kabul edilir:

- kamusal bilgilendirme,
- danışma,
- konseylerin oluşumu,
- kent kanunu teklif girişimleri,
- hepsinin ötesinde katılımcı bütçe süreçlerinin uygulanması.

Porto Alegre’de katılımcı bütçe sürecinde mahalle düzeyinde yapılan toplantılara herhangi bir sınırlama olmadan büyük bir halk katılımı sağlanmaktadır. Bunun için toplantıların yeri ve zamanı hakkında belediye halkı sürekli bilgilendirmekte ve uygun saatlerde ve yakın mekânlarda toplantı düzenlemeye çalışmaktadır. Bilgilendirme ve görüş ve taleplerini dile getirmenin ardından mahalle düzeyindeki öncelikler yerel yönetimin sunduğu hizmetlerin sınıflandırıldığı bir listeden oylamayla belirlenir. Ayrıca hizmet alanlarında gerçekleştirilen tematik toplantılarda hizmet alanlarının alt grupları arasında mahalle toplantılarındaki yöntemlerle öncelikler belirlenir.

Mahalle toplantılarında ve tematik toplantılarda seçilen / belirlenen temsilciler ve yerel yöneticilerin bir araya gelmesiyle katılımcı bütçeleme kurulu oluşturulur.

Katılımcı bütçeleme kurulunun görevleri:

- Kent yönetiminin bir sonraki yıl için gelir ve gider projeksiyonlarını gözden geçirmek;
- mahalleleri gezerek önceliklendirilen yatırım alanlarını değerlendirmek;
- mahalle önceliklerinin kentin önceliklerine uyumu, mahallenin nüfusu ve ilgili hizmetin mahalledeki ihtiyacını temel alan bir formülasyona tabi tutarak bütçeden iş ve hizmetlere ilişkin yatırımların mahalle bazında dağıtımını yapmak.

Brezilya’da kamu bütçesi (gelir; vergi ve tarifeler) federal, devlet ve belediye düzeylerinde oluşur. Gider üç büyük grupta sınıflandırılır: personel, kamu hizmetleri, iş ve donanım yatırımı.

Belediyelerin gelir ve gider düzenlemesindeki görece özerklikleri esasen üçüncü gider grubunda meydana gelir. Bütçe yeterli gider üst sınırının üstesinden geleceği çalışma ve hizmetleri tespit etmek zorunda olmadığı için yönetimin bol bütçe uygulama yeri vardır. Katılımcı bütçe yatırım kaynaklarının dağılımında önceliklerin belirlenmesine ilişkin olduğu için esasen belediye bütçesinde yatırıma ayrılacak payın bulunması gerekmektedir.

Porto Alegre Prefeitura tarafından desteklenen yatırım kaynaklarının dağıtımını için önceliklerin tanımlanmasıyla özel ilgisi olan katılımcı bütçe, otoriter ve ataerkil gelenekten kopmayı deneyen bir kamu yönetim biçimidir (bkz. Tablo 2.11.).

Tablo 2.11. Brezilya: Porto Alegre ‘Katılımcı Belediye Bütçe’ Programı

KENTSEL HAKLARIN GERÇEKLEŞMESİ BAKIMINDAN DİKKATE ALINMASI GEREKEN ÖZEL KOŞUL:

- **Bilgi ve iletişim teknolojilerinin demokratik bir seferberlik için sunduğu yeni olanaklardan yararlanılması (bkz. Toksöz, 2009, alt bölüm 2.2.1.)**

SÜRESİ	1989-
AMAÇ	<ul style="list-style-type: none"> • Belediye bütçesinde halkın katılımı ile politika üretilmesidir.
KATKIDA BULUNANLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Porto Alegre Belediye Başkanlığı (Prefeitura) • Katılımcı Bütçeleme Kurulu • mahalle örgütleri • kent Ölçeğinde katılımcılık sağlayan örgütler
FİNANSMAN	<ul style="list-style-type: none"> • Ulusal Hükümet • Federal Yönetim (FUNDEF program)
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • katılımcı bütçeye ayrılan paylara ilişkin tartışmalardan vazgeçilmiştir, • şeffaf yönetim desteklenmiştir, • daha iyi bir kamusal bilgilenme ve memnuniyet araştırmalarına karşılık veren yerel yönetim bölümünde sorumluluk artışı teşvik edilmiştir, • kopyalanabilirlik: <ul style="list-style-type: none"> Porto Alegre deneyimi Porto Alegre’ye özgüdür; vatandaş katılımına ilişkin bir bölgedeki değişiklik diğer bir alanda taşkın etki yaratabilir; Porto Alegre’nin politika ve vatandaş bağlantılı deneyimleri diğer belediyeler için çok kullanışlı bir eğitici kaynaktır.

2.4. Bölüm Sonucu

Bu bölüm kapsamında irdelendiği üzere insan haklarının tarihsel gelişimine paralel olarak, haklar:

- birinci kuşak haklar: klasik haklar olarak da bilinen kişisel ve siyasal haklar;
- ikinci kuşak haklar: ekonomik, sosyal ve kültürel haklar; ve
- üçüncü kuşak haklar: dayanışma hakları olarak da bilinen yeni haklar olarak sınıflandırılmaktadır.

Dayanışma hakları kapsamında evrensel değerlerden oluşan hak kategorilerinden birisi ise ‘kentsel hak’tır. ‘Kentsel hak’ kavramı, kentte ikamet eden herkesi ve özellikle tehdit altında bulunan fakir veya düşük gelir gruplarını, evsizleri, kadınları, şiddet mağdurlarını, yaşlı vatandaşları, engelli olanları, gençleri, çocukları, etnik azınlıkları, yerinden uzaklaştırılanları, göçmenleri ve dışlananları korumayı amaçlar.

Bu bağlamda, kentsel haklar alanındaki uluslararası araçlardan *1992 Avrupa Kentsel Şartı*, *2008 Avrupa Kentsel Şartı*, *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı* ve *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı*’nda tarihi kentsel yapı mirasına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. (bkz. Tablo 2.12.).

Tablo 2.12. Kentsel Haklar Alanındaki Uluslararası Araçlarda Tarihi Kentsel Yapı Mirasına İlişkin Düzenlemeler

<i>1992 Avrupa Kentsel Şartı</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katılarak, çağdaş yaşamla bütünleştirilmesi ilkesi (Konu: tarihi kentsel yapı mirası).
<i>2008 Avrupa Kentsel Şartı</i>	<ul style="list-style-type: none"> • İddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefi' olması nedeniyle kalite artık toplum için iddialı bir yaşam standardı hedefidir (madde62).
<i>2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşların konut alanları, kamu hizmetleri, anıtlar ve yeşil alanlar arasında uyumlu bir ilişki temin eden bir kentsel plan gelişimini düzenleme hakkı vardır (madde 19/1). • Belediye yönetimleri kentsel gelişme ve çevre arasındaki dengeyi sürdüren kentsel planlama ve yönetime vatandaş katılımı ile birlikte bir sistem sunarlar (madde 19/2). • Bu bağlamda (belediye yönetimleri) mevcut binaların restorasyonları ve yeniden kullanılmaları için fiilen çabalayarak, kentlerin doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal mirasına saygıyı göstermeyi taahhüt ederler (madde 19/3).
<i>2005 Kentsel Hak Dünya Şartı</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentlerin, kentsel gelişme ve doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal miras arasında dengeyi teminat altına alan; ayrımcılık ve bölgesel dışlamayı önleyen, sosyal habitat üretimine öncelik veren; kent ve arazinin sosyal işlevini teminat altına alan kentsel-çevre planlamasını, yasal düzenleme ve yönetimi geliştirmeleri gerekir (madde 5, 1. bent).

Belirlenen kentsel hak ilkeleri bağlamında İtalya: Bologna 'İperbole Kablosuz' Projesi, İspanya: Barcelona 'Ciutat Vella Yenileme' Projesi, Brezilya: Porto Alegre 'Katılımcı Belediye Bütçe' Programının ortak paydanın katılım olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, Bologna, Barcelona ve Porto Alegre örneklerinin analizinin sonucunda aşağıda yer alan kavramsal şekil oluşturulmuştur (bkz. Tablo 2.13.).

Tablo 2.13. Kentsel Hak İlkeleri Bağlamında Uygulama Örneklerini Esas Alan Kavramsal Model

<p>Sağlanan Kentsel Hak</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi temelli kent, madde 72, <i>Avrupa Kentsel Şartı.</i>, 2008. • İnternet erişiminin artırılması, • e-yönetişimin genel kullanımı, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 2008. • Kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermesi, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 2008. • Bilgi ve iletişim teknolojilerinin demokratik bir seferberlik için sunduğu yeni olanaklardan yararlanılması, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 2008. • İletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 2008. • İnternet erişiminin artırılması, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> • Özgür, eşit ve kaliteli bir çevrede onurlu ve yeterli yaşam şartları sağlanmış olarak yaşamak, İlke I, Stockholm Bildirgesi, 1972. • Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı, madde 10, <i>Avrupa Kentsel Şartı</i>, 1992. • Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı, madde 19, <i>Kente İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı</i>, 2000. • Tarihsel ve kültürel miras hakkı, genel hükümler, madde 1.2., <i>Kentsel Hak Dünya Şartı</i>, 2005. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel planlama ve yönetime katılma hakkı, genel hükümler, madde 1.2., <i>Kentsel Hak Dünya Şartı</i>, 2005. • Vatandaşlık uygulaması ve plan üretimine katılım ve kent yönetimine ilişkin haklar, madde 5, <i>Kentsel Hak Dünya Şartı</i>, 2005.
<p>Proje Bileşenleri</p>	<p>İTALYA: BOLOGNA ‘İPERBOLE KABLOSUZ’ PROJESİ</p>	<p>İSPANYA: BARCELONA ‘CİUTAT VELLA YENİLEME’ PROJESİ</p>	<p>BREZİLYA: PORTO ALEGRE ‘KATILIMCI BELEDİYE BÜTÇE’ PROGRAMI</p>
<p>Süresi</p>	<p>Ocak 1995-halen uygulanmaktadır.</p>	<p>1983-1998</p>	<p>1989- halen uygulanmaktadır.</p>
<p>Tarafları</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlayıcılar Bologna Belediyesi (www.comune.bologna.it) 	<ul style="list-style-type: none"> • Barcelona Kent Konseyi; • Barcelona Kent Konseyi tarafından kurulan; 	<ul style="list-style-type: none"> • Porto Alegre Belediye Başkanlığı (Prefeitura) • Katılımcı Bütçeleme Kurulu

	<p>Bologna Üniversitesi–Alma Mater Studiorum (www.unibo.it), Özel girişim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kullanıcılar: Iperbole Kent Şebeke kullanıcıları ('Iperboliani') Bologna'da oturanlar, Bologna Üniversitesi Fakülte ve öğrencileri. 	<p>mahallede yer alan politik-yönetimsel sorumlulukları olan yerel belediye, kurulan politik ve toplum katılımı biçimleri, belediyenin müdahale sürecini hızlandırmak için kamu-özel ortaklığı, Ciutat Vella'nın teşviki için proje şirketi (Promocio Ciutat Vella S.A. –PROCIVESA-) kuruldu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generalitat de Catalunya 	
Hizmetin Konusu	<p>İnternet üzerinde ücretsiz bir sivil ağ oluşturulması:</p> <ul style="list-style-type: none"> • e-posta hizmeti, • haberler, • belediyenin diğer yerel, ulusal ve Avrupa hizmetlerine bağlı www (http://www.comune.bologna.it/) ücretsiz tam-İnternet bağlantıları, • bağlantıların ücretsiz kaynakları. 	<p>Entegre Rehabilitasyon Alanı ilan edilmesi ile bölge geneline ait parçacıl planları birleştirme amaçlı bir eylem planı yaratılmıştır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konut sorunları, kentsel alanlar ve kamusal faaliyetlerle ilgili eylemler, yöre sakinlerinin yaşam kalitesine doğrudan ve gözle görülür bir katkı sağlamıştır, • yenilenen özel konutların sayısındaki artış diğer gelir gruplarının da bölgeye ilgisini çekmiştir, • daha önceden öngörülme-yeni konut ve ofis alanları oluşmuştur, • gelişim süreci bölgeye kentin geri kalanı ile sürekli bir bütünleşme sağlayacak üniversite bölümleri, kültür merkezi ve müze gibi alanlar kazandırmıştır, • ticari ve kamusal alanlarda artış olmuş ve buna bağlı olarak diğer kentlilerin de bölgeyi kullanımı artmıştır, • turizm gelişim göstermiştir, • kentlilerin güvenliği önemli ölçüde 	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım kaynaklarının dağılımı için önceliklerin tanımlanmasıyla ilgili olarak bütçe yapma sürecinde vatandaşların yer aldıkları katılımcı bütçe planlama, otoriter ve ataerik gelenekten kopmayı deneyen bir kamu yönetim biçimidir; • Tüm vatandaşların bu itibarla özel statü veya önceliği olmayan toplum örgütlerine katılma hakları vardır; • Katılım doğrudan ve temsili demokrasi kurallarının birleşimiyle yönetilir ve katılanlar tarafından üzerinde karar verilen içsel kuralları olan düzenli işleyen kurumlar aracılığıyla yer alır, • Yatırım kaynakları, katılım kurumları tarafından öncelikleri tanımlamak için oluşturulan bağımsız ölçekler olan 'genel ölçekler' ve uygulama yönetimine kadar yönetimsel, federal, devlet veya kent yasal normları tarafından tanımlandığı gibi teknik ve ekonomik yaşama kabiliyeti ölçekleri olan 'teknik ölçekler'in birleşimine dayanan uygulama objektif

		artmıştır.	yönteme uygun olarak tahsis edilir.
Finansmanı	<ul style="list-style-type: none"> Bolonya Belediyesi 	<ul style="list-style-type: none"> Barcelona Konseyi (Barcelona Council) Catalunya Hükümeti (Catalunya Government) Merkez Yönetimi (Central Government) Avrupa Birliği (European Union) 	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal Hükümet Federal Yönetim (FUNDEF program)
Sonuçlar	<ul style="list-style-type: none"> sürdürülebilir model üzerinde çalışması, diğer kentleri, en azından ortak kılavuzları kapsamı, bu mücadelede İnternet kullanıcı topluluğunu kapsamı. 	<ul style="list-style-type: none"> konut sorunları, kentsel alanlar ve kamusal faaliyetlerle ilgili eylemler, yöre sakinlerinin yaşam kalitesine doğrudan ve gözle görülür bir katkı sağlamıştır, yenilenen özel konutların sayısındaki artış diğer gelir gruplarının da bölgeye ilgisini çekmiştir, daha önceden öngörülme yenı konut ve ofis alanları oluşmuştur, gelişim süreci bölgeye kentin geri kalanı ile sürekli bir bütünleşme sağlayacak üniversite bölümleri, kültür merkezi ve müze gibi alanlar kazandırmıştır, ticari ve kamusal alanlarda artış olmuş ve buna bağlı olarak diğer kentlilerin de bölgeyi kullanımını artmıştır, turizm gelişme göstermiştir, kentlilerin güvenliği önemli ölçüde artmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> katılımcı bütçeye ayrılan paylara ilişkin tartışmalardan vazgeçilmiştir, şeffaf yönetim desteklenmiştir, daha iyi bir kamusal bilgilendirme ve memnuniyet araştırmalarına karşılık veren yerel yönetim bölümünde sorumluluk artışı teşvik edilmiştir, kopyalanabilirlik: Porto Alegre deneyimi Porto Alegre'ye özgüdür; vatandaş katılımına ilişkin bir bölgedeki değişiklik diğer bir alanda güçlü etki yaratabilir; Porto Alegre'nin politika ve vatandaş bağlantılı deneyimleri diğer belediyeler için çok kullanışlı bir eğitici kaynaktır.

3. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ KORUNMASI

Kentsel gelişme ile tarihi kentsel yapı mirasının korunması arasında bir denge kurmak, eskiyi tahrip etmeden yeniyile bütünleştirmek, sürdürülebilir kalkınma ilkelerini oluşturmak ve geleceğin kentinin yaşanabilir, uyumlu, güzel ve sağlıklı olmasını sağlayabilmek için gerekli kararların bugünden verilmesi gerekir.

Kültür varlıklarının korunarak, gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ve yeni yapılanmaların da gelecekte korunması gereken kültür varlığı olabileceği dikkate alınarak, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevrenin yapılandırılabilmesi gerekmektedir. Günümüzde taşınmaz kültür varlıklarının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, yaşanabilir, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentlilerin sahip olduğu haklar arasında değerlendirilmektedir.

Bir önceki bölüm sonucunda yeralan kavramsal modelin uygulanması ve uygulanmasının fizibilitesi Türkiye'deki koşullarda uygulanmasında, potansiyeller ve engellerin bir analiziyle değerlendirilmesinin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede, değerlendirmenin ilk aşaması olarak bu bölümde, korumaya ilişkin yasal, yönetsel çerçevenin kentsel hak bağlamında değerlendirilmesi yapılmaktadır.

3.1. Sit Alanlarının Tanımı

Sit alanlarının tanımı, zamanla gelişen anlayışa bağlı olarak değişmiştir. *1964 Venedik Tüzüğü*'nde, korunması gerekli anıt kavramının, bir mimari eser ile belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi, büyük sanat eserlerini ve zamanın geçmesiyle kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsadığı belirtilmiştir.

Mimari miras kavramı tarihsel tek yapıdan kentsel mimarlık komplekslerine ve daha yakın tarihli mimarlık eserlerine doğru genişletilmiştir. *1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme*'de anıtlar ve yapı toplulukları

ile birlikte kültürel mirasın kapsamında sayılan sitler, tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnaî evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar olarak tanımlanır.

1974 Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (b) bendinde sit doğanın, insanın veya her ikisinin eseri olan ve korunmalarında kamu yararı bulunan bir şehir çevresi, bir kır manzarası olarak tanımlanmıştır.

Kamu yararının yoruma açıklığı karşısında, daha esnek bir anlayışın oluşmaya başladığı görülmektedir. Bununla birlikte sit alanlarının korunmasında kamu yararı bulunmasının gerekli olması, tamamen sübjektif bir değerlendirmeyi de beraberinde getirebilir. Diğer taraftan, sit tanımına kır manzarasının eklenmiş olması yenilikçi bir yaklaşımdır.

Kentin içinde korunması gerekli yerler için tarihi koruma bölgeleri ve koruma alanları oluşturulur. Mimari mirasın bütünleşik koruma gereklerine kanunları ve tüzükleri, uyarlamaya ilişkin Avrupa Konseyi'nin 76/28 sayılı *İlke Kararı* gereğince sit terimi, güzelliği veya arkeolojik, tarihi, sanatsal, kültürel, bilimsel veya sosyal ilgisi ile dikkate değer, doğanın veya insan ile doğanın birlikte oluşturduğu, sınırları iyi belirlenmiş bir alanı ifade eder. Ayrıca kentsel yapı grubu teriminin ölçütleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Tarihi, arkeolojik, bilimsel veya sanatsal değerleri veya tipik veya pitoresk karakteri nedeniyle ilgisinin olması;
- Bütünüyle ahenkli bir biçim almaları veya peyzaja fevkalade uymaları gerekir;
- Binaları, onlarla bağlantılı yapıları ve coğrafi olarak sınırlı tuttukları siti hesaba katmak için yapıların oldukça yakın gruplaşmaları gerekir (Avrupa Konseyi'nin 76/28 sayılı *İlke Kararı*, 1. bölüm, madde 1)

Bu değerlendirme ölçütlerinin bir yönüyle çok sınırlandırılmış, diğer yönüyle oldukça yoruma açık olduğu görülür.

Ulusal ölçekte bakıldığında, yürürlükte bulunan 2863 sayılı ve 1983 tarihli *Kanun*'da sit:

‘Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlar’ (2863 s. *Kanun*, madde 3) olarak tanımlanmıştır.

Buna göre sit alanı, yalnız tarihi yapıların bulunduğu yöreler değil, doğal güzelliklerin, herhangi bir tarihi olayın cereyan ettiği, sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerlerin, insanların yaşadığı ve günümüze kalıntıları kalmış olan bölgeleri de kapsar.

Ancak günümüzdeki bakış açılarına paralel olarak genişleyen anlayışın kapsamı dışında kalan sit tanımındaki kültür varlıklarının yoğun olarak bulunması ölçütü, korumada bir sınırlayıcı olarak görülebilir. Oysa kentsel sit, uygarlık belleğini yaşama katan belge değeri ile her kuşağa bilgi ve esin kaynağı oluşturan, bu nedenle kültür varlıklarının yoğun olarak bulunması ölçütünden bağımsız olarak korunması gereken alandır.

1985 Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına ilişkin Konvansiyon’un 1. maddesinde tarihi kent mirası, anıtlar, yapı grupları ve kent dokularından oluşur. Bütün kültürlerin ve toplumların kökleri, mirası biçimlendiren somut ve soyut ifadeler ve özel biçimlerden kaynaklanırlar.

1987 Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit Tescili Hakkında Yönetmelik (RG: 10.12.1987 t., 19660 s.) gereğince, kentsel sit;

‘mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve birarada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan, kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlar’ olarak ifade edilmektedir.

Kentsel sitin tanımında yer alan mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliğinin bulunması, ancak bütün bu özellikleri birlikte barındıran alanların kentsel sit olarak tanımlanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

1992 Avrupa Kentsel Şartı gereğince tarihi kentsel yapı mirası, kent ve kentlinin kimliği açısından kritik önem taşıyan, kentsel yapının ayrılmaz ve yeri doldurulmaz bir parçası olup; Avrupa'nın ortak geçmiş ve gelecek bilincini ve içeriğini oluşturan kültürel referansla, gelecek kuşaklara aktarılır.

1994 Nara Belgesi'nde ise mirası biçimlendiren somut ve soyut ifadeler ve özel biçimlere saygı gösterilmesinin gerekli olduğu, kültürel varlıkların her birinin ait oldukları özel kültürel bağlamda algılanıp değerlendirilmelerinde biçim ve tasarım, malzeme ve madde, kullanım ve işlev, gelenekler ve teknikler, konum ve çerçeve, anlam ve duygu, diğer içsel ve dışsal girdilerin, bu kaynakların çeşitli yönlerini oluşturduğu belirtilmiştir.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun *419 sayı ve 19.04.1996 tarihi İlke Kararı* gereğince kentsel sitler, kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin, dönemin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapılanmasına, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlardır.

660 sayı ve 05.11.1999 tarihli İlke Kararı gereğince yapılar, kendi başlarına bir tarihi ve estetik değer taşımaları ya da kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitler, sokaklar ve silüetlerin öğeleri olarak iki gruba ayrılır:

- Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu olan 1. Grup Yapılar,
- Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan 2. Grup Yapılar.

5226 sayı ve 2004 tarihli Kanun ve buna bağlı çıkarılan yönetmelikler kapsamında *419 sayılı İlke Kararı* yeniden düzenlenmiş ve kentsel sitler koruma ve kullanma koşullarına ilişkin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun *720 sayı ve 04.10.2006 tarihli İlke Kararı*'nda ise kentsel sit:

'mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlar' olarak tanımlanmıştır.

Kentsel sitlerin tanımındaki sadeleştirme ile yoruma açık unsurların azaltıldığı görülür. Buna göre, kentsel sitler daha açık ve yalın unsurlarla belirlidir. 720 sayılı *İlke Kararı*'nda yer alan kentsel sit tanımında mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği olan ve bir arada bulunan kültürel ve tabii çevre elemanlarının doku bütünlüğü göstermeleri değil, bir arada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymetlerinin olması esas alınır.

Kentsel koruma kapsamının gelişim süreci Tablo 3.1.'de özetlenmiştir.

Tablo 3.1. Kentsel Koruma Kapsamının Gelişim Süreci

Araç	Korumanın Kapsamı
<i>1964 Venedik Tüzüğü</i>	<p>Korunması gerekli anıt kavramı;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mimari eser, • belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşme, • büyük sanat eserlerini ve zamanın geçmesiyle kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri kapsar.
<i>1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme</i>	<p>Anıt ve yapı toplulukları ile birlikte kültürel mirasın kapsamında sayılan sitler;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnâ evrensel değeri olan, • insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve, • arkeolojik siteleri kapsayan alanlardır.
<i>76/28 sayılı, Mimari mirasın bütünlük koruma gereklerine kanunları ve tüzükleri, uyarlamaya ilişkin İlke Kararı</i>	<p>Sit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • güzelliği veya arkeolojik, tarihi, sanatsal, kültürel, bilimsel veya sosyal ilgisi ile dikkate değer, • doğanın veya insan ile doğanın birlikte oluşturduğu, • sınırları iyi belirlenmiş bir alandır.
<i>1974 Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği (madde 4, (b) bendi)</i>	<p>Sit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • doğanın, insanın veya her ikisinin eseri olan ve, • korunmalarında kamu yararı bulunan, • bir şehir çevresi, bir kır manzarasıdır.
<i>1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (madde 3, (a) bendi, 3. fıkra)</i>	<p>Sit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarih öncesinden günümüze kadar gelen, • çeşitli medeniyetlerin ürünü olan,

	<ul style="list-style-type: none">• yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları,• kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya,• önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve,• tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.
<i>Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi</i> (madde 1)	Tarihi kent mirası; <ul style="list-style-type: none">• anıtlar,• yapı grupları ve,• kent dokularından oluşur.
<i>1987 tarihli Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit Tescili Hakkında Yönetmelik</i>	Kentsel sit; <ul style="list-style-type: none">• mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve birarada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan,• kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlardır.
<i>1996 tarih ve 419 sayılı İlke Kararı</i>	Kentsel sitler; <ul style="list-style-type: none">• kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve,• bu özellikleri ile oluşan çevrenin, dönemin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapılanmasına, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve• bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlardır.
<i>2006 tarih ve 720 sayılı İlke Kararı</i>	Kentsel sitler; <ul style="list-style-type: none">• mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve,• bir arada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlardır.

3.2. Sit Alanlarına İlişkin Hukuksal Düzenlemeler

Uluslararası hukukun gelişmesi, tarihi kent dokuları da dahil ekonomik, ekolojik konular ve giderek hukuksal, siyasal ve kültürel konularla ilgili olarak ulusal yapılanmaların uluslararası etkileşime girmeleri, ulusalüstü yapılanmaların iç hukuk sistemini uyumlaştırma yönündeki yansımaları ulus-devletin egemenlik alanını daraltan bir etki yaratmakta, karar alma süreçlerini dönüştürmektedir.

3.2.1. Ulusalüstü Düzenlemeler

A.B. kurucu antlaşmasının 3. maddesi gereğince üye devletlerde ortak politikaların oluşturulması öngörülür. *Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi* (ESDP)'nin 10-11 Mayıs 1999 tarihlerinde kabul edilmesiyle gelecekteki ortak gelişme hedeflerinde ve kavramlarda A.B. düzeyinde anlaşmaya varılmış olmakla birlikte sözkonusu metnin hukuksal hiçbir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Ancak, Avrupa düzeyinde kültürel mirasa mekansal yaklaşımda, kültürel miras çeşitliliği ekonomik ve sosyal modernizasyonun tehdidi altındadır. Mekansal gelişme politikalarının hedefi dengeli ve sürdürülebilir bir gelişme yönünde çalışmaktır (Regional Policy Inforegio). Avrupa politikasının bütün bölgelerde gerçekleştirilecek temel hedefleri:

- ekonomik ve sosyal birleşme,
- kültürel mirasın korunması ve yönetimi,
- Avrupa topraklarında daha dengeli rekabeti kapsamaktadır (bkz. ESDP, 1999).

A.B.'nin mekansal kalkınmaya yönelik olarak kültürel mirasın akıllı yönetimsel çözümlerin de yardımıyla korunması ve geliştirilmesi; küreselleşme sürecinde bölgelerin ve kentlerin doğal ve kültürel çeşitliliğinin değerlendirilmesi ve bu bağlamda bölgesel kimliklerin korunması ve güçlendirilmesi gibi genel ilkeleri bulunmaktadır (bkz. Tablo 3.2.).

Tablo 3.2. A.B.'NİN MEKANSAL KALKINMAYA YÖNELİK GENEL İLKELERİ

Dinamik, Çekici ve Yarışmacı Kentler ve Kentsel Bölgeler Oluşturmaya İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Doğal ve kültürel mirasın korunması ve gelişimi.
Yerel Kalkınma Çeşitlilik Taşıyan ve Üretken Kırsal Alanlar Oluşturmaya İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Bölgesel ve yerel özelliklere (doğal ve kültürel miras) dikkat etmek koşulu ile yenilenebilir enerji potansiyellerinin kullanılmasını teşvik etmek.
Kent-Kır Ortaklığını Oluşturmaya İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Bölgesel perspektif her büyüklükteki kentlerin arasındaki ilişkiyi kapsar. Kırsal alanlarda yer alan kasabalar bölgesel ekonomik gelişmenin motoru olarak önemli bir işleve sahiptir. Ayrıca bu alanlar kültürel mirasın ve yapısal alanın korunmasında da önemli bir öğedir.
Doğal ve Kültürel Mirası Kalkınmada Değer Olarak Kullanmaya İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel ve kırsal yerleşmelerin yaşam kalitesinde ve bölgesel kalkınmada önemli unsurlar olarak, doğal ve kültürel mirası korumak ve geliştirmek (kültürel olanakları arttırarak, kamusal alanların kalitesini yükselterek, tahrip edilme eğilimindeki alanları yeniden canlandırarak vb.)
Kültürel Peyzajın Yönetimine İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Tarihi, estetik ve ekolojik öneme sahip kültürel peyzaj değerlerinin korunması ve yaratıcı gelişiminin sağlanması, Kültürel peyzaj değerlerinin bütüncül mekansal kalkınma stratejileri kapsamında önem kazanması, Peyzajı geliştirici önlemler konusunda eşgüdümü arttırmak, İnsan etkilerinden olumsuz etkilenen peyzaj değerlerinin restorasyonuna yönelik yaratıcı önlemlerin geliştirilmesi.
Kültürel Mirasın Yönetimine İlişkin Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> Bozulma eğilimi ve tehlike altında bulunan kültürel mirasın korunmasına yönelik bütünsel stratejilerin geliştirilmesi, Korumaya değer kentsel dokuların bakımı ve yaratıcı bir yaklaşımla yeniden değerlendirilmesi, Yüksek mimari kalitede modern yapıları desteklemek, Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında kentsel ve mekansal politikaların katkısı konusundaki bilincin (farkındalığın) artırılması.

Mekansal kalkınmaya yönelik bölgesel düzeyde sunulan anlayış A.B. düzleminde geçerli sayılabilir. Yerel yönetimde bölge düzeyinin ülkemiz koşullarında herhangi bir yönetsel karşılığı bulunmamaktadır. Kentsel koruma ve yenileme alanında ortaya çıkan bu eksiklik, öncelikle kavramlar üzerinde birlik sağlanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle A.B. sistem ve araçlarının ülkemizdeki koşullara uygun biçimde değerlendirilmesi gerekir.

Türkiye 1999 Helsinki Zirvesi'nde edindiği A.B. adayı ülke konumu ile mevzuat ve politikalarını uyumlaştırma sürecinde bulunmaktadır. Türk hukuk sisteminde mevzuat ve politikaların uyumlaştırılması bakımından dikkate alınacak A.B.'nin 'Kalkınmada Doğal ve Kültürel Mirası Değer Olarak Kullanmaya İlişkin Politikası';

- Doğal ve kültürel mirası kentsel ve kırsal yerleşmelerin yaşam kalitesinde ve bölgesel kalkınmada önemli unsurlar olarak korumak ve geliştirmek (kültürel olanakları arttırarak, kamusal alanların kalitesini yükselterek, tahrip edilme eğilimindeki alanları yeniden canlandırarak vb.) olarak ifade edilmektedir (bkz. ESDP, 1999).

Ancak, Türkiye'nin katılım ortaklığı belgesinde ve düzenli olarak yayınlanan ilerleme raporlarında çevre, enerji, ulaşım gibi konulara ilişkin bölümlerde kentsel yaşama ilişkin değerlendirmeler bulunmakla birlikte, ayrı bir başlık altında kentsel politikalar ve kentsel yaşamın toplumsal-kültürel yönleri dikkate alınmamaktadır.

3.2.2. Uluslararası Düzenlemeler

Kültür varlıklarını, ortak insanlık bilincinin bir parçası olarak görme eğilimi doğrultusunda beliren anlayış, uluslararası düzeyde sistem ve kuralların gelişmesinde itici güç olmuştur.

UNESCO, ICOMOS ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan toplantılarda koruma ilkeleri, geleneksel malzemenin korunması, tarihi yapı ve çevrelerin çağdaş yaşam içindeki yerleri, kültürel kimliğin tanımına katkıları gibi konularda tartışma ortamı yaratarak, gelişen koşullara uygun yol gösterici ilkeler belirtilmekte, tavsiye kararlarıyla kamuoyu aydınlatılmaya ve uyanık tutulmaya çalışılmaktadır (bkz. Ahunbay, 2004).

Taşınmaz kültür mirasının korunması için hükümetlerarası işbirliği temelini oluşturan *1954 Avrupa Kültür Anlaşması*'nin ardından Türkiye'nin 1957 yılında dahil olduğu *Avrupa Kültür Anlaşması*'nda (ya da Avrupa kültür varlıklarına ilişkin düzenlemeler içeren diğer belgelerde yer alan); Avrupa kültürü için değer ifade eden varlıkların korunması taahhüdünün evrensel bir bakış açısını yansıtmadığı ve diğer kültür varlıklarını kapsam dışı bıraktığı görülür. Ancak, *1975 Amsterdam Bildirgesi*'nde de Avrupa mimarlık mirasının, tüm dünyanın kültürel mirasının bütünleyici bir parçası olduğu onaylanmıştır. *1985 Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi* ile mimari mirasın korunması ve bu korunmanın yaygınlaştırılması hususunda ortak bir politikanın ana ilkeleri bakımından bir anlaşmaya varılmasının önemi kabul edilmiştir.

Uluslararası ilişkilerde konusuna göre sözleşme, protokol, anlaşma, mutabakat muhtırası gibi terimler kullanılan ve hukuksal yönden bağlayıcı olan andlaşma⁷, ister tek bir belgede, isterse iki veya daha fazla ilgili belgede yer alsın ve (kendine) mahsus ismi ne olursa olsun, Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve uluslararası hukuka tabi olan uluslararası anlaşma (mutabakat) demektir (1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* madde 2). Uluslararası anlaşma, mutabakat metni, deklarasyon gibi metinlerin tamamı için 'araç' terimi kullanılmıştır. Sit alanlarının korunmasına ilişkin uluslararası araçların kronolojik dizini ve ilkeleri Tablo 3.3.'de ifade edilmiştir.

⁷ Bu çalışmada, metinlerin özgün biçiminde kullanılan 'andlaşma' ve 'uluslararası antlaşma' kavramları aslına sadık kalınarak değiştirilmeyecek, bunun dışında Türk Dil Kurumu İmla Kılavuzu'nda yer aldığı gibi 'andlaşma' yerine 'antlaşma' terimi kullanılacaktır.

Tablo 3.3. SİT ALANLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ARAÇLARIN KRONOLOJİK DİZİNİ VE İLKELERİ

Sit Alanlarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Araçlar	Kabul Eden Kurum	Yürürlük Tarihi	Türkiye'nin Taraf Oluşu		İlkeler
			Taraf Oluşu	Yürürlük Tarihi	
<i>Lahey Sözleşmesi: Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması Sözleşmesi (Hague Convention: Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict)</i>	UNESCO	14.05.1954	Taraf	08.11.1965	<ul style="list-style-type: none"> Bütünü itibariyle tarihi veya artistik bir alâka arzeden yapı topluluklarının korunması, bu malların emniyet altına alınmasını ve bunlara riayet edilmesini gerektirir,
					<ul style="list-style-type: none"> Silâhlı bir çatışmanın önceden tahmin edilebilecek tesirlerine karşı emniyet altına alınması, uygun görülecek tedbirlerin barış zamanından itibaren hazırlanması,
					<ul style="list-style-type: none"> İşaretlenmesi,
					<ul style="list-style-type: none"> Askerî yönden tedbir alınması,
					<ul style="list-style-type: none"> Özel koruma altındaki kültür mallarının dokunulmazlığı,
					<ul style="list-style-type: none"> Özel koruma altında bulunan kültür mallarının silâhlı bir çatışma sırasında belirtici işaretle teçhiz edilmesi ve milletlerarası bir denetlemeye açık tutulması.

<i>Avrupa Kültür Antlaşması (European Cultural Convention)</i>	Avrupa Konseyi	19.12.1954	Taraf	17.06.1957	<ul style="list-style-type: none"> Her akit taraf, Taraf Avrupa'nın müşterek kültür mamelekindeki milli payını idame ettirmek ve bunun inkişafını teşvik etmek için kendisine has tedbirleri alacaktır (madde 1),
					<ul style="list-style-type: none"> Her Akit Taraf, Avrupa kültürü için bir kıymet ifade edip kendi kontrolü altında bulunan eşyaları Avrupa'nın müşterek kültür mamelekinin ayrılmaz bir cüzü olarak telakki edecek, onları korumak için lüzumlu tedbirleri alacak ve bu eşyaların tetkik edilebilmelerini kolaylaştıracaktır (madde 5).
					<ul style="list-style-type: none"> Avrupa kültürü için değer ifade eden ve Türkiye'nin kontrolü altında bulunan objelerin Avrupa'nın ortak kültür mamelekinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi, korunması ve incelenebilmelerini kolaylaştırması gereklidir.
<i>Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme</i>	UNESCO	23.11.1972	Taraf	14.02.1983	<ul style="list-style-type: none"> İnsanlığın ortak malvarlığına saygı hakkı: kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnai bir öneme sahip olması nedeniyle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazası gerekir,
					<ul style="list-style-type: none"> Devletler arasında işbirliği ve dayanışma esas alınmıştır,
					<ul style="list-style-type: none"> İnsanlığın ortak malvarlığına saygı hakkının sadece tanınması değil, yasal araçlar yoluyla korunması da gereklidir.

<i>Amsterdam Bildirgesi: Avrupa Mimari Miras Kongresi</i> (Declaration of Amsterdam: Congress on the European Architectural Heritage)	Avrupa Konseyi	1975			<ul style="list-style-type: none"> Avrupa mimarlık mirasının, tüm dünyanın kültürel mirasının bütünüleyici bir parçası olduğu onaylanmıştır.
<i>Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi</i> (Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe)	Avrupa Konseyi	03.10.1985	Taraf	22.07.1989	<ul style="list-style-type: none"> Mimari mirasın korunması ve bu korunmanın yaygınlaştırılması hususunda ortak bir politikanın ana ilkeleri bakımından bir anlaşmaya varılmasının önemi kabul edilmiştir.
<i>Gözden geçirilmiş Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi</i> (European Convention of the Protection of the <i>Archaeological</i> Heritage)	Avrupa Konseyi	16.01.1992	Taraf	13.10.1999	<ul style="list-style-type: none"> Arkeolojik miras envanterinin yapılması ve anıtların veya korunan bölgelerin sınıflandırılmasını, arkeolojik rezerv alanlarının oluşturulması zorunluluğunu öngören yasal rejimin uygulamaya konulması,
					<ul style="list-style-type: none"> Tahrip edici olmayan araştırma yöntemlerinin olduğunca sık kullanılması, arkeolojik kazı ve aramaların bilimsel şekilde yapılmasının sağlanması,
					<ul style="list-style-type: none"> Arkeolojik rezerv bölgeleri teşkiline ayrılmış alanların kamu makamlarınca iktisabı veya diğer uygun yollarla korunmasını, arkeolojik mirasın tercihen bulunduğu yerde korunması ve bakımını öngörecekt biçimde, fiziki koruma önlemlerinin yürürlüğe konulması,

				<ul style="list-style-type: none"> • Arkeologların arkeolojik değeri olan sitlerin korunması, saklanması ve değerlendirilmesi için dengeli stratejiler saptamaya yönelik planlama politikalarına ve yapılanma programlarının çeşitli uygulama safhalarına katılmalarını sağlamak suretiyle, arkeolojinin ve yapılanmanın ihtiyaçlarını bağdaştırmaya ve belirlemeye çalışılması, • Arkeologlar, şehirciler ve inşaatçılar arasında sistemli bir danışma mekanizması oluşturmak suretiyle arkeolojik mirası tahrip etmesi muhtemel olan yapılanma planlarının değiştirilmesini, sitin bilimsel incelemesinin yapılabilmesi ve sonuçların yayınlanabilmesi için yeterli zamanın ve olanakların verilmesini sağlamak, çevreye etki üzerindeki incelemelerin ve bunlardan kaynaklanan kararların, arkeolojik sitler ve çevrelerini göz önünde bulundurmasına dikkat edilmesi, yapılanma çalışmaları vesilesiyle bulunan arkeolojik miras öğelerinin, mümkün olan hallerde, yerinde korunması için önlem alınması, arkeolojik sitlerin halka açılmasının, özellikle çok sayıda ziyaretçi girişi için yapılacak yapılanma çalışmalarının, bu sitlerin ve çevrelerinin arkeolojik ve bilimsel niteliğine zarar vermemesinin sağlanması.
<i>Helsinki Deklarasyonu</i> Kültür mirasından <i>sorumlu</i> <i>Bakanlar IV. Avrupa Konferansı</i>		30- 31.05.1996		<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa’da kültür mirasını korunmanın politik boyutu ve çözümleri, ekonomik değer olarak kültür mirasının sürdürülebilir kalkınmaya olan katkısı ve sürdürülebilir kültürel turizm stratejilerinin geliştirilmesindeki rolü ve bu stratejilerin uygulanmasında devlet, kamu kurumları ve sivil toplum ve gönüllü kuruluşların katkısı ve rolleri irdelenir.

3.2.3. Türk Hukuk Sistemindeki Düzenlemeler

Türk hukuk sisteminde kentsel hak bağlamında sit alanlarının korunmasına ilişkin olarak doğrudan hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte kentsel haklar içinde yer alan ‘kaliteli bir mimar ve fiziksel çevre hakkı’nın tanımındaki tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılmasına ilişkin düzenlemeler, Anayasa ve farklı düzeydeki yasal metinlerde yer alır.

Kentsel sit alanlarının korunmasını sağlama sorumluluğu, ulusal ve ulusüstü yasal düzenlemelerle belirlenmiş olan edimlerin yerine getirilmesi ve kentleşmede kültür varlıklarının korunmaları için ulusal hukuk sisteminin, uluslararası düzeyde kabul edilen standartlara uygun olması gerekir. Uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerin çerçevesini, insan haklarına ilişkin genel hukuk ilkeleri ile Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar belirler.

Sit alanlarının korunmasına ilişkin başta 1982 Anayasası olmak üzere 2863 sayı ve 1983 tarihli *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*, 2634 sayı ve 1982 tarihli *Turizmi Teşvik Kanunu*, 2872 sayı ve 1983 tarihli *Çevre Kanunu*, 2960 sayı ve 1983 tarihli *Boğaziçi Kanunu*, 2873 sayı ve 1983 tarihli *Milli Parklar Kanunu*, 5225 sayı ve 2004 tarihli *Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu*, yaşam kalitesi yüksek ve küresel ortamda rekabet edebilen 21. yüzyılın ideal kentinin uluslararası araçlarda benimsenen kentsel hak bağlamında sit alanlarının korunmasına ilişkin ilke ve kurallar yönünden değerlendirilecektir. Türk hukuk sisteminde koruma anlayışının gelişimi Tablo 3.5.’de belirtilmiştir.

Tablo 3.4. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE KORUMA ANLAYIŞININ GELİŞİMİ

Hukuksal Düzenleme / Dönem	Koruma Anlayışı
<i>2290 sayı ve 1933 tarihli Belediye Yapı ve Yollar Kanunu</i>	• yapıların çevreleri ile birlikte bir bütün olarak korunması,
	• eski eserlerin yoğun olduğu alanlarda özel bir planlama metodunun olması,
	• anıtsal nitelikli eski eserlerin her yönünde 10 metre açıklık,
	• yapı yaklaşma sınırının olması gerekir.
<i>5237 sayı ve 1948 tarihli Belediye Gelirleri Kanunu</i>	• belediye gelirlerinin artırılması hedeflenmiştir.
<i>5805 sayı ve 1951 tarihli Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun</i>	• tek yapı ölçeğinde koruma yaklaşımı ile hazırlanmış,
	• taşınmazların eski eser niteliği ile ve koruma koşullarını saptama yetkisi ‘Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’ (GEEAYK)’ya tanınmıştır.
<i>6785 sayı ve 1956 tarihli İmar Kanunu</i>	• yeni yapıların komşu sınırlarına, yol ve su kenarlarına kara ve demiryollarına, eski eserlere yaklaşma uzaklıklarının özel nizamnamelerle belirlenmesine ilişkin hüküm (madde 25).

<i>1960'lı yıllara kadar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • tarihi anıt eserlerin ve binaların tek tek korunması.
<i>1961 T.C. Anayasası</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ‘Sosyal ve İktisadi Haklar ve Ödevler’ bölümünde düzenlenmiştir,
	<ul style="list-style-type: none"> • 50. maddenin başlığı: ‘Öğrenimin Sağlanması’dır,
	<ul style="list-style-type: none"> • 50. madde, 5. fıkra hükmü; ‘Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar’,
	<ul style="list-style-type: none"> • Devletin tutumu pozitifdir.
	<ul style="list-style-type: none"> • Temel Hak ve Hürriyetleri Sınırlandırmanın Sınırları: Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak, Hakkın ve hürriyetin özüne dokunmamalı, Kanunla, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü, Cumhuriyet, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu yararı, genel ahlâk ve genel sağlığın korunması amaçlı, Anayasanın diğer maddelerinde gösterilen özel sebepler.
<i>1964 tarihli Venedik Tüzüğü</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Eski eserlerin çevreleri ile birlikte korunmasına yönelik anlayış.
<i>1319 sayılı ve 1970 tarihli Emlak Vergisi Kanunu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1/10 oranında vergi indirimi uygulanması düzenlenmiştir.

<p>6785 sayı ve 1956 tarihli İmar Kanunu'na ek 1605 sayı ve 1972 tarihi Kanun</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İmar ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan veya yaptırılan veya birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar planlarının hazırlanmasında ve kabulünde belediye meclislerinin onayına gerek yoktur (ek madde).
	<ul style="list-style-type: none"> • İmar ve İskan Bakanlığı tarafından gerekirse şehirler gruplara ayrılabilir ve daha önceden hazırlanan Tip İmar Yönetmeliklerinde değişiklikler yapılabilir,
	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi değeri olan anıtsal ve sivil mimarlık ürünlerinin korunmasının bir bütün içinde ele alınması ve korumanın gerçekleştirilmesi için yapının istismali ya da sahibine bakım ve onarım için yardımcı olunması konusunda belediye ya da ilgili kuruluşlar görevlidir (madde 6),
	<ul style="list-style-type: none"> • Eskiye yansıtan yerleşme bölgelerinin korunması gereklidir,
	<ul style="list-style-type: none"> • Bir binanın eski eser olup olmadığı konusundaki karar GEEAYK'a aittir,
	<ul style="list-style-type: none"> • Eski eserlerin ne şekilde korunacağı konusundaki esaslar oluşturulacak bir başka kurul tarafından tespit olunacaktır,
	<ul style="list-style-type: none"> • İmar mevzuatı sadece eski eserin çevresinde yapılacak inşaatları eski esere yaklaşım yönünden tayin edecektir,
	<ul style="list-style-type: none"> • İmar tatbikat planı yapılmayan sahalarda eski esere yaklaşım şartları hakkında Anıtlar Yüksek Kurulu yetkilidir.
<p>1710 sayı ve 1973 tarihli Eski Eserleri Koruma Kanunu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anıt eserlerin ve tarihi binaların yakın çevreleri ile birlikte korunmaları,
	<ul style="list-style-type: none"> • Taşınmaz eski eserleri korumada yetkili ve sorumlu kuruluş olarak Milli Eğitim Bakanlığı (Kültür Bakanlığı) belirlenmiştir,

	<ul style="list-style-type: none"> • Taşınmaz eski eserlerin bakım ve onarımı için eski eser sahiplerine ihtiyaçlarının olması halinde teknik eleman ve ödenek yardımında bulunulacaktır.
	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma yönünde teşvikin gözetilmesi,
	<ul style="list-style-type: none"> • Taşınmaz eski eserler ‘anıt’, ‘külliye’ ve ‘sit’ olarak sınıflandırmıştır,
	<ul style="list-style-type: none"> • Sit türleri ‘tarihi sit’, ‘arkeolojik sit’ ve ‘doğal sit’ olarak belirtilmiştir.
1980’li yıllar	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma çalışmalarına akademik çevrelerin bilimsel olarak katılmalarıyla birlikte koruma uygulamaları uluslararası öğreti ve uygulamalarla paralellik göstermeye başlamıştır.
2634 sayı ve 1982 tarihli Turizmi Teşvik Kanunu	<ul style="list-style-type: none"> • Turizm donatılarının / merkezlerinin geliştirilmesi için Devlet desteği sağlanmasının yasal dayanağını oluşturur.
1982 T.C. Anayasası	<ul style="list-style-type: none"> • Tarih ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunması ‘Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler’ bölümünde düzenlenmiştir,
	<ul style="list-style-type: none"> • 62. maddenin başlığı: ‘Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması’dır,
	<ul style="list-style-type: none"> • Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlama görevi bakımından Devlet için pozitif tutum esas alınmıştır,
	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma ve korumanın sağlanması için destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alma sorumluluğu Devlet tarafından yerine Getirilir,

	<ul style="list-style-type: none"> • Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması; Özlerine dokunulmaksızın, Yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak, Kanunla, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olarak mümkündür.
<p>2863 sayılı ve 1983 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları yeniden saptanmıştır,
	<ul style="list-style-type: none"> • 'Anıt' kavramı yerine 'kültür varlıkları' tanımlaması yapılmıştır,
	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma Amaçlı İmar Plânının belediyeler tarafından yapılması gerektiği düzenlenmiştir,
	<ul style="list-style-type: none"> • Belediyelerin Koruma Amaçlı İmâr Planı hazırlama yükümlülüğü gereğince daha geniş koruma alanlarını kapsayan sit alanı kavramını pekiştirilmiştir,
	<ul style="list-style-type: none"> • Bu planlama çalışmaları için gerekli görüldüğünde belediyeler Kültür Bakanlığı'ndan teknik ve parasal yardım alabilirler.
<p>3194 sayılı ve 1985 tarihli <i>İmar Kanunu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2863 sayılı Kanunda imara ilişkin özel hüküm bulunmadığı takdirde 3194 sayılı Kanunun aykırı olmayan hükümleri uygulanabilir.
<p>1980'lerin ikinci yarısı</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel koruma yaklaşımına çok sınırlı politik destek sağlanmış, koruma yerine otoyoluna öncelik verilmesi benimsenmiş ve ulaşım esaslı yoğun bir fiziksel yenileştirme programı başlatılmıştır (Kocabaş, 2006).

1990'ların ilk yarısı	<ul style="list-style-type: none"> • Kentin strateji ve kararları toplu taşımacılık yönünde değiştirilince, ulaşım kararları, kentin tarihi dokusu üzerinde doğrudan tehdit oluşturmaktan uzaklaşmıştır.
2000'li yıllar	<ul style="list-style-type: none"> • Planlama ve korumada aktif rol üstlenecek kurumsallaşma ve akademik çevrelerin bilimsel olarak uygulamaya katılımı devam etmiş, • Belediyeler uluslararası işbirliği ile kentlerin korunmasında öncü olmaya başlamış ve bu göstergelerin ışığında koruma 2004 yılından itibaren de 5226 sayılı yeni yasa ile daha sağlam temellere oturtulmaya çalışılmıştır.
5226 sayı ve 2004 tarihli <i>Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Yönetim alanı, yönetim planı, bağlantı noktası gibi yeni tanımlamalar ile koruma planlaması içinde eylem alanlarının ve önceliklerinin belirlenmesi, • Koruma çalışmalarında, 'katılımcı alan yönetimi modeli' ile yeni kaynak imkanı sağlanması, örgütlenme modelleri üretilmesi, planlama etapları ile uygulamada görev alacak sorumlulukların belirlenmesi ve kullanıcı katılımı sağlanarak sürdürülebilir bir yönetim modeli elde etmeye çalışılması ve uluslararası normlara uygun bir korumayı sağlayıcı nitelikte, • Koruma uygulamalarında söz konusu alanla ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plandan etkilenen hemşerilerin katılımının da sağlanması, • Belediyelerin bünyelerinde koruma birimi kurarak tescilli yapılara bakım izni yetkisi ile korumadan sorumlu olmalarının sağlanması,

	<ul style="list-style-type: none"> • Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı ve koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen Koruma Amaçlı İmâr Planı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlü koruma, uygulama ve denetim büroları kurulması, • Korumanın sağlanmasında gönüllü kuruluşların desteği ile vakıf, dernek ve akademik çevrelerin katılımının sağlanması, • Koruma aşamalarında, üniversitelerin çeşitli bölümlerde görevli öğretim elemanlarının karar ve uygulamalarda katılımcı olarak yer almaları düzenlenmiştir.
<p>720 sayılı ve 04.10.2006 tarihli <i>İlke Kararı</i> (736 sayılı İlke Kararı ile değiştirilen) <i>Kentsel Sitler,</i> <i>Koruma ve Kullanma Koşulları:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel sitin tanımlanması ve sınırlarının belirlenmesi: Kentsel sitler, mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlardır. Kentsel sit alanın bulunduğu çevre içinde korunmasında, geliştirilmesinde etkinlik taşıyan ve kentle bütünleşmesine olanak sağlayacak kararlara konu alanlar ise etkileşim geçiş sahası olarak tanımlanır.

<p><i>Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)</i></p>	<p>Orta vadeli Ulusal Düzeyde Bölgesel Gelişme Stratejisi</p>	<p>İlkeleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal ve kültürel varlıkların ve çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde korunması, • Kültürel alanlara bütünlük bir yaklaşım, • Toplumsal yapı ve bütünlüğün ortak miras ve paylaşılan değerler çerçevesinde güçlendirilmesi.
		<p>Rekabet Gücünün Artırılması Gelişme Eksenine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çevresel altyapının ve kentsel altyapının iş ve yaşam kalitesini yükseltici ve rekabet gücünü destekleyici şekilde bütünlük olarak tamamlanmasının sağlanması, • Sanayi ve hizmetlerde yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanmasında turizm sektörünün kültürel varlıklarımızı koruyan, doğal sermayeyi sürdürülebilir kılan bir yaklaşımla ele alınması. • Kültür varlıklarını koruyan, doğal sermayeyi sürdürülebilir kılan bir yaklaşımla ele alınan turizm sektörü sürdürülebilir ekonomik faaliyet olarak önemli bir sağlayıcıdır.
		<p>Bölgesel Gelişiminin Sağlanması Gelişme Eksenine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bölgelerde iş fırsatları ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik olarak, • Ulaşılabilirliğin ve bölgelerarası etkileşimin geliştirilmesine yönelik olarak, • Kamu yatırım uygulamalarında ve hizmet arzında mekansal önceliklendirme ve odaklanma sağlanması, • Başta potansiyeli yüksek kentler olmak üzere sosyal ve fiziki altyapının güçlendirilmesi.
		<p>Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi Gelişme Eksenine:</p> <p>Kültürel politikaların temelini, toplumsal değişim sürecinde kültürel zenginlik ve çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması oluşturur.</p>

2863 sayılı Kanun günümüzde yürürlükte bulunan korumaya ilişkin temel kanundur.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983) ve kapsamı

Bu kanun kapsamında öncelikle Koruma Amaçlı İmar Planının tanımı yapılmaktadır (bkz. Şekil 3.1.).

<p><i>2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</i></p>	<p>Koruma Amaçlı İmar Plânı tanımı</p> <ul style="list-style-type: none">• 2863 sayılı Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklılaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır (2863 s. K., madde 3, (a) fıkra, (8) bent).
---	---

Şekil 3.1. Koruma Amaçlı İmar Plânı Tanımı

Koruma Amaçlı İmar Plânı yapımı (bkz. Şekil 3.2.) ekiplerinde kentsel sit alanları için, plan müellifi dışında asgari, şehir plancısı veya şehir ve bölge plancısı veya kent plancısı, restorasyon konusunda yüksek lisans yapmış mimar, peyzaj mimarı, sanat tarihçisi, sosyolog bulunması zorunludur (bkz. *Yönetmelik*⁸, madde17).

⁸ *Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik.*

<i>Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları 720 sayılı ve 04.10.2006 tarihli İlke Kararı (736 sayılı İlke Kararı ile değiştirilen)</i>	Koruma Amaçlı İmar Plânlarının yaptırılması <ul style="list-style-type: none">• Kentsel sitin ilanından sonra iki yıl içinde Koruma Amaçlı İmar Plânlarının ilgili idarelerce yaptırılmasına,• Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde, koruma bölge kurulunca bu sürenin bir yıl daha uzatılabileceğine,• Bu sürelerin sonunda, Koruma Amaçlı İmar Plânı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanmasının Koruma Amaçlı İmar Plânı yapılıncaya kadar durdurulmasına,• Koruma Amaçlı İmar Plânlarının varsa etkileşim geçiş sahaları da göz önünde bulundurularak ve sit alanının bütünü kapsayacak şekilde içinde bulunduğu yerleşme ile ilişkileri kurularak hazırlanmasının esas olduğuna, karar verilmiştir.
--	---

Şekil 3.2. Koruma Amaçlı İmar Plânlarının Yaptırılması

İdarelerce Koruma Amaçlı İmar Plânı hazırlama sürecinde plan kararlarının oluşturulmasından önce sorunlar, olanaklar, vizyon, hedefler, araçlar, stratejilerin oluşturulması üzerine ve taslak planın oluşturulmasından sonra taslak planın görüşülerek koruma bölge kuruluna sunulacak son şeklini alması için düzenlenen asgari iki toplantıda idarelerce plan yapılacak alanda katılımcılar:

- ilgili meslek odaları,
- sivil toplum kuruluşları,
- üniversitelerin ilgili bölümleri,
- koruma alanı içinde yaşayan hane halkları,
- faaliyet gösteren işyeri sahipleri, ve
- etkilenen hemşerileridir (bkz. a.g. Yönetmelik madde 6, (f) bendi).

Bu toplantılarda dile getirilen görüşler toplantıya katılan ilgili kurum, kuruluş ve kişilerce yazılı olarak idarelere sunulur ve bu görüşlerin belirtildiği tutanaklar Koruma Bölge Kuruluna sunulmak üzere Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne iletilir. Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, idarece uygun bulunarak kendilerine iletilen Koruma Amaçlı İmar Plânını, belgelerin tam olarak ibraz edildiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde karara bağlar ve uygun görülen Koruma Amaçlı İmar Plânlarını onaylanmak üzere idarelere gönderir. İdareler, Koruma Amaçlı İmar Plânını en geç iki ay içinde görüşür ve karara bağlar.

Koruma Bölge Kurulunda görüşülen ve uygun görülen ve ilgili idareler tarafından onaylanan ya da altmış gün içinde onaylanmayan plânlar kesinleşerek yürürlüğe girer. (bkz. 2863 s. K., madde 17).

Planlar onay tarihinden itibaren idarece herkesin kolayca erişebileceği yerlerde ve görebileceği şekilde ilan yerlerine asılarak otuz gün süre ile ilan edilir. Planların askıya çıkacağı yer ve tarihle ilgili bilgiler köy ve belde belediyelerinde mahalli anonslar ve ilan panoları ile, büyükşehir olmayan belediyelerde yerel yazılı yayın kuruluşu aracılığıyla, büyükşehir belediyelerinde en yüksek tirajlı ulusal dört yazılı yayın kuruluşundan biri aracılığıyla duyurulur, ayrıca plan toplantılarına katılmış kamu kurum ve kuruluşlarına, ilgili meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarına idarece yazılı olarak bildirilir (bkz. a.g. Yönetmelik madde 8).

Bir yandan bu durum kentsel haklar bağlamında atılmış olumlu bir adım oluştururken, öte yandan Koruma Amaçlı İmar Plânının aleniyet kazanması ve herkes tarafından erişilebilir olması için İnternet ortamında yayınlanması ve herkesin görüşüne sunulması gereklidir. Günümüzde gelişen teknoloji araçları kullanılarak halkın bilgisine sunulacak olan Koruma Amaçlı İmar Plânları hakkındaki görüş, itiraz ve önerilerin sunulabilmesi için İnternet ortamında forum, anket gibi araçlardan yararlanılması gerekmektedir. Bunun için;

- kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba gösterilmesi,
- iletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi,
- İnternet erişiminin artırılması gerekir (bkz. 2008 Avrupa Kentsel Şartı).

Koruma Amaçlı İmar Plânları hakkında askı süresi içinde idarelere yapılacak itirazlar en geç otuz gün içinde değerlendirilir ve karara bağlanır. Alınan karar, Koruma Amaçlı İmar Plânında değişiklik yapılmasını gerektirmesi halinde koruma bölge kurulunun değerlendirmesine sunulur (bkz. a.g.Yönetmelik madde 9).

Koruma Amaçlı İmar Plânı yapılan alanda idareler koruma bölge kurullarınca alınmış ve alınacak Koruma Amaçlı İmar Plânları, değişiklikleri ve revizyonlarına ilişkin kararlara karşı altmış gün içerisinde Koruma Yüksek Kuruluna itiraz edebilirler. Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç altı ay

içinde karara bağlanır. Koruma Amaçlı İmar Plânına yapılan itirazlar uygulamayı ve yürütmeyi durdurmaz (bkz. a.g.Yönetmelik madde 9)⁹.

Genel anlamda belediyelere Koruma Amaçlı İmar Plânı hazırlama yükümlülüğü tanınması ile tarihi binalar ve yakın çevreleri ya da mahalle ölçeğinden, daha geniş koruma alanlarını kapsayan sit alanı kavramı pekiştirilmiştir. Ancak

- koruma alanlarının etkisini değerlendiren sınırlı sayıda yapılan araştırmaların olması;
 - politik iradenin ve etkin planlama stratejilerinin olmaması;
 - kamu ilgi ve farkındalığının yetersiz oluşu;
 - finansal kaynakların yetersiz oluşu (hem belediyelerin hem de mülk sahiplerinin)
 - Koruma Alanı ilan edilmesinin ardından Koruma Amaçlı İmar Plânlarının hazırlanmasının çok uzun zaman alması (bkz. Kocabaş, 2006)
- sorun teşkil etmektedir.

Korumaya İlişkin Son Düzenlemeler ve Üst Ölçek Plan Kararları

3194 sayılı İmar Kanunu'na göre ise imar planlarının yaptırılması mecburiyetinde belirleyici olan nüfus ölçütüne uygun olmayan yerleşim yerlerinde imar planı yapılması zorunluluğunun bulunmayışı, nüfusun artması ile birlikte, geçmişten taşınan plansız yapılaşmanın sağladığı hukuki kazanımlar ve planlamanın olmayışı nedeniyle imar dışı yapılaşmanın hızı karşısında hazırlıksız kalınması ile sonuçlanması, geriye dönüşü olmayan zararlara neden olabilmektedir. İmar ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan veya yaptırılan veya birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar planlarının hazırlık ve kabul aşamalarında belediye meclislerinin onayına gerek olmaması, sitlerin korunması konusunda gerçekçi ve uygulanabilir olmayan düzenlemelerin oluşturulması potansiyelini taşır. Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin mevzuat ile *3194 sayılı İmar Kanunu* arasında işbirliği sağlamaya yeterli ve uygun bir ilişkinin kurulamadığı görülür. Tarihi kentsel alanın sit olarak ilanından önce planlamada esas alınma zorunluluğu bulunmamaktadır. Oysa tarihi kentler, binalar, kentsel alanlar, faaliyetler ve sokak düzenleri, kent kimliğinin ve kentsel gelişme sürecinde tarih bilincinin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlar. Koruma

⁹ a.g.Yönetmelik (8).

alanlarının kamusal alan olarak değerlendirilmesinin bir sonucu olarak, kentsel kamu alanlarına ilişkin stratejinin unsurları koruma alanları için de geçerlidir.

2000'li yıllarda kurumsal ve akademik çevrelerin bilimsel olarak planlama ve koruma uygulamalarına katılımı devam etmekte, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği ile kentsel korumada aktif konumu, *5226 sayı ve 2004 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun* ile güçlendirilmiştir.

5226 sayı ve 2004 tarihli Kanun ile 'yönetim alanı', 'yönetim planı', 'bağlantı noktası' gibi yeni tanımlar getirilmiş, koruma planlaması içinde eylem alanlarının ve önceliklerinin belirlenmesi olanaklı hale getirilmeye çalışılmıştır.

Koruma çalışmalarında 'katılımcı alan yönetimi modeli' ile yeni kaynak imkanı sağlaması, örgütlenme modelleri üretilmesi, planlama etapları ile uygulamada görev alacak sorumlulukların belirlenmesi ve kullanıcı katılımı sağlanarak sürdürülebilir bir yönetim modeli elde edilmeye çalışılması uluslararası normlara uygun bir korumayı sağlayıcı niteliktedir. Koruma uygulamalarında yerel yönetimler, ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plandan etkilenen hemşerilerin katılımı da sağlanmaktadır.

Koruma Bölge Kurullarının, yerel ölçekte denetim yetkileri çerçevesinde belediye sınırları içinde görüşülecek konuda ilgili belediye başkanı / teknik temsilcisi, çerçevesinde belediye sınırları dışında görüşülecek konuda ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilcinin katılacağı toplantılara ilgili meslek odaları da gözlemci olarak katılabilirler (2863 s. K., madde 58). İlgili meslek odalarının koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilmelerine ilişkin hüküm *5226 sayı ve 2004 tarihli Kanun* ile eklenmiştir. Bu uygulama yerel yönetim temsilcilerinin korumaya yerel ölçekte etkin katılımlarını sağlamak için fırsat sunacak, ilgili meslek odalarının da korumada alınan kararlar ile bunların uygulanmasının denetiminde işleyişe olumlu katkıları sağlayacaktır.

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama

Yönetmeliği (2005)'nin 'katılım ve kamuoyunun bilgilendirilmesi' başlıklı 7. maddesinde; 'Yetkili idareler tarafından yenileme alanı içinde kalan mülk sahiplerini veya bölge halkını uygulama konusunda bilgilendirmek üzere toplantılar yapılarak görüşleri alınır ve bunların katılımı sağlanır. Yetkili idare ihtiyaç halinde üniversite, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ve muhtarlarla danışma toplantıları düzenleyebilir, projeler hakkında basın ve yayın araçlarıyla bilgilendirme yapabilir' ifadesi yer almaktadır.

5393 sayılı ve 2005 tarihli *Belediye Kanunu*'nun 73. maddesinde belirtilen 'kentsel dönüşüm ve gelişim alanı' hakkında belediyenin meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve anlaşma yolu ile kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabileceği düzenlenmiştir. Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ile ilgili olarak yapılacak çalışmalar karşısında kentsel sit alanı ile ilgili kavramların pratik bir öneminin kalmadığı anlaşılmaktadır.

5393 sayılı ve 2005 tarihli *Belediye Kanunu* ile katılımın sağlanması yönünde bir mekanizma olarak Kent Konseyi öngörülmüştür. Buna göre:

'Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır' (madde 76).

Kent konseyi:

- kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- sendikalar,
- noterler,
- varsa üniversiteler,
- ilgili sivil toplum örgütleri,
- siyasî partiler,
- kamu kurum ve kuruluşları, ve
- mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşur.

Kent konseyi tarafından oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Belediyeler kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Koruma Bölge Kurulunca sit olarak ilan edilen alanın etkileşim çevresine ilişkin varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır (2863 s. K. madde 17, (a) bendi). Örneğin, *İstanbul 1/25.000 Nazım İmar Plan Raporu*'nun (Mart 2007)'nin Önlemler bölümünde yaşam kalitesi yüksek ve küresel ortamda rekabet edebilen ideal kentin;

- kentli haklarını koruma,
 - olumlu yaşam koşulları ve yaşam biçimi sunma,
 - ziyaretçiler, çalışanlar ve ticaret yapanlar, eğlence, kültür ve bilgiyi arayanlar ve eğitim görenler için ulaşım, yaşam, çalışma, dinlenme gibi gereksinimleri bir arada ve uyum içinde barındırma,
 - modern gelişme ile tarihi mirasın korunması arasında denge kurma,
 - eskiyi tahrip etmeden yeni ile bütünleştirme,
 - sürdürülebilir kalkınma ilkelerini sağlayabilme,
 - bunları sağlayabilen kentin, yaşam kalitesi yüksek ve küresel ortamda rekabet edebilen kent olduğu,
 - 'yaşam kalitesi' kavramının kısaca, kentten hoşnut olma ve kentlerin yaşanabilirliği,
- ile ölçüldüğü belirtilmiştir.

İstanbul Nazım İmar Planı Raporunda da ifade edildiği üzere kentli haklarının korunmasını sağlayabilen ideal kentin yaşam kalitesinin genel bir anlam ve içeriğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifadeler de *1992 Avrupa Kentli Hakları Deklerasyonu*'nda yer alan 'kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre' hakkının tanımı olan 'tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması' biçimindeki kentsel hakka ilişkin unsurlar ile örtüşmektedir.

Bilgi edinme hakkı ve katılım

Kentsel mimari mirasın yüksek kalitede çağdaş tasarım ile geliştirilmesi ve korumanın sürdürülebilir gelişme biçimi olması, tarihi çevreye saygı için toplumun bilgilendirilmesi, eğitimi ve yetiştirilmesi ile tarihi çevre hakkındaki bilginin, işleyen forumlar ve diğer medya vasıtasıyla iletilmesidir. Önceki bölümde incelenen Bologna uygulama örneğinde görüldüğü üzere yerel e-demokrasi oluşturma yönünde çaba gösterildiği görülmektedir.

Kentsel hakların gerçekleştirilmesinde, alınacak karar ve önlemler hususunda eğitim ve bilgilenme, katılma hakkının kullanılmasında ön koşuldur. Katılım, müdahale ve başvuruda kentsel çevrenin niteliğine etki edecek özel program ve projeler ile faaliyetlerin bilinmesi gerekir. Bilgiye ulaşma hakkı, plan, program ve faaliyetlere ilişkin bilgi ve belgelerin devlet tarafından yayımlanması, ulusal ve yerel yönetimlerin bilişim ağına sahip olmaları ile mümkün olabilir. Restorasyon projelerinde halkla ilişkiler için önemli bir yeri olan gelişmiş bilgi, tanıtım ve politikalar için yeni teknolojilerin esnekliğinden ve düşük maliyetinden yararlanarak, İnternet üzerinden popüler referandum yapmak, kentlileri etkileyen projeler hakkındaki tartışma ve görüşlere aktif katılımlarını sağlamak mümkündür.

1982 Anayasası gereğince 22. maddede yer alan haberleşme hürriyetinden her Türk vatandaşı yararlanır. Buna göre Devlet'in haberleşme hürriyetini gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurma amacı bulunmaktadır. Bu bağlamda, *4982 sayılı ve 2003 tarihli Bilgi Edinme Hakkı Kanunu* gereğince de herkes bilgi edinme hakkına sahiptir.

Ayrıca, *5369 sayılı ve 2005 tarihli Evrensel Hizmet Kanunu*'nda Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde coğrafi konumlarından bağımsız olarak herkes tarafından erişilebilir, önceden belirlenmiş kalitede sunulacak olan, İnternet erişimi de dahil elektronik haberleşme hizmetleri olarak tanımlanan evrensel hizmetten düşük gelirliler, özürllüler ve sosyal desteğe ihtiyacı olan grupların da yararlanabilmesi için uygun fiyatlandırma ve teknoloji seçeneklerinin uygulanabilmesine yönelik tedbirler alınması ilkesi belirtilmiştir.

Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında sayılmıştır (*5216 s. K. madde7 (h) bendi*). Buna karşılık mahallî müşterek nitelikteki kent bilgi sistemleri hizmeti belediyenin görev ve sorumlulukları arasındadır (*5393 s. K. madde 14*). Bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri ile ilgili işler ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir:

‘Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile ... bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri ... ile ilgili işler, süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir’ (madde 67).

Belediyeler kent bilgi sistemlerini kurma görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmede bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri ile ilgili işleri ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir. İlgili hükümler gereğince belediyelerin bilgi teknolojilerinden yararlanarak vatandaşlar için İnternet hizmeti sağlamaları yönünde engelleyici herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Koruma planlamasında güçlü bir katılımın sağlanması ve koruma anlayışının kazanılması için bilgi teknolojilerinden yararlanma yönünde gerekli altyapının hazırlanması önkoşuldur. Bununla birlikte Türk hukuk sisteminde bilgi edinme hakkı ve katılımın etkin bir mekanizmasının bulunmadığı görülmektedir (bkz. Tablo 3.5.).

Tablo 3.5. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE BİLGİ EDİNME HAKKI VE KATILIM

<p><i>1982 Anayasası</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Devlet'in haberleşme hürriyetini gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurma amacı bulunmaktadır (madde 22).
<p><i>2863 sayılı ve 1983 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma Amaçlı İmar Plânının tanımında katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanması hususu yer alır (madde 3, (a) fıkrası, 8. bent), • Koruma Amaçlı İmar Plânı belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar tarafından söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenen hemşerilerin katılımı ile toplantılar düzenlenerek hazırlanır (madde 17) • kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde büyükşehir belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça hazırlanan veya hazırlattırılan yönetim plânı taslağının karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu kurulur. (ek madde 2, (a) fıkrası). • koruma bölge kurulunun toplantılarına, yerel yönetim temsilcilerinin de yer aldığı yerel ölçekte denetim yetkileri çerçevesinde belediye sınırları içinde görüşülecek konuda ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında görüşülecek konuda ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilcinin katılacağı ilgili meslek odaları da gözlemci olarak katılabilirler (madde 58).
<p><i>4982 sayılı ve 2003 tarihli Bilgi Edinme Hakkı Kanunu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • herkes bilgi edinme hakkına sahiptir, • ancak kurum ve kuruluşlar tarafından yayımlanmış veya yayın, broşür, ilân ve benzeri yollarla kamuya açıklanmış bilgi veya belgeler, bilgi edinme başvurularına konu olamaz, • yayımlanmış veya kamuya açıklanmış bilgi veya belgelerin ne şekilde, ne zaman ve nerede yayımlandığı veya açıklandığı başvurana bildirilir, • Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile faaliyette bulunan yabancı tüzel kişilerin kendileri veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde isteyecekleri bilgi bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar.

<p><i>5216 sayı ve 2004 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanunu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında sayılmıştır (madde 7 (h) bendi).
<p><i>5393 sayı ve 2005 tarihli Belediye Kanunu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mahallî müşterek nitelikteki kent bilgi sistemleri hizmeti belediyenin görev ve sorumlulukları arasındadır, • hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır (madde 13). • Kent konseyi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşur. Kent konseyi tarafından oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir (madde 76).
<p><i>Koruma Amaçlı İmar Plânları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik (2005)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma Amaçlı İmar Plânları onay tarihinden itibaren idarece herkesin kolayca erişebileceği yerlerde ve görebileceği şekilde ilan yerlerine asılarak otuz gün süre ile ilan edilir. Planların nerede görüleceği köyler ve belde belediyelerinde mahalli anonslar ve ilan panoları ile, büyükşehir olmayan belediyelerde yerel yazılı yayın kuruluşu aracılığıyla, büyükşehir belediyelerinde ise en yüksek tirajlı ulusal dört yazılı yayın kuruluşundan biri aracılığıyla duyurulur. Ayrıca planların askıya çıkacağı yer ve tarihle ilgili bilgiler plan toplantılarına katılmış kamu kurum ve kuruluşlarına, ilgili meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarına idarece yazılı olarak bildirilir (madde 8).
<p><i>Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği (2005)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yetkili idareler tarafından yenileme alanı içinde kalan mülk sahiplerini veya bölge halkını uygulama konusunda bilgilendirmek üzere toplantılar yapılarak görüşleri alınır ve bunların katılımı sağlanır. Yetkili idare ihtiyaç halinde üniversite, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ve muhtarlarla danışma toplantıları düzenleyebilir, projeler hakkında basın ve yayın araçlarıyla bilgilendirme yapabilir (madde 7).

*5369 sayı ve 2005 tarihli
Evrensel Hizmet Kanunu*

- İnternet erişimi de dahil elektronik haberleşme hizmetleri olarak tanımlanan evrensel hizmetten düşük gelirli, özürllüler ve sosyal desteğe ihtiyacı olan grupların da yararlanabilmesi için uygun fiyatlandırma ve teknoloji seçeneklerinin uygulanabilmesine yönelik tedbirler alınması ilkesi belirtilmiştir,
- bilgi teknolojilerinin yaygınlaştırılmasına yönelik alt yapı hizmetleri, farklı yayın ortamları ve teknolojisi kullanılarak yapılan sayısal yayıncılığın sunulmasına yönelik alt yapı hizmetleri ile münhasıran alt yapı kurulumu gerektiren benzeri mal alımını evrensel hizmet yükümlüsü olmayan kurumların da yapmaları mümkündür (madde 7).

3.3. Sit Alanlarında Yönetmel Çerçeve ve Örgütlenme

Türk hukuk sisteminde 2863 sayılı *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*, 5216 sayılı *Büyükşehir Belediye Kanunu*, 5018 sayılı *Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu*, 4734 sayılı *Kamu İhale Kanunu*, 5393 sayılı *Belediye Kanunu*, 4982 sayılı *Bilgi Edinme Kanunu*, 9. Beş Yıllık *Kalkınma Planı* ve hükümet programları ile ‘iyi yönetim’ anlayışının uygulanması yönünde bir anlayış belirlenmeye çalışılmaktadır.

2863 sayılı *Kanun* ile kültürel değerlerin korunmasında yetki ve görev karmaşasını ortadan kaldıran 10. madde ile yetkili ve görevli olduğu belirlenen *Kültür Bakanlığı*, 379 sayılı ve 13.9.1989 tarihli *Kanun Hükmünde Kararname* gereğince *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü* ve *Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü* ile kültürel değerlerin korunması görevini yerine getirir.

Anıtlar ve diğer taşınmaz kültür varlıkları yönünden iki farklı kurumun yetkilendirilmiş olması, başlangıçta sakınılan yetki ve görev uyuşmazlığında yeni bir boyut oluşturur. Aynı kentsel sit alanında tek yapı ölçeğinde farklı kurumların yetkilendirilmiş olması uygulamada bütünlüğü sağlama yönünde bir engel olarak görülebilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olan kurullar:

- *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu*,
- *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları*: *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu*’nun ilke kararlarına uygun olarak korumayı sağlama yönünde kararlar alır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirler, uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek, *Bakanlığa* görüş verir, koruma bölge kurulları arasında koordinasyonu sağlar.

İşbirliği ve dayanışmayı hedefleyen bir yaklaşımın esas alındığı anlaşılmalı birlikte, koruma bölge kurulları, tek yapı ve sit alanları hakkında aldıkları

kararları izleme sürecinde etkin bir mekanizmadan yoksun olup, yerel yönetimlerin denetimi ile yetinme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararlarının uygulanmasına dair işlemlerin yürütülmesini ve koordinasyonunu sağlamakla görevli birim Kültür Varlıklarını Koruma Kurulları Şube Müdürlüğü'dür.

Tek yapı ölçeğinde rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri ve uygulamaları, korunması gerekli sokak sağlıklılaştırma projeleri ve uygulamaları, çevre düzenleme projeleri ve uygulamaları ile Koruma Amaçlı İmar Plânları, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesindeki Koruma Planlaması Dairesi Başkanlığı'na bağlı Planlama ve Yatırımlar Şube Müdürlüğü tarafından yapılır.

Türk Hukuk Sisteminde kent ve kent yönetimine ilişkin düzenlemelerde, korunan tüm varlıkların bozulmasını, hasar görmesini veya yıkılmasını önleme amaçlı önemli değişiklikler ve yenilikler görülmektedir.

Türkiye'de yerel ve bölgesel demokrasinin benimsenmesi hakkında Avrupa Konseyi'nin *CG (12) 25 Tavsiye Kararı*'nda, Türk hükümetinin yerel ve taşra yönetimlerini modernleştirme anlamında önemli kurumsal değişiklikler yapmak için son yıllarda kararlılık gösterdiği bildirilmiş, ancak programın henüz tam olarak tamamlanmaması nedeniyle tam sonuçların alınması için çok erken olduğu ve yerel yönetimlerin denetimi, belediyelerarası işbirliği, güçlerin aktarılması gibi alanlarda diğer değişikliklerin de yapılmasının beklendiği belirtilmiştir.

2006/10875 sayı ve 2006 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı gereğince İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı taşra teşkilatı olarak kurulması kararlaştırılmıştır.

Sit alanlarının korunması, yönetimi ve geliştirilmesinde ilgi ve sorumluluk açısından yerel yönetimler en uygun konumdadırlar. Ekonomik, sosyal ve siyasi değişimler ve gelişmelerle küresel tek düzeliğe karşı yerel farklılıklar,

vatandaşların iradesi, sivil toplumun temsilinin sağlanması ve demokratik kurumlardaki farklı yapı arayışları içinde, özerklik, katılım, etkinlik ve verimlilik gibi bazı kavramlar ön plana çıkmakta ve adem-i merkezîyetçi yapılanmalar ile birlikte yerleşme ivme kazanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti yerel yönetim sistemini oluşturan tüzelkişiler, yönetimin bütünlüğü ilkesine uygun olarak kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, hiyerarşi ve idari vesayet araçlarıyla oluşturulur. İl sınırları içinde yerel yönetim kuruluşları olan il özel idareleri, belediyeler ve köyler üzerinde yasaların öngördüğü biçimde valiler idari vesayet yetkisine sahiptir. Sit alanlarının korunmasının sağlanması bakımından merkez yönetimi tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlardan ilgili bakanlıkça uygun görülenler, il özel idareleri eliyle de gerçekleştirilebilir.

3.4. Bölüm Sonucu: Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasının Değerlendirilmesi

Gelişmenin sürdürülebilirliği, kültür varlıklarına toplum yaşamında bir işlev verilmesi ve korumanın kapsamlı planlama programlarına dahil edilmesini amaçlayan genel bir politikanın benimsenmesine bağlıdır. Bu çerçevede, koruma politikalarının ekonomik analiz ve kapsamlı değerlendirmeler ışığında teşvik edilmesi, bilgi ve eğitimle beslenmesi, mimari mirasın değerini yükseltme ve sürdürülebilirliği sağlama yönünde atılması gereken önemli adımlardır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında basit onarımların gerçekleştirilmesi sürecinde yerel yönetimlerin katkısına yönelik düzenlemeye olanak tanınmaktadır. Koruma Amaçlı İmar Plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşâ ve fizikî müdahaleler de, Koruma Amaçlı İmar Plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Taşınmaz kültür varlığı parselinde ek veya eklenti suretiyle yapılacak yapılar, sit alanı veya koruma alanı içinde yeni inşa edilecek yapıların fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğu il özel idaresi, büyükşehir belediyesi ve belediye tarafından kontrol edilir. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, Koruma Amaçlı İmar Plânlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulması sağlanmıştır. Bu büroların koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen Koruma Amaçlı İmar Plânı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetleme yükümlülükleri vardır.

Koruma birimlerinin tescilli yapılara bakım izni yetkisi ile korumadan sorumlu olmasının sağlanması daha önceki uygulamalardan çıkan karmaşayı en aza indirecek nitelikte olmuştur.

Kültür ve tabiat varlıklarını koruma ile sorumlu olan kamu kurumlarının ve ilgililerin kasıt ya da ihmali ile kusurlu olarak yasal sorumluluklarını yerine getirmemeleri halinde hangi yaptırımlara tabi olacaklarının düzenlenmesi gerekir.

Ayrıca, kentsel kültür varlıklarının kirlilikle hızlanan fiziksel bozulmasının kontrolü için yasal ve yönetsel tedbirlerin alınması yönünde gerekli vurgunun yapılmadığı ve bilimsel, teknik yardım koşullarının düzenlenmediği görülür.

Kentsel sitlerin tanımı gereğince belirlenen tüm unsurların bir arada bulunmaları ve doku bütünlüğü göstermelerinin gerekmesi nedeniyle kentsel sit tanımının oldukça sınırlı bir alan için söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bütüne yönelik bir anlayış içeren tanımı uyarınca belirlenen kentsel sit alanlarının dışında kalan koruma alanları, Koruma Amaçlı İmar Plânının ve yapılanma koşulları düzenlemesinin dışında kalır ve doğrudan koruma bölge kurullarının kararlarıyla düzenlenirler.

Günümüzde bilgi edinme hakkı ve katılımın sağlanması, yönetimde şeffaflık, karar alma sürecinin denetlenmesi, vatandaşlarla etkileşimin ve örgütlü bir toplumun geliştirilmesi yönünden, çağdaş gelişmeler ve ihtiyaçlar çerçevesinde elektronik haberleşme ve bilgilenme vazgeçilmez bir değer taşımaktadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, karar alma sürecine katılım için gerekli bilgi edinmeyi destekleme aracı olarak değerlendirilmektedir.

Gerçek bir katılımın gerçekleşmesi için bir arada bulunması gereken sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal koşullar İtalya: Bologna 'İperbole Kablosuz' Projesi, İspanya: Barcelona 'Ciutat Vella Yenileme' Projesi ve Brezilya: Porto Alegre 'Katılımcı Belediye Bütçe' Programı'nda ortaya konulmuştur.

Kentsel hak bağlamında sit alanlarının korunması için uluslararası uygulama örneklerinde belirlenen hizmetlerin ortak paydası olan katılım boyutu Türk hukuk sistemi içinde değerlendirilmektedir (bkz. Tablo 3.6.).

Yapılan değerlendirmede, uluslararası uygulama örneklerinde yer alan hizmetlerin gerçekleştirilmesi bakımından Türk hukuk sisteminde mevcut mevzuat uygun bulunmakla birlikte politikaların da bu yönde geliştirilmesine ihtiyaç bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.6. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ KORUNMASININ ULUSLARARASI VE ULUSAL ARAÇLAR ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kentsel Hak ile İlgili Uluslararası Araçlarda Yer Alan Kentsel Koruma Hükümleri ve İlkeleri		Türk Hukuk Sisteminde Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanlarının Korunması İlkeleri	
1972	<p><i>1972 Stockholm Bildirgesi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Özgür, eşit ve kaliteli bir çevrede onurlu ve yeterli yaşam şartları sağlanmış olarak yaşamak insanların temel bir haklarıdır. İnsan, aynı zamanda bugünkü ve gelecek kuşaklar için çevreyi koruma ve iyileştirmenin ciddi sorumluluğunu da taşır (İlke 1). 	1972	
1982			
		1983	<p>1983 Resmi Gazete’de yayım tarihli <i>Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme</i></p> <ul style="list-style-type: none"> İnsanlığın ortak malvarlığına saygı hakkı: kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnaî bir öneme sahip olması nedeniyle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazası gerekir. İnsanlığın ortak malvarlığına saygı hakkının sadece tanınması değil, yasal araçlar yoluyla korunması da gereklidir. <p>1983 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863 sayılı)</p> <ul style="list-style-type: none"> Koruma Amaçlı İmar Plânının belediyeler tarafından yapılması gerektiği düzenlenmiştir (madde 17).

<p>1992</p>	<p>1992 Avrupa Kentsel Şartı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının gerekliliği. <hr/> <p>1992 Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre Hakkı: Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması (madde10). 	<p>1992</p>	
<p>2002</p>	<p>2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşların konut alanları, kamu hizmetleri, anıtlar ve yeşil alanlar arasında uyumlu bir ilişkiyi temin eden bir kentsel plan gelişimini düzenleme hakkı vardır (Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı madde 19/1). • Belediye yönetimleri kentsel gelişme ve çevre arasındaki dengeyi sürdüren kentsel planlama ve yönetime vatandaş katılımı ile birlikte bir sistem sunarlar (Uyumlu Kentsel Gelişme Hakkı madde 19/2). 	<p>2002</p>	<p>2003 tarihli Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (4982 sayılı)</p> <ul style="list-style-type: none"> • herkes bilgi edinme hakkına sahiptir, ancak Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile faaliyette bulunan yabancı tüzel kişilerin kendileri veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve bilgi edinme hakkından karşılıklılık ilkesi çerçevesinde yararlanırlar, • kurum ve kuruluşlar tarafından yayımlanmış veya yayın, broşür, ilân ve benzeri yollarla kamuya açıklanmış bilgi veya belgeler, bilgi edinme başvurularına konu olamaz,

			<p>2004 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5226 sayılı)</p> <ul style="list-style-type: none"> • yönetim alanı, yönetim planı, bağlantı noktası gibi yeni tanımlamalar ile koruma planlaması içinde eylem alanları ve öncelikleri belirlenmiştir. • koruma çalışmalarında, ‘katılımcı alan yönetimi modeli’ ile yeni kaynak imkanı sağlanması, örgütlenme modelleri üretilmesi, planlama etapları ile uygulamada görev alacak sorumlulukların belirlenmesi ve kullanıcı katılımı sağlanarak sürdürülebilir bir yönetim modeli elde etmeye çalışılması ve uluslararası normlara uygun bir korumayı sağlayıcı niteliktedir. • koruma uygulamalarında söz konusu alanla ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plandan etkilenen hemşerilerin katılımının sağlanması.
	<p>2005 Kentsel Hak Dünya Şartı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adil ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Kentlerin, kentsel gelişme ve doğal, tarihi, mimari, kültürel ve sanatsal miras arasında dengeyi teminat altına alan; ayrımcılık ve bölgesel dışlamayı önleyen, habitatın sosyal üretimine öncelik veren; kent ve arazinin sosyal işlevini teminat altına alan kentsel-çevre planlama, yasal düzenleme ve yönetimi geliştirmeleri gerekir (Bölüm 2- Vatandaşlık Uygulaması ve Plan Üretimine Katılım ve Kent Yönetimine İlişkin Haklar, madde 5, bent 1). 		<p>2005 tarihli Belediye Kanunu (5393 sayılı)</p> <ul style="list-style-type: none"> • mahallî müşterek nitelikteki kent bilgi sistemleri hizmeti belediyenin görev ve sorumlulukları arasındadır. • hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. <p>2005 Koruma Amaçlı İmar Plânları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planların askıya çıkacağı yer ve tarihle ilgili bilgilerin ilanında bilişim sistemlerinden yararlanılması öngörülmemiştir.

	<p><i>2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Kentler yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermelidir (madde 32).• Kentler, herkesin iyi bir yaşam kalitesine sahip olabildiğini, herkesin özellikle eğitim, sağlık, kültür ve konut sektörlerinde sağlanan hizmetler yanında, bu kaliteye de erişebilmesini istediğimiz yerleşimlerdir. Buralar, aynı zamanda Avrupa için hedeflediğimiz uyumlu, dışlayıcı olmayan ve farklılaşmış ve iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefimizi de yansıtan gerçek bir toplumsal karışımın yer aldığı alanlar olacaktır (madde 62).		
--	--	--	--

4. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA İSTANBUL TARİHİ YARIMADA KENTSEL SİT ALANI İRDELEMESİ

İstanbul Tarihi Yarımada'daki sit alanlarının kentsel haklar bağlamında korunmasının değerlendirilmesi için yukarıda yer alan yasal ve yönetsel çerçevenin değerlendirmesi ışığında Tarihi Yarımada'nın konumu, koruma planları, kurul kararları ve UNESCO süreci incelenecektir.

4.1. İstanbul Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanları Korunması Süreci

İstanbul kenti tarih boyunca önemli bir yerleşim alanı ve Boğaz üzerindeki konumu nedeniyle Karadeniz, Akdeniz, Balkanlar ve Anadolu arasında ulaşım ilişkileri, fiziki, ticari, tarihsel ve kültürel bakımdan bir kavşak noktasıdır (bkz. Keskin, 2004). İstanbul'da sitler Tarihi Yarımada-Suriçi, Haliç çevresi, Galata, Boğaziçi, Üsküdar ve Kadıköy'dedir (bkz. Harita 4.1.).

Harita 4.1. İstanbul İli İlçe Sınırları Haritası

Kaynak:

[Http://www.resimajans.com/resim.php?git=http://www.arkitera.com/UserFiles/Image/news/2008/04/04/ilceler01.jpg](http://www.resimajans.com/resim.php?git=http://www.arkitera.com/UserFiles/Image/news/2008/04/04/ilceler01.jpg)

İstanbul Sur İçi zengin bir tarih dokusuna sahiptir. Tarihi Yarımada (Sur içi alanı), doğusunda yer alan Eminönü¹⁰ ve batısında yer alan Fatih ilçeleri ile 1562 hektarlık bir alanı kapsamakta ve İstanbul Metropolitan Alanı'nın ekonomik ve kültürel merkezi durumundadır (bkz. Harita 4.2.).

Harita 4.2. İstanbul Tarihi Yarımada

Kaynak:

[Http://www.kesfetmekicinbak.com/atlaslar/atlas_istanbul/01800/imperiaflex_0_24_0.jpg.php](http://www.kesfetmekicinbak.com/atlaslar/atlas_istanbul/01800/imperiaflex_0_24_0.jpg.php) ,
10.01.2009

Kentsel hak bağlamında Tarihi Yarımada ile ilgili kurumsal planların içerdiği stratejik kararlar değerlendirilmektedir (Tablo 4.1.).

¹⁰ 5747 sayı ve 06.03.2008 tarihli Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun madde2, bent (2) gereğince 'İstanbul İlinde Eminönü İlçesi kaldırılmıştır. Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Fatih Belediyesine katılmıştır.' Geçici madde 2, bent (1) gereğince '...Bu Kanunla mahalleye veya köye dönüşen veya il ya da ilçe belediyesine katılan belediyelerin tüzel kişiliği, organları ve bunların hak, yetki ve görevleri ilk genel mahalli idareler seçimine kadar devam eder.'

Tablo 4.1. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA TARİHİ YARIMADA İLE İLGİLİ KURUMSAL PLANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kurumsal Planlar	Ana Karakterler
İstanbul İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2007-2011) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı (2007-2011)	Stratejik Plan ile İlgili Ana Karakterler;
	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi ve kültürel mirasın korunması,
	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması,
Kültür ve Turizm Bakanlığı: Türkiye Turizm Stratejisi (2023)	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır (Giriş).
	<ul style="list-style-type: none"> • 2023 Yılı hedefleri arasında:
	Sektörle ilgili tüm yatırımları ülkedeki refah ve gelişmişlik düzeyi dengesizliklerini azaltıcı doğrultuda yönlendiren, doğal, tarihsel, kültürel ve sosyal çevreyi kollayıcı, koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alan,

	<p>Öncelikle yapılacak bilimsel çalışmalarla tarihi, kültürel ve sanatsal değerleri ortaya çıkaran ve bu değerler konusunda toplumsal bilinç oluşturan,</p>
	<p>Yapılan ve yapılacak yeni yasal düzenlemelerle otel odaklı turizm gelişmesinden daha çok tarih, kültür, sanat vb. değerler odaklı turizm gelişmesine yani varış noktası odaklı turizm anlayışı ile halkın talep ve beklentilerine cevap veren, bünyesinde birden fazla aktiviteleri, değerleri yaşatan, koruyan, üreten ve istihdama da olumlu katkılar sağlayan bir 'alan yönetimi' modelini geliştiren,</p>
	<p>Turizm sektöründe altyapı, çevre, ulaşım, konaklama, kültür, tarih ve sanat alanında toplam kalite kriterlerine uygun hizmet sunan, çarpık kentleşme ve yapılaşmayı önleyen, bozulmuş olan kent ve kentsel mekanları iyileştiren, politika olarak işlerlik kazandırılacaktır.</p>

Koruma planları

Bu alt bölümde 2005 onanlı 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı kararları esas alınarak kentsel hakka ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Alt bölümün hazırlanmasında 'Kentsel Dönüşüm (/Yenileş(tir)me): İngiltere Deneyimi ve Türkiye'deki Beklentiler' (bkz. Kocabaş, 2006) isimli kitaptaki ilgili bölümlerden yararlanılmıştır.

1970'lerden beri ilan edilen koruma alanlarında tarihi binaların ve mahallelerin bozulması / harap olması önlenememiştir. Tarihi Yarımada'da uygun bir planlama sürecinin dışında parçacıl uygulamaların gerçekleştirilmesi koruma olgusuna uygun olmayan bir yaklaşımdır. Korumada sürekliliğin sağlanması bakımından koruma planlaması oluşturulacak geçici tedbirler kapsamında ele alınamaz. Planlamada bu gibi düzenleme ve yaklaşımların esasen kamu yararına ve kamu düzenine aykırı bir yaklaşım olduğu gözden uzak tutulmamalıdır (Kocabaş, 2006, s. 132).

02.11.1990 onanlı 1/5000 ölçekli İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın iptaline ilişkin 17.11.1994 tarihli kararın temyiz sürecinde Tarihi Yarımada'nın tamamı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile Sit Alanı olarak ilan edilmiştir.

1/5000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planları 26.01.2005 tarihinde İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda alınan kararla uygun görüldü.

Tarihi Yarımada (Sur İçi) için koruma amaçlı genel stratejik planlama çerçevesini oluşturan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planları 26.01.2005 tarihinde alınan Koruma Kurulu kararı ile uygun görülmüştür.

Tarihi Yarımada 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporunda, tarihsel, sosyal, siyasal bakımdan farklı özelliklere sahip birçok kültüre tanıklık

etmiş olan İstanbul'da eski eser envanterinin ağırlıklı olduğu alanlarda sosyal ve fiziki köhnemenin yoğun olarak hissedildiği belirtilmiştir. Raporda kaynak alınan Araştırma Müdürlüğü anketine¹¹ katılanların (19.0) oranındaki kısmının çevredeki ve binalardaki iş yerlerinden rahatsız oldukları ve rahatsız olanların çevredeki ve binalardaki iş yerlerinin sebep olduğu gürültüyü en önemli sorun olarak gördükleri, işyerlerinde çalışan ve kalan bekar insanların verdiği rahatsızlıkların bunu izlediği belirlenmiştir.

Uygun olan yerlerde tarihi mahallelerin rehabilite edilmesi, köhnemenin ileri boyutlarda olduğu mahalleler sokak izleri korunarak ve binalar orijinal planlarına göre yeniden inşa edilerek yeniden geliştirilmesi temel plan kararları arasındadır (bkz. Tablo 4.8.).

Araştırma Müdürlüğü anketine katılanların (24) oranında Eminönü ilçesindeki kalitesiz, 3.sınıf otel-pansiyonlar ile meyhane, kahvehane gibi sosyal yapıya zarar verebilecek fonksiyonlar başta olmak üzere konfeksiyon atölyeleri, kuyumcu atölyeleri de konut alanlarının yakın çevresinde bulunmasından dolayı rahatsızlık duydukları iş kollarının olduğunu belirtilmiştir.

Tarihi Yarımada'yı kapsayan koruma esaslı farklı ölçeklerde hazırlanmış planlar kronolojik olarak Tablo 4.2.'de yer almaktadır.

¹¹ Araştırma Müdürlüğü anketi, Tarihi Yarımada (Eminönü-Fatih) 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu I. Cilt, s. 460, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Müdürlüğü, İstanbul, 2003.

Tablo 4.2. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA TARİHİ YARIMADA İLE İLGİLİ PLANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Plan	Plan Türü	Kapsamı	Ana Karakterler
1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı	Üst Ölçekli Plan	İstanbul İli	<ul style="list-style-type: none"> • Koruma – korunma – kullanma dengesi çerçevesinde temel hareket noktası: sürdürülebilirlik, yaşanabilirliktir.
			<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmalara yön verecek ilke: ‘İstanbul’un bir Dünya Kültür Kenti standardında metropol statüsü kazanmasıdır.’
			<ul style="list-style-type: none"> • Geliştirilen strateji ve politikalarda turizm ve kültür varlıklarına atıf ve vurgular bulunur.
1/25.000 Ölçekli İstanbul Nazım İmar Planı	Üst Ölçekli Plan	Tarihi Yarımada	<ul style="list-style-type: none"> • İstanbul için Ana Vizyon: ‘Ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri ışığında, küresel rekabetçiliğini ekonomik yapısını bölgesel ölçekte bilgi ekonomisi ve kültür endüstrilerine dönüştürerek oluşturan, yönetilebilir bir metropoliten dünya kenti olmasıdır.’¹²
			<ul style="list-style-type: none"> • Kültür endüstrisi kavramı özellikle Tarihi Yarımada konusunda yoğunlaşmayı gerekli kılmış, bu konuda Tarihi Yarımada Kümesi başlığında çalışma alanı tanımlanmıştır.

¹² İBB, (2006). İstanbul 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Plan Raporu, s. 122.

			<ul style="list-style-type: none"> • Bu alana yönelik vizyon ‘Tarihi Yarımada’nın evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve mimari değerlerine sahip çıkılarak bilim,sanat, ticaret turizm yönlerinden de özgün kimlik yapısının ve geleneksel merkez özelliğinin korunması ile yapı, çevre ve yaşam kalitesinin yükseltilmesidir.’¹³ şeklinde ifade edilmiştir.
Tarihi Yarımada 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı	Koruma Planı	Tarihi Yarımada	Planın Amacı:
			<ul style="list-style-type: none"> • ‘Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Plan çalışması ile Suriçi’nde bugün mevcut olan olumsuzlukların ortadan kaldırılması;
			<ul style="list-style-type: none"> • Dünya kültürleri arasında farklı bir odak teşkil eden yapısını dikkate alan ve bu farklılıkları öne çıkaran, evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel, mimari öz değerlerine sahip çıkan ve tarihi kültürel değerleri ile özdeş, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir dünya kenti statüsü kazandırmak üzere tarih, kültür, bilim, sanat, ticaret yönlerinden özgün kimlik yapısının sağlanması;
			<ul style="list-style-type: none"> • Geçmiş ile gelecek arasında kurulabilecek süreklilik niteliklerinin ortaya konulmasıdır.’¹⁴

¹³ İBB, (2006). İstanbul 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Plan Raporu, s. 295-298.

¹⁴ İBB, (2003). Plan Açıklama Raporu, Tarihi Yarımada 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu, s. XII.

Tarihi Yarımada 1/1.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı	Koruma Planı	Eminönü İlçesi	<ul style="list-style-type: none"> Eminönü İlçesi 1. Derece Koruma Bölgeleri, Sur-u Sultani Bölgesi (Topkapı Srayı ve çevresi), Külliye ve Yakın Çevreleri, Sultanahmet – Cankurtaran Kentsel Bölgesi, Süleymaniye Kentsel Bölgesi, Kumpapı Kentsel Bölgesi, Hanlar Bölgesi, Marmara Surları, Sultanahmet, Beyazıt, Süleymaniye, Ayasofya ve Nuruosmaniye Meydanları olarak belirlenmiştir.¹⁵
			<ul style="list-style-type: none"> Hanlar Bölgesi Çemberlitaş-Mahmutpaşa-Yeni Cami Turizm Geliştirme Aksı adı geçen Yeni cami külliyesi, Hanlar Bölgesi ve Nuruosmaniye Meydanları ile büyük ölçüde örtüşmektedir.¹⁶
			<ul style="list-style-type: none"> Kirletici olmayan geleneksel el sanatlarına yönelik üretim, toptan ve perakende pazarlama, sergileme ve eğitim birimleri ile birlikte geleneksel ticaret v.b. yapılabilecektir.
			<ul style="list-style-type: none"> Tarihi hanların orijinal avlu sistemi korunacak, orijinalliğini tamamlayan kayıp kısımları ihya edilecektir.
			<ul style="list-style-type: none"> Orijinal sokak dokusu ve kaplaması korunacak, farklı yol kaplaması yapılmayacak ve yaya ağırlık düzenlenecektir.

¹⁵ İBB, (2003). Koruma Bölgeleri ve Tarihi Yarımada, Eminönü İlçesi 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Raporu, s. 2-9.

¹⁶ İBB, (2003). Plan Uygulama Hükümleri, Eminönü İlçesi 1/1.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Raporu, s. IX.

Tarihi Yarımada 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporunda, İstanbul'da eski eser envanterinin ağırlıklı olduğu alanlarda sosyal ve fiziki köhnemenin yoğun olarak hissedildiği belirtilmiştir.

Raporda kaynak alınan Araştırma Müdürlüğü anketine¹⁷ katılanların (19.0) oranındaki kısmının çevredeki ve binalardaki iş yerlerinden rahatsız oldukları ve rahatsız olanların çevredeki ve binalardaki iş yerlerinin sebep olduğu gürültüyü en önemli sorun olarak gördükleri, işyerlerinde çalışan ve kalan bekar insanların verdiği rahatsızlıkların bunu izlediği belirlenmiştir.

Kurul kararları

Tarihi Yarımada'nın sit ilan edilmesinden önce ilan edilmiş koruma bölgeleri bulunmaktadır. Bu alanlar sivil ve anıtsal mimari örnekler bakımından yoğun bölgelerdir. İstanbul Tarihi Yarımada'da önceki yıllarda alınmış parçacıl sit kararlarının ardından İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun *6848 sayı ve 12.07.1995 tarihli Kararı*'na göre İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kentsel sit, kentsel ve arkeolojik sit, 1. derecede arkeolojik sit alanı olarak belirlemesine karar verilmiştir. İlgili kurul kararına göre:

- Sur-u Sultan-i içi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı,
- Tarihi Yarımada'nın güney doğusunda, sınırları ilgi paftada gösterilen Sultanahmet Camii civarı Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı;
- Tarihi Yarımada'nın geri kalanı ise Tarihi ve Kentsel Sit Alanı olarak üç bölgeye ayrılmıştır (bkz. Tarihi Yarımada İmar Planı, 2005).

¹⁷ Araştırma Müdürlüğü anketi, Tarihi Yarımada (Eminönü-Fatih) 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu I. Cilt, s. 460, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Müdürlüğü, İstanbul, 2003.

müdahalelerin ortadan kaldırılmasının esas olduğuna ve bu hususta koruma kurullarının ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmalarına ve önlemler almalarına karar verilmiştir (KTVKYK 665 sayı ve 1999 tarihli İlke Kararı).

UNESCO süreci

1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşme gereğince UNESCO tarafından yapılan çalışmalar çerçevesinde Dünya Mirası Listesi oluşturulmuştur. Türkiye tarafından 8/4788 sayı ve 1982 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşmenin Onaylanması* 1983 tarihinde yılında Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

1983 yılında İstanbul Tarihi Yarımada ile Beyoğlu, Üsküdar, Sarıyer ve Boğazlar’ın Dünya Kültür Mirası Listesi’ne alınması için UNESCO’ya başvuruda bulunulmuştur. Buna karşılık İstanbul Tarihi Yarımada’da yer alan Sultanahmet Arkeoloji Parkı, Süleymaniye Camii ve çevresi, Zeyrek Pantokrator Kilisesi / Molla Zeyrek Camii ve çevresi ve İstanbul kara surları 1985 yılında UNESCO Dünya Kültürel Mirası Listesine kaydedilmiştir.

UNESCO tarafından 1985 yılı verileri ile koşulları ve 2002 yılı verileri ile koşulları karşılaştırılması, İstanbul Dünya Mirası Alanlarının evrensel tarihi değerini yitirme tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını göstermiştir.

UNESCO ve ICOMOS ortak heyeti tarafından 2006 yılının Nisan ayında yapılan inceleme sonucunda hazırlanan rapor kapsamında önemli anıtsal eserlerin koruma çalışmalarının olumlu yönde gelişme kaydettiği ancak alan-tabanlı koruma planlaması ve uygulamasına ilişkin gelişmelerin tatmin edici olmadığı ifade edilerek, acil önlemler alınmadığı takdirde, UNESCO Dünya Mirası Komitesi, 8-13 Mayıs 2008 tarihinde Vilnius’ta gerçekleştirilen 32. Dönem toplantısında İstanbul’u, ‘Risk Altındaki Dünya Mirası’ listesine alabileceği açıklanmış ve son toplantı Raporunda da 2009 yılının Şubat ayına kadar süre tanınmıştır.

UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin 2006 yılının Temmuz ayında Vilnius kentinde gerçekleştirildiği 30 yıllık Oturumunda kabul edilen ve Türkiye Devlet Kurumları temsilcilerinin de yerine getirilmesini kabul ettikleri rapor kapsamındaki konular:

- 1/5000 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı ve 1/1000 Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planları'ndaki 1.Derece Koruma Bölgeleri sınırlarının revize edilerek, Dünya Mirası kapsamındaki esas alanların (Sultanahmet, Suleymaniye, Zeyrek ve Kara Surları) sınırları haline getirilmesi-bunun da Şubat 2007 tarihine kadar gerçekleştirilmesi;
- Haliç'in kuzeyine ve Boğaz' ın Asya yakasına uzanan Tampon Bölgenin tanımlanması; ve
- Bu dört esas alan için yapılmış tüm yürürlükteki planların 'risk altındaki binalar' analiz çalışmalarını esas alan öncelikler ile yeni inşaat ve yapılaşma yerine mevcut miras değerlerinin korunması odaklı, Kapsamlı Koruma Uygulama Planlarına dönüştürülmesi.

İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Plan süreci Tablo 4.3.'te yer almaktadır.

Tablo 4.3. İSTANBUL TARİHİ YARIMADA KORUMA AMAÇLI İMAR PLAN SÜRECİ

1983	<ul style="list-style-type: none">UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne kayıt için başvuruda bulunulan alanlar:
	İstanbul Tarihi Yarımada,
	Beyoğlu,
	Üsküdar,
	Sarıyer, ve
	Boğazlar.
1985	<ul style="list-style-type: none">İstanbul Tarihi Yarımada'da belirlenen alanlar UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne kayıt edilmiştir:
	Sultanahmet Arkeoloji Parkı,
	Süleymaniye Camii ve çevresi,
	Zeyrek Pantokrator Kilisesi / Molla Zeyrek Camii ve çevresi, ve
	İstanbul kara surları.
1995	<ul style="list-style-type: none">İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 6848 sayılı ve 12.07.1995 tarihli Kararı'na göre:
	Sur-u Sultan-i içi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı,
	Tarihi Yarımada'nın güney doğusunda, sınırları ilgi paftada gösterilen Sultanahmet Camii civarı Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı;
	Tarihi Yarımada'nın geri kalanı ise Tarihi ve Kentsel Sit Alanı olarak üç bölgeye ayrılmıştır (bkz. Tarihi Yarımada İmar Planı, 2005).
2005	<ul style="list-style-type: none">İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı.

4.2. Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanı Yönetmel Çerçevesi ve Örgütlenme

Tarihi Yarımada'da yönetmel çerçeve içinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, KUDEB, Fatih Belediyesi, Eminönü Belediyesi, belediye bünyesinde tavsiye niteliğinde kararlar almak üzere oluşturulan Kent Konseyi, İstanbul Valiliği, Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü başta olmak üzere meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri sayılabilir.

İstanbul Tarihi Yarımada kapsamında kentsel ve tarihi sit alanı olan Eminönü ve Fatih İlçeleri, günümüzde İstanbul 4 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün görev alanındadır.

Bakanlar Kurulu'nun 2005/8949 sayı ve 18.05.2005 tarihli Kararı'nda Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerinin kurulması kararlaştırılmış ve İstanbul'daki üç olan koruma bölge kurullarının sayısı altıya çıkarılmış, Tarihi Yarımada '1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun görev alanından çıkarılarak '4 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun görev alanına alınmıştır (bkz. Tablo 4.4.).

Tablo 4.4. İSTANBUL KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU (KTVKKB) MÜDÜRLÜKLERİNİN GÖREV ALANLARI ¹⁸	
I. Numaralı KVTVKBK	Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa, Güngören, Esenler, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Silivri, Avcılar, Çatalca.
II. Numaralı KVTVKBK	Beyoğlu, Eyüp, Şişli, Kağıthane.
III. Numaralı KVTVKBK	Beşiktaş, Sarıyer.
IV. Numaralı KVTVKBK	Eminönü, Fatih, Zeytinburnu.
V. Numaralı KVTVKBK	Kadıköy, Maltepe, Ümraniye, Pendik, Kartal, Tuzla, Adalar, Sultanbeyli, Şile
VI. Numaralı KVTVKBK	Beykoz, Üsküdar, Şile

4.3. İstanbul Archimedes (Kentsel Dönüşüm ve Sürdürülebilir, Yenilikçi Akdeniz Ekonomik İşbirliği) Projesi 2007-2008

A.B. İlişkileri Müdürlüğü'nün Venedik Belediyesi'nin lider, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin eş lider; İtalya'dan Cenova Belediyesi, Fransa'dan Bordo Belediyesi, Lübnan'dan Beyrut Belediyesi, Cezayir'den Oran Belediyesi, Lübnan'dan El-Mina Belediyesi'nin de ortağı olduğu, MED-PACT programına yönelik olarak hazırladığı, A.B. tarafından desteklenen ve 2007 Şubat ayında hayata geçirilen, Archimedes Projesi'nin toplam 734.177 € bütçesinin 580.000 € kısmı A.B. hibesidir (bkz. Tablo 4.5.).

¹⁸ Kaynak:

[Http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18343C1A5398CDEBDCC8](http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A18343C1A5398CDEBDCC8)

Tablo 4.5. İSTANBUL ARCHİMEDES (KENTSEL DÖNÜŞÜM VE SÜRDÜRÜLEBİLİR, YENİLİKÇİ AKDENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ) PROJESİ 2007-2008

Projenin Tarafları	• A.B. Şehirleri
	Venedik Belediyesi (Lider)
	Cenova ve Bordeaux Belediyeleri (Ortak)
	Sofya Başkent Bölgesi (İştirakçi)
	Cenova Ticaret Odası (İştirakçi)
	Cenova Üniversitesi (İştirakçi)
	• MEDA Şehirleri
	○ İstanbul Faaliyet Ortakları
	İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Eş Lider)
	Eminönü Belediyesi

	T.C. Marmara Boğazları ve Belediyeler Birliği (İştirakçi)
	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
	o Beyrut, Oran ve El Mina Belediyeleri (Ortak)
Projenin Genel Hedefleri	<ul style="list-style-type: none">• Projede yer alan ülkeler arasında uzun süreli işbirliği sağlamak,• Entegre bir şehir planlama süreci için yardımlaşmayı sağlamak,• Kültürel mirasın ortaya çıkarılmasını, bu sayede turizmin gelişimini sağlamak.
Projenin Özel Hedefleri	<ul style="list-style-type: none">• Teknik metodolojik enstrümanların katılımcı şehirler arasında paylaşımını sağlamak,• Entegre bir şehir planlama süreci için yardımlaşmayı sağlamak,• Akdeniz havzasındaki liman kentlerinde sürdürülebilir bir turizm uygulaması oluşturulması.

Projenin Ana Faaliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> • GZFT (<i>SWOT</i>)¹⁹ Analizi, veri toplama, stratejik planlama ve katılım şeması temel alınarak, karşılıklı şehir planlama tecrübelerinin aktarılması;
	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel çalışma gruplarının oluşturulması; Karşılıklı kamu-özel sektör ortağı kurma; Yerel idareler, üniversiteler, araştırma enstitüleri, sivil sektör, kentsel dönüşüm, turizm ve kültürel miras kurumları arasında iyi uygulamaları ve tecrübeleri karşılıklı aktarma amacı.
	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel Miras ve Ekonomik Kalkınma , Kentsel Dönüşüm ve Stratejik Plan ve Turizm alanlarında çalışma gruplarının oluşturulması;
	<ul style="list-style-type: none"> • Şehir Planlama Kılavuzu geliştirilmesi ve pilot projelere başlanması;
	<ul style="list-style-type: none"> • Pilot Projelerin 4 MEDA şehrinde geliştirilmesi hedefinde, kültürel miras ve iş olanakları oluşturma açısından tecrübelerin karşılıklı aktarılması.
Proje'nin Safhaları	<ul style="list-style-type: none"> • SWOT analizi, stratejik plan ve katılım şeması çerçevesinde AB şehirlerinin tecrübeleri aktarılacaktır ve ortak yöntem tanımlanması,

¹⁹ Strengths (güçlü yönler), Weaknesses(zayıf yönler), Opportunities (fırsatlar), Threats (tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan SWOT analizi, olumlu, olumsuz yönleriyle kurumun mevcut durumunun analizidir.

	<ul style="list-style-type: none">• Pilot Proje geliştirilmesi.
Pilot Bölge: Eminönü	<ul style="list-style-type: none">• İstanbul'un merkezinde olan bölgenin, yoğun bir nüfusa sahiptir,
	<ul style="list-style-type: none">• Kamusal veya özel nedenlerle pek çok tarihi eserin tahrip olduğu bölgede tarihi ve arkeolojik kayıtlarda da eksiklik bulunmaktadır,
	<ul style="list-style-type: none">• Eminönü'ndeki anıt ve anıt külliyelerinin turizm programlarına konulmasına yönelik, kültürel turizm yolculuk programı oluşturulması,
	<ul style="list-style-type: none">• Turistlerin, İstanbul efsane ve destanlarının bulunduğu tarihi bölgelere çekilebilmesi için, bunların araştırılıp yayınlanması ve turizm kılavuzlarına eklenmesi gibi aktiviteler.

4.3. Örnek Alan İncelemesi: İstanbul Tarihi Yarımada'da Kentsel Kentsel Hak Bağlamında Sit Alanı İrdelemesi

Tarihi Yarımada'da Örnek Alan İncelemesi kapsamında kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkının gerçekleştirilmesi bakımından kentsel hak ilkelerine uygun bir yapılanmanın sağlanmış olup olmadığı sorgulanmıştır.

İstanbul'da Tarihi Yarımada, fiziksel şartları bakımından insanlık tarihindeki en önemli kent merkezlerinden birisi olması, Türk tarihindeki önemi, tarihi doku yoğunluğu, günümüzde kentin büyümesi ile daha fazla kent merkezinde kalması ve küresel etkilerin sonucunda konumunun giderek daha fazla önem kazanması nedeniyle alan incelemesi için seçilmiştir.

Kentsel sitlerin korunmasında mimarlık, şehircilik, estetik, sanatsal, sosyal, ekonomik sorunlara ilişkin çalışmaların yanında hukuksal sorunları irdeleyen çalışmalar bulunmakla birlikte, kentsel sitlerin korunmasını kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkı çerçevesinde ve değerlendiren bu çalışma, soruna farklı bir açı kazandırmaktadır.

Tarihi Yarımada Sit Alanlarına ilişkin anket çalışmasının amacı, kentlilerin kentsel bir hak olarak kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkına ilişkin bilinç ve duyarlılıklarını tespit etmektir. Tarihi Yarımada alan incelemesi verileri, kentsel haklara yönelik çalışmalarda katılımın sağlanması için yapılması gereken çalışmaların önemini ve düzeyini ortaya çıkarmaktadır.

Örnek alan incelemesi, *Avrupa Kentsel Şartı*'nda yer alan kentsel hakların açıklamalı ilkelerinin, anket katılımcılarına soru biçiminde sunulması ve katılımcıların yaşadıkları kentsel çevrede bu ilkelere uygun bir ortam algılamakta olup olmadıklarının tespitine yöneliktir.

Anket çalışması için hazırlanan soruların *Avrupa Kentsel Şartı*'nda yer alan ilkelerin soru haline getirilmiş olması nedeniyle ankete katılanlar tarafından iyi anlaşılammış olabileceği endişesi söz konusu olabilir. Ancak anket çalışması

daha çok kentsel sit alanlarının korunması ile ilgili Devlet kurumları, meslek odaları, vakıflar, sivil toplum kuruluşları ve meslek mensupları ile yürütülmüştür.

Veri toplama tekniği, deneklerle yüz yüze görüşülerek anket formlarının doldurulması ve bazı kurumlarda ise anket sorularına cevapların İnternet yoluyla iletilmesidir.

Bu incelemenin amacı, kentlilerin yaşadıkları çevrede kentsel hakların ilkelerine uygun bir ortam algılamakta olup olmadıklarının ve varsa hatalı, eksik bulunan yönlerin tespitine yöneliktir (bkz. Tablo 4.6.).

Tablo 4.6. İSTANBUL TARİHİ YARIMADA'DA KENTSEL SİT ALANI BAĞLAMINDA KENTSEL HAKLAR İNCELEMESİ

Problem	<ul style="list-style-type: none"> • Artan nüfusu ve görece gelişmiş ekonomik yapısı ile Türkiye'nin en büyük kentlerinden biri olan İstanbul'daki Tarihi Yarımada'da, kentsel hak ilkelerine uygun bir koruma sağlanabiliyor mu?
Denenceler²⁰	<p>Denence;</p> <ul style="list-style-type: none"> • İstanbul'da kentsel sit alanları kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağlamamaktadır.
Sınırlılıklar	<ul style="list-style-type: none"> • incelemenin alan verileri İstanbul İli, Fatih İlçesi, Cibali semt sakinleri ve kentsel sit alanlarını koruma ile ilgili çeşitli kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleri çalışanları ile; • incelemenin veri toplama teknikleri İstanbul'da 32 soruluk anketlerle; örneklem²¹ grubu İstanbul'da 132 denekle; araştırma süresi 2007 yılı Nisan ve Mayıs ayları ile sınırlıdır.
Verilerin Toplanması	<ul style="list-style-type: none"> • veriler standartlaştırılmış soru formu ile toplanmıştır, • görüşme formu 32 soru halinde hazırlanmıştır, • görüşme formu İstanbul'da kamu ve özel sektör çalışanlarına, Tarihi Yarımada sakinlerine uygulanmıştır, • anket soruları, katılımcının yaş kategorisini, eğitim durumunu ve mesleğini de kapsamaktadır.
Örneklem Grupta Katılımcılar	<ul style="list-style-type: none"> • anket çalışması, çeşitli kurum, kuruluşlar ve kentliler ile yapılmıştır, • örneklem grupta katılım en çok kamu sektörü (33.3), Cibali semt sakinleri ile vakıflardan sağlanmıştır, • ankete katılan grupta genç ve orta yaşlılar ile lisans ve yüksek lisans mezunu olanlar çoğunluktadır.

²⁰ Denenmek için ortaya atılan yanlı yargı, hipotez.

²¹ Örneklem: Çalışma evreninden, belirli kural ve kriterlere göre seçilmiş olan ve seçildiği çalışma evrenini temsil ettiği kabul edilen küçük küme 'örneklem' denir.
[Http://www2.aku.edu.tr/~gocak/Arastirmayontem/Nicel%20aras.pdf](http://www2.aku.edu.tr/~gocak/Arastirmayontem/Nicel%20aras.pdf)

	<ul style="list-style-type: none">• Kentsel sit alanlarının korunması ile doğrudan ilgili olan meslekler arasında sayılabilecek mimar, şehir plancısı, arkeolog, restoratör, tarihçi, sanat tarihçisi, sanat danışmanı ve iç mimarlar toplamı (33.4)²² tüm katılımcıların yaklaşık 1/3 oranını oluşturur. Bunların içinde mimarlık en fazla (15.9) yer alan meslek grubudur.
	<ul style="list-style-type: none">• Örnekleme grubunda diğer meslek mensupları (30.4), esnaf (2.3), memur (4.6), öğretmen (2.3), emekli (3.8), yönetici, (4.5) gruplarından oluşur. Şehir plancısı, öğrenci ve meslek belirtmeyenler eşit oranda (6.8) yer alır.

Toplam 32 adet anket sorusundan 3 adet soru kişisel bilgilere ilişkin olup, 29 adet soru ise 1992 Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan Tarihi Kentsel Yapı Mirası konusunda belirtilen ilkelerin soru haline getirilmesiyle oluşturulmuştur (bkz. Şekil 4.1.).

²² Bundan böyle oranlar (%) işareti kullanılmadan parantez içinde verilecektir.

KENTSEL HAKLAR BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ
KORUNMASINA İLİŞKİN ANKET SORULARI

1.	İstanbul'da kentsel sit alanlarında tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumu lütfen değerlendiriniz.
2.	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumu lütfen değerlendiriniz.
3.	İstanbul'da kentsel sit alanlarının kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
4.	İstanbul'da kentsel sit alanı dışındaki alanların kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
5.	İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
6.	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
7.	İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz.
8.	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz.
9.	Kentsel korumada yasal çerçevenin anlaşmazlıkları çözebildiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
10.	Kentsel kültür varlıklarını korumada Devlet kurumlarının sağladığı danışmanlık hizmetini lütfen değerlendiriniz.
11.	Yasal düzenlemelerin, kurum ve kuruluşlara restorasyon işlerinin sürmesini destekleme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
12.	Yasal düzenlemelerin, kapsamlı bir arşiv mekanizmasıyla, kentsel mirasın envanterinin elde edilmesine olanak verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
13.	Yasaların; yetkililere, koruma ve restorasyon çalışmalarında denetleme ve yönlendirme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.

14.	Kentsel mirası korumanın, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
15.	Kentsel mirası korumanın, mülk sahiplerini sahip oldukları değer konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
16.	Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarını lütfen değerlendiriniz.
17.	Kentsel koruma politikalarının, koruma bilgi ve felsefesinin; mimarların, arkeologların ve tarihçilerin tekelinde olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
18.	Kentsel mirasın korunması için ayrılan fonların İstanbul'da özel sektöre sağladığı teşvikleri lütfen değerlendiriniz.
19.	İstanbul'da kamu kurumlarının, kendi mülkiyetlerinde olan tarihi yapıların bakımına ilişkin sorumlulukları yerine getirdikleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
20.	İstanbul'da eski el sanatları ve yapı tekniklerinin yaşatıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
21.	İstanbul'da tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
22.	İstanbul'da tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleşmesini lütfen değerlendiriniz.
23.	İstanbul'da koruma ve onarım programının bütüncül bir yaklaşıma sahip olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
24.	İstanbul'da yapıların restorasyonu ile elde edilen sonuçları lütfen değerlendiriniz.
25.	İstanbul'da kamu kuruluşlarının, yapının kendi kendini koruyabileceği bir sistemi sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
26.	Ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılabilceği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
27.	İstanbul'da kentsel sit alanlarını lütfen değerlendiriniz.
28.	İstanbul'da yaşayanların çoğunluğunun sit alanlarında ikamet etmeyi tercih edecekleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.
29.	Katılmıyorsanız lütfen nedenini belirtiniz

30.	Ait olduğunuz yaş kategorisini lütfen işaretleyiniz.
31.	Eğitim durumunuz
32.	Mesleğiniz

şekil 4.1. Kentsel Haklar Bağlamında Sit Alanlarının Korunmasına İlişkin Anket Soruları.

Yapılan anket çalışmasında benzer konular farklı sorularda bir çok kez sorularak katılımcının görüşündeki istikrar anlaşılmak istenmiştir. Anket katılımcısının sorularla değerlendirilmek istenen sorunlara karşı duyarlılığı da anlaşılmak istenmiştir. Kentsel sit alanlarının koşulları ile ilgili olarak anket katılımcılarının yanıtlarındaki kesinliğin oranı, olumsuz bakış açısının bir ifadesidir. Anket çalışmasında kentsel sit alanlarında kentsel hakların ilkeleri yönünden katılımcıların yaptıkları değerlendirmeler belirlenmiştir (bkz. Tablo 4.7.).

Tablo 4.7. KENTSEL HAKLAR BAĞLAMINDA SİT ALANLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ANKET SONUÇLARI

Anket Soruları		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	Diğer
1.	İstanbul'da kentsel sit alanlarında tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumu lütfen değerlendiriniz.	2 %1.5	6 %4.5	24 %18.2	54 %40.9	46 %34.9	
2.	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumu lütfen değerlendiriniz.	4 %3	15 %11.4	17 %12.9	55 %41.7	41 %31	
7.	İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz.	1 %0.8	12 %9.1	36 %27.3	59 %44.7	19 %14.4	Boş: 5 %3.8
8.	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz.	2 %1.5	8 %6.1	36 %27.3	61 %46.2	21 %15.9	Boş: 4 %3
10.	Kentsel kültür varlıklarını korumada Devlet kurumlarının sağladığı danışmanlık hizmetini lütfen değerlendiriniz.	3 %2.3	10 %7.6	48 %36.4	33 %25	32 %24.2	Boş: 6 %4.5
16.	Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarını lütfen değerlendiriniz.	1 %0.8	8 %6.1	36 %27.3	56 %42.4	30 %22.7	Boş: 1 %0.8

18.	Kentsel mirasın korunması için ayrılan fonların İstanbul'da özel sektöre sağladığı teşvikleri lütfen değerlendiriniz.	12	25	39	31	14	Boş: 7 %5.3
		%9.1	%18.9	%29.5	%23.5	%10.6	Bilmiyor: 3 %2.3
							Soru Anlaşılmadı: 1 %0.8
22.	İstanbul'da tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleşmesini lütfen değerlendiriniz.	6	14	41	50	18	Boş: 3 %2.3
		%4.5	%10.6	%31.1	%37.9	%13.6	
24.	İstanbul'da yapıların restorasyonu ile elde edilen sonuçları lütfen değerlendiriniz.	6	31	54	30	8	Boş: 3 %2.3
		%4.5	%23.5	%40.9	%22.7	%6.1	
27.	İstanbul'da kentsel sit alanlarını lütfen değerlendiriniz.	5	20	50	39	15	Boş: 3 %2.3
		%3.8	%15.2	%37.9	%29.5	%11.4	

Anket Soruları		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Diğer
3.	İstanbul'da kentsel sit alanlarının kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	8 %6.1	28 %21.2	22 %16.7	57 %42.2	16 %12.1	Boş: 1 %08
4	İstanbul'da kentsel sit alanı dışındaki alanların kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	7 %5.3	20 %15.2	21 %15.9	54 %40.9	28 %21.2	Boş: 1 %08
5	İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	6 %4.5	16 %12.1	15 %11.4	65 %49.2	30 %22.7	
6	İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	4 %3	12 %9.1	15 %11.4	72 %54.5	23 %17.4	Boş: 4 %3
9.	Kentsel korumada yasal çerçevenin anlaşmazlıkları çözebildiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	3 %2.3	19 %14.4	22 %16.7	64 %48.5	19 %14.4	Boş: 4 %3

11.	Yasal düzenlemelerin, kurum ve kuruluşlara restorasyon işlerinin sürmesini destekleme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	6 %4.5	38 %28.8	42 %31.8	33 %25	7 %5.3	Boş: 5 %3.8
12.	Yasal düzenlemelerin, kapsamlı bir arşiv mekanizmasıyla, kentsel mirasın envanterinin elde edilmesine olanak verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	3 %2.3	38 %28.8	33 %25	43 %32.6	8 %6.1	Boş: 6 %4.5
13.	Yasaların; yetkililere, koruma ve restorasyon çalışmalarında denetleme ve yönlendirme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.		66 %50	23 %17.2	34 %25.8	6 %4.5	Boş: 2 %1.5
14.	Kentsel mirası korumanın, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	64 %48.5	55 %41.7	2 %1.5	6 %4.5	4 %3	
15.	Kentsel mirası korumanın, mülk sahiplerini sahip oldukları değer konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	57 %43.2	57 %43.2	4 %3	9 %6.8	4 %3	
17.	Kentsel koruma politikalarının, koruma bilgi ve felsefesinin; mimarların, arkeologların ve tarihçilerin tekelinde olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	6 %4.5	43 %32.6	17 %12.9	53 %40.2	10 %7.6	Boş: 3 %2.7

19.	İstanbul'da kamu kurumlarının, kendi mülkiyetlerinde olan tarihi yapıların bakımına ilişkin sorumlulukları yerine getirdikleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	8 %6.1	23 %17.4	21 %15.9	65 %49.2	15 %11.4	
20.	İstanbul'da eski el sanatları ve yapı tekniklerinin yaşatıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	2 %1.5	26 %19.7	23 %17.4	58 %43.9	19 %14.4	Boş: 4 %3
21.	İstanbul'da tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	6 %4.5	25 %18.9	33 %25	50 %37.9	13 %9.8	Boş: 5 %3.8
23.	İstanbul'da koruma ve onarım programının bütüncül bir yaklaşıma sahip olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	6 %4.5	18 %13.6	23 %17.4	64 %48.5	19 %14.4	Boş: 2 %1.5
25.	İstanbul'da kamu kuruluşlarının, yapının kendi kendini koruyabileceği bir sistemi sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	2 %1.5	18 %13.6	19 %14.4	67 %50.8	22 %16.7	Boş: 4 %3 Güzel çalışmalar var: 1 %08
26.	Ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılabilceği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	38 %28.8	64 %48.5	11 %8.3	14 %10.6	2 %1.5	Boş: 2 %1.5
28.	İstanbul'da yaşayanların çoğunluğunun sit alanlarında ikamet etmeyi tercih edecekleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	5 %3.7	47 %35.6	25 %18.9	44 %33.3	9 %6.8	Boş: 1 %08

4.2.1. Araştırma Verilerinin Denence Yönuinden Değerlendirilmesi

Araştırma ile elde edilecek verilerin yorumlanmasıyla, kentliler için kentsel hakların hangi düzeyde algılanabildiğinin anlaşılması sağlanabilir; Kentlilerin sahip olmaları gereken kentsel haklara yönelik olarak strateji ve hedeflerin belirlenmesi için araştırma sonuçları kullanılabilir; Kentsel haklara ilişkin çalışma ve araştırmalar için başvuru kaynağı olabilir; Kentsel haklara ilişkin ilkelerin benimsenmesi ile korumanın dayanışma hakları çerçevesinde bir hak olarak benimsenmesi ve korumada standartlaşma sağlanabilir.

Denence:

İstanbul Tarihi Yarımada'da sit alanları kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sunmaktan uzaktır.

Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevrenin sağlanması, kentsel sit alanlarında ekonomik, sosyal ve çevresel değerlerin geliştirilmesini gerektirir. Yapılan anket çalışmasında elde edilen veriler doğrultusunda, İstanbul'da kentsel sit alanlarında kaliteli bir mimari ve fiziksel çevreyi yansıtmadığı anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanlarında mimari ve fiziksel çevredeki kalite yoksunluğunun tespit edildiği anket çalışması ile ortaya şıkan eğilim İstanbul kenti tarafından da imzalanan *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı*'nda ilgili ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

Yapılan değerlendirmede kentsel sit alanları hakkında çoğunluğun olumsuz görüş bildirdiği, tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleşmesinin çoğunlukla kötü olduğunun belirtildiği, tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyum bakımından kentin diğer alanlarına göre kentsel sitlerin daha kötü olduğunu düşünenlerin fazla olduğu, buna karşılık kentsel sitlerin kentin diğer alanları ile karşılaştırıldığında daha kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığını düşünenlerin fazla olduğu görülür (bkz. Tablo 4.4.).

4.4. Bölüm Sonucu: Kentsel Hak Bağlamında Tarihi Yarımada Sit Alanı Korumasının Değerlendirilmesi

İstanbul Tarihi Yarımada'da uygun bir planlama sürecinin dışında parçacıl uygulamaların gerçekleştirilmesi koruma olgusuna uygun olmayan bir yaklaşımdır. Kentsel kültür varlıklarının korunması ve yüksek kalitede çağdaş tasarım ile geliştirilmesi için gerekli olan bütüne yönelik anlayış ve sorumluluk henüz oluşturulamamıştır. Korumada sürekliliğin sağlanması bakımından koruma planlaması, oluşturulacak geçici tedbirler kapsamında ele alınamaz. Planlamada bu gibi düzenleme ve yaklaşımların esasen kamu yararına ve kamu düzenine aykırı bir yaklaşım olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

Kentsel hakların gerçekleştirilmesi bakımından uluslararası uygulama örneklerinde dikkate alınan özel koşullar çerçevesinde İstanbul Archimedes (Kentsel Dönüşüm ve Sürdürülebilir, Yenilikçi Akdeniz Ekonomik İşbirliği) Projesi 2007-2008'in değerlendirilmesinin sonucu olarak İstanbul Tarihi Yarımada için e-yönetişimi dikkate alan bir düzenlemenin ya da iletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesine yönelik bir anlayışın oluşmadığı görülmektedir.

Buna karşılık teknik metodolojik enstrümanların katılımcı şehirler arasında paylaşımının sağlanması; yerel çalışma gruplarının oluşturulması; karşılıklı kamu-özel sektör ortağının kurulması; yerel idareler, üniversiteler, araştırma enstitüleri, sivil sektör, kentsel dönüşüm, turizm ve kültürel miras kurumları arasında iyi uygulamaları ve tecrübeleri karşılıklı aktarma amacı katılım boyutunu dikkate alan bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Kentsel haklar bağlamında sit alanlarının korunmasına ilişkin olarak İstanbul Tarihi Yarımada'da yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre sit alanları korumasının kentsel hak ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilemediği görülmektedir.

Anket çalışmasında kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının kötü olduğunu belirtenlerin çoğunluğu oluşturdukları görülmektedir. Sit

alanlarının kentsel hak ilkeleri çerçevesinde korunmasında katılımın sağlanması için bilgi edinme hakkının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Kentsel sit alanları ile ilgili olarak anket katılımcılarının çoğunlukla olumsuz izlenimlere sahip oldukları görülmüştür. Anket çalışmasında kentsel sit alanlarında ikamet edilmesinde kentsel sit alanlarının iyi durumda olmasının önem taşımadığı yönünde beliren anlayış, öteden beri çürüme alanları haline gelen kentsel sit alanlarının, kente göç edenlerin yerleşim alanları olarak tercih edildiklerini de doğrular niteliktedir.

Kentsel sit alanlarına ilişkin değerlendirmeler göstermiştir ki, Tarihi Yarımada'daki sit alanlarında kentsel hak ilkelerine uygun bir koruma anlayışı oluşturulamamıştır. Oysa kentlilerin, kentte yaşamaları nedeniyle, artık ilkeleri standart hale gelen kentsel haklara ve bu çerçevede kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre hakkına sahip olduklarının kabul edilmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentsel hak bağlamında sit alanlarının korunmasının, uluslararası düzeyde ortak mevzuat ve politikaların geliştirilmesi ve ulusallaştırılması ile birlikte uygulamaya konulan örnek çalışmaların giderek etkin ve verimli çözümler sundukları görülmektedir.

Sonuçlar

Bu doktora tezinde kentsel haklar bağlamında sit alanlarının korunmasına yönelik anlayışın gelişimi ve uygulanabilirliği değerlendirilmiştir. Kentsel sit alanlarının korunmasında kentsel hakları esas alan uluslararası uygulama örneklerinin incelenmesinin hedefi ilgili deneyimlerden İstanbul Tarihi Yarımada'da yararlanılmasıdır. Bunun için Kentsel haklara ilişkin uluslararası araçlar olarak *1992 ve 2008 Avrupa Kentsel Şartı*, *2000 Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı* ve *2005 Kentsel Hak Dünya Şartı*'nda yer alan kentsel hak ilkeleri esas alınarak gerçekleştirilen uluslararası uygulama örnekleri arasında İtalya: Bologna 'İperbole Kablosuz' Projesi, İspanya: Barcelona 'Ciutat Vella Mahalle Yenileme' Projesi ve Brezilya: Porto Alegre 'Katılımcı Belediye Bütçe' Programı' deneyimlerinden yararlanılmış, kısaca incelenmiş ve her kentin kentsel haklara yönelik stratejik yaklaşımı geliştiren kentsel hak programlarının temel özelliklerini esas alan bir model oluşturulmuştur.

Kentsel hak ilkeleri çerçevesinde kentlerin nitelikleri belirtilmiştir. Buna göre kentler:

- yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermelidir,
- herkesin iyi bir yaşam kalitesine sahip olabilmesi, özellikle eğitim, sağlık, kültür ve konut sektörlerinde sağlanan hizmetler yanında, bu kaliteye de erişebilmesi istenen yerleşimlerdir,
- Avrupa için hedeflenen uyumlu, dışlayıcı olmayan, farklılaşmış ve iddialı bir yaşam standardına ulaştırılmış bir toplum yaratma hedefini de yansıtan gerçek bir toplumsal karışımın yer aldığı alanlar olacaktır.

Tablo 5.1. KENTSEL HAK BAĞLAMINDA İSTANBUL TARİHİ YARIMADA KENTSEL SİT ALANLARININ KORUNMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kentsel Hakların Gerçekleştirilmesi Bakımından Uluslararası Uygulama Örneklerinde Dikkate Alınan Özel Koşullar	Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanlarının Korunması
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bologna ‘İperbole Kablosuz’ Projesi; 	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel kültür varlıklarını korumada Devlet kurumlarının sağladığı danışmanlık hizmetinin kötü ve çok kötü olduğunu bildirenlerin oranı (49.2) ile orta olarak değerlendirenlerin oranı (36.4)’dir,
<ul style="list-style-type: none"> ○ Kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba gösterilmesi, 	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarını kötü ve çok kötü olarak değerlendirenlerin oranı (65.1) ile orta olarak değerlendirenlerin oranı (27.3) büyük çoğunluğu oluşturmaktadır,
<ul style="list-style-type: none"> ○ İletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel mirası korumanın, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılan ve kesinlikle katılanların oranı (90.2)’dir,
<ul style="list-style-type: none"> ○ İnternet erişiminin artırılması. 	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel mirası korumanın, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılan ve kesinlikle katılanların oranı (90.2)’dir,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ İspanya: Barcelona ‘Ciutat Vella Mahalle Yenileme’ Projesi 	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel mirası korumanın, mülk sahiplerini sahip oldukları değer konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılan ve kesinlikle katılanların oranı (86.4)’dir,

<p>○ e-yönetişimin genel kullanımının dikkate alınması</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel sit alanlarının kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılmayan ve kesinlikle katılmayanların oranı (54.3) çoğunluğu oluşturmaktadır,
	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel sit alanları dışında tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumun (72.7) oranında kötü ve çok kötü olduğu belirtilmiştir,
	<ul style="list-style-type: none"> • kentsel sit alanı dışındaki alanların kentlilere kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre sağladığı düşüncesine katılmayan ve kesinlikle katılmayanların oranı (62.2)'dir,
	<ul style="list-style-type: none"> • tarihi yapı mirası ile çağdaş mimari arasındaki uyumun kötü ve çok kötü olduğunu bildirenlerin toplam oranı (75,8) büyük çoğunluğu oluşturur,
	<ul style="list-style-type: none"> • tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleşmesini kötü ve çok kötü olarak değerlendirenlerin oranı (51.5) çoğunluğu
	<ul style="list-style-type: none"> • ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılabilceği düşüncesine katılan ve kesinlikle katılanların oranı (77.3)'dür,
	<ul style="list-style-type: none"> • İstanbul'da yaşayanların çoğunluğunun sit alanlarında ikamet etmeyi tercih edecekleri düşüncesine katılmayan ve kesinlikle katılmayanların oranı (40.1), katılan ve kesinlikle katılanların oranı (39.3), kararsızların oranı ise (18.9)'dur.
	<ul style="list-style-type: none"> • oluşturur tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katıldığı düşüncesine katılmayan ve kesinlikle katılmayanların oranı (47.7), atılan ve kesinlikle katılanların oranı (23.4) ve kararsızların oranı (25.0)'dır ve orta olarak değerlendirenlerin oranı (31.1)'dir.

	<ul style="list-style-type: none">• yapıların restorasyonu ile elde edilen sonuçları kötü ve çok kötü olarak değerlendirenlerin oranı (28.8) ile iyi ve çok iyi olarak değerlendirenlerin oranı (28.0) oranı yaklaşık olmakla birlikte orta olarak değerlendirenlerin oranı (40.9) daha fazladır,
▪ Brezilya: Porto Alegre 'Katılımcı Belediye Bütçe' Programı	

Öneriler

Kentliler için tüm kente karşı hak ve sorumlulukların yeniden tanımlanması gerekmektedir. Kentsel haklar çerçevesinde kentlilere tanınan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına uygun olarak kentlerin insan onuruna ve tarihi dokuyu yaşama katma kriterleri dikkate alınarak yapılandırılması gereklidir.

Kentsel hak ilkelerinin benimsenmesi ile kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre talebinin oluşması, toplumda yaygın kabul gören bir anlayışın kazanılması, kentsel hakların hukuk kuralları haline gelmesinde uygun bir altyapı oluşturur.

Kentsel hak bağlamında sit alanlarının korunmasında uluslararası uygulama örneklerinden İtalya: Bologna 'İperbole Kablosuz' Projesi kapsamında yer alan:

- kentlerde yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba gösterilmesi,
- iletişim ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesi,
- İnternet erişiminin artırılması,

hususlarında kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının oluşturulması ve bu yönde gerekli hukuksal düzenlemelerin oluşturulması gerekmektedir.

Sit alanlarının korunmasında incelenen diğer uygulama örneği olarak İspanya: Barcelona 'Ciutat Vella Yenileme Projesi'nin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan unsurlar:

- projeye destek sağlayan kamu-özel sektör ortaklığı,
- yönetimin yerelleşmesi,
- katılımın yeni biçimlerinin geliştirilmesidir.

Ciutat Vella'nın yenileştirilmesi sürecinde kullanıcı odaklı projenin esas hedeflerinden birisi semt sakinlerinin katılımcılığının ve sahiplenme duygusunun teşvik edilmesi olmuş ve semt jik sakinlerinin zamanla projenin karar alma mekanizmalarına dahil olması sağlanmıştır.

Kentsel sit alanlarının korunmasında katılım boyutuna önem verilmesi gerekmektedir. Bu hususta özellikle Koruma Amaçlı İmar Planlarının yapılması sürecinde askı süresinin ve usulünün, gelişen iletişim ve telekomünikasyon olanaklarını dikkate alan, katılım odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

Demokrasinin işletilmesinde katılım boyutunun önemli bir yeri vardır. Brezilya : Porto Alegre ‘Katılımcı Belediye Bütçe’ Programının ilkeleri:

- Tüm vatandaşların toplum örgütlerine katılma hakkı vardır;
- Katılım doğrudan ve temsili demokrasi kurallarının birleşimiyle yönetilir ve katılanlar tarafından üzerinde karar verilen içsel kuralları olan düzenli işleyen kurumlar aracılığıyla yer alır.
- Yatırım kaynakları, katılım kurumları tarafından öncelikleri tanımlamak için oluşturulan bağımsız ölçekler olan ‘genel ölçekler’ ve uygulama yönetimine kadar yönetimsel, federal, devlet veya kent yasal normları tarafından tanımlandığı gibi teknik ve ekonomik yaşama kabiliyeti ölçekleri olan ‘teknik ölçekler’in birleşimine dayanan uygulama objektif yöntemine uygun olarak tahsis edilir.

Kentsel hak bağlamında uluslararası uygulamalarda belirtilen örneklerin Türk hukuk sisteminde birlikte uygulanması ile kentsel sit alanlarının korunmasında yeni yasal düzenlemelerde belirlenmiş olan katılım boyutu uygulamada hızla anlam ve içerik kazanacaktır.

KAYNAKLAR

- Abella, M.**, (Tarih yok). Ciutat Vella. The Historical Centre Recovered. (Aula Barcelona, 2004).
http://www.aulabarcelona.org/atelier/rutes/ciutat_vella_-_abstract.pdf , 22.12.2008
- Abiral, B.; ve Yılmaz, İ. vs.;** Bir Envanter Çalışmasından Koruma Politikalarına Göndermeler.
- Ahunbay, Z.**, 2004. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Üçüncü Baskı, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Ahunbay, Z.**, 2005. Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Alanında Geçerli Uluslararası Belgelerin Türkiye'deki Uygulamalara Yansımaları', Korumada 50 Yıl, MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 9-10.
- Akılhoğlu, T.**, 1995. İnsan Hakları, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları No: 17.
- Alıca, S. G.**, Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Uygulaması, İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulunun Çalışmaları IV, İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu Yayınları No: 4, Ankara, Aralık 1998.
- Altay, Kaya, İ.**, 2005. Avrupa Mekânsal Gelişme Perspektifinde (ESDP) Kırsal Alan Politikaları, Planlama 2005/2, 82-88.
- Ateş, T.**, 1991. Demokrasi Kavram - Tarihi Süreç-İlkeler, 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Ayan, M.**, tarihsiz. 'Kentleşme, Kentlileşme, Katılımcı Planlama, Sorunlar, Planlamaya Katılım', Türkiye'de 14 Şehircilik Günü Kolokyumu, 6-7-8 Kasım 1990 İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 1993, İstanbul, 54-56.
- Bal, H.**, 2003. Kentsel Yapı ve Kentlileşme Süreci (Isparta Van Karşılaştırması), Fakülte Kitabevi Yayınları: 43, Isparta.
- Başlar, K.**, tarihsiz. 'Uluslararası Antlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Anayasal Denetimi Üzerine', Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan, Cilt 24, Sayı 1-2, Yıl 2004.
- Benhabib, S.**, 2006. Ötekilerin Hakları, Yabancılar, Yerliler, Vatandaşlar, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Binan, C.**, 1999. Mimari Koruma Alanında Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Düşünsel Gelişiminin Uluslararası Evrim Süreci, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.

- Binan, C.**, tarihsiz, 'Mimari Koruma Alanında 1969'dan Günümüze Düşünsel Gelişiminin Evrim Süreci Üzerine Bir Deneme', YTÜ Restorasyon ABD, İstanbul.
- Binan, D.**, tarihsiz. 'Koruma Kurullarının Oluşumu ve Sorumluluk Bölgelerinin Saptanmasında Ölçütler ve Sorunlar, Kapadokya Örneği', 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 176-186.
- Bookchin, M.**, 1999. Kentsiz Kentleşme, Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü, çeviren: Burak Özyalçın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Çakmaklı, D.**, tarihsiz. 'Kent Olgusu ve Kavramsal Değerlendirmeler', 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, 109-111.
- Çekiç, C., ve Öndül, H.**, tarihsiz. Türkiye'de Kentli Hakları Mevzuatı, Mimarlar Odası.
- Çubuk, M.**, tarihsiz. 'Kültür Mirası ve Kentsel Değişme Bağlamında Kentsel Koruma ve Yenilemenin Koordinasyonu', Kongre Sunuş ve Sonuç Bildirisi, 1. Kentsel Koruma-Yenileme ve Uygulamalar Kongresi, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Kentsel Koruma Disiplin Grubu, İstanbul, 1997.
- Dinçer, İ. ve Akın, O.**, tarihsiz. 'KTVK Kanunu Kapsamında Koruma Planı ve İdari Yapısı', 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, 117-137.
- Duben, A.**, 1994. Human Rights and Democratization The Role of Local Governments and NGOs, 'Human Rights, Civil Society and Local Government: NGOs and CBOs', Istanbul WALD Academy Human Rights Series, 32.
- Duru, B. ve Alkan, A.**, 2002. 20. Yüzyılda Kent ve Kentsel Düşünce; Louis Wirth 'Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme', İmge Kitabevi, Ankara.
- Duru, B.**, tarihsiz. 'Avrupa Birliği Kentsel Politikası ve Türkiye Kentleri Üzerine', 2005 Cilt : 29, Sayı : 246, Sayfa : 59-76.
- Eraydın, A.**, 2001. Küreselleşme, Yerelleşme ve İşlemleri Farklılaşan Kentler, Mülkiyeliler Birliği Yayınları 25, Ankara.
- Erder, C.**, 1999. Tarihi Çevre Kaygısı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Eren, F.**, 1991. Toprak Hukuku, 'S' Yayınları, Ankara.
- Ergen, Y. B. ve Güçer, B.-Özgür, M.**, tarihsiz. Kentsel Sit Alanlarının Kentsel Gelişmeden Olumsuz Etkilenmesi ve Yöntem Araştırması, 2. Kentsel

- Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 85-94.
- Erkut, G.**, tarihsiz. Avrupa’da Mekansal Gelişme Politikaları ve Kırsal Alanlar, İTÜ, ŞBPB ABD Mimarlık Fakültesi.
- Erkün, S.**, 1999, Türk İmar Hukuku’nun Ana Çizgileri Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Erol, D. ve Erol, C.**, tarihsiz. Planlamaya Katılım Türkiye’de 14 Şehircilik Günü Kolokyumu, 6-7-8 Kasım 1990 İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 1993, İstanbul, 67-70.
- Erses, S. M.**, tarihsiz. KTVK Kanunu Kapsamında Koruma Planı ve İdari Yapısı, 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, 138-175.
- Eruzun, C. ve Sözen, M.**, tarihsiz. Anadolu’da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, Creative Yayıncılık ve Tanıtım Ltd. Şti.İstanbul.
- Eruzun, C.**, tarihsiz. Korumada Kentsel Tasarım Boyutu ve Uygulama Sorunsalı, 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, MSÜ Basımevi, İstanbul, 280-284
- Fendoğlu, H. T.**, 1994, Hukuk Tarihimizde Temel Haklar, Mimoza Yayınları, Konya.
- Gedikli, B.**, ‘Türkiye’de Ruhsatsız Yapılaşma ve İmar Afları Üzerine Bir Değerlendirme’, Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını 2003/2, Ankara, 71-78
- Gemalmaz, madde S.**, 1997, Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, Beşinci Baskı 2005, Legal Yayıncılık Hukuk Kitapları Serisi: 56, İstanbul.
- Gencer, E. A.**, 1996. ‘Kentsel Koruma Planlarının Uygulanabilirliği: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği’, MSGSÜ Kentsel Koruma-Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Bitirme Ödevi, İstanbul – Temmuz 1996.
- Genro, T., de Souza, U.**, Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi, Katılımcı Bütçe: Brezilya’nın Porto Alegre Kentindeki Deneyim, çeviren: Bülent Tanatar, Demokrasi Kitaplığı.
- Gökşin, Z. A.**, Sürdürülebilir Mahalle Yenileşmesinde Toplum Tabanlı Model: Kadıköy -Fikirtepe İçin Bir Model Önerisi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Şehircilik Doktora Programı, Ekim 2008.
- Görer, N. - Gültekin (Turgut), N. - Gültekin, T.**, Kent Kimliği-Koruma Planları-Kentsel Tasarım Post Modernizm üzerine, 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, s. 195-197.

- Göymen, K.**, 1997. Türkiye’de Kent Yönetimi, Boyut Kitapları, İstanbul.
- Gözübüyük, Ş.**, 1983. Yönetim Hukuku, ‘S’ Yayınları, Ankara.
- Güneş, S.**, 1998. Teori ve Uygulamada Kişi Özgürlüğü ve Güvencesi, Kazancı Hukuk Yayınları No: 159, İstanbul.
- Güriz, A.**, 1987. Hukuk Başlangıcı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:488, A.Ü. Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:7, İkinci Baskı, Ankara.
- Güriz, A.**, 1987. Hukuk Felsefesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:487, A.Ü. Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:6, İkinci Baskı, Ankara.
- Harvey, D.**, 1997, Postmodernliğin Durumu, Metis Yayınları, İstanbul.
- Harvey, D.**, 2003, Sosyal Adalet ve Şehir, Metis Yayınları, İstanbul.
- Holton, R. J.**, 1999. Kentler Kapitalizm ve Uygarlık, çeviren: Ruşen Keleş, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Huot, J. L. - Thalmann, J. P. - Valbelle, D.**, 2000. Kentlerin Doğuşu, çeviren: Ali Bektaş Girgin, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Tarihi Yarımada (Eminönü-Fatih), 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu, I. Cilt, Planlama ve İmar Müdürlüğü, 2003, İstanbul.
- İstanbul’da Yüksek Öncelikli Olarak Seçilmiş Kamu Binalarının Güçlendirme Çalışmaları İçin Çevre Yönetim Planı Final Rapor, T.C. Başbakanlık Proje Uygulama Birimi (PUB), Şubat 2005.
- Kaboğlu, İ. Ö.**, 1993. Özgürlükler Hukuku İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı, Dördüncü Baskı 1998, Afa Yayınları, İstanbul.
- Kapani, M.**, 1975. Politika Bilimine Giriş, Dördüncü Baskı 1988, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Kapani, M.**, Kamu Hürriyetleri, Yenilenmiş Altıncı Baskı 1981, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.453, Ankara.
- Karaman, A.**, 1993. Post Modernizm ve Kentsel Tasarım, 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, İstanbul.
- Karavelioğlu, C.**, 1996. Değişiklik Açıklama ve En Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu, İkinci Baskı, Top-Kar Matbaacılık Ofset Tipo ve Bilgisayar Sürekli Form San.Tic Ltd. Şti., Akçaabat.

- Kavanagh, S., C.; Miranda, A.,** 2005. Technologies for government Transformation, ERP Systems and Beyond, Government Finance Officers Association, s. 266.
[Http://books.google.com.tr/books?id=r05U5nBiHGcC&pg=PA266&lpg=PA266&dq=iperbole+finance&source=bl&ots=n9pV5G1Rc7&sig=lelosKF1q2YZPT8wqfPr1ixXE58&hl=tr&ei=Ix-hSbTeOMeD-AbLt4C2Dg&sa=X&oi=book_result&resnum=2&ct=result](http://books.google.com.tr/books?id=r05U5nBiHGcC&pg=PA266&lpg=PA266&dq=iperbole+finance&source=bl&ots=n9pV5G1Rc7&sig=lelosKF1q2YZPT8wqfPr1ixXE58&hl=tr&ei=Ix-hSbTeOMeD-AbLt4C2Dg&sa=X&oi=book_result&resnum=2&ct=result)
- Kaya Altay, İ.,** Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi'nde (ESDP) Kırsal Alan Politikaları, Planlama Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını 2005/2, Ankara, 82-88.
- Keleş, R.,** 1996. Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R.,** 2000. Yerinden Yönetim ve Siyaset Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keskin, D.,** Yenileşmenin Uygulandığı Kentsel Sit Alanlarında Turizm Yatırımlarının Önemi (Tarihi Yarımada-Beyoğlu Örneği), İstanbul-Haziran 2004.
- Kılınç, G. - Sarıkaya, Ö.,** Yürürlükteki İmar mevzuatının Kentsel Dönüşüme Etkileri, TMMOB Şehir plancıları odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 11-13 Haziran 2003, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, İstanbul.
- Kocabaş, A.,** 2006. Kentsel Dönüşüm (/Yenileş(tir)me): İngiltere Deneyimi ve Türkiye'deki Beklentiler, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Kofman, E., Lebas, E.,** 2000. Writings On Cities, Henri Lefebvre, Blackwell Publishers Ltd., 147-159.
- Koruma Amaçlı İmar Planlarında Kentsel Tasarımın Yeri: Divriği Örneği 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, 215-217.
- Kuban, D.,** 2001. Türkiye'de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D.,** 2001. Türkiye'de Kentsel Koruma, Tarih Vakfı Yayınları, 6/2001.
- Kuban, D.,** tarihi yok. Evler ve Kentleri Niye Korunmalı?, Dilek Tütüncü, İstanbul'dan Göreme'ye Kültür Mirasımız (tarihi yok), Milliyet, 154.
- Küçükaya, G.,** Koruma-Yenileme İkileminde Ülkeler Arası Yolların Önemi ve Etkileri, 1. Kentsel Tasarım ve uygulamalar Sempozyumu 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, MSÜ Basımevi, İstanbul, 293-295.
- Moore, V.,** 2002. A Practical Approach to Planning Law, Oxford University Press, New York.

- Oktay, B. - Önal H.**, ‘Tarihi Kentsel Alanlarda Sürdürebilirlik Düzeyinin Ölçülmesi İçin Bir Model Önerisi’, Yapı Dergisi 2006/299 Ekim.
- Ökmen, M.**, ‘Yerel Yönetimlerde Özerklik Eğilimleri, Avrupa ve Türkiye’, Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler (Editör: B. Parlak, H. Özgür), Alfa Yayını, İstanbul, 2002, ss.99-120.
- Örnek Özden, E.**, ‘Kentsel Sit Alanı’ İlanı ‘Mutlak Korunuyor’ Anlamına Geliyor Mu? [Http://www.mmf.gazi.edu.tr/journal/2006_4/DERGI2006%20V21%20NO4%20_sayfa%20651-660_.pdf](http://www.mmf.gazi.edu.tr/journal/2006_4/DERGI2006%20V21%20NO4%20_sayfa%20651-660_.pdf) , 09.12.2008
- Özay, İ.**, 2001. Kent Yönetimi Bilgileri, Günışığında Yönetimden ayrı bası, Mart 2001.
- Özay, İ.**, 2002 Günışığında Yönetim, Alfa Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul.
- Özbek, M.**, 2004. Kamusal Alan; Mark Gottdiener, ‘Castells’in Düşüncesinde Kentsel Toplumsal Hareketlerin Yeri’, Hil Yayın, İstanbul, 429-439.
- Özbudun, E.**, 1986. Türk Anayasa Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Özdoğan, M.**, 2006. Arkeolojinin Politikası ve Politik Bir Araç Olarak Arkeoloji: Türk Arkeolojisinin Sorunları ve Koruma Politikaları: 2, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Özek, V.**, ‘Kentsel Tasarımda Koruma Boyutu: Edirne Örneği’, 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu 23-24 Mayıs 1991, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, MSÜ Basımevi, İstanbul, 285-287.
- Özmen, A.**, Örnekleme, Ünite 3, s. 4.
[Http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2294/unite03.pdf](http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2294/unite03.pdf).
- Özyapa, M.**, ‘İnsan, Mekan ve Kültür’, 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, s. 199-202.
- Parlak, B., Özgür, H.**, Türkiye’de Yerel Yönetimler, Alfa Kitabevi, 2002, Bursa, 99-120.
- Parlak, D.**, ‘Kentsel Koruma ve Hukuk’, 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokiyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, s. 190-193.
- Paruolo, G.**, Bologna İperbole Kablosuz, Verimlilik, Etkinlik ve Yaşam Biçimini Geliştirmek için , Kent Çapında Çok İşlevsel Bir Kablosuz Ağ Oluşturmak, çeviren: Emine Toksöz.
[Http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf](http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf) , 29.11.2008

- Peksel, M.** , Yeni Ufuklar, İtalya'nın En Zengin Ticaret ve İletişim Merkezi: Bologna.
[Http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/156FB7AA-AE20-4B37-9943-C3BF3B1E7CF5/10402/YENİUFUKLARMelikePEKSEL.pdf](http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/156FB7AA-AE20-4B37-9943-C3BF3B1E7CF5/10402/YENİUFUKLARMelikePEKSEL.pdf)
- Pratchett, L. ve Lowndes, V.**, Avrupa'da Gelişen Demokrasi, Avrupa Konseyi Müktesebatının Analitik bir Özeti, çeviren: Emine Toksöz.
[Http://www.coe.int/t/e/integrated_projects/democracy/05_key_texts/01_analytical_summary/03_Developing%20Democracy.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/integrated_projects/democracy/05_key_texts/01_analytical_summary/03_Developing%20Democracy.asp#TopOfPage) , 20.12.2008.
- Purcell, M.**, 2003. Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant, çeviren: Emine Toksöz., *Geojournal*, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, Cilt: 58; Sayı: 2/3, s. 99-108.
- Purcell, M.**, tarihsiz, Globalization, urban enfranchisement, and the right to the city: Towards an urban politics of the inhabitant.
[Http://www.giub.unibe.ch/sg/Rom/purcell.pdf](http://www.giub.unibe.ch/sg/Rom/purcell.pdf) -
- Struben, H.W.**, Katılım'dan Desantralizasyonu Bir Plancı Görüşü, Planlamaya Katılım Türkiye'de 14 Şehircilik Günü Kolokyumu, 6-7-8 Kasım 1990 İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 1993, İstanbul, 71-79.
- Şahingür, A.**, 2005. Kentsel Yenileşme Projelerinin Katılım Boyutu: Ciutat Vella ve Fener Balat Örnekleri (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Tankut, G.**, Koruma Politikaları, 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 187-189.
- Tarih ve sanatla ilgili yapı grupları ve yapı alanlarını aktif koruma ve rehabilitasyon ilkeleri ve uygulaması üzerine İlke Kararı (68/11), çeviren: Emine Toksöz.
- Tarihi Yarımada (Eminönü-Fatih) 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu, I. Cilt, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama ve İmar Müdürlüğü İstanbul 2003
- Tekeli, İ.**, Kent Planlaması ve Katılım üzerine Düşünceler, Planlamaya Katılım Türkiye'de 14 Şehircilik Günü Kolokyumu, 6-7-8 Kasım 1990 İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 1993, İstanbul, 47-53.
- Teoman, S.**, 1986. Kentsel Sitlerin Saptanması ve Koruma Amaçlı Planlarının Yapılması İçin Bir Yöntem Önerisi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Tezcan, D. - Erdem, M. R. - Sancakdar, O.**, 2004. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İşığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Tola, A. S.**, Koruma İmar Planlarında ve Uygulanmalarında Genel Sorunlar, 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 100-108.

- Tosun, Y.**, Kültürel Mirasın Korunmasında Üst Ölçekli Projelerin Rolü 2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul ve Fatih Suriçi'ne Etkileri, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2008.
- Tuğrul, S.**, 2004. Kamu Hukuku Açısından Mülkiyet Hakkı ve Sınırlandırılması, Kazancı Hukuk Yayınları: 180, İstanbul.
- Tuncer, M.**, Tarihi Çevre Koruma Planlamasında Merkezi Yönetimin Rolü 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 109-116
- Tunçay, M.**, 1994. Urban Rights, Kent Basımevi, İstanbul.
- Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar; Göç, Yurttaşlık, İnsan Hakları, Toplumsal Cinsiyet, Küresel Adalet ve Güvenlik, Derleyenler: Ayhan Kaya, Günay Göksu Özdoğan, 2003, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Ulusoy, Z.**, Kentsel Korumanın Fiziksel ve Toplumsal Boyutları, 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu, MSÜ Matbaası, 1995, İstanbul, 95-99.
- Uzun, G.**, Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı (Tezsiz), Eğitim Yönetiminin Yasal ve Yönetimsel Dayanakları, Hak Kavramı Eğitimde Sosyal Adalet ve Eğitim Hakkı, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Ekim 2007.
<http://edebiyatokyanus.tr.gg/HAK-KAVRAMI-E&%23286%3B&%23304%3BT&%23304%3BMDE-SOSYAL-ADALET-VE-E&%23286%3B&%23304%3BT&%23304%3BM-HAKKI.htm> , 15.11.2008
- Valbelle, D.**, 2000. Kentlerin Doğuşu, 'Kentlerin Doğuşu ve Ölüşü', İmge Kitabevi-Ankara.
- Veliöğlü, A. - Tavşan, C.**, Değişen Kültürel Çevre ve Mimari Mekanlara Yansıması, 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, 113-117.
- Yaşlıca, E.**, Sit Alanlarındaki Kamu Mekanlarında Kentsel Tasarım Uygulamaları ve Ankara'dan İki Örnek, 2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ekol Reklam Tanıtım Tesisleri, İstanbul, 209-212.
- Yıldırım F.**, 2002. Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne, Demokrasi Kitaplığı Yayınevi, İstanbul.
- Yirmibeşoğlu, F. – Genli, Yiğiter, R.**, Kentsel Dönüşüm Sürecinde 'Yerel Gündem 2'in Rolünün Türkiye'deki Uygulamalar ile Değerlendirilmesi, TMMOB

Şehir plancıları odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 11-13 Haziran 2003,
Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, İstanbul, 29-45.

- Yokuş, S.**, 2002. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ve 1982 Anayasası'nda Hak ve Özgürlüklerin Kötüye Kullanımı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Yüceer, S.**, Yasal Düzenlemeler ve Denetim Mekanizmalarının İyileştirilmesi ile Deprem Hasarlarının Azaltılması', Deprem Güvenliği: Geleneksel Yapılardan Alınacak Dersler, Uluslararası Konferans: Geleneksel Yapıların Depreme Dayanımı, İstanbul, 16-18.11.2000
- Zeren, N.**, 1991. Koruma Amaçlı İmar Planı Yapım ve Uygulama Sorunları, İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, İTÜ Çevre ve Şehircilik Uygulama Araştırma Merkezi Proje No: 71/20

İNTERNET KAYNAKLARI

[Http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994Y0823(01):EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994Y0823\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994Y0823(01):EN:HTML), 12.11.2008.

Council conclusions of 17 June 1994 on drawing up a Community action plan in the field of cultural heritage, Official Journal C 235 , 23/08/1994 P. 0001 – 0001.

[Http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML) 12.11.2008.

Council Recommendation of 14 November 2005 on priority actions to increase cooperation in the field of archives in Europe, Official Journal L 312 , 29/11/2005 P. 0055 – 0056.

[Http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:312:0055:01:EN:HTML) 12.11.2008.

Council Recommendation of 14 November 2005 on priority actions to increase cooperation in the field of archives in Europe, Official Journal L 312 , 29/11/2005 P. 0055 - 0056

[Http://habitat.aq.upm.es/bpes/onu98/bp443.en.html](http://habitat.aq.upm.es/bpes/onu98/bp443.en.html) , 22.12.2008

Project Ciutat Vella: Revitalization of the Historical Center of Barcelona (Spain).

[Http://ky.wikipedia.org/wiki/Hukuk](http://ky.wikipedia.org/wiki/Hukuk)

[Http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html)

[URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=8198&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html)

Discussion Paper: ‘Urban Policies and the Right to the City’ Public Debate, 18 March 2005.

[Http://portal.unesco.org/shs/en/files/8218/112653091412005_-](http://portal.unesco.org/shs/en/files/8218/112653091412005_-_World_Charter_Right_to_City_May_051.doc/2005%2B-%2BWorld%2BCharter%2BRight%2Bto%2BCity%2BMay%2B051.doc)

[_World_Charter_Right_to_City_May_051.doc/2005%2B-](http://portal.unesco.org/shs/en/files/8218/112653091412005_-_World_Charter_Right_to_City_May_051.doc/2005%2B-%2BWorld%2BCharter%2BRight%2Bto%2BCity%2BMay%2B051.doc)

[%2BWorld%2BCharter%2BRight%2Bto%2BCity%2BMay%2B051.doc](http://portal.unesco.org/shs/en/files/8218/112653091412005_-_World_Charter_Right_to_City_May_051.doc/2005%2B-%2BWorld%2BCharter%2BRight%2Bto%2BCity%2BMay%2B051.doc) , 01.11.2008

World Charter for the Right to the City, Social Forum of the Americas – Quito – July 2004, World Urban Forum – Barcelona – October 2004, World Social Forum – Porto Alegre – January 2005, Revision in preparation for Barcelona – September 2005.

[Http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc](http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc) , 18.12.2008.

Türkiye Turizm Stratejisi (2023), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2007.

[Http://ww2.unhabitat.org/cdrom/wuf/Special.html](http://ww2.unhabitat.org/cdrom/wuf/Special.html), 30.11.2008.

World Urban Forum II, 13 - 17 September 2004, Barcelona, Spain.

[Http://ww2.unhabitat.org/Istanbul+5/declaration_cities.htm](http://ww2.unhabitat.org/Istanbul+5/declaration_cities.htm), 27.10.2008. United Nations Settlements Programme (UN-Habitat) General Assenbly, Special Session for an Overall Review & Appraisal of the Implementatio of the Habitat Agenda New York, 6-8 June 2001.

[Http://www.arkitera.com/h1435-anitlar-kurulu-tarihi-yarimada-koruma-planlarini-onayladi.html](http://www.arkitera.com/h1435-anitlar-kurulu-tarihi-yarimada-koruma-planlarini-onayladi.html) , 07.12.2008

Anıtlar Kurulu ‘Tarihi Yarımada Koruma Planları’ nı onayladı.

[Http://www.bcn.cat/ajuntamentescolta/english/explicacio.htm](http://www.bcn.cat/ajuntamentescolta/english/explicacio.htm) , 22.12.2008

Explanation of the service.

[Http://www.calismatoplum.org/sayi9/sariipek.pdf](http://www.calismatoplum.org/sayi9/sariipek.pdf) , 19.12.2008.

Sosyal Vatandaşlık ve Günümüzde Yaşadığı Dönüşüm: Aktif Vatandaşlık (Sosyal Politika Açısından Bir Değerlendirme), Doğa Başar SARIİPEK Çalışma ve Toplum, 2006/2.

[Http://www.citiesalliance.org/doc/resources/cds/liveable/porto-alegre.pdf](http://www.citiesalliance.org/doc/resources/cds/liveable/porto-alegre.pdf) , 07.11.2008.

Porto Alegre Brazil, çeviren: Emine Toksöz.

[Http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/About/governance/default_en.asp](http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/About/governance/default_en.asp) , 15.11.2008.

Yapılar ve Ortaklar, Yönetimlerarası İşbirliği, çeviren: Emine Toksöz.

[Http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/heritage/skills/FEMP/index.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/heritage/skills/FEMP/index.asp#TopOfPage), 12.11.2008.

European Foundation for Heritage Skills - European Institute of Cultural Routes (FEMP), çeviren: Emine Toksöz.

[Http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf](http://www.comune.bologna.it/wireless/pdf/Toronto_WCS_Paruolo_Iperbole.pdf)
06.11.2008.

Bologna Iperbole Wireless

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/IT/D/D.a23d43bfbcb43e1beed6/P/BLOB:ID%3D8989](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/IT/D/D.a23d43bfbcb43e1beed6/P/BLOB:ID%3D8989) , 10.12.2008.

Archimedes Project.

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/IT/D/D.50403d4a5134da51e0c5/P/BLOB:ID%3D8989](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/IT/D/D.50403d4a5134da51e0c5/P/BLOB:ID%3D8989) , 17.12.2008.

Archimedes Strategic Plan.

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.538810d92c790a6d1b0e/P/BLOB:ID%3D2198](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.538810d92c790a6d1b0e/P/BLOB:ID%3D2198) , 19.12.2008

European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City
Undersigned Cities

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.4049c139c305ecb69ddd/P/BLOB:ID=2198](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.4049c139c305ecb69ddd/P/BLOB:ID=2198), 27.10.2008

European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City.

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.538810d92c790a6d1b0e/P/BLOB:ID%3D2198](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeAttachment.php/L/EN/D/D.538810d92c790a6d1b0e/P/BLOB:ID%3D2198) , 01.11.2008.

Kentte İnsan Haklarının Korunması Avrupa Şartı'nı İmzalayan Kentler; Güncellenme Tarihi: 07.08.2006.

[Http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/EN/IDPagina/2198](http://www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/EN/IDPagina/2198)
17.12.2008.

European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City

[Http://www.eaue.de/winuwd/172.htm](http://www.eaue.de/winuwd/172.htm) , 23.12.2008

Barcelona: Renewal Project for the Ciutat Vella District, çeviren: Emine Toksöz.

[Http://www.eminonu.bel.tr/eminonu_sempozyum08/turkcesunum.pdf](http://www.eminonu.bel.tr/eminonu_sempozyum08/turkcesunum.pdf) , 11.12.2008

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti'nin Kalbi... Tarihi Yarımada

3. Uluslararası tarihi yarımada sempozyumu, 13-15 Haziran 2008 / İstanbul Ticaret Odası

[Http://www.fig.net/pub/fig2006/papers/ts72/ts72_02_thum_etal_0262.pdf](http://www.fig.net/pub/fig2006/papers/ts72/ts72_02_thum_etal_0262.pdf) , 21.12.2008

Urban Planning Utilizing Geographic Information System: Case Vila Cai, Porto Alegre, RS – Brazil, Adriane B. Thum, Maurício R. Veronez, Carlos E. C. AVEIRO, Brazil

[Http://www.ids.ac.uk/UserFiles/File/estatutoIDSversaofinal2007_final.doc](http://www.ids.ac.uk/UserFiles/File/estatutoIDSversaofinal2007_final.doc) , 30.11.2008

Urban Reform, Participation and the Right to the City in Brazil, Leonardo, Avritzer, Belo Horizonte, Brazil, Web Version, September, 2007.

[Http://www.ikv.org.tr/images/upload/file/Turkey.pdf](http://www.ikv.org.tr/images/upload/file/Turkey.pdf) , 10.12.2008

OECD Ekonomik Araştırmalar Türkiye Temmuz 2008 Raporu.

[Http://www.itu.int/wsis/docs2/tunis/contributions/co11.pdf](http://www.itu.int/wsis/docs2/tunis/contributions/co11.pdf), 27.10.2008

Bilgi Toplumu üzerine Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Zirvesi, çeviren: Emine Toksöz.

[Http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/8C2C35EB-C773-41AF-9BCD-](http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/8C2C35EB-C773-41AF-9BCD-34EAAFFAFE4F/9222/Unesco3.pdf)

[34EAAFFAFE4F/9222/Unesco3.pdf](http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/8C2C35EB-C773-41AF-9BCD-34EAAFFAFE4F/9222/Unesco3.pdf)

UNESCO ve Dünya Mirası Listesi ve Ülkemizdeki Uygulamaları.

[Http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/kentselsart2.pdf](http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/kentselsart2.pdf) , 30.10.2008.

Avrupa Kentsel Şartı - 2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto, Karar No. 269 (2008) 1, Avrupa Konseyi 15. Genel Oturumu Strazburg, 27 – 29 Mayıs 2008, çeviren: Aydan Erim, Mimarlar Odası - Ağustos 2008.

[Http://www.mmr.yildiz.edu.tr/Yeni4/PAGE/YAYIN/TUMRAPOR02.pdf](http://www.mmr.yildiz.edu.tr/Yeni4/PAGE/YAYIN/TUMRAPOR02.pdf) , 10.12.2008

İstanbul'un Eylem Planlamasına Yönelik Mekansal Gelişme Stratejileri Araştırma ve Model Geliştirme İş Raporu, Prof.Dr. Emre Aysu Dr. Mehmet Doruk Özügül, Prof.Dr. Ayşe Nur Ökten Ar. Gör. Özer Karakayacı, Prof. Dr. Betül Şengezer, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Mayıs 2006, İstanbul.

[Http://www.ssc.wisc.edu/~wright/santosweb.html](http://www.ssc.wisc.edu/~wright/santosweb.html) , 30.11.2008

Participatory budgeting in Porto Alegre: Toward a redistributive democracy.

[Http://www.tb.m.m.gov.tr/komisyon/insanhak/pdf01/229-234.pdf](http://www.tb.m.m.gov.tr/komisyon/insanhak/pdf01/229-234.pdf) , 12.11.2008.

Gelişme Hakkına Dair Bildiri.

[Http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhak/insanhaklari.htm](http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhak/insanhaklari.htm) , 19.11.2008.

Uluslararası Temel İnsan Hakları Belgeleri.

[Http://www.tursab.org.tr/content/turkish/haberler/bsk/07hab/07mtArchimedes.htm](http://www.tursab.org.tr/content/turkish/haberler/bsk/07hab/07mtArchimedes.htm),
10.12.2008.

‘Archimedes - Kentsel Dönüşüm ve Sürdürülebilir, Yenilikçi Akdeniz Ekonomik İşbirliği Projesi Yerel Çalışma Grubu’ Konulu Toplantı.

[Http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf](http://www.ucl.ac.uk/dpu-projects/drivers_urb_change/urb_environment/pdf_LA_21/IIED_menegat_LA21.pdf) ,
21.12.2008

Menegat, R., Local Agenda 21 in Porto Alegre, Participatory democracy and sustainable development: integrated urban environmental management in Porto Alegre, Brazil, *Environment&Urbanization* Vol 14 No 2 October 2002, 181-206.
Rualdo Menegat.

[Http://www.ville-ge.ch/en/media/pdf/Charte_english.pdf](http://www.ville-ge.ch/en/media/pdf/Charte_english.pdf) , 01.11.2008
European Charter for the Safeguarding of Human Rights in the City, çeviren Emine Toksöz.

[Http://www.wun.ac.uk/rcc/pdfs/econference/papers/Erin%20Koenig.pdf](http://www.wun.ac.uk/rcc/pdfs/econference/papers/Erin%20Koenig.pdf) , 05.11.2008
Post-Graduate E-Conference, Researching Contemporary Cities, *Paper Title* The Right to the City: Mobilizing under the emerging paradigm of urban inhabitancy, Erin B. Koenig, Sonbahar 2006.

[Http://www.yerelnet.org.tr/uluslararası/avrupakonseyanlasma7.php](http://www.yerelnet.org.tr/uluslararası/avrupakonseyanlasma7.php) , 31.10.2008.
Avrupa Kentsel Şartı, çeviren: Zerrin Yener ve Kumru Arapkirlioğlu, Avrupa Kentsel Şartı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1996.

[Https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES\(2000\)098&Sector=secCongress&Language=1anEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES(2000)098&Sector=secCongress&Language=1anEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679) , 12.11.2008.
Resolution 98 (2000)¹ on historic towns in Europe, çeviren: Emine Toksöz.

[Https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES\(2006\)219&Sector=secCongress&Language=1anEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES(2006)219&Sector=secCongress&Language=1anEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679)
Resolution 219 (2006)¹ on reconciling heritage and modernity, çeviren: Emine Toksöz.

EK A. ULUSLARARASI ARAÇLAR LİSTESİ

1992 AVRUPA KENTSEL ŞARTI

(EUROPEAN URBAN CHARTER)

Avrupa Kentsel Şartı'nın Tarihçesi

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen 'Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası' kapsamında geliştirilmiştir.

Avrupa'yı kapsayan; halk ve yerel yönetimlere yönelik olan bu kampanya, yerleşimlerdeki yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamış ve dört temel konuya ağırlık vermiştir.

- Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi;
- Mevcut konut stokunun iyileştirilmesi;
- Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması;
- Toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi;

Avrupa Konseyi'nin insan hakları konusundaki çağrılarına koşut olarak kampanya, 'yerleşmelerde daha iyi yaşam' ('A better life in towns'; 'desvilles pour vivre'; 'Stadte zum Leben') sloganıyla kentsel gelişmenin nicelikselden çok niteliksel yönleriyle ilgilendiğini ortaya koymuştur.

Söz konusu kampanya kapsamında, uluslararası bir Komisyon (ülkelerin konularla ilgili Bakanlık temsilcilerinden oluşmuş) tarafından, 1982-1986 arasında yapılan bu çalışmalar; daha sonra Avrupa Konseyi'nde kentsel politikalarla ilgili ayrı bir program olarak devam etmiştir.

Bu program daha sonra 1986'da; birçok üye ülkede olduğu gibi, kentsel kararların yerel öncü kişilerce verilmesi ilkesi ya da diğer bazı üye ülkelerdeki gibi; merkezi yönetimin alt birimi sayılan yerel yönetimlerin, kentsel konularda gitgide artan sorumluluk yüklenmesi demek olan 'yerinden yönetim' mantığının desteklenmesinden hareketle, Avrupa Yerel ve Bölgesel İdareler Daimi Konferansı'na (AYBİK'e) aktarılmıştır.

1986'dan günümüze; birçok istişare konferans ve sempozyumlarla tanıtılan, hazırlanan çeşitli rapor ve kararlarla, destekli bir program oluşturulmuştur. Bu raporlara dayanılarak hazırlanan ve kentsel gelişmeyi çeşitli yönlerden ele alan çalışmalar, (örneğin: kentlerde sağlık; sanayi kentlerinin yenilenmesi; kentsel güvenlik, suçların önlenmesi ve uyuşturucu kullanımıyla mücadeleyle ilişkin politikaların geliştirilmesi; mimari yapılanmanın geliştirilmesi ve tarihi kent dokularının korunması; toplumsal gelişme ve imece, vb.), daha sonra Avrupa Belediyelerine gönderilmiştir. İlgili rapor ve görüşlere ilişkin liste şartın ekinindedir.

Politikacılar, uzmanlar ve halk arasında görgü ve bilgi alışverişini geliştiren tüm bu çabalar, Konferansın yerel demokrasi, yerinden yönetim ve katılımçılık konusundaki diğer çalışmalarıyla birlikte şarta gerekli temel veriler de sağlamıştır.

Şartın Amacı, Felsefesi ve Yapısı

Yerel düzeyde iyi bir kent yönetimi için gerekli bir dizi ilkeyi tek bir metinde biraraya getiren bu şartın amacı:

- Yerel yönetimler için pratik bir kent yönetimi el kitabı oluşturmak;
- Gelecekteki olası bir Kentli Hakları Kongresi için temel ilkeleri oluşturmak;
- Şartın ilkelerini yerine getiren kentler için verilecek uluslararası ödüllere bir baz oluşturmak;
- Fiziksel çevre ve yasalarıyla ilgili yaptırımlar için Avrupa Konseyi'nin bu konulara ilişkin katılımına bir 'vize' oluşturmak; aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin ve özellikle AYBİK'nin kent sorunlarına ilişkin tüm çalışma sonuçlarının bir çözümlenmesini yapmaktadır.

FELSEFESİ açısından şart, bir dizi açık, belirli ve vurgulanmak istenen ipuçlarını içerir.

Şart'ın, kentsel gelişmenin yönetiminden sorumlu, tanımlı yükümlülükleri olan, kesin bir Yerel Yönetim boyutu vardır.

Avrupa Kentsel Şartı; Avrupa Konseyi'nin temel hak ve özgürlüklerin korunması çağrılarını paralel olarak, kentsel gelişmenin niteliksel özellikleri ve yaşam kalitesiyle doğrudan ilgilidir. Bu anlamda Avrupa Konseyi ve AYBIK'nin kentsel konulardaki çalışmaları, yine kentsel konulara programlarında önemle yer veren diğer uluslararası kuruluşlardan ayırt edilebilmektedir.

Şart, Avrupa'da hemen her ülkeye uygulanabilecek bir dizi yol gösterici evrensel ilke tanımlamaktadır. Zira, yerleşimlerin sorunları ölçekte farklılıklar göstermekle birlikte, özde aynı yapıyı barındırır. Bu evrensellik özellikle önemlidir, çünkü Avrupa Konseyi, Orta ve Doğu Avrupa'daki demokratik reform sonrası bünyesine katılan üye ülkeleriyle sürekli büyüyen bir kuruluştur. Demokrasileri kesintiye uğrama geleneği olmayan ülke kentlerinin deneyimlerini aktaran bu Şart, bu anlamda Orta ve Doğu Avrupa kentleri için içerdiği ipuçları açısından önemlidir.

Şart'ın önemle benimsediği temel iki ilke işbirliği ve dayanışmadır. Şart:

— Her bir üye ülkenin yerel yönetimleri arasında; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımıyla artacak olan olanaklar, diğer kazançlar ve sorumluluklar göz önünde bulundurularak, kentsel yerleşimlerdeki yaşam kalitesini yükseltebilmek için;

— Merkezi ve yerel yönetimler arasında; oluşturulacak politikalar ve para kaynaklarının aktarımıyla, karar verme mekanizmalarını merkezden çevre yerleşimlere yaymak amacıyla;

— Yerel yönetimler ve kentliler arasında; kentlerin çeşitli sorunlarını yakından anlamak ve yerel halkı karar verme süreçlerine katmak için;

— Özellikle, ülke sınırlarını aşacak şekilde tüm Avrupa'daki kentler arasında; işbirliği ve dayanışmayı gerekli görür.

Bu şart; şiddetten, her tür kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı; yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme hakkı; insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma, dolaşım özgürlüğü gibi temel kentli haklarının olduğu inancını esas kabul eder.

Ayrıca şart; söz konusu hakların, yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, sosyoekonomik ve politik statü, ruhsal ve bedensel özür gözetmeksizin, tüm insanlara eşit koşullarda uygulanmasını savunur.

Bu nedenle, yerel ve bölgesel yönetimlerin önemli bir sorumluluğu da, doğru kalkınma stratejileriyle, söz konusu kentli haklarını korumaktır.

KURGU (yapı) olarak şart, kentsel gelişmenin farklı boyutlarına ilişkin, açıklamalı paragraflarla desteklenen, bir dizi kısa ve açık ilkelerden oluşur.

AVRUPA'DA KENT

Kent Kavramı ve Gelişimi

Yerleşim ve belediyeler daima sosyal ve toplumsal hayatın süregeldiği, Thomas Hobbes'un ifadesiyle onlarsız yaşamın '**çaresiz, yalnız, vahşi, yetersiz ve tehlikeli**' olduğu, ideal yaşama mekanlarıdır.

İnsanlar kentlere ve yerleşimlere yaşamak, çalışmak, gezmek, görmek ya da kültürel amaçlarla gelirler. Kentler öteden beri, temel kaynakların ve etki ağlarının merkezi olmuşlardır.

Etimolojik olarak 'kent', 'citta', 'cite' ve 'ciudad' (latince kökü 'civitas') sözcüğü, iki temel kavramı içerir: yapısal, arkeolojik, topografik ve kent planlama açısından insan topluluklarının bulunduğu bir mekan; ve Treccani İtaliyen Ansiklopedisi'ne göre ise, 'toplum hayatının temel çekirdeği ve karakterini oluşturan tarihi ve yasal bir oluşum'dur.

Yunanca 'polis' kelimesi de: idari olarak, yapılar ve diğer alanların bütününden oluşan bir ortaçağ kenti; siyasi olarak ise belirli ortak amaçlar için, politik bilinçle bir araya gelmiş insan toplulukları olarak, iki anlamı içerir.

Aynı anlamlar Fransızca 'cite', İspanyolca 'ciudad' vb. için de geçerlidir.

Günümüzde, kent ya da yerleşimler, artık 'belediye' (municipality, commune, municipio, gemeente, comune) olarak tanımlanmaktadır. Bu terim, 'ortak çıkarları olan insan topluluklarının bir araya geldiği, özerk idari birimler' ve 'düzenli yapılaşmış, kamu hizmetleri sunan ve kendi kendini yönetebilen' yaşam merkezleri anlamını içerir.

Tüm bu tanımlara rağmen, kentler karmaşık yapılara sahiptirler. Kentsel gelişme ve ölçek olarak farklılıklar gösterirler. Kimlikleri her ne kadar geçmişe dayansa da, sürekli değişmektedir. Zamanla, birçok kent ve yerleşim, farklı gereksinimler, idealler, yaşam biçimleri, yaşam seviyeleri ve yeni yaşam kaliteleri doğrultusunda gelişmiş ve yayılmışlardır.

Politikacı, yönetici ve halkın birlikte aydınlatıldığı yada katılımın sağlandığı kentlerde, olumlu gelişmeler; sağlanamadığı koşullarda ise olumsuz bir değişim gözlenmiştir.

Kentlerin yayılması ve kentleşmenin gelişmesiyle yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. 19. yy.'dan başlayarak endüstri devrimiyle birlikte, binlerce insan yoksulluğu geride bırakmış, yeni iş olanakları ve refahın çekimine kapılarak kentlere akın etmiştir.

Bu süreç birçok Avrupa ülkesinde halen süregelmektedir. Diğerlerinde ise özellikle son yıllarda, sadece hafta sonları için değil, kalıcı bir yaşam için, daha sağlıklı ve temiz çevreler, yeni iş olanakları veya daha uyumlu çevre arayışları nedeniyle, merkezden kaçarak yöre kentlere göçler başlamıştır.

Bunlara rağmen, sistemin iyi işlediği, yaşayanlarına iyi bir yaşam kalitesi ve yaşam biçimi sunabilen; ekonomik gelişmeyle birlikte kaliteli bir yaşam çevresi sağlayabilen; yüksek düzeyde katılım ve sosyal ilişkilerin geliştirildiği; ait olma duygusu ve insan onurunun var olduğu örnek kentler halen mevcuttur.

Ancak, diğer birçok kent ise halen toplumsal sıkıntıları ve gelişmenin beraberinde getirdiği acı reçeteleri yaşamaktadır. Bunlar: nüfusun yoksullaşmasına yol açan kent merkezlerindeki

çözümler; yok olan tarihi doku; aşırı trafik yükü; ses, hava ve toprak kirliliği; kalitesizlik; satın alınabilir kaliteli konut sıkıntısı; sosyal sorunlar ve sağlık problemleri; kuşak çatışmaları; etnik gruplar arası hoşgörüsüzlük; özellikle gençler arasında yüksek işsizlik; yabancı çevreler; ve özellikle uyuşturucu kullanımına bağlı güvensiz, suç ve şiddet içeren ilişkilerdir. Bazı kentler yaşamın temel gereksinimlerini dahi karşılamaktan yoksundur.

Kent ve Yakın Çevresi

Kentsel topluluklar kent sınırları ile bağlı değildir. Kent, kentsel gereksinimlerini karşılayacak işlevleri için yakın çevresindeki arazilere ihtiyaç duyar. Örneğin: havaalanları, çeşitli yerleşim alanları, dinlenme yerleri vb. gibi.

Aynı zamanda, bu yakın çevrenin de kentin hizmetlerine (kültürel, sıhhi, ticari) ihtiyacı vardır.

Kentsel ve çevresinin kapalı yönetimi şunlara neden olur:

— Dengesizlikler; örneğin, yüksek maliyetli kentsel servisler, bitişik küme-kent formlarında, yöre kentlerden daha fakir olan kent halkı tarafından ödenir.

— Yöre kentlerdeki düşük maliyetli gelişmeler, kentin mevcut potansiyelinin de gelişmesini engeller.

— Kentin tükettiği yakın çevre kaynakları (enerji ve su) kendisine atık ve kirlilik olarak geri döner.

Bir kentin yakın çevresiyle birlikte dengeli büyümesi, bölge planlaması, kentler ve yerel yönetimler arasında aktif işbirliği ve ortak karar verme mekanizmasının işletilmesiyle gerçekleşir. Sonuç olarak, gereksiz mal ve hizmet akımı engellenir, ortak çıkarlar için güçlerin seferber edilmesi ve çevresel kaynakların daha akılcı kullanımı sağlanır.

Yerel Demokrasi

Genelde kamuoyu, taleplerini mevcut kurum ve örgütler aracılığıyla iletemediğinden, kentsel gelişmenin demokratik sürecinde yeterince yer alamazdı.

Bu eksiklik, demokrasi ve hakların savunulması açısından önemlidir. Zira, düzenin iyi işlemesi insan haklarının bir güvencesi sayılırken işlememesi, insan haklarının tehdit altında olduğunun göstergesidir.

Kentsel gelişmenin temeli, özerk ve mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlerde halkın doğrudan katılımının sağlanmasıdır.

Kentsel Politikannın Oluşma Nedenleri

Kentsel koşulların olabildiğince çok insan için yaşanabilir düzeye dönüştürülebilmesi, deneyimli uzmanlardan oluşmuş bir ekibin hazırlayacağı kent planlarının, kararlı bir 'yerel politik irade' tarafından uygulanması ile mümkündür.

Bu politik ve profesyonel ikili yaklaşım, kentsel politikayı oluşturur.

Kentsel hayatı; kapsamlı olarak göz önüne alınması gereken, çok çeşitli unsurlar -ekonomi, teknoloji, sosyo-kültürel etkenler, hukuksal yapı- etkiler. Bu nedenle, kente yapılacak herhangi bir müdahale, dikkatli bir analiz, çalışma, bilgi ve sorumluluk gerektirir.

Kentsel politikalar, 'kaynak, ürün ve insan hareketlerinin birbiriyle olan ilişkisini irdeleyerek, sürdürülebilir kalkınma penceresinden, belediye, kurum ve kişilerin gelişmesini amaçlayan, hedef ve hizmetleri belirler' (Rene Parenteau).

Kentsel politika toplumu tümünden, bireyleri ise özel yaşamları açısından etkiler. bu politika, seçilmişler ve halk arasında durmadan yenilenen işbirliğinin ürünü olarak, yönlendirici ve müdahaleci bir yerel yaptırımdır. Bu yaklaşım, kent ve yerleşimlerde, geçmişten gelen demokratik kurumsallaşmanın bir uzantısıdır.

Geleceğin Kenti

Geleceğin kentinin yaşanabilir, uyumlu, güzel ve sağlıklı olabilmesi için gerekli kararlar bugünden verilmelidir. Mevcut olumsuz koşullar bugünkü kent ve yerleşim kavramlarının gözden geçirilmesi için uyarıcı bir nedendir.

Bu gözden geçirme, kentliler, yöneticiler, politikacılar, resmi görevliler dahil olmak üzere uzmanlar ve tüm halkın İşbirliği ile -Atina Şartı'nın birçok ilkelerine aykırı olmakla birlikte- gerçekleştirilmelidir.

İdeal kent: kentli haklarını koruyarak; en iyi yaşam koşullarını sağlayarak; halkına iyi bir yaşam biçimi sunarak; değerini orada yaşayan, ziyaret eden, çalışan ve ticaret yapan, eğlence, kültür ve bilgiyi orada arayan ve eğitim görenlerden alarak; birçok sektör ve aktiviteyi (trafik, yaşam, çalışma, dinlenme gereksinimleri) bir arada uyum içinde barındıran yaşam yeridir.

Bir kent, aynı zamanda modern gelişmeyle tarihi mirasın korunması arasında dengeyi kurmalı, eskiyi tahrip etmeden yeniyile bütünleştirmeli ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerini sağlayabilmelidir. Geçmiş olmayan bir kent, hafızasını yitirmiş bir insana benzer. Kent dokuları, yapılar, ağaçlar, kiliseler, kütüphaneler, insanların kentlerdeki yaşamışlıklarının, çalışmışlıklarının ve kişisel tarihlerinin izleridir. Bunlar, geçmişin mirası olup, insanların fani yaşamda kalıcılık duygusuyla geleceğe hazırlanmalarını sağlar.

Kentler artık, kentsel problemleri yalnızca finansal mekanizma ve sorunlara indirgeyerek ve sektörel kent planlamasının geleneksel yöntemlerini kullanarak yönetilmemelidir. Belediyeler merkezi idarenin ve/veya özel sektörün tecrübelerinden kaynaklanan farklı yöntemleri de araştırmalı ve yararlanmalıdır.

Yönetimler Arası İşbirliği

Kentlerin, bölge, ülke, Avrupa ve dünya bütünündeki gelişmenin temeli olduğu gerçeğinden hareketle kent yönetimleri; kardeşlik, anlaşmalar, uluslararası ve hükümet dışı kuruluşlara üyelikler aracılığıyla çeşitli işbirliği ve alış-veriş ilişkileri içine girmelidirler.

Yerleşimlerde Haklar

İnsan haklarına saygı, kurumsallaşması ve yayılması, kentlerdeki her fert için -yaş, köken, ırk, inanç, sosyal, ekonomik ve politik statü, ruh ve bedensel özürlü gözetilmeksizin- vazgeçilmezdir.

Bu yaklaşım, diğer hakların ötesinde ek olarak insanlara:

— Yaşanabilir, güzel, makul fiyatlı, çevre dostu koşullara sahip, ayrıca iyi konumlanmış, aydınlık ve yeterli büyüklükte konutların sağlanması,

— Yeterli yeşil alan, gün ışığı, sessizlik, bitki örtüsü ve güzellikler gibi koruyucu sağlık önlemlerinin alınmasını,

— Kent hayatının çeşitli işlevleri arasında bağlantılar oluşturmasını,

— Kültürel olanaklar, spor ve dinlenme faaliyetleri, sosyal gelişim, özgür dolaşım, tüm yol kullanıcıları arasında uyumlu bir denge (toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler) sağlanması,

— Gerekli toplumsal faaliyetler, yoksulluğa karşı önlemler ve özellikle özürlülere, gerekli donanımın sağlanması,

— Güvenlik, refah, iş, eğitim ve öğretim olanaklarının, kültür ve tarih mirasına sahip olabilmek haklarının sağlanması destekler.

ANA BAŞLIKLAR ÖZEL BÖLÜMLER

KONU: Ulaşım ve Dolaşım

Çağlardan beri insanoğlu, faaliyetlerinin çapını genişletmek için mücadele etmiş ve bu da ulaşım tekniklerinin sürekli gelişmesinde önemli bir etken olmuştur.

Ulaşımındaki ilerlemeyle, insan yaşamı biraz daha değişmiş, bugünün kentlerinde yaya, at, raylı taşıma, otomobil, otobüs, ticari araçlar gibi ulaşım sistemlerinin çok ötesine erişilmiştir.

Bu tür gelişime uğramış dolaşımın çeşitli faydaları vardır. Tercihler, kişinin yaşamak ve çalışmak istediği çevreye, ilişkide olmak istediği kişilere göre yapılabilir.

Oysa, otomobil ilk icat edildiği 1884'den beri, ulaşım politikalarını yönlendirmiş, hatta etkisiyle toplu taşıma sistemlerini dahi gözden düşürmüştür.

Kente karşı otomobil; çok basitleştirilmiş bir ifade olmakla birlikte; durum buna çok yakındır. Yavaş ama kesin bir biçimde, otomobil kentleri öldürmektedir. Öyle ki 2000'li yıllar, ikisi bir arada olamayacağından, otomobil ya da kentten birini seçmemizi zorunlu kılacaktır.

Bugünden bir şey yapılmaz, yeni düzenlemeler getirilmezse., araç trafiği; özellikle de özel araçlar ve kamyonlar, sadece kentleri tahrip etmekle kalmayacak, 'sera etkisiyle' tüm çevrenin zarar görmesine de hatırı sayılır bir katkıda bulunacaktır.

Araçlar; kentleri gürültü, rahatsızlık, ruhsal ve fiziksel tehlike, çevre estetiği ve sosyal alanların yok olması, hava kirliliği gibi sorunlarla tehdit ederler.

Üst sosyal sınıfların kentten yöre kentlere göçmesiyle oluşan yeni koşulların ağır bedelleri vardır. Dahası, bu yöre kentlere toplu taşıma hizmetini verimli ve ekonomik bir biçimde götürmek genelde olanaksız olmaktadır.

Hepsinin ötesinde, bu göçlerin kente verdiği kültürel ve sosyal kayıp kenti; yaşama, ilişki kurma, kültür ve tüm diğer faaliyetlerin sürdürüldüğü bir mekan olmaktan alıkoymaz.

Burada sorun, kendini dev aynasında görme ve izole etme eğiliminde olan kentlilerin, yöre kentlerde ve benzeri yerleşimlerde yaşayanlara karşı olmaları değildir. Bu daha çok, dünyamızı,

aşırı büyümenin kötü yan etkilerinden korumaya karşı oluşturulan ortak çabaya bir katkı olarak değerlendirilmelidir.

ILKELER

Özellikle özel araçlarla, seyahat hacminin azaltılması gerekliliği

Son 40 yıldır uygulanan ve savunulan iki planlama prensibi, yaygın arazi kullanımı ve işlevlerin farklılaştırılması; (a) yerleşimlerin tıkanıp, orta sınıfın kenti terk etmesi, (b) verimli ve ekonomik toplu taşıma hizmetlerinin götürülemediği yöre kentlerin oluşması gibi önemli çıkmazlara yol açmıştır. Böylece, 19. ve 20. yy başlarındaki başarı, aşırılıklara taşınarak ters etkilere yol açmış, kardan çok zarar getirmiştir. En gözle görülür, elle tutulur biçimde, insanlara bir yerde yaşayıp, başka yerde çalışmak, gerekli mal ve hizmetleri başka yerde sunmak, çocuklarını okula getirip götürmek gibi kaçınılmaz ek ulaşım yükü getirmiştir.

Anahtar çözüm; 'toplu' yerleşim kavramını benimseyerek, gerek kent içinde gerekse dışında yeni arazi kullanım kararlarıyla konut, çalışma alanları ve diğer kullanımların bir araya getirilip, bütünlüğün sağlanmasıdır.

İmalat sektöründe küçük ve orta ölçekli işletmeler ile üçüncü ve dördüncü sektörlerin büyümesi, konut ve dinlenme alanlarının bunların hemen yakın çevresinde yer almasıyla düşünülmeli; evlerde yürütülen 'bilgisayara dayalı' çalışma hayatının da asosyalleşme etkileri nedeniyle bir çözüm olmadığı bilinmelidir.

Dolaşım, yaşanabilir bir kent oluşturmaya yönelik bir biçimde düzenlenmeli ve çeşitli ulaşım alternatiflerine izin vermeli

Açıkça, ulaşımı yok tarz etmek mümkün olmayacağı gibi tavsiye de edilmez. Aksine, belirli sektörel hedefleri izlemek yerine, yaşamın keyif verdiği bir kent yaratmayı hedefleyen değişik ulaşım biçimleri sunmak daha yararlıdır.

Bu; toplu taşıma, bisiklet, yaya gibi ulaşım araçları, kişi ve hizmetlerin bireysel ulaşımına öncelik vermek, ağır trafiği kısıtlamak, yol kullanımına örneğin: zaman ve mekanın dönüşümlü kullanımı; yarı zamanlı yaya dolanımı; dönüşümlü saat, gün, hafta ve yıl dilimi uygulamaları gibi yenilikçi kontrol kısıtlamaları koymak; bisiklet yolları ve titizlikle düzenlenmiş yaya yolları oluşturmak ve kent dışı otopark yerleriyle birlikte merkeze ulaşımında düşük maliyetli, sık, güvenli toplu taşıma sistemleri yaratmak anlamına gelir.

Sokağın sosyal bir arena olarak algılanması

Sokağın yaşanabilir sosyal bir mekan olarak kaybı, kentte güvensizliğin artması ve kentsel bozulmayı da beraberinde getirir.

Artan güvenlik, asayiş ve sosyal uyum; geniş kaldırımlar, yaya bölgeleri ile sokakların iyileştirilmesi, doğru sokak düzenlemesi ve planlaması ile trafik akımlarının kontrolü ve tek yönlü yolların dikkatli kullanımı demektir.

Bu aynı zamanda açık alanların; yüksek kaliteli ve dayanıklı malzeme kullanılarak; kaliteli kent mobilyası, yol levhaları, ticari tabelalar, cephe düzenlemeleri; yeşillendirme, su, heykel, çeşme ve anıtlarla donatılarak, korunması ve iyileştirilmesi demektir.

Bu, yaya kaldırımlarında ve kafe önlerinde; çekici ve kaliteli, özel, ticari ve kamu aktivitelerini özendirir.

Bu, rahatsızlık veren gürültülerin olabildiğince yok edilmesi demektir.

Sürekli bir eğitim ve öğretim çabası gerekliliği

Belirli değişimler, bireysel davranış değişiklikleri olmadan gerçekleşemez. bireylerin, çevre konularına artan duyarlılıkları ise her zaman kökleşmiş davranışlarını değiştirme isteği ile paralel gitmemektedir.

Yerel yönetimler, halkı bilinçlendirme konusunda, insanlara, sokakların kendilerine ait, ortak mülkiyetlerinde olduğunu anlatma, bu nedenle sokakların herkes tarafından ortak, uyumlu ve korunarak kullanılması gerektiği fikrini aşılama ve insanların olumsuz davranış kalıplarını değiştirmeye yönelik, bilinçlendirici kampanyalar düzenleme sorumluluğunu taşırlar.

KONU: Kentlerde Çevre ve Doğa

Genelde günümüz kentlerinin birçoğu, taş, beton, çelik, cam ve asfalt yığını olup, bunların yanında ise yeterince kullanılmayan monoton yeşil kuşaklar veya alanlardan oluşur.

Sanayi tesisleri, enerji üretim alanları, trafik ve konutların ürettiği her tür atık, havayı ve toprağı kirletmekte; doğal yaşam kentlerin ve meskun alanların dışına kaymaktadır.

Doğal koruma alanları oluşturmak, peyzaj düzenlemelerini açık alanlar ve mevzi planlarda bir girdi olarak kullanmak, şimdiye dek hiç bu kadar gereklilik kazanmamıştı. Zira bunlar varlıklarıyla, kente kimlik ve karakter kazandıran, kent görüntüsüne özellik katan ve hatırı sayılır bir etkisi olan özel, zevkli donanımlardır.

Kentlerin, yapılaşmadan kaçan insanlara, doğayla baş başa kalabilecekleri 'soluma' alanları sunması gerekir. Yeşil alanlar ve hayvanlar, kişinin kendini geliştirmesine birer araçtır. Çocuklara kentsel mekanlarda dünyaya gelip aynı zamanda doğayla ilişkiye girebilme fırsatı tanınlar.

Yerel yönetimler, doğal miraslarını dikkatle koruyan ev sahipleri olmalıdır. Ayrıca, kaynak kullanımını iyileştirmek, çevre kalitesini yükseltmek, temiz ve sağlıklı yerel üretim, ulaşım ve tüketimi teşvik ederek, doğal yapıları korumakla yükümlüdürler.

Hepsinin üzerinde, kent ve doğanın birbirini dışlayan kavramlar olmadığı iyice bilinmelidir.

ILKELER

Yerel yönetimlerin, doğal ve enerji kaynaklarını, uygun ve akılcı bir biçimde, yönetme ve idareli kullanma sorumluluğu

Sürdürülebilir kalkınma ilkesi kapsamında yerel ve bölgesel idareler, sınırlı kaynakları (enerji, su, hava, toprak, hammadde, besin) idareli kullanmakta hassas davranmak ve aynı zamanda kendi sınırları içinde oluşan evsel ve tehlikeli atıkları, başka alanlara taşıyarak, gelecek kuşaklara miras bırakmak yerine, gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler.

Birçok kent, gerekli kaynakları uzaklarda aramakta ve mevcut kaynağa zarar vermektedirler. Olabildiğince kaynağı yakında aramak ve kenti kendi ekosistemi içerisinde bir bütün olarak değerlendirmek gerekir. teknik olanaklar ve yenilikçi metotlar, -örneğin: ekilebilecek küçük toprak hisseleri (bostan) oluşturmak, doğal gübre kullanımı, yalnız kente ait küçük ölçekli ısı ve enerji üniteleri, güneş ve rüzgar enerjisinin kullanımı gibi- sınırlı kaynakların idareli kullanımını getireceği gibi belediye bütçesine de katkı sağlayacaktır.

Yerel yönetimlerin kirliliğe karşı politikalar uygulaması

Yerleşimler, sanayinin, trafiğin, evsel atıkların ve ayrıca ısınmanın yarattığı kirlilikten rahatsızdırlar.

Geçici, kısa dönemli önlemler, örneğin: katı ve sıvı atıkların göl ve nehirlere boşaltılması, atıkların yakılması veya geri dönüştürülmesi gibi yaklaşımlar; yerini, temiz teknoloji kullanımı, düzgün trafik kontrol sistemleri, alternatif yakıt kullanımı ve benzeri önlemlerle atığın kaynağında azaltılması metotlarına bırakmalıdır.

Yerel yönetimler, atık maddeleri eleyecek, seçerek kullanabilecek, paketlenme malzemelerini geri dönüştürebilecek, alternatif enerji kaynakları üretecek yeni endüstrileri tercih ve talep etmelidirler. Mevcut yapı sistemlerine karşı, yapılarda sağlıklı ve olumlu ortamlar yaratacak yeni yerel yapı teknolojileri de yasal düzenlemelerle desteklenmelidir.

Ancak, bunun için yeni teknolojiler geliştirmek ve yeni yasal düzenlemeler yapmak yeterli değildir. Bu konularda, politik süreçlere bilinçlendirilmiş halkın yapacağı baskıların yaptırım gücü nedeniyle, bilgilendirme çok önem taşır.

Bu da, yerel firmaları temiz teknoloji konusunda bilinçlendirerek, bilgi ve danışma servisleri kurmalarına, yeni gelişmelere ön ayak olacaktır.

Aynı zamanda tüketici de, atıkların azaltılması, uygun ve dönüştürülebilir malzeme ve temizlik maddeleri kullanımında bilinçlendirilmelidir.

Yerel yönetimlerin doğayı ve yeşil alanları koruma yükümlülüğü

Yeşil alanlar, doğanın korunması ve peyzaj planlaması; yörenin hava kalitesi ve iklimine katkıda bulunan temel faktörlerdir.

Buralar; doğal bitkiler, biyolojik bahçecilik, uygun türlerin seçimi, belirli alanların -örneğin dolu mezarlıklar, nehir yatakları, demiryolu kenarları vb.- yeniden kullanımıyla, geniş bir flora ve fauna alanları haline dönüştürülebilir.

Yeşillendirilmiş teraslar, duvarlar, avlular vb. yerler, hayvan ve bitki gibi çeşitli canlı türleri için yaşam mekanları oluşturabilirler. Şehir çiftlikleri, çocuklar için eğitim bahçeleri, doğayla bütünleşmede önemli roller oynayabilir, ayrıca, doğal kaynaklarla ilgili sorumluluk içeren ilişkiler geliştirmede yardımcı olur.

Yerel kaynakların analizi ile doğanın korunması için; öncelikli alanlar oluşturulmalı, açık alanların yeşillendirilmesi teşvik edilmeli, doğal, tarihi ve yerel karakteristiklerinin korunup yansıtılmasına özen gösterilmelidir.

Doğayı korumanın toplumsal gururu ve bağlılığı geliştiren bir faktör olması

Bitki örtüsü, toplumun ve bireyin yaşam beldesini tanımlamasına ve onunla gurur duymasına katkı sağlayan, önemli bir araçtır. Bu, küçük bahçe hisseleri, teras (çatı katı) ve kış bahçeleri, macera bahçeleri (oyun alanları), çok katlı blokların çevrelerindeki yeşil alanlar, yeşil patikalar, doğal bahçeler, okul bahçeleri ve araştırma bahçeleri oluşturularak sağlanabilir.

KONU: Kentlerin Fizik Yapıları

Kent görüntüsü, kentsel tasarım ve çeşitlilik gösteren yapılaşma süreçlerinin çevreleriyle birlikte yıllar içinde oluşturduğu bir formdur.

Bir kent görüntüsünü koruma ve geliştirme biçimi ve kentin güvenlik, huzur, konfor ve görüntü gibi birbiriyle ilişkili ortamlarının ele alınmış biçimleri, peşinde olunan iyi kent çevresi algısı açısından çok önemlidir.

ILKELER

Kent merkezlerinin Avrupa'nın kültür ve tarihi mirasının önemli sembolleri olarak koruma altına alınması

Avrupa'nın tarihi merkezleri; yapıları, kentsel mekanları, yol ağlarıyla, geçmiş, günümüz ve gelecek arasında önemli bir bağ oluştururlar. Paha biçilemez değerdeki mimari yapıları, kentin geçmişini (yaşanmışlığını) kutsal sayan (ebedileştiren) anıtlar olup; aynı zamanda günümüz ve gelecek kuşaklara kimlik duygusu aşılar, bütünlük duygusu verir ve Avrupalılar arasında toplum duygusu oluştururlar.

Tarihi merkezlerdeki kentsel baskılara çözüm; bu ülkelerde yoğun ve çok yönlü mevcut gelişmelere verilen geleneksel önemle, hız kazanmış büyüme ve değişme sonucu geniş alan ve yüksek ulaşılabilirlik gerektiren yeni büyük ölçekli kullanımlar arasında bir denge oluşturmaktan geçmektedir.

Tarihi dokular içinde yeni gelişmelere izin vermek ise, dünyanın her yerinde olduğu gibi, Avrupa'daki kent merkezlerinin de karşı karşıya kaldığı temel bir mimari çıkış yoludur.

Tarihi yapıları koruma yöntemleri ile bu dokuda yer alacak yeni yapılar özenle bir araya getirilmeli, ancak bu durum, tasarımlarda mimari yenilikleri teşvik etmekten de geri kalmamalıdır. Detayların usta bir biçimde çözümü düzgün bir kentsel dokunun oluşturulmasında önemli rol oynar.

Kentlerde açık alanların oluşturulması ve yönetiminin kentsel gelişmenin vazgeçilmez bir parçası olması

Açık alanlar -kaldırımlar, küçük sokaklar, üç şeritli bulvarlar, meydanlar, parklar, oyun alanları, nehir boyları, demiryolu kenarları, trafikten arındırılmış bölgeler, bahçeler- Avrupa kentlerinin yapıları kadar önemli ve temel parçalarıdır.

İyi tasarlanmış ve planlanmış açık alanlar, kentin çekiciliğini arttırdığı gibi, yaşamına ve ekonomisine de katkıda bulunurlar. Toplum için bir çeşit yaşama mekanı oluşturarak, kolektif yaşamı sağlar, insan boyutunu kentin yaşamına katar.

Kültürel faaliyetler ve insan huzuru için, oyalanacak gezilecek, oynanacak ve bir araya gelinebilecek alanlara ihtiyaç vardır.

Yeni alanlar bulunup oluşturulurken, gerek ölçek gerekse detaylar açısından mimari karakter ve kalite kadar, kentlilerin ihtiyaçları ve davranış kalıpları da mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Ağaçların, bitkilerin, renklerin, ışığın, gölgenin sunumu ve malzemenin seçimi çok önemlidir. Bu tür açık alanlar, beldede yaşayanların aktif ve yaratıcı olabilmeleri için azami olanakları sunacak biçimde düşünülmelidir.

Açık alanların korunması da, buraların yasaklı bir alana ya da davranışlar üzerinde aşırı, anlamsız denetimlere dönüşmeden, iyi bir biçimde yapılmalıdır.

Açık alanların oluşturulması; yerel yönetimler, toplum ve tüm bireylerin ortak işbirliğiyle, olabildiğince komşuluk birimleri ölçeğinde gerçekleştirilmelidir, kentlilerin bu tür faaliyetlere doğrudan katılımı, bir öz denetim yaratacağından, vandalizmle (tahrip etmek güdüsü) mücadelede de etkili olacaktır.

Mimari yaratıcılık ve imarın, kentsel görünümün kalitesindeki önemli rolü

Bir kentin karakteri, onun çağdaş mimarisi ve tarihi dokusundadır.

Bir kentin çekiciliği ise, mevcut yapıların ıslahı ve yenilerin birbirleriyle ve çevreyle, çekici ve uyum içinde olmasıyla artırılır.

Kentsel mimari kendini ifade etmekte özgür olabilmeli ve değişik ihtiyaçlara cevap verebilmelidir. Yarışmalarla mimari proje elde etmenin, yeni fikirler yaratılmasında çok önemli bir rolü vardır.

Tüm insanların sağlıklı, yerleşik, güzel ve özendirici bir çevrede yaşama hakkı

Kentlerin fiziki biçimleri, özellikle de mahalle ölçeğinde konutların yapısı, yüksek kaliteli bir kent çevresi oluşturmada önemlidir.

Söz konusu kaliteli kent çevrelerinin oluşturulmasında; meskun alanların hava, su, toprak ve yeraltı kirlenmelerine karşı korunması; çevre korunması, tampon bölgeler, parklar, bahçeler, bostanlar oluşturulması; rahatsızlık yaratan ağır trafiğin kentten ayrılması; ve çeşitli kültürel ve sportif etkinliklerin temini, diğer önemli yardımcı etkenlerdir.

Bunların yanı sıra, halka fikirlerini rahatça ifade edebilme, çevresini oluşturabilme veya çevrede oluşabilecek değişikliklerde, karar verme süreçlerinde etkin olabilme fırsatı tanınmalıdır.

Bir kentin canlılığının, dengeli meskun alanların oluşturulması ve merkezdeki konut dokusunun korunmasıyla sağlanması

Yerel yönetimler; kent merkezlerinde, güçlü ekonomik karları (spekülatif karları) kontrol altında tutarak ve değişim, iyileştirme gibi yöntemleri özendirerek; bu alanların meskun karakterini korumada söz sahibi olabilmelidirler.

Yanı sıra, merkezi meskun alanlardaki sosyal çeşitlilik de korunmalıdır.

KONU: Tarihi Kentsel Yapı Mirası

Kentsel mimari, çağlar boyu önemli ve değerli olagelmiş tarihi yapı mirası olup, kentin kimliğini ve anılarını (yaşanmışlığını) saklamak için korunurlar. Bu miras, insan becerisinin ürünü, sanatsal ve kültürel değer taşıyan, taşınmaz varlıklar olabildikleri gibi; konum, topografya ve iklim koşullarıyla oluşan doğal varlıklar da olabilirler.

Bu miras, genelde geçici ve kalıcı gereksinimlere, moda ya da baskılara göre ek elemanlarla tamamlanabilir.

Bu kentsel miras, kent ve kentlinin kimliği açısından kritik önem taşıyan, kentsel yapının ayrılmaz ve yeri doldurulmaz bir parçası olup; Avrupa'nın ortak geçmiş ve gelecek bilincini ve içeriğini oluşturan kültürel referansla, gelecek kuşaklara aktarılır.

Tarihi kent mirası, Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına ilişkin Konvansiyon'un 1. maddesinde tanımlandığı gibi anıtlar, yapı grupları ve kent dokularından oluşur.

Kentsel mirasın önemsenmeyen kısmı, fabrikalar, makine-teçhizat, köprüler, limanlar, ambarlar gibi genelde, sanayileşme dönemi yapılarıdır.

Kentsel miras, cehalet, kullanılmama (terk edilmişlik) veya her tür bozulma ile tehdit altındadır.

Yerel yönetimler, kentsel mirasın korunması ve bakımında, ilgi ve sorumluluk açısından en uygun konumdadırlar.

Tarihi merkezlerin ve dokuların yapısı uyumlu bir sosyal dengeyi oluşturur. Eski kent dokularındaki faaliyetlerin gelişebilmesi için doğru koşulların oluşturulması, sosyal bütünleşmeyi sağlayacaktır. Tarihi bir yapının korunmasıyla, bir bölgenin karakteri korunabilir yada yenilenebilir.

ILKELER

Kentsel korumada hassas bir yasal çerçevenin gerekliliği

Her ne kadar, tek yapılar özel mülkiyette olsalar da, koruma yükümlülüğü kamunun elindedir. Bu nedenle korunmanın sağlanmasında, mevcut hak ve sorumlulukları tanımlayan, anlaşmazlıkları çözebilen yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Devlet kurumları, koruma altına alınan bireysel ve grup yapılar konusunda bozulma, tahrip olma, yapı karakterinin bozulması ve değiştirilmesine karşı, danışmanlık hizmetleri ve yaptırımlara sahip olmak zorundadır.

Bu tür yasal düzenlemeler, kurum ve kuruluşlara; mevcut restorasyon işinin, yapı sahibine gerekli maddi desteği sağlayarak yaptırılmasını; yapamadığı noktada veya zorunlu olarak mülk kamu eline geçmişse bile, işin sürmesini temin etme yetkisi verir.

Söz konusu yasal düzenlemeler, aynı zamanda kapsamlı bir arşiv mekanizmasıyla, kentsel mirasın envanterinin de elde edilmesine olanak verir. Bir kentteki geniş kapsamlı tarihi yapı araştırması sonucu elde edilen bu envanterler, olası tehlikeleri ve uygulanabilir yeniden kullanım olanaklarını ortaya koyarak, potansiyel bir diğer miras olan ve müstakbel alıcıların dikkatine sunulan, sanayi mirası için de geçerlidir.

Yasalar; sit alanları, ya da özel koruma alanlarına ilişkin tanımlar içermeli; yetkililere, koruma ve restorasyon çalışmalarında kalifiye usta ve geleneksel malzeme kullanımı, orijinal forma uyma vb. konularında denetleme ve yönlendirme yetkisi vermelidir.

Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarının gerekliliği

İyi bir koruma, halkı aydınlatma ve mülk sahiplerini de sahip oldukları değer konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanır.

Bu konuda, modern iletişim araçlarının ve reklam tekniklerinin etkin kullanımına ve insanları çocuk yaşlardan başlayarak, konuya ilişkin özel ilgiyle eğitilmesine ihtiyaç vardır.

Politikalar, koruma bilgi ve felsefesi; mimarların, arkeologların ve tarihçilerin tekelinden (dar çemberinden) çıkarılıp, kent plancılarına, politikacılara, müteahhitlere ve hatta iş çevrelerine kadar genişletilebilmelidir.

Oluşturulacak gönüllü çalışma kampları ve imece kampanyaları, korumaya pratik yolla katılımı öğretmekle kalmaz, aynı zamanda yararlı, eğitsel bir döngü de yaratır.

Yeterli ve yeni finans mekanizmaları ve ortaklıkların gerekliliği

Gerek tek yapı veya çok yapı ölçeğinde; gerekse ulusal, bölgesel, yerel düzeyde koruma politikalarının uygulanmasında, idari hizmetlerin yeterince sağlanması ve kentsel mirasın korunması konusunda ağır bir mali taahhüttür. Devlet kaynaklarının ötesinde, bu iş için ayrılan fonlar, özel sektörle oluşturulacak ortaklıklarda ve özel şahıslara verilecek teşvikler için de kullanılabilir. Örneğin, yapıları tahrip etmek yerine restorasyonu özendirici vergi ve mali teşvikler; farklı Katma Değer Vergisi uygulamaları; binanın tümünden onarımı ve restorasyonu koşuluyla düşük fiyattan satmak; uzun vadeli borçlar; restorasyon vakıfları oluşturmak; döner fonlar, sponsorluk ve bağış sisteminin işletilmesi.

Kamu kurumları, kendi mülkiyetlerinde olan tarihi yapıların -örneğin: demiryolları- bakımına ilişkin sorumluluğu kabul etmelidirler.

Eski el sanatları ve yapı tekniklerinin yaşatılması, canlandırılması gereği

Koruma uzmanlığı eğitimi, üç ayrı gruba yöneliktir: zanaat öğrenmek isteyen gençler, ek eğitim veya ek beceri kazanmak isteyenler ve çok özel uzmanlık isteyen zanaatkarlar. Farklı tip ihtiyaçlar, bahsi geçen farklı tip eğitimleri gerektirir. Eğitim; el sanatlarına ilişkin ticaretin öneminin yükseltilmesini, mesleki ve sosyal fırsatlar yaratarak sağlamalıdır.

Tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katılarak, çağdaş yaşamla bütünleştirilmesi

Bütüncül bir korumanın en temel koşulu, koruma ve onarımı (restorasyonu) gerekli bir planlama hedefi olarak kabul etmektir. Bu da koruma ve onarım programının bütüncül bir yaklaşıma oturmasını zorunlu kılar. Koruma çalışmalarını yürütecek ekip, disiplinler arası bir ekip olmalı ve ekonomik gelişme, kültür, konut, çevre vs, gibi diğer sektörel politikalarla aktif işbirliği içinde çalışabilmelidir.

Ancak bundan, kentlerin açık hava müzesi haline dönüştürülmesi de anlaşılmamalıdır. Restorasyon, yapılarda çağdaş, yaşanabilir bir ortam sunmalı, kamu kuruluşları ise yapının kendi kendini koruyabileceği bir sistem sağlamalıdır.

Ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılması

Tarihi değerlerin korunması çoğunlukla başarılı bir kentsel ekonomik canlanma anlamına da gelir. Bu, kentin çekiciliğini turizm ve ticaret sektörleri için artırır. Eskinin yeniden kullanımı; kısmen sanayinin de içinde bulunduğu alanlarda, binaların; konut, otel, iş merkezleri ve benzeri kullanımlara dönüştürülmesiyle ekonomik bir çözüm üretebilir.

Koruma, emek yoğun bir iş olduğundan, işsizliğe de çözüm olup, enerji, hammadde ve altyapıdan tasarruf sağlar.

AVRUPA KENTLİ HAKLARI DEKLARASYONU

(AVRUPA KENTSEL ŞARTI'NIN EKİ)

Aşağıda belirtilen hakların gerçekleşmesi fertlerin, dayanışma ve sorumlu hemşehriliğe ilişkin eşit yükümlülükleri kabul etmesine bağlıdır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentliler şu haklara sahiptir:

- 1. GÜVENLİK:** Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent;
- 2. KIRLETİLMEMİŞ, SAĞLIKLI BİR ÇEVRE:** Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre;
- 3. İSTİHDAM:** Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması;
- 4. KONUT:** Mahremiyet ve dokunulmazlığının garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması;
- 5. DOLAŞIM:** Toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması;
- 6. SAĞLIK:** Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması;
- 7. SPOR VE DİNLENME:** Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması;
- 8. KÜLTÜRLER ARASI KAYNAŞMA:** Geçmişten günümüze, farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamlarının sağlanması;
- 10. KALİTELİ BİR MİMARİ VE FİZİKSEL ÇEVRE:** Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması;
- 11. İŞLEVLERİN UYUMU:** Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasının sağlanması;
- 12. KATILIM:** Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması;
- 13. EKONOMİK KALKINMA:** kararlı ve aydın yapıdaki tüm yerel yönetimlerin, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması;
- 14. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA:** Yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması;
- 15. MAL VE HİZMETLER:** Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimi, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması;
- 16. DOĞAL ZENGİNLİKLER VE KAYNAKLAR:** Yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi;
- 17. KİŞİSEL BÜTÜNLÜK:** Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması;

18. BELEDİYELERARASI İŞBİRLİĞİ: Kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri;

19. FİNANSAL YAPI VE MEKANİZMALAR: Bu deklarasyonda tanımlanan hakların sağlanması için, gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması;

20. EŞİTLİK: Yerel yönetimlerin; tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel özürlerine bakılmadan; eşit olarak sunulmasını sağlamakta yükümlü olması.

2008 AVRUPA KENTSEL ŞARTI

(EUROPEAN URBAN CHARTER II)

Manifesto for a new urbanity

Adopted by the Congress on the occasion of its 15th Plenary Session in Strasbourg on 29 May 23008

Rapporteur: Carlos Alberto Pinto (Portugal)

Co-Rapporteurs: Willy Borsus (Belgium) and Myriam Constantin (France)

PREAMBLE

In 1992 the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (the Congress) adopted the first European Urban Charter. This was a ground-breaking step for Europe. Since then, fifteen years have elapsed and our societies, cultures and economies have changed considerably.

The great European divide between the east and west of the continent, which had such an enduring impact on the post-war period, has now closed up again. Many countries have moved forward in the pursuit of ambitious co-operation within the European Union or the Council of Europe.

In this crucial period, it was the towns and cities of Europe that were the most exposed to globalisation. First and foremost, they rapidly became the focus of Europe's efforts to adjust to the new technological, ecological, economic and social conditions that this entailed. Willingly or not, they entered the global age and had to cope with its main challenges.

They became aware of the new role they were required to play and saw themselves as 'collective players', as centres of initiative and creativity. They became the setting in which new lifestyles and social networks emerged, along with a new social flexibility, often characterised by family instability, unstable employment and residential mobility.

At the same time, they were faced with far-reaching social and economic changes: the erosion of the working class, the de-industrialisation of entire regions, increasing social inequality, crises in working-class neighbourhoods, growing immigration, ageing of the population, urban sprawl and widespread car use. They also had to tackle the challenges arising from the threats to our environment.

In this period of rapid change, a number of key texts on urban issues were adopted. Some were drafted by the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe.¹ Others were the work of the Committee of Ministers of the Council of Europe,² the European Union,³ the United Nations,⁴ civil society and associations of local and regional authorities.⁵

These reference texts have reflected an increasing acknowledgement of the major changes of the last fifteen years. Taken together, they follow in a direct line from the Congress's Urban Charter and have mostly been approved by European governments. A glance at them reveals an acute awareness of the scale of the changes taking place and a collective resolve to address them. Stemming from very different organisations and written in different styles, these texts reaffirm urban rights, emphasising the indispensable role of the urban citizen at the heart of urban policies.

However, given the diversity of these international reference texts on urban development, the Congress felt that it was necessary to reframe some of the principles of the European Urban Charter. While the original European Urban Charter retains its status as a benchmark, we felt that it was necessary to develop and update it. That is the purpose of this Manifesto, which reflects a new form of urbanity that has emerged at the dawn of the new century.

The European urban *acquis* and the prospect of a new urbanity

In adopting this European Urban Charter II, after the first one in 1992, the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe aims to establish a body of common principles and concepts enabling towns and cities to meet the current challenges of urban societies and to outline, for the main players in urban development and Europe's urban citizens, the prospect of a new form of urban living, in other words a new way of living together and a new approach to city life.

In keeping with this spirit, we, European local elected representatives and Congress members, reaffirm the importance of the European urban *acquis*. We believe that this *acquis*, stemming both from the experiences of urban governments and from the ideas, reports and statements of the main players in urban development, constitutes a bedrock of principles on which our manifesto can be based. In particular, we consider the following principles to have been established:

European towns and cities belong to their citizens; they are an economic, social and cultural asset which must be passed on to future generations.

Given the scale of the global challenges facing us, European towns and cities are the ideal setting for a historic compromise between the economy, society and the environment.

European towns and cities are responsible for building a model of urban government which takes account of the new demands of democracy, particularly where participation is concerned. They are an asset in the much needed democratic revitalisation of our societies.

European towns and cities are conducive to creative diversity and represent powerful forces for innovation. They are perfect places for personal development and access to learning and knowledge. They have the potential to integrate and mutually enrich the multiple identities and cultures which exist within them.

European towns and cities are now driving forces for prosperity and key players in the globalisation process. They are the ideal setting for the knowledge-based economy which is the future of economic growth in Europe.

We, European local elected representatives and Congress members, believe that these principles and the analysis underpinning them form the basis for future change and for the policies which we will be required to implement.

The towns and cities that we want to place at the heart of our priorities are made first and foremost for the people who live there, who must also be citizens.

The towns and cities which we want are also sustainable towns and cities, respecting the local and global environment.

They are cohesive towns and cities, committed to fostering the greatest possible solidarity within and between themselves.

Lastly, they are towns and cities of knowledge and culture which need their past and present, built from diversity, in order to project themselves into the future.

Town and city dwellers as urban citizens

We, European local elected representatives, share the belief that the inhabitants of our towns and cities cannot experience fully their town or city without also being responsible, active and informed citizens.

We reaffirm in this regard the validity of the values and principles contained in our European Charter of Local Self-Government drawn up in 1985, and in particular the belief that the right of citizens to participate in public affairs can be fully exercised at the local level.

Indeed, we think that it is at this level that this right is exercised most directly, most effectively and most successfully.

We also reaffirm the principles of ethical public life as defined in the European Code of Conduct for local and regional elected representatives.

Lastly, we think that the crisis of political representation facing many of our countries, which can be seen especially in high abstention rates at elections, a continuing extremist vote and a growing disaffection with politics, can and must be fought primarily at the local level.

We, European local elected representatives, believe that urban democracy, having for a long time been a school of national democracy for many politicians, can revive the public spirit of our citizens and their appetite for democracy.

As far back as 1985, the European Charter of Local Self-Government envisaged the possibility of having recourse to participatory democracy practices alongside the traditional mechanisms of representative democracy.

We therefore encourage, as the Charter of Local Self-Government invites us to do, the use of citizens' assemblies, local referendums and all forms of direct citizen participation.

To promote the exercise of modern local democracy we recommend, for example, the setting up of elected councils at the different levels of urban decision-making, which, however, does not preclude the provision of information to residents and opportunities for public discussion and co-operation in urban planning.

In the same spirit of involvement of all the components of the urban population, the right to vote and to stand in elections for urban local assemblies must be granted to migrants, who contribute in many different ways to the life of the community.

To maximise the effectiveness of these different arrangements, we urge our towns and cities to make full use of new information technologies in order to improve public consultation on urban projects. We believe that interactivity and speed of information can enhance the process of democratic participation and improve dialogue between elected representatives and citizens.

Our towns and cities must work to establish extensive local e-democracy. Far from being technical gadgets, information and communication technologies (ICTs) offer new opportunities for

democratic mobilisation which it would be tragic not to make use of in these times of disaffection with politics.

With regard to local powers and responsibilities, we believe that appropriate devolution is a key to the proper democratic functioning of our towns and cities. In this connection, we reiterate our attachment to the principle of subsidiarity, which regulates the proper relationship of powers between the European, national and local levels.

But the principle of subsidiarity cannot stop halfway between central government and the local level. It must also guide the distribution of responsibilities between the different levels of local government and within local areas.

In keeping with this spirit, we believe that the general principle governing the allocation of public management responsibilities in our towns and cities must be based on a constant concern for closeness to urban citizens. This principle should apply, for example, both to large conurbations and to infra-municipal areas (neighbourhoods, wards, districts), which should be able to have their own elected assemblies, budget and local powers and responsibilities.

Furthermore, the devolution of local and regional powers and responsibilities should be accompanied at all relevant levels by the resources, particularly financial resources, needed for the full exercise of those responsibilities. Here again, we recommend referring to the European Charter of Local Self-Government, which demands that towns and cities be able to control their expenditure.

We believe that the complexity of exercising these powers and responsibilities in the management of large urban areas calls today for a clearly identified, democratically elected urban government driven by a constant concern for good urban governance.

This governance should be subject to effective supervision mechanisms and regular evaluation. It should be open to political and public debate in local elections in order to mobilise citizens and lead a majority of urban citizens to support the collective urban political project. In this context, the elected urban executive, the mayor or equivalent, should act as a driving force for local activity and should be committed to mobilising citizens and the networks that shape the urban fabric around a collective political project that can be understood by the majority of people.

The quality of this urban governance also lies in its ability to organise itself within an appropriate area, ensuring a match between the size of local institutions and the urban areas which they are responsible for developing and administering.

We believe, moreover, that some issues cannot fall exclusively within the scope of local management (urban sprawl, transport and information infrastructures, right to housing, environmental protection, etc.) and that it should be possible for local policy issues to be regulated at regional, national and European level on the basis of a balanced and respectful partnership.

In this connection, the need for spatial equity requires that towns and cities be able to contribute to measures for redistributing resources. Such measures should make it possible to reduce unavoidable spatial inequalities.

We, European local elected representatives, aware of the profound changes affecting our countries in the general redistribution of powers between European, central and regional governments and local authorities, believe that the weakening of state supervision and the resulting emancipation of towns and cities should not be to the detriment of much needed solidarity between local areas. The increasing independence of towns and cities should not lead to ruthless, unregulated competition between local areas.

We are convinced that the state must be the guarantor of this solidarity, which should be set in a context of balanced regional, national and European spatial planning.

Sustainable towns and cities

We, European local elected representatives, support the action taken by our citizens, and more generally by all the players in urban development, to turn our towns and cities into sustainable urban spaces.

We share our citizens' growing concern at the increasingly clear evidence of the global environmental crisis facing us. This crisis now affects the whole biosphere and is reflected in declining biodiversity, soil degradation, increasingly scarce water resources, air and river pollution, an increase in other forms of pollution and environmental degradation, and many other aspects which affect our quality of life. The crisis is unquestionably man-made and one tangible result is the increasing number of natural disasters and exceptional climatic events which have alerted opinion in our countries and greatly increased citizen involvement in addressing environmental issues.

We believe that this global environmental crisis takes on a particular form in urban areas and calls for specific analysis and treatment in the context of urban ecology.

In addition to the strict protection of the local environment, which they must provide for their territory and their citizens in a context of heightened risk, we believe that our towns and cities have a major role to play in protecting, restoring and managing the global environment.

In terms of the level of economic activity, the increasing size of urban populations in Europe and the ability to generate relevant behavioural models, our towns and cities are in the front line of the fight for a more liveable planet. It is for us to support them in this responsibility which is crucial for the future of our societies.

In keeping with this spirit, we undertake to develop urban ecology in order to turn resolutely towards a more sustainable kind of urban development. We undertake to reduce the environmental footprint of our towns and cities, to preserve their natural resources, to maintain and enhance their biodiversity, to provide access for all to public assets and their networks, and to make energy efficiency central to our policies.

To achieve this, we know that we must organise our development around different types of urban form and a different model of mobility.

With regard to the urban form, we believe that the current dilution of urban areas is a cause for concern. Urban sprawl, which is usually accompanied by a functional specialisation of areas between shopping, residential, leisure, industrial and craft areas, drastically reduces the environmental capital of our towns and cities. This sector-based urban model increases energy waste and damage to the environment. It is a policy which has no future.

We must conceive of our towns and cities in terms of dense, compact urban forms requiring as few resources as possible for their maintenance and allowing their inhabitants to have access to the various urban functions and services in the immediate vicinity, as well as to leisure areas and preserved natural areas. We seek towns and cities that are sparing of resources, land, travel and energy. Our towns and cities must be coherent and compact if urban areas are to be made easier, more accessible and livelier for all their inhabitants, whatever their social status, age or state of health.

We want towns and cities that are able to check their growth through improved management of land use.

Mobility is the other central variable of the proper functioning of towns and cities and of environmentally sound urban development. Travel and mobility are becoming increasingly important in our society of intense communication. They are becoming a key to good urban practice and a decisive factor in the quality of urban life.

To take up the challenges of controlled and sustainable mobility, we believe that we must develop credible alternatives to the car. The adverse effects of the priority given to the car are now well known. Air and noise pollution, road safety issues, fragmentation of space by invasive infrastructure, the blighting of our urban landscapes – all these encourage us to turn resolutely towards a development that is oriented more towards the citizen and shows greater concern for the human dimension of our towns and cities. We must free ourselves from over-dependence on the car all the more quickly because, in addition to the environmental problems that it causes, it prevents a large number of people without access to individual motor transport from fully enjoying the towns and cities that they live in.

It is for us, European local elected representatives, to promote sustainable mobility policies which favour ‘soft’ means of travel such as walking and cycling as well as all forms of public transport.

In this connection, we must opt for a public transport policy which is not restricted to public transport alone, but which provides for a new social sharing of the roads and public space in which all means of travel will find a place, but with cars and motorcycles taking a smaller place, due account being taken of their social usefulness.

It is in this spirit that we must pursue concurrently our aims of sustainability, conviviality and improved mobility flows in our towns and cities, which depend in particular on the possibilities offered by increased use of intermodal transport.

Our analysis has led us to the realisation that the sustainability dimension of our urban development (compact towns and cities, voluntary and controlled mobility, respect for the environment) is not just another step in the improvement of our quality of life, but the indispensable precondition for proper spatial development. Only a commitment to sustainability can give real coherence to our urban development projects and offer tangible prospects of success.

Cohesive towns and cities

Our towns and cities must be understood in their wider geographical context. They develop within a regional, national and European space. They are integrated politically and economically into those spaces and crystallise their socio-economic contradictions, and in particular the profound social inequalities affecting our societies.

We, European local elected representatives, believe that sustainable urban development, which must reconcile the economic activity of towns and cities with the protection of our environment, is inconceivable without a demand for social equality. We want to make the social dimension a central aspect of our sustainable development policies. That is the meaning of the historic compromise that we want to achieve at the local level between the environmental, economic and social dimensions. It is essential to pursue new urban policies incorporating these three requirements.

The towns and cities that we want are places where everyone enjoys a good quality of life and access to services, particularly in the education, health, cultural and housing sectors. They are also places where there is a genuine social mix, reflecting our goal of building a cohesive, inclusive and diversified society with ambitious quality of life standards in Europe.

The question of housing is of particular importance. The population movements which have led to continual growth of our towns and cities in recent years have triggered a housing crisis in many of our countries and urban areas, which has been exacerbated by the rising land and property prices. Despite this situation, we remain attached to the principle of a right to housing. We must pay particular attention to the availability of a varied housing provision with the aim of maintaining an indispensable social mix in our neighbourhoods. We must be able to offer the inhabitants in all sections of our towns and cities the possibility of housing that is tailored to their needs and income.

This aim calls for strong political will on our part and a policy of active solidarity founded on a democratic ethic. It involves promoting solidarity between generations, with low-income groups and the disabled, and with all those facing financial and social difficulties. The ultimate goal is to combat social exclusion and thus offer everyone the opportunity to enjoy the vast potential offered by towns and cities.

In this connection, we are aware of the work that remains to be done to realise this aim of cohesive towns and cities. We observe disturbing trends towards increasing poverty. Serious social and spatial disparities continue to affect large sections of our populations. In addition to the wide social rifts between different urban neighbourhoods, there are ecological disparities which mean that the most vulnerable among us are concentrated in the areas of greatest environmental degradation, resulting in a dramatic combination of inequalities. We are particularly alarmed by spatial disparity processes that are leading to gentrification of certain urban areas, by the uncontrollable rise in land prices in our urban centres and its parallel phenomena of ghetto formation in peri-urban areas and by the appearance in certain places of 'gated communities' that encourage a spatial segregation which is breaking up our towns and cities.

We solemnly reaffirm that the central aim of urban policies is social and spatial cohesion. Our towns and cities are places where people live and work, multigenerational, multicultural and multireligious places where people from all social backgrounds mingle on a daily basis. For urban society to develop fairly, mutual assistance between citizens, dialogue between groups, including inter-religious dialogue, and voluntary activity need to be promoted. We will continue our fight against financial and employment insecurity, exclusion and all forms of discrimination on grounds of social status, age, culture, religion, gender and disability.

Our towns and cities must also be rid of all forms of stigmatisation of particular groups, which are seriously detrimental to the sense of belonging to an urban community and which, more often than not, are the root of the urban violence, antisocial behaviour and insecurity that is painfully felt by our urban citizens, particularly the most vulnerable among them (the elderly, children, people living alone, immigrants, the poor).

Lastly, we consider that the solidarity which is needed within the city limits should also guide our relations with urban surrounding areas, other neighbouring towns and cities and the rest of the population, in accordance with criteria and redistribution mechanisms decided at national level.

In keeping with this spirit, mutual assistance between towns and cities is intensifying at international level, particularly where the countries of the South are concerned. This solidarity which is spreading as globalisation grows may be seen as a form of 'city diplomacy'. We strongly encourage these other forms of solidarity with the cities of disadvantaged countries, which help to build a more balanced and more cohesive world.

Our concept of solidarity begins in the neighbourhoods of our towns and cities, but it cannot stop at their gates.

Knowledge-based towns and cities

Our towns and cities are the crossroads of civilisations. They are the ideal setting for knowledge and culture to find expression; they are contact and meeting places. We, European local elected representatives, view our towns and cities as places of exchange, cosmopolitan places where differences are free to interact and find expression in a spirit of mutual respect.

We are not looking for towns and cities where cultural differences merge into a single global, globalised and homogenised model. Our towns and cities are culturally and architecturally different and diverse, and must remain so. We are alert to the risks of standardisation of buildings and services and the aberrations of a globalised urban development model which only obeys the rules of a global market, leaving its uniform imprint everywhere.

We also support the culture of our local areas and their identities. We wish to promote and disseminate our local cultures and our local history as a key asset in an increasingly globalised world. We undertake to continue our efforts to support artistic creation and ambitious policies of cultural amenities for our towns and cities.

Our towns and cities have always been home to forces for change and innovation. They are an opportunity for progress and adjustment to change. We believe that our towns and cities are the focal points of the knowledge-based economy, which is already driving the development of our communities and will do so even more in future.

We think that, at the beginning of this new millennium, our towns and cities more than ever have a historic role to play in the establishment of this knowledge-based economy in Europe. The de-industrialisation of entire regions, the rise of the new information and communication technologies, the advent of biotechnology and, more generally, the development of intangible economic activities, mark the new forms of our development, and we know that local areas can play a major role in this regard. We therefore want to give priority to knowledge and innovation, to access to education, to research, and more generally to cultural and artistic activities, which provide the fertile ground on which this new economy will grow.

With this in mind, we undertake to develop our communications and telecommunications infrastructure, increase Internet access, to create 'intelligent' spaces and bring e-governance into general use. We want to make our towns and cities the setting for omnipresent co-operation networks that can facilitate the transfer of knowledge between education and research systems and the production system. We want to build digital towns and cities that are an asset to our development.

We are aware that our goal of making our towns and cities a cradle of knowledge, culture and the arts would lack credibility if we showed no concern for their architectural beauty.

In this connection, we are aware that our urban landscapes have often developed in the last fifty years without any real concern for high architectural quality. We have neglected many of our peri-urban landscapes and we have abandoned the outskirts of our towns and cities to soulless and uncreative commercial urban planning. Henceforth we want to take into greater consideration the architectural dimension in our spatial development and foster the development of a lively architectural culture among decision-makers and urban citizens.

We want to be proud of our towns and cities and their culture, but also of their architecture.

Conclusion

We, European local elected representatives, know that the present development of our towns and cities is not without danger and that they face unprecedented environmental, democratic, cultural, social and economic challenges.

In this Manifesto we are driven by a sense of confidence in our towns and cities. We firmly believe that they are a unique asset for our societies. As driving forces for local and regional development and as political players, individually and in networks, towns and cities have to address the changes in our societies. They can contribute to the prosperity of their communities and to their sustainability. But the perspective cannot be exclusively local. In the pursuit of this goal of prosperity and sustainability, they must continue to show solidarity with other local areas.

We know that our towns and cities have a long history and must be viewed from a long-term perspective of our cultures. We think that these roots in the past and in our collective memories are also an asset that helps us to project ourselves into the future on the basis of a strong identity. We are not proposing a single model of urban development. Our towns and cities have their own personalities. They are all different and their diversity is an opportunity for Europe.

Concerning diversity of, and diversity within, towns and cities, we think that the ability to integrate cultural diversity can be developed through a conflict-free vision of our identities. We are proud of our identities, but we view them unreservedly as an element of openness to others.

We are convinced that encouraging towns and cities to strive for more democracy, greater sustainability, ever greater solidarity within and between local areas, better governance and better performance is crucial for the proper development of our societies.

It is this optimistic, ambitious and demanding message that we wish to convey to our urban citizens and to all those involved in urban development. We propose this Charter as an invitation to build a new urban project for the towns and cities of Europe based on a sharing of values and an exchange of experience, so that towns and cities can retain their individuality while collectively embodying a European urban blueprint that is a seamless combination of humanist values, individual freedom, economic prosperity, social solidarity, care for the planet and living culture.

¹. European Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level (1992, ETS No. 144)

Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life (2003)

Revised European Urban Charter (rapporteur, Carlos Alberto Pinto, adopted by the Congress in May 2004 and revised in 2005)

Congress Recommendation 188 (2006) on good governance in European metropolitan areas.

². Committee of Ministers Recommendation Rec(2001)19 on the participation of citizens in local public life

Valencia Declaration on 'Good local and regional governance – The European Challenge' (Conference of European ministers responsible for local and regional government, 2007).

³. Leipzig Charter on Sustainable European Cities (May 2007)

Territorial Agenda of the European Union (May 2007).

⁴. Resolution S-25/2 – Declaration on Cities and Other Human Settlements in the New Millennium (2001), United Nations

Resolution 21/3 on guidelines on decentralisation and strengthening of local authorities (2007), UN-Habitat.

⁵. Charter of European Cities and Towns towards Sustainability (the Aalborg Charter, May 1994) and the Aalborg Commitments (2004).

2000 KENTTE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI AVRUPA ŞARTI (EUROPEAN CHARTER FOR THE SAFEGUARDING OF HUMAN RIGHTS IN THE CITY)

The European Charter For Human Rights In The City Addressed to the men and women of the city

Why, on the threshold of the 21st century, a **The European Charter for Human Rights in the City**? The Declaration of Human Rights (1948) is universal. Has it not been reinforced and completed by many other undertakings which emphasise the protection of certain rights of varying extent? The European Convention (1950) offers what we call a legal guarantee. However, there exist many rights which are still not 'effective' and the citizens find it difficult to see their way through the labyrinth of legal and administrative procedures.

How to give a better guarantee? How to act more effectively? How to ensure better public conditions for the private happiness of everyone?

This is where the City comes in.

Because everywhere, where the inhabitants of the rural areas continue their long march towards the cities and where these welcome large numbers of citizens in transit, but also and above all, foreigners who seek freedom, work and an exchange of awareness, the city has become the future of mankind.

The city is today the space for all kinds of meetings and, therefore, of all kinds of possibilities. At the same time it is the field of all contradictions and all dangers: in the urban space with its uncertain frontiers appear all those discriminations rooted in unemployment, poverty, the disdain for cultural differences, while at the same time civic and social practices of solidarity are sketched out and multiply.

City life today involves the obligation to define certain rights more clearly, because we live in the city, we seek work, we move about. It imposes also on us the recognition of new rights: a respect for the environment, the guarantee of sound food, tranquillity, possibilities of social interchange and leisure, etc.

Finally, in the face of the crisis which is shaking delegated democracy in the field of national States and in view of the unease which is stirred up by European bureaucracies, the city appears as the resource of a new political and social space.

Here is where conditions are opening up for a democracy of accessibility. The opportunity is there for all the citizens to participate in citizenship: a citizenship of the city. If every defined right belongs to everyone, then every citizen, free and supportive, must guarantee that right for all the others.

The commitment which we adopt here is addressed to women and men of our time. It does not claim to be exhaustive and its reach will depend on how the inhabitants of the city make it their own. It is presented as an outline answer to the expectations of the citizens which the cities create and reveal. This Charter will be situated, equally for those who govern them, on the same subsidiary level of the city itself, as a set of points of support to claim their rights, recognise the occasional violations and put an end to them.

These points of support are offered as so many other opportunities to overcome the difficulties and reconcile logic, at times contradictory, which are implanted in the life itself of the city.

One will: to integrate the social links, in a lasting way, in the public area.

One principle: equality.

One objective: an increase in the political awareness of all the inhabitants.

The undersigned European cities:

Recognising that the Universal Declaration of Human Rights, the International Agreement on Civil and Political Rights, the International Agreement on Financial, Social and Cultural Rights, the European Convention for the Safeguarding of Human Rights and Fundamental Liberties, the European Social Charter and other international instruments of protection of Human Rights, apply to the inhabitants of cities as to any other person.

Remembering that Human Rights are universal, indivisible and interdependent, that all the public powers have a responsibility to guarantee them, but that their recognition and the mechanisms for the application are still insufficient, especially with regard to social, financial and cultural rights.

Convinced that the good administration of the cities requires the respect for and guarantee of Human Rights for all the inhabitants without exclusion, with the object of promoting the values of social cohesion and protection of the weakest.

Convinced, for these reasons, of the need for a European Charter of Human Rights in the City, which proclaims expressly, solemnly and understandably the public liberties and fundamental rights which are acknowledged for the inhabitants of the cities, and the undertaking of the municipal authorities to guarantee them, with respect to their competence and the powers they legally hold, according to the terms of the respective national legislations.

Inspired by the values of respect for the dignity of the human being, local democracy and the right to an existence which allows improvements in wellbeing and quality of life for everyone.

Adopting the stance of the European Charter of Local Autonomy, which tries to make the municipal administration more effective and bring it closer to the citizen, and following the recommendations of the Barcelona Compromise, signed on 17 October 1998 by the cities participating in the European Cities Conference on Human Rights, of improving the public collective space for all citizens without distinction of any kind.

They have decided, in common accord, to assume the following commitments.

PART I GENERAL PROVISIONS

Article I.- RIGHT TO THE CITY

1. The city is a collective space which belongs to all those who live in it, who have the right to find there the conditions for their political, social and ecological fulfilment, at the same time assuming duties of solidarity.
2. The municipal authorities encourage, by all available means, respect for the dignity of all and quality of life of the inhabitants.

Article II.- PRINCIPLE OF EQUALITY OF RIGHTS AND NON-DISCRIMINATION

1. The rights contained in this Charter are recognised for all persons who inhabit the signatory cities, independently of their nationality.
2. These rights are guaranteed by the municipal authorities, without any discrimination with regard to colour, age, gender or sexual inclination, language, religion, political opinion, national or social origin, or level of income.

Article III.- RIGHT TO CULTURAL, LINGUISTIC AND RELIGIOUS FREEDOM

1. The right of the citizens is recognised to exercise and develop cultural liberty.
2. All citizens have the right to exercise their linguistic and religious freedom. The municipal authorities, in collaboration with other administrations, act in such a way that boys and girls who belong to minority linguistic groups can study their maternal language.
3. Freedom of conscience and of individual and collective religion is guaranteed by the municipal authorities to all citizens. Within the limits of the national legislation, the municipal authorities do everything necessary to ensure such rights, overseeing this to avoid the creation of ghettos.
4. With respect to laic matters, the cities encourage mutual tolerance between believers and non-believers, as well as between the various religions.
5. The municipal authorities cultivate the history of their people and respect the memory of those who have died, ensuring the respect and dignity of the cemeteries.

Article IV.- PROTECTION OF VULNERABLE GROUPS AND CITIZENS

1. The most vulnerable groups and citizens have the right to enjoy special measures of protection.
2. Disabled individuals are the subject of specific municipal assistance. Their dwellings and places of work and leisure must be adapted for them. Public transport must be accessible to everyone.
3. The signatory cities adopt active policies in support of the most vulnerable population, guaranteeing to each one the right of citizenship.
4. The cities adopt all the measures necessary to assist the integration of all the citizens, whatever the reason for their vulnerability, preventing the formation of discriminatory groupings.

Article V.- DUTY OF SOLIDARITY

1. The local community is united by a duty of reciprocal solidarity. The local authorities participate in this duty, promoting the development and quality of public services.
2. The municipal authorities encourage the creation of networks and associations for solidarity among the citizens, and will control the correct carrying out of public duties.

Article VI.- INTERNATIONAL MUNICIPAL COOPERATION

1. The cities promote mutual awareness of peoples and their cultures.
2. The signatory cities undertake to cooperate with local groups from developing countries in the sectors of urban facilities, protection of the environment, health, education and culture, and to involve in these the maximum number of citizens.
3. The cities particularly urge financial agents to participate in cooperation programmes and to make all the population become associated with them, with the purpose of developing a feeling of solidarity and full equality between the peoples which surpasses urban and national frontiers.

Article VII.- PRINCIPLE OF SUBORDINATION

1. The principle of subordination which governs the distribution of competence between the State, the Regions and the Cities, must be permanently agreed to prevent the central State and other competent administrations from neglecting their own responsibilities in the cities.
2. This agreement has as its objective to guarantee that the public services depend on the administrative level closest to the people, in order to make them more effective.

PART II

CIVIL AND POLITICAL RIGHTS OF LOCAL CITIZENSHIP

Article VIII.- RIGHT OF POLITICAL PARTICIPATION

1. All citizens have the right to take part in the local political life through free and democratic elections of local representatives.
2. The signatory cities are pressing for an extension of the right of active and passive suffrage in the municipal ambit to all the resident adult population which is not national after a period of residence in the city of two years.
3. Apart from the elections held periodically to renew the municipal governments, democratic participation is encouraged. To this end, the citizens and their organisations can access the public debates, interpellate to the municipal authorities over challenges which affect the interests of the local community and express their opinions, either directly through a 'municipal referendum' or through public meetings and people's action.
4. The cities, to safeguard the principle of openness and in accordance with the legislative ordination of the different countries, organise the system of government and the administrative structure in such a way as to make effective the responsibility of the governors to the citizens, as well as the responsibility of municipal administration to governmental bodies.

Article IX.- RIGHT OF ASSOCIATION, MEETING AND DEMONSTRATION

1. The rights of the citizens to association, meeting and demonstration are recognised and guaranteed.
2. The local authorities encourage the associative life as an expression of citizenship, in respect of its autonomy.
3. The city offers public spaces for the organisation of open meetings and informal gatherings. It ensures free access to these spaces for everyone, with respect for the regulations.

Article X.- PROTECTION OF PRIVATE AND FAMILY LIFE

1. The city protects the right to a private and family life and recognises that the respect for families, in whatever current form, is an essential element of local democracy.
2. The municipal authorities guard the family from its formation, without interfering in its internal life, and provide the members with facilities for access to a home and other similar opportunities. For this purpose they make available financial incentives for the more needy families and create structures and services for the assistance of small children and the elderly.
3. The municipal authorities develop active policies to oversee the physical integrity of members of families and encourage the disappearance of ill-treatment within them.
4. Always respecting the freedom of choice in educational, religious, cultural and political matters, the local authorities adopt all the necessary measures to protect children and young people, and

encourage their education on the bases of democracy and tolerance and the possibility of full participation in the life of the city.

5. The local authorities create suitable conditions so that children can enjoy their childhood.

Article XI.- RIGHT TO INFORMATION

1. The right of the citizens is recognised to have information of various kinds and from various sources in relation to the social, economic, cultural and local administrative life, limited by a respect for the privacy of the individual and the protection of small children and young people.

2. The municipal authorities offer the means by which the circulation of information which may affect the people is made accessible, effective and clear. For this purpose they encourage the learning of computer technology, access to it and its regular updating.

PART III

ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS IN THE CITY

Article XII - GENERAL RIGHT TO THE PUBLIC SERVICES OF SOCIAL PROTECTION

1. The signatory cities consider social policies a decisive part of their policies for the protection of human rights and they undertake to guarantee these rights within the limits of their authority.

2. Citizens are entitled to enjoy free and smooth access to general municipal services. For this reason the signatory cities oppose the privatisation of personal support services and monitor to ensure that good quality basic services are made available in other areas of public the lowest possible and stable prices.

3. The cities commit themselves to develop social policies, aimed expressly at the most disadvantaged, which would reject any form of exclusion but champion human dignity and equal rights.

Article XIII - RIGHT TO EDUCATION

1. Citizens have the right to an education. The municipal authorities provide access to basic education for all children of school age. They encourage accessible adult education which corresponds with the values of democracy.

2. The cities contribute to social integration and to multi-culture by making available to everyone without distinction public spaces, as well as spaces in further education establishments, schools and cultural centres.

3. The municipal authorities raise public consciousness through education, particularly with regard to the struggle against sexism, racism, xenophobia and discrimination.

Article XIV - THE RIGHT TO WORK

1. Citizens have a right to enjoy sufficient financial recompense for a worthwhile occupation which guarantees a satisfactory quality of life.

2. The municipal authorities strive towards the creation of full employment within their possibilities. To make the right to work an achievable goal, the signatory cities encourage the matching of supply and demand in the job market, and resolve to promote further education and the updating of skills in the work force. They develop measures with the unemployed in mind.

3. The signatory cities undertake not to sign any municipal contract without including clauses

- rejecting child labour and

- illegal employment, whether involving nationals or foreign workers.

4. The municipal authorities develop mechanisms, in collaboration with other public institutions and companies

- to ensure equality for everyone at work, and

- to prevent any discrimination on the grounds of nationality, gender, sexual orientation, age or disability in matters of salary, working conditions, right of participation, professional promotion or wrongful dismissal.

They promote equal opportunities in the workplace for women by making various structures available to them, such as nurseries, and for the handicapped by the installation of appropriate amenities and equipment.

5. The municipal authorities encourage the creation of protected jobs for those individuals returning to the world of work and encourage in particular the creation of jobs in the areas of public service, the environment, social provision and adult education.

Article XV - RIGHT TO CULTURE

1. The citizens have a right to culture in all its expressions, forms and manifestations.
2. The municipal authorities, in co-operation with cultural associations and the private sector, promote the development of urban cultural life with a respect for diversity. Suitable public spaces are at the disposal of citizens to use for cultural and social activities as they see fit, with equal conditions applying to all.

Article XVI - RIGHT TO A HOME

1. All citizens have the right to a proper, safe and healthy home.
2. The municipal authorities endeavour to ensure an appropriate supply of homes and infrastructure for all their inhabitants, without exception, within the limits of their financial resources. They must include measures encompassing the homeless which will guarantee their safety and dignity, as well as safeguard structures for women who are victims of violence or who are attempting to escape from prostitution.
3. The municipal authorities guarantee the right of nomads to stay in the city under conditions which are compatible with human dignity.

Article XVII - RIGHT TO HEALTH

1. The municipal authorities encourage equal access for all citizens to medical and preventive health care.
2. The municipal authorities adopt all necessary initiatives for public health with particular reference to preventive and active intervention measures where required.
3. The signatory cities, through their actions in the spheres of economy, culture and social town planning, contribute in a general way to the promotion of health for all their inhabitants, with their active participation.

Article XVIII - RIGHT TO THE ENVIRONMENT

1. The citizens have a right to a healthy environment which seeks a sustainable balance between industrial development and the environment.
2. To this end the municipal authorities take precautionary measures by creating policies of pollution prevention (including that of noise pollution). They promote energy saving, recycling or re-usage and guarantee refuse disposal. They extend and protect the green zones of the cities.
3. The municipal authorities put into practice all the actions necessary for citizens to appreciate and care for the countryside surrounding their city. At the same time they enable the citizens to be consulted over any changes affecting this landscape.
4. The municipal authorities develop specific teaching strategies for presenting the theme of environmental protection, particularly aimed at children.

Article XIX - RIGHT TO HARMONIOUS CITY DEVELOPMENT

1. The citizens have a right to an ordered town planning development which guarantees a harmonious relationship between residential areas, public services and amenities, and green areas.
2. The municipal authorities, with citizen participation, deliver a system of town planning and administration which sustains a balance between urban development and the environment.
3. In this context they pledge to respect the natural, historic, architectural, cultural and artistic heritage of the cities by actively seeking the restoration and reuse of existing buildings.

Article XX - RIGHT TO MOVEMENT AND TRANQUILLITY IN THE CITY

1. The local authorities recognise the right of the citizens to have a transport system in keeping with the desired tranquillity of the city. To this end they develop a public transport system accessible to all and incorporating a system of city and inter city links. They manage motor traffic and see to it that it runs smoothly and in harmony with the environment.
2. The municipalities rigorously control the emission of all types of noise and vibrations. They define those permanent pedestrian areas and those restricted to certain times of the day and encourage the use of environmentally friendly vehicles.
3. The signatory cities undertake to set aside resources to help fulfil these rights, calling upon where appropriate, financial co-operation between local authorities, private business and society in general.

Article XXI - RIGHT TO LEISURE

1. The cities recognise the right of citizens to leisure time.

2. The local authorities guarantee quality leisure spaces for all children without discrimination.
3. The municipal authorities facilitate participation in sports activities, and provide accessible facilities for all.
4. The municipal authorities encourage sustainable tourism and oversee the balance between city tourism on the one hand and the social and ecological wellbeing of the citizens on the other.

Article XXII - CONSUMERS' RIGHTS

Within the limits of their authority, the cities uphold consumers' rights. To this end, and with reference to foodstuffs, they guarantee the supervision of weights and measures, the quality and composition of products and the accuracy of information with regard to sell-by dates.

PART IV RIGHTS RELATIVE TO DEMOCRATIC LOCAL ADMINISTRATION

Article XXIII - EFFICIENCY OF PUBLIC SERVICES

1. The local authorities ensure the efficiency of public services, and that these fit the requirements of users. Every measure will be taken to avoid any form of discrimination or abuse.
2. The municipal authorities will have at their disposal various means of evaluating their activities and will take on board the results of this evaluation.

Article XXIV - PRINCIPLE OF OPENNESS

1. The signatory cities guarantee the openness of the administrative process. Citizens must be informed of their political and administrative rights and obligations through regular and comprehensible publication of the municipal regulations.
2. The citizens have a right to a copy of those files which refer to them, except in cases where there are restrictions in the public interest or where the privacy of a third party may be compromised.
3. The obligation of clarity, publicity, impartiality and non-discrimination in the action of the municipal powers is applied to:
 - The conclusion of municipal contracts, in particular with reference to proper management of municipal spending;
 - The selection of officials and other municipal personnel, by merit and suitability.
4. The municipal authorities guarantee openness and rigorous control of the use of public funds.

PART V MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION OF HUMAN RIGHTS IN THE CITY

Article XXV - LOCAL ADMINISTRATION OF JUSTICE

1. The signatory cities develop policies designed to improve citizens' access to law and justice.
2. The signatory cities encourage the extra-judicial resolution of civil, criminal, administrative and labour disputes, through the establishing of public mechanisms of reconciliation, settlement, mediation and arbitration.
3. Where necessary, a municipal arbitration body will be set up, either elected by the public or established by the municipal authorities. It would include independent magistrates, i.e. people of good repute, and has the power to settle conflicts between citizens and local government, in a fair manner.

Article XXVI - POLICE IN THE CITY

The signatory cities encourage the development of a highly qualified community police division, responsible for local security and fostering a sense of community. These police officers take preventive measures against crime and can be seen as an educational force in the raising of civic awareness.

Article XXVII - PREVENTIVE MEASURES

1. The signatory cities put in place preventive measures such as
 - social or local neighbourhood mediators, particularly in areas with high social tension;
 - the municipal Ombudsman or “People’s Advocate”, as an independent and impartial institution.
2. To realize the citizens’ rights laid out in this Charter, each of the signatory cities establishes a steering committee made up of citizens and entrusted with evaluating the implementation of the Charter.

Article XXVIII - TAXATION AND BUDGETARY MECHANISMS

1. The signatory cities undertake to set up their budgets in such a way that they will enable the rights set out in this Charter to be implemented. For this purpose they may establish a system of "citizens' participation" in the budget. The citizens in various city districts or their associations can voice their opinions over which measures they consider necessary to help realize these rights.
2. The signatory cities, in awareness of the equality of all citizens with regard to public levies, undertake to permit no social, fiscal or ecological irregularities within their area of competence, or, if they exist, to make sure that these irregularities are abolished.

FINAL PROVISIONS

LEGAL VALUE OF THE CHARTER AND MECHANISMS FOR ITS APPLICATION

1. When this Charter has been adopted it will remain open for the individual signature of all the cities which adhere to its undertakings.
2. The signatory cities will incorporate into their local ordinances the principles and standards and guarantee mechanisms contemplated in this Charter and mention it explicitly in the legal reasoning for municipal actions.
3. The signatory cities recognise the imperative general right of the rights declared in the present Charter and undertake to reject and denounce any legal act, especially any municipal contract, the consequences of which obstruct or could be contrary to the exercise of the rights recognised, and to act in such a way that the other subjects of the right also recognise the superior legal status of these rights.
4. The signatory cities undertake to give recognition to this Charter through its express mention in all the municipal ordinances and regulations, as the primary legal standard binding the city.
5. The signatory cities undertake to create a commission entrusted to establish, every two years, an evaluation of the application of the rights recognised by this Charter, and to make such evaluation public.
6. The Meeting of the Cities Conference for Human Rights, constituted in plenary session of the signatory cities, will decide on the establishing of an appropriate follow-up mechanism to verify the proper reception and fulfilment of this Charter on the part of the signatory cities.

ADDITIONAL PROVISIONS

FIRST

The signatory cities undertake to act so that the national legislation of their States allows participation in municipal elections for non-national resident population, as set out in Article VIII.2 of the present Charter.

SECOND

In order to allow jurisdictional control of the rights contained in this Charter, the signatory cities undertake to request their States and the European Union to complete the constitutional declarations of Human Rights or the European Convention of Human Rights.

THIRD

The signatory cities will each prepare and start up their Agenda 21 Programmes, in application of the agreements adopted in the UNO Conference on the Environment and Development, held in Rio de Janeiro in 1992.

FOURTH

In the case of armed conflict, the signatory cities will watch over the maintenance of their cities' government with respect to the rights proclaimed in this Charter.

FIFTH

The signature of the individual person representing the city, present on the eighteenth day of May 2000 in Saint-Denis, is subject to ratification by the Municipal Council in Plenary Session, which may establish such reservations in the text as it deems appropriate.

Drafted in the city of Saint-Denis, on the eighteenth day of May, two thousand.

2005 KENTSEL HAK DÜNYA ŞARTI
(WORLD CHARTER FOR THE RIGHT TO THE CITY)
Social Forum of the Americas – Quito – July 2004
World Urban Forum – Barcelona – October 2004
World Social Forum – Porto Alegre – January 2005
Revision in preparation for Barcelona – September 2005

PREAMBLE

The new millennium dawned with half of the world's population living in cities, and experts forecast that by 2050 the world's urbanization rate will reach 65%. Cities are potentially territories with vast economic, environmental, political and cultural wealth and diversity. The urban way of life influences the way in which we link with our fellow human beings and with the territory.

However, contrary to these potentials, the development models implemented in the majority of impoverished countries are characterized by the tendency to concentrate income and power, generating poverty and exclusion, contributing to environmental degradation, and accelerating migration and urbanization processes, social and spatial segregation, and privatization of common goods and public spaces. These processes favor proliferation of vast urban areas marked by poverty, precarious conditions, and vulnerability to natural disasters.

Today's cities are far from offering equitable conditions and opportunities to their inhabitants. The majority of the urban population is deprived or limited – in virtue of their economic, social, cultural, ethnic, gender or age characteristics – in the satisfaction of their most elemental needs and rights. Public policies that contribute to this by ignoring the contributions of the popular inhabiting processes to the construction of the city and citizenship, are only detrimental to urban life. The grave consequences of this situation include massive evictions, segregation, and resulting deterioration of social coexistence.

This context favors the emergence of urban struggles that remain fragmented and incapable of producing transcendental changes in the current development model, despite their social and political importance.

In the face of this reality, and the need to counter its trends, urban organizations and movements linking together since the First World Social Forum (2001) have discussed and assumed the challenge to build a sustainable model of society and urban life, based on the principles of solidarity, freedom, equity, dignity, and social justice, and founded in respect for different urban cultures and balance between the urban and the rural. Since then, an integrated group of popular movements, nongovernmental organizations, professional associations, forums, and national and international civil society networks, committed to the social struggles for just, democratic, humane and sustainable cities, has worked to build a World Charter for the Right to the City. The Charter aims to gather the commitments and measures that must be assumed by civil society, local and national governments, members of parliament, and international organizations, so that all people may live with dignity in our cities.

The Right to the City broadens the traditional focus on improvement of peoples' quality of life based on housing and the neighborhood, to encompass quality of life at the scale of the city and its rural surroundings, as a mechanism of protection of the population that lives in cities or regions with rapid urbanization processes. This implies initiating a new way of promotion, respect, defense and fulfillment of the civil, political, economic, social, cultural and environmental rights guaranteed in regional and international human rights instruments.

In the city and its rural surroundings, the correlation between these rights and their necessary counterpart of duties can be demanded in accordance with the different responsibilities and socio-economic conditions of its inhabitants, as a form of promotion of: just distribution of the benefits and responsibilities resulting from the urbanization process; fulfillment of the social functions of the city and of property; distribution of urban income; and democratization of access to land and public services for all citizens, especially those with less economic resources and in situations of vulnerability.

For its origin and social meaning, the World Charter for the Right to the City is, above all, an instrument oriented to strengthen urban processes, vindications, and struggles. We call on the Charter to be constituted as a platform capable of linking the efforts of all those actors – public, social and private – interested in allocating full validity and effectiveness to this new human right through its promotion, legal recognition, implementation, regulation, and placement in practice.

PART I GENERAL PROVISIONS

Article I - THE RIGHT TO THE CITY

1. All persons have the Right to the City free of discrimination based on gender, age, health status, income, nationality, ethnicity, migratory condition, or political, religious or sexual orientation, and to preserve cultural memory and identity in conformity with the principles and norms established in this Charter.

2. The Right to the City is defined as the equitable usufruct of cities within the principles of sustainability, democracy, equity, and social justice. It is the collective right of the inhabitants of cities, in particular of the vulnerable and marginalized groups, that confers upon them legitimacy of action and organization, based on their uses and customs, with the objective to achieve full exercise of the right to free self-determination and an adequate standard of living. The Right to the City is interdependent of all internationally recognized and integrally conceived human rights, and therefore includes all the civil, political, economic, social, cultural and environmental rights which are already regulated in the international human rights treaties.

This assumes the inclusion of the rights to work in equitable and satisfactory conditions; to establish and affiliate with unions; to social security, public health, clean drinking water, energy, public transportation, and other social services; to food, clothing, and adequate shelter; to quality public education and to culture; to information, political participation, peaceful coexistence, and access to justice; and the right to organize, gather, and manifest one's opinion. It also includes respect for minorities; ethnic, racial, sexual and cultural plurality; and respect for migrants.

Urban territories and their rural surroundings are also spaces and locations of the exercise and fulfillment of collective rights as a way of assuring equitable, universal, just, democratic, and sustainable distribution and enjoyment of the resources, wealth, services, goods, and opportunities that cities offer. The Right to the City therefore also includes the right to development, to a healthy environment, to the enjoyment and preservation of natural resources, to participation in urban planning and management, and to historical and cultural heritage.

3. The city is a culturally rich and diversified collective space that pertains to all of its inhabitants.

4. For the effects of this Charter, the meaning of the concept of city is two-fold. For its physical character, the city is every metropolis, village, or town that is institutionally organized as local governmental unit with municipal or metropolitan character. It includes the urban space as well as the rural or semi-rural surroundings that form part of its territory. As public space, the city is the whole of institutions and actors who intervene in its management, such as governmental authorities, legislative and judicial bodies, institutionalized social participation entities, social movements and organizations, and the community in general.

5. For the effects of this Charter, all the persons who inhabit a city, whether permanently or transitionally, are considered its citizens.

6. Cities, in co-responsibility with national authorities, should adopt all necessary measures – to the maximum allowed by the resources available to them – to progressively achieve, by all appropriate means and with the adoption of legislative and regulatory measures, the full realization of economic, social, cultural, and environmental rights. Furthermore, cities in accordance with their legal framework and the international treaties, should dictate legislative or other appropriate provisions so they fully reflect the civil and political rights gathered in this Charter.

Article II - PRINCIPLES AND STRATEGIC FOUNDATIONS OF THE RIGHT TO THE CITY

1. Full Exercise of Citizenship And Democratic Management of the City:

1.1. Cities should constitute an environment of full realization of all human rights and fundamental liberties, assuring the dignity and collective well-being of all persons, in conditions of equality, equity, and justice. All persons have the right to find in the city the necessary conditions for their political, economic, cultural, social, and ecological realization, assuming the duty of solidarity.

1.2. All persons have the right to participate through direct and representative forms in the elaboration, definition, implementation, and fiscal distribution and management of public policies and municipal budgets, in order to strengthen the transparency, effectiveness, and autonomy of local public administrations and of popular organizations.

2. Social Function of The City and of Urban Property:

2.1. As its primary purpose, the city should exercise a social function, guaranteeing for all its inhabitants full usufruct of the resources offered by the city. In other words, the city must assume the realization of projects and investments to the benefit of the urban community as a whole, within criteria of distributive equity, economic complementarity, respect for culture, and ecological sustainability, to guarantee the well-being of all its inhabitants, in harmony with nature, for the present and for future generations.

2.2. The public and private spaces and goods of the city and its citizens should be used prioritizing social, cultural, and environmental interests. All the citizens have the right to participate in the ownership of the urban territory within democratic parameters, with social justice and within sustainable environmental conditions. The formulation and implementation of public policies should promote socially just and environmentally balanced uses of urban space and soil, in conditions of security and gender equity.

2.3 Cities should promulgate adequate legislation and establish mechanisms and sanctions designed to guarantee full advantage of urban soil and public and private properties which are deserted, unused, underused, or unoccupied, for fulfillment of the social function of property.

2.4 In the formulation and implementation of urban policies, the collective social and cultural interest should prevail above individual property rights and speculative interests.

2.5. Cities should inhibit real estate speculation through adoption of urban norms for just distribution of the burdens and benefits generated by the urbanization process, and the adaptation of economic, tributary, financial, and public expenditure policy instruments to the objectives of equitable and sustainable urban development. The extraordinary income (appreciation) generated by public investment – currently captured by real estate and private sector businesses – should be redirected in favor of social programs that guarantee the right to housing and a dignified life for the sectors living in precarious conditions and risk situations.

3. Equality, No-Discrimination:

3.1 The rights enounced in this Charter should be guaranteed for all the persons who inhabit cities, either permanently or temporarily, with no discrimination of any kind.

3.2 Cities should assume commitments acquired in regard to implementation of public policies that guarantee equal opportunities for women in cities, expressed in the Convention for the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW) and in the Environment (Rio de Janeiro 1992), Women's (Beijing 1995), and Habitat II (Istanbul 1996) Conferences, among others. The necessary resources should be allocated from governmental budgets to assure the effectiveness of said policies, and the necessary mechanisms and quantitative and qualitative indicators should be established to monitor their fulfillment over time.

4. Special Protection of Groups and Persons in Vulnerable Situations

4.1 Groups and persons in vulnerable situations have the right to special measures for protection and integration, resource distribution, access to essential services, and protection from discrimination. For the effects of this Charter, the following groups are considered vulnerable: persons or groups living in poverty or situations of environmental risk (threatened by natural disasters), victims of violence, persons with disabilities, forced migrants (displaced), refugees, and all groups living in disadvantaged situations with respect to the rest of the inhabitants, in accordance with each city's reality. In turn, priority attention should be addressed within these groups to the elderly, women (in particular female household heads), and children.

4.2 Cities, through affirmative action policies in favor of the vulnerable groups, should suppress the political, economic, social, and cultural obstacles that limit the freedom, equity, and equality of citizens and impede the full development of the person and his or her effective political, economic, social, and cultural participation in the city.

5. Social Commitment of the Private Sector:

Cities should promote the participation of private sector agents in social programs and economic endeavors with the purpose to develop solidarity and full equality among inhabitants, in accordance with the guiding principles established in this Charter.

6. Promotion of the Solidary Economy and Progressive Taxation Policies:

Cities should promote and value the political and economic conditions necessary to guarantee social-solidarity economic programs and progressive taxation systems that assure just distribution of the resources and funds necessary for implementation of social policies.

PART II.

RIGHTS RELATIVE TO THE EXERCISE OF CITIZENSHIP AND TO PARTICIPATION IN THE PLANNING, PRODUCTION AND MANAGEMENT OF THE CITY

Article III - PLANNING AND MANAGEMENT OF THE CITY

1. Cities should open institutionalized forms and spaces for broad, direct, equitable and democratic participation by male and female citizens in the processes of planning, elaboration, approval, management and evaluation of public policies and budgets. Guarantees should be in place for the operation of collegiate bodies, audiences, conferences, and public consultations and debates, and to allow and recognize popular initiative processes in legislative proposals and urban development planning.
2. In conformance with the fundamental principles of their legal organization, cities should formulate and apply coordinated and effective policies against corruption; in promotion of the participation of society; and that reflect the principles of the force of law, dutiful management of public affairs and goods, integrity, transparency, and accountability.
3. To safeguard the principle of transparency, cities should organize their administrative structures in a way that guarantees the effective responsibility of their functionaries vis-à-vis their citizens, as well as the responsibility of the municipal administration in its relations with other levels of government and regional and international human rights bodies and entities.

Article IV - SOCIAL PRODUCTION OF HABITAT

Cities should establish institutional mechanisms and develop the necessary legal, financial, administrative, programmatic, fiscal, technological, and training instruments to support the diverse modalities of social production of habitat and housing, with special emphasis on self-managed processes, whether they be individual, family, or organized collective efforts.

Article V - EQUITABLE AND SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT

1. Cities should develop urban-environmental planning, regulation, and management that guarantees equilibrium between urban development and protection of natural, historic, architectural, cultural and artistic heritage; that impedes segregation and territorial exclusion; that prioritizes social production of habitat, and that guarantees the social function of the city and property. For that purpose, cities should adopt measures that foster an integrated and equitable city.
2. City planning and the sectoral programs and projects should integrate the theme of urban security as an attribute of the public space.

Article - VI. RIGHT TO PUBLIC INFORMATION

1. All persons have the right to solicit and receive complete, reliable, adequate and timely information in relation to the administrative and financial activity of any entity pertaining to city administration, the legislative and judicial branches, and the businesses and private or mixed societies that deliver public services.
2. The respective governmental or private sector functionaries should produce the information required of their area of competence within a minimum time period if they do not have the information at the moment of the request. The only limit on access to public information is respect for the right of individuals to privacy.
3. Cities should guarantee mechanisms so that all persons have access to effective and transparent public information. For that purpose, actions should be developed to promote access for all population sectors to the new information technologies, their use, and their periodic up-dating.
3. All persons or organized groups, and especially those who self-produce their housing and other habitat components, have the right to obtain information on the availability and location of adequate land, housing programs developed in the city, and support instruments available.

Article - VII. FREEDOM AND INTEGRITY

All persons have the right to freedom and integrity, both physical and spiritual. Cities should commit to establish protection guarantees that assure that these rights are not violated by individuals or institutions of any nature.

Article - VIII. POLITICAL PARTICIPATION

1. All citizens have the right to participate in local political life through the free and democratic election of their local representatives, as well as in all the decisions that affect local policies of urban planning, production, renovation, improvement, and management.
2. Cities should guarantee the right to free and democratic election of local representatives, the realization of plebiscites and popular legislative initiatives, and equitable access to public debates and audiences on issues relevant to the city.
3. Cities should implement affirmative action policies for the representation and political participation of women and minorities in all local elective posts and positions responsible for the city's public policy, budget, and program definition.

Article - IX. RIGHT TO ASSOCIATE, GATHER, MANIFEST, AND TO DEMOCRATIC USE OF URBAN PUBLIC SPACE

All persons have the right to associate, meet, and manifest themselves. Cities should provide and guarantee public spaces for this effect.

Article - X. RIGHT TO JUSTICE

1. Cities should adopt measures designed to improve the access of all persons to the law and to justice.
2. Cities should foment the resolution of civil, penal, administrative, and labor conflicts through implementation of public mechanisms of conciliation, transaction, mediation, and arbitration.
3. Cities should guarantee access to justice services, establishing special policies in favor of the vulnerable population groups, and strengthening free public defense systems.

Article - XI. RIGHT TO PUBLIC SECURITY AND PEACEFUL, SOLIDARY AND MULTICULTURAL COEXISTENCE

1. Cities should create conditions for public security, peaceful coexistence, collective development, and the exercise of solidarity. For that they should guarantee the full usufruct of the city, respecting diversity and preserving the cultural memory and identity of all citizens free of discrimination of any kind.
2. The primary missions of the security forces include respect for and protection of the rights of citizens. Cities should guarantee that the security forces under their jurisdiction apply the use of force strictly within the provisions of the law and with democratic control.
3. Cities should guarantee the participation of all their citizens in the control and evaluation of the security forces.

Part III

RIGHTS TO ECONOMIC, SOCIAL, CULTURAL, AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT OF THE CITY

Article - XII. RIGHT TO WATER AND TO ACCESS AND SUPPLY OF DOMESTIC AND URBAN PUBLIC SERVICES

1. Cities should guarantee for all their citizens permanent access to public services of potable water, sanitation, waste removal, energy and telecommunications services, and facilities for health care, education, basic-goods supply, and recreation, in co-responsibility with other public or private bodies, in accordance with the legal framework established in international rights and by each country.
2. In regard to public services, cities should guarantee accessible social fees and adequate service for all persons including vulnerable persons or groups and the unemployed – even in the case of privatization of public services predating adoption of this Charter.
3. Cities should commit to guarantee that public services depend on the administrative level closest to the population, with citizen participation in their management and fiscal oversight. These services should remain under a legal regimen as public goods, impeding their privatization.

4. Cities should establish systems of social control over the quality of the services provided by public or private entities, in particular relative to quality control, cost determination, and attention to the public.

Article - XIII. RIGHT TO PUBLIC TRANSPORTATION AND URBAN MOBILITY

1. Cities should guarantee for all persons the right to mobility and circulation in the city, in accordance with an urban and interurban circulation plan and through an accessible public transportation system, provided at a reasonable cost and adequate for different environmental and social needs (gender, age, capacity, etc.).
2. Cities should stimulate use of non-polluting vehicles and establish areas reserved for foot traffic, permanently or during certain times of the day.
3. Cities should promote removal of architectural barriers, installation of the necessary facilities in the mobility and circulation system, and adaptation of all public or public-use buildings and work and leisure facilities to guarantee access for persons with disabilities.

Article - XIV. RIGHT TO HOUSING

1. Cities, within the framework of the respective competences, should adopt measures to guarantee for all citizens that housing expenses be accessible in accordance with incomes, that it fulfill adequate living conditions, that it be adequately located, and that it adapt to the cultural and ethnic characteristics of those who inhabit it.
2. Cities should facilitate adequate housing supply and urban facilities for all citizens and establish subsidy and finance programs for land and housing acquisition, tenure regularization, and improvement of precarious neighborhoods and informal settlements.
3. Cities should guarantee priority for vulnerable groups in housing laws, policies, and programs, and assure finance and services specifically designated for children and the elderly.
4. Cities should include women in the possession and ownership documents issued and registered, regardless of their civil status, in all public policies developed related to land and housing distribution and titles.
5. Cities should promote the installation of shelters and social rental housing for female victims of domestic violence.
6. All homeless citizens, individually, as couples, or as family groups, have the right to demand of the authorities effective implementation of their right to adequate housing in a progressive manner and through application of all available resources. Shelters and bed-and-breakfast facilities may be adopted as provisional emergency measures, without obviating the obligation to provide definitive housing solutions.
7. All persons have the right to security of housing tenure through legal instruments that guarantee it, and the right to protection from eviction, expropriation, or forced or arbitrary displacement. Cities should protect tenants from profiteering and from arbitrary evictions, regulating housing rents in accordance with General Comment N° 7 of the United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
8. Cities should recognize as direct interlocutors the social organizations and movements that defend and work to fulfill the rights linked to the right to housing contained in this Charter. Very special attention, promotion and support should be directed to organizations of vulnerable and excluded persons, guaranteeing in all cases preservation of their autonomy.
9. This article is applicable to all persons, including families, groups, untitled occupants, the homeless, and those persons or groups whose housing circumstances vary, including in particular nomads, travelers, and romanes.

Article - XV. RIGHT TO WORK

1. Cities, in co-responsibility with national authorities, should contribute, to the degree of their possibilities, to the achievement of full employment in the city. Cities should also promote continued education and retraining for workers, employed or unemployed, through permanent formation programs.
2. Cities should promote the creation of conditions to prevent child labor so that boys and girls may enjoy their childhoods and acquire an education.
3. Cities, in collaboration with other public administrations and the private sector, should develop mechanisms to guarantee equality for all persons in labor matters, impeding any discrimination.
4. Cities should promote women's equal access to employment through the creation of day care centers and other measures, and of disabled persons through implementation of appropriate

facilities. To improve work conditions, cities should establish programs to improve the urban housing used by female household heads and vulnerable groups as work spaces.

5. Cities should promote progressive integration of the informal commerce carried out by low-income and unemployed persons, avoiding their elimination and repression toward informal merchants. Spaces adapted for informal commerce should be provided and adequate policies should be developed for their incorporation within the urban economy.

Article - XVI. RIGHT TO A HEALTHY AND SUSTAINABLE ENVIRONMENT

1. Cities should adopt prevention measures against pollution, unordered occupation of the territory, and occupation of environmental protection areas, as well as measures in favor of energy conservation, waste management and reuse, recycling, recovery of slopes, and expansion and protection of green areas.

2. Cities should respect natural, historic, architectural, cultural, and artistic heritage, and promote the recovery and rehabilitation of degraded areas and urban facilities.

PART IV. FINAL PROVISIONS

Article - XVII. OBLIGATIONS AND RESPONSIBILITIES OF THE STATE IN THE PROMOTION, PROTECTION, AND IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO THE CITY

1. The international bodies and the national, provincial, regional, metropolitan, municipal and local governments are responsible for the effective application and defense of the rights enunciated in this Charter, as well as all the civil, political, economic, social, cultural, and environmental human rights of all citizens, based on the international human rights system and the system of competences valid in the respective country.

2. The no-implementation by the responsible governments of the rights contained in this Charter, or their application in disagreement with the guiding principles and directives or with the international and national human rights norms applicable in the country, will constitute violation of the Right to the City, which may only be rectified through implementation of the necessary measures for the reparation/reversal of the act or omission originating the violation. Said corrective measures should assure that the negative effects or damages derived from the violation be repaired/reverted in such a way as to guarantee for all citizens effective promotion, respect, protection, and fulfillment of the human rights contained in this Charter.

Article - XVIII. MEASURES FOR IMPLEMENTATION AND MONITORING OF THE RIGHT TO THE CITY

1. Cities should adopt all the necessary regulatory measures, in an adequate and immediate manner, to assure the Right to the City for all persons, in conformance with this Charter. Cities should guarantee the participation of citizens and civil society organizations in the regulatory review process. Cities are obligated to use up to the maximum of the resources available to them to fulfill the legal obligations established in this Charter.

2. Cities should provide training and education in human rights for all the public agents related to the implementation of the Right to the City and corresponding obligations, in particular for functionaries employed by the public bodies whose policies influence in any way the full realization of the Right to the City.

3. Cities should promote the teaching and socialization of the Right to the City in all educational centers, universities, and through the communications media.

4. Cities should establish, together with their inhabitants, evaluation and monitoring mechanisms through an effective system of *right to the city indicators*, with gender differentiation, to assure the Right to the City based on the principles and norms of this Charter.

5. Cities should regularly and thoroughly monitor the degree of respect upheld for the obligations and rights enunciated in this Charter.

Article - XIX. VIOLATIONS OF THE RIGHT TO THE CITY

1. Violations of the Right to the City are constituted by the actions and omissions, legislative, administrative and legal measures, and social practices that result in impediment, rejection, difficulty, or impossibility in the:

- implementation of the rights established in this Charter;

- collective political participation of all inhabitants, including in particular women and social groups, in city management;
 - fulfillment of the decisions and priorities defined in the participative processes that form part of city management;
 - conservation of cultural identities, forms of peaceful coexistence, social production of habitat, and the forms of manifestation and action of social and citizen groups, especially the vulnerable and disadvantaged, based on their uses and customs.
2. Actions and omissions may be incurred in the administrative field in the elaboration and execution of projects, programs and plans; in the legislative sphere through law enactment and control of public resources and governmental actions; and in the legal sphere in trials and decisions on collective conflicts and court decisions in relation to issues of urban interest.

Article - XX. DEMANDABILITY OF THE RIGHT TO THE CITY

All persons have the right to access to and use of effective and complete administrative and legal resources related to the rights and duties enunciated in the present Charter, including the non-enjoyment of said rights.

Article - XXI. COMMITMENTS IN RELATION TO THE CHARTER FOR THE RIGHT TO THE CITY

I - The social networks and organizations commit to:

1. Broadly disseminate this Charter and promote international articulation in favor of the Right to the City within the context of the World Social Forum, as well as in other conferences and international forums, with the objective to contribute to advance the struggle of the social movements and nongovernmental networks in the construction of dignified life in the cities;
2. Build platforms with which to demand the Right to the City, and document and disseminate national and local experiences that contribute to the construction of this right;
3. Present this World Charter for the Right to the City to the distinct bodies and agencies of the United Nations System and regional bodies to initiate a process whose objective is the recognition of the Right to the City as a human right.

II - The national and local governments commit to:

1. Elaborate and promote institutional frameworks that consecrate the Right to the City, and urgently formulate plans of action for a model of sustainable development applied to cities, in accordance with the principles enunciated in this Charter;
2. Build partnership platforms, with broad civil society participation, to promote sustainable development in cities;
3. Promote the ratification and application of the human rights treaties and other international and regional instruments that contribute to the construction of the Right to the City.

III- The members of Parliament commit to:

1. Promote citizen consultations and undertake lobby activities with the objective to enrich the contents of the Right to the City and advance their recognition and adoption by the international and regional human rights bodies and by the national and local governments.
2. Elaborate and enact laws that recognize and consecrate the human Right to the City, in accordance with the contents enunciated in this Charter and with the international human rights instruments.
3. Appropriately adapt the national and local legal frameworks to incorporate the international obligations assumed by the States in human rights matters, with special attention to those contained in this Charter.

IV- The international bodies commit to:

1. Undertake all possible efforts to sensitize, stimulate, and support governments in the promotion of campaigns, seminars and conferences, and to facilitate appropriate technical publications that support governmental adherence to the commitments contained in this Charter;
2. Monitor and promote the application of the human rights treaties and other international and regional instruments that contribute to the construction of the Right to the City;
3. Open spaces of participation in the consultative and decision-making bodies of the United Nations system that facilitate discussion of this initiative.

All persons, civil society organizations, local governments, members of parliament, and international organizations are invited to actively participate at the local, national, regional and global levels in the process of integration, adoption, dissemination and implementation of the World Charter for the Right to the City as one of the paradigms for a better world in this millennium.

Translation: Jodi Grahl, May 2005

**EK B. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE YÜRÜRLÜKTEKİ
HUKUKSAL DÜZENLEMELER LİSTESİ**

**TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE
YÜRÜRLÜKTE OLAN HUKUKSAL DÜZENLEMELER**

Kanun Hükümünde Düzenleme	Resmi Gazete			
	Sayı	Tarih	Sayı	Tarih
3 Mart 1340 (1924) Tarihli ve 431 Sayılı Kanunla Hazineye Kalan Taşınmaz Mallardan Bazılarının Zilyedlerine Devri Hakkında Kanun	4071	16.02.1995	22207	19.02.1995
Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun	6183	21.07.1953	8469	28.07.1953
Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanun	7044	10.09.1957	9705	13.09.1957
Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi (Değiştirilmiş Şekli)	4434	05.08.1999	23845	13.10.1999
Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı BKK	2003/5930	23.06.2003	25178	24.07.2003
Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar BKK	2003/5930	23.06.2003	25178	24.07.2003
Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 Nolu Protokol BKK	97/9506	30.05.1997	23025	20.06.1997
Avrupa Kültür Anlaşması	6998	07.06.1957	9635	17.06.1957
Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi	3534	13.04.1989	20145	20.04.1989
Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi	4517	01.02.2000	24045 (Mükerrer)	10.05.2000
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	3723	08.05.1991	20877	21.05.1991

Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 13/12/1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun	3046	27.09.1984	18540	09.10.1984
Bazı Fonların Tasfiyesine Dair Kanun	4629	21.02.2001	24335	03.03.2001
Belediye Kanunu	1580	03.04.1930	1471	14.04.1930
Belediye Kanunu	5272	07.12.2004	25680	24.12.2004
Belediye Kanunu	5393	03.07.2005	25874	13.07.2005
Bilgi Edinme Hakkı Kanunu	4982	09.10.2003	25269	24.10.2003
Boğaziçi Kanunu	2960	18.11.1983	18229	22.11.1983
Büyükşehir Belediyesi Kanunu	5216	10.07.2004	25531	23.07.2004
Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	5747	06.03.2008	26824	22.03.2008
Ceza Muhakemesi Kanunu	5271	04.12.2004	25673	17.12.2004
Çevre Kanunu	2872	09.08.1983	18132	11.08.1983
Devlet İhale Kanunu	2886	08.09.1983	18161	10.09.1983
Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	540	19.06.1994	21970 Mükerrer	24.06.1994
Dokuzuncu Kalkınma Planının (2007-2013) Onaylandığına İlişkin Karar TBMM Kararı	877	28.06.2006	26215	01.07.2006
Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması ile İlgili Sözleşmenin Onaylanması BKK	8/4788	23.05.1982	17959	14.02.1983
Emlak Vergisi Kanunu	1319	29.07.1970	13576	11.08.1970
Evrensel Hizmet Kanunu	5369	16.06.2005	25856	25.06.2005
Gelir Vergisi Kanunu	193	31.12.1960	10700	06.01.1961
Harçlar Kanunu	492	02.07.1964	11756	17.07.1964

Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun	4070	16.02.1995	22207	19.02.1995
Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	4706	29.06.2001	24466	18.07.2001
İdari Yargılama Usulü Kanunu	2577	06.01.1982	17580	20.01.1982
İl İdaresi Kanunu	5442	10.06.1949	7236	18.06.1949
İl Özel İdaresi Kanunu	5302	22.02.2005	25745	04.03.2005
İmar Kanunu	3194	03.05.1985	18749	09.05.1985
İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun	2981	24.02.1984	18335	24.02.1984
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi BKK	9119	06.04.1949	72717	27.05.1949
İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokol Uygun Bulma Kanun	6366	10.03.1954	8662	19.03.1954
İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Hakkında Kanun	5706	02.11.2007	26700	14.11.2007
Kamu İhale Kanunu	4734	04.01.2002	24648	22.01.2002
Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	233	08.06.1984	18435 Mükerrer	18.06.1984
Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu	5018	10.12.2003	25326	24.12.2003
Kamulaştırma Kanunu	2942	04.11.1983	18215	08.11.1983
Katma Değer Vergisi Kanunu	3065	25.10.1984	18563	02.11.1984
Köy Kanunu	442	18.03.1924	68	07.04.1924
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	2863	21.7.1983	18113	23.07.1983
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	5226	14.07.2004	25535	27.07.2004

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı taşra teşkilatı olarak İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı	2006/10875	23.08.2006	26302	27.09.2006
Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun	4848	16.04.2003	25093	29.04.2003
Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu	5225	14.07.2004	25529	21.07.2004
Mahallî İdare Birlikleri Kanunu	5355	26.05.2005	25842	11.06.2005
Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun	244	31.05.1963	11425	11.06.1963
Milli Parklar Kanunu	2873	09.08.1983	18132	11.08.1983
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname	383	19.10.1989	20341	13.11.1989
Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	5217	14.07.2004	25531	23.07.2004
Sanfransisko`da 26 Haziran 1945 Tarihinde Yapılmış ve İmzalanmış olan Birleşmiş Milletler Andlaşması ile Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün Onanması BKK	4801	15.08.1945	6092	24.08.1945
Silahlı Bir Çatışma Halinde, Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme BKK	6/5041	24.03.1965	12145	08.11.1965
Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun	4541	10.04.1944	5682	15.04.1944
Toplu Konut Kanunu	2985	02.03.1984	18344	17.03.1984
Turizmi Teşvik Kanunu	2634	12.03.1982	17635	16.03.1982
Türk Ceza Kanunu	5237	26.09.2004	25611	12.10.2004
Türk Medeni Kanunu	4721	22.11.2001	24607	08.12.2001
Türk Vatandaşlığı Kanunu	403	11.02.1964	11638	22.02.1964

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Teşkilat Kanun	2919	13.10.1983	18195	18.10.1983
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	2709	18.10.1982	17863 Mükerrer	09.11.1982
Umumi Hıfzısıhha Kanunu	1593	24.04.1930	1489	06.05.1930
Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	227	08.06.1984	18435 Mükerrer	18.06.1984
Vakıflar Kanunu	2762	05.06.1935	3027	13.06.1935
Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu	7338	08.06.1959	10231	08.06.1959
Yapı Denetimi Hakkında Kanun	4708	29.06.2001	24461	13.07.2001
Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun	5366	16.06.2005	25866	05.07.2005

**TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE
YÜRÜRLÜKTE OLAN HUKUKSAL DÜZENLEMELER**

Yönetimin Düzenleyici İşlemleri	Dayanak Kanun		Resmi Gazete	
	Sayı	Tarih	Sayı	Tarih
3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tıp İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik			24108	13.07.2000
Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	2863	21.7.1983	26006	27.11.2005
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Bütçesinde Yer Alan Mahalli İdarelere Yapılacak Yardımlar Ödeneğinin Kullanım Esasları Hakkında Yönetmelik	3046	27.09.1984	24856	24.08.2002
Bazı Taşınmazların İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar	2007/12798		26721	05.12.2007
Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği	5393	03.07.2005	25961	09.10.2005
Belediyelere Yapılacak Yardımlara Dair Uygulama Yönetmeliği	5393	03.07.2005	24778	07.06.2002
Belediyelerin Arsa, Konut ve İşyeri Üretimi, Tahsisi, Kiralaması ve Satışına Dair Genel Yönetmelik	5393	03.07.2005	25951	29.09.2005
Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik			18134	13.08.1983
Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi (2007 - 2013) Hakkında Karar (2006/10399 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı)	540	19.06.1994	26167	13.05.2006
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 - 2013)	540	19.06.1994	26215	01.07.2006

İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği	5302	22.02.2005	25961	09.10.2005
İnsan Hakları Danışma Kurulunun Kuruluş Görev ve İşleyişi ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik			24494	15.08.2001
İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Danışma Kurulu ile İlgili 2008/1 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	5706	02.11.2007	26757	15.01.2008
İstanbul Ekonomik Kültürel, İşbirliği Konseyi (İstanbul Konseyi) Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yönergesi (07.12.2000)				
İstanbul'daki Tarihi Mimari Eserlerin Tesbiti ve Korunması Tebliği				
Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	5018	10.12.2003	26.05.2006	26179
Kent Konseyi Yönetmeliği	5366	16.06.2005	26313	08.10.2006
Kesin İnşaat Yasağı Getirilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Sit Alanlarındaki Taşınmaz Malların Hazineye Ait Taşınmaz Mallar ile Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik	2863	21.7.1983	20427	08.02.1990
Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik	2863	21.7.1983	25887	26.07.2005
Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmelik	2863	21.7.1983	25842	11.06.2005
Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik	2863	21.7.1983	19660	10.12.1987
Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Röleve ve Anıtlar Müdürlüklerinin Çalışmaları Hakkında Yönerge (24.03.2007)				

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki Kültür Varlıklarının Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projeleri, Sokak Sağıklaştırma, Çevre Düzenleme Projeleri ve Bunların Uygulamaları ile Değerlendirme, Muhafaza, Nakil İşleri ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Mal ve Hizmet Alımlarına Dair Yönetmelik	4734	04.01.2002	25849	18.06.2005
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki Kültür Varlıklarının Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projeleri, Sokak Sağıklaştırma, Çevre Düzenleme Projeleri ve Bunların Uygulamaları ile Değerlendirme, Muhafaza, Nakil İşleri ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Mal ve Hizmet Alımlarında Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No:2007/1)	4734	04.01.2002	26429	09.02.2007
Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinin Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik	2634	12.03.1982	25463	15.05.2004
Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi ile Enerji Desteği Uygulamasına Dair Yönetmelik	5225	14.07.2004	26228	14.07.2006
Kültür Yatırım ve Girişimlerine Taşınmaz Kullandırılması Hakkında Yönetmelik	5225	14.07.2004	25972	20.10.2005
Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği	5225	14.07.2004	25908	16.08.2005
Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	5225	14.07.2004	26226	12.07.2006
Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği (Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No : 22.04.1974 - 7/8132)	4895	20.05.1946	14890	18.05.1974
Milli Emlak Genel Tebliği (Maliye Bakanlığı Tebliğ Sıra No:285)			25652	26.11.2004
Otopark Yönetmeliği			21624	01.07.1993
Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik			25845	14.06.2005

Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik	2863	21.7.1983	25785	13.04.2005
Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik	2863	21.7.1983	25876	15.07.2005
Toplu Konut Fonunun Kullanım Şekline İlişkin Tüzük	2985	02.03.1984	18439	22.06.1984
Vakıf Hayrat Taşınmazların Kurum ve Kuruluşlara Tahsisinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ Dayanak: 04.06.1998 t., 23362 s. Resmi Gazetede yayımlanan Vakıf Hayrat Taşınmazların Tahsisi Hakkında Yönetmelik madde11			23526	17.11.1998
Vakıf Hayrat Taşınmazların Tahsisi Hakkında Yönetmelik			23362	04.06.1998
Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği	5366	16.06.2005	26023	14.12.2005

**TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE
YÜRÜRLÜKTE OLAN HUKUKSAL DÜZENLEMELER**

KTVKYK İlke Kararı	Toplantı		Karar	
	Sayı	Tarih	Sayı	Tarih
Planlama Sırasında Etkileme Geçiş Alanı Olarak Gözönüne Alınması Gerekli Görülen Alanlara (Planlama Sınırları) İlişkin Esaslar	38	19.04.1996	420	19.04.1996
Koruma Amaçlı İmar Planları ile İlgili Yönetmeliğin Hazırlanması	47	14.07.1998	589	14.07.1998
Yasal Süresi İçinde Gerçekleştirilmeyen Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yaptırılması ve Sit Alanları Geçiş Dönemi Yapı Şartları Uygulaması Sürecine İlişkin İlke Kararı	54	18.06.1999	647	18.06.1999
Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları	60	05.11.1999	660	05.11.1999
Taşınmaz Kültür Varlıkları ile Korunması Gerekli Kültür Varlığı Özelliği Gösteren Yapıların Tespiti ve Korunmalarına İlişkin Konuların Değerlendirilmesi Aşamasında Dikkate Alınacak Esaslar	60	05.11.1999	663	05.11.1999
Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları ile Koruma Alanları ve Sit Alanları Üzerine Konulacak Hertürlü Işıklı ve Işıksız Tabelalar ile Çevresinde Yapılacak Donanımlar	60	05.11.1999	665	05.11.1999
İlke Kararı	64	20.07.2001	688	20.07.2001
Arkeolojik, Doğal, Tarihi Sit Alanları ile Sit Alanları Dışındaki Tescilli Kültür ve Tabiat Varlığı Parsellerinin Koruma Alanlarındaki Tescilsiz Parsellerde Uygulamaların Denetlenmesi ve İskan İzni	66	14.11.2002	696	14.11.2002
Kentsel Arkeolojik Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları	68	15.04.2005	702	15.04.2005
Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları	72	04.10.2006	720	04.10.2006

Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare ve Denetiminde Olan Cami, Mescit, Türbe vb. Kültür Varlıklarının Müdahale Biçimleri Uygulama ve Denetimi ile İlgili İlke Kararı	75	19.06.2007	731	19.06.2007
İlke Kararı	76	01.11.2007	736	01.11.2007
Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları	60	05.11.1999	660	05.11.1999

EK C. ANKET FORMU

5. İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

6. İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında dayanışma içinde oldukları düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

7. İstanbul'da kentsel sit alanlarında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

8. İstanbul'da kentsel sit alanları dışında yaşayanların kentsel kültür mirasının korunmasında sorumlu hemşehrilik bilincini lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

9. Kentsel korumada yasal çerçevenin anlaşmazlıkları çözebildiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

10. Kentsel kültür varlıklarını korumada Devlet kurumlarının sağladığı danışmanlık hizmetini lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

11. Yasal düzenlemelerin, kurum ve kuruluşlara restorasyon işlerinin sürmesini destekleme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

12. Yasal düzenlemelerin, kapsamlı bir arşiv mekanizmasıyla, kentsel mirasın envanterinin elde edilmesine olanak verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

13. Yasaların; yetkililere, koruma ve restorasyon çalışmalarında denetleme ve yönlendirme yetkisi verdiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

14. Kentsel mirası korumanın, halkı bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

15. Kentsel mirası korumanın, mülk sahiplerini sahip oldukları değer konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme ile sağlanması gerektiği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

16. Kentsel mirasın korunması için bilgilendirme politikalarını lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

17. Kentsel koruma politikalarının, koruma bilgi ve felsefesinin; mimarların, arkeologların ve tarihçilerin tekelinde olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

18. Kentsel mirasın korunması için ayrılan fonların İstanbul'da özel sektöre sağladığı teşvikleri lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

19. İstanbul'da kamu kurumlarının, kendi mülkiyetlerinde olan tarihi yapıların bakımına ilişkin sorumlulukları yerine getirdikleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

20. İstanbul'da eski el sanatları ve yapı tekniklerinin yaşatıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz
- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
21. İstanbul'da tarihi kentsel dokunun; planlamaya temel veri biçiminde katıldığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz
- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
22. İstanbul'da tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleşmesini lütfen değerlendiriniz
- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü
23. İstanbul'da koruma ve onarım programının bütüncül bir yaklaşıma sahip olduğu düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz
- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum
24. İstanbul'da yapıların restorasyonu ile elde edilen sonuçları lütfen değerlendiriniz
- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü
25. İstanbul'da kamu kuruluşlarının, yapının kendi kendini koruyabileceği bir sistemi sağladığı düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz
- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

26. Ekonomik kalkınmanın, kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılabilceği düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

27. İstanbul'da kentsel sit alanlarını lütfen değerlendiriniz

- Çok iyi İyi Orta
 Kötü Çok kötü

28. İstanbul'da yaşayanların çoğunluğunun sit alanlarında ikamet etmeyi tercih edecekleri düşüncesine katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz

- Kesinlikle katılıyorum Katılıyorum Kararsızım
 Katılmıyorum Kesinlikle katılmıyorum

29. Katılmıyorsanız lütfen nedenini belirtiniz

30. Ait olduğunuz yaş kategorisini lütfen işaretleyiniz.

- 20'nin altında 20-29 30-39
 40-49 50-59 59'un üstü

31. Eğitim durumunuz

- İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite Yüksek lisans Doktora

32. Mesleğiniz

Emine TOKSÖZ

Cibali Yazar Orhan Kemal sokak, 1
Fatih-İSTANBUL.
0 212 621 2040
0 212 621 2016 (FAX)
0 532 435 0100 (GSM)
eetoksoz@gmail.com

EĞİTİM

- 2003- ... Şehircilik Doktora Programı (Tez Aşaması)
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ), İstanbul.
Doktora Tezi Konusu:
Danışman: Prof. Dr. Güzin KONUK (MSGSÜ)
- 2002-2003 Uluslararası Kentsel Yenileşme Çalışmalarında Lisansüstü Sertifika Programı
Post Graduate Certificate in International Urban Regeneration Studies
Mimar Sinan Üniversitesi (MSÜ)-London South Bank University (LSBU)
- 1998-2001 Kentsel Koruma Yüksek Lisans Programı
Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul
Yüksek Lisans Tezi Konusu: Kültürel Miras ve Koruma Bağlamında
Avrupa Birliği Mevzuat ve Politikalarının Türk Hukuk Sistemine Uyarlanma
Koşulları
Üzerine Bir Yaklaşım
Danışman: Prof. Dr. Güzin KONUK (MSÜ)
- 1997-1998 Kentsel Koruma Yüksek Lisans Hazırlık Programı
Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul
- 1987-1993 Hukuk Fakültesi Lisans Programı
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (AÜHF), Ankara.

İŞ DENEYİMLERİ

- 1994-1995 Avukatlık staj eğitimi.
İstanbul Barosu, İstanbul.
- 1996- ... Avukat
Kendi avukatlık bürosu, İstanbul.

SUNUM

- 2003 'Londra Kent Merkezinde Yenileşme Projeleri'
Teknik Gezi ve Sunum
Kentsel Yenileşme Çalışmalarında Lisansüstü Sertifika Programı
5-15 Mayıs, London South Bank University, Londra.
- 2002 Avrupa Ortak Kültür Mirası ve Türkiye-Kültürel Sorunlar ve Ortaklık Koşulları,
Düzenleyen: Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü Şehircilik Ana Bilim Dalı Kentsel Koruma ve Yenileme Bilim
Dalı, 10. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokiyumu, 25.04.2002,
MSÜ Oditoryumu, İstanbul.